CIMITIRUL BUNAVESTIRE

POEM

Solemnitatea ˣs-a petrecut în amfiteatrul cu păreţii albi, de pâlnie, ai Universităţii. Un în» terior de turn de apă şi de circ, edificat în echilibru ca o piramidă de cărţi de joc, din vârful căreia, când cade valetul, se prăbuşesc, valmrtej, patru» zeci de cartoane, aderente castelului prin frac»ţiuni de simpatie. Anul trecut, în aceeaşi sală, un conferenţiar străin destăinuia unui public uimit cuceririle chimiei sintetice, stropind, pentru exemplificare, de jurâmprejur, auditorul, prins în treptele stalurilor ca nişte muşte întrmn păin» jeniş, cu violete de Parma artificiale, şi explicând cu înţeles admiratorilor, doamne şi domni, care îl aplaudau, că fiecare din ei era o uzină ignorată şi o distilerie de parfum.

«Avec votăr permissionn, preciza inutil con ferenţiarul, un mare profesor ceh sau slovac, ce n3est que de* l3iurin*», vorbind franţuzeşte cu accentul obişnuit, în dezbaterile problemelor internaţionale, al reprezintanţilor cu limba grea şi cu buzele groase, ai popoarelor civilizate într» un idiom secundar.*

*Dacă ar fi procedat la fel, servinduzse cu pulveri»*zatorul *personal şi de-a dreptul de lichidul din care parfumul fu*sese *ştiinţificeşte extras, conferenţiarul ar fi primit în cap umbrelele şi bastoanele asistenţei. Totul e formă şi material, în învăţământ şi în viaţă – şi ipocrizie – şi un testicul de cauciuc în prelungirea unui sul de sticlă se preferă public modelului copiat. E imoral originalul, dar cultivat plagiatul.*

*Mă temeam, la examenul meu, de aglomeraţia de atunci… Şi mă ofensa examenul. E nevoie de un temperament concesiv şi inferior, ca să nu simţi câtă ruşine implică repetarea în public a lucrului învăţat, ca un bun ce» ţi aparţine şi pe care l<ai fi creat, în cartea cutare se găseşte răspunsul la întrebarea examinatorului, asimilat de toţi candidaţii, care de obicei susţin spusele altora, repetate şi de aceia cu o convingere tristă şi cu un patos regretabil. Şi recunoaşterea osten» tativă a meritului acestei impudice imitaţii cui» turale mi se părea, aplicată la mine, de o indis» creţie trivială. O comisie îşi afirmă dreptul să judece şi să dea sentinţe relativ la valoarea inte*e *lectuală reproductivă, şi un candidat e obligat să suporte şi să recunoască autoritatea acestei mar mutăreli şi a unei lamentabile încrederi în sine profesorale, să-şi facă un titlu pe viaţă dintr» o opinie cifrată, cu iscălituri încâlcite autografic.*

Mă stânjenea cu deosebire ipoteza aplauzelor din partea unui

public, amator consacrat al spec» tacolelor dramatice, ştiinţifice şi judiciare. Doamne distinse, păstrând cu ştiinţa contacturi cosmetice şi cu literatura penală eredităţile urmărite de Freud, părăsesc tribunalele cu părerea de rău că încă ne*au asasinat şi aduc la Universitate sufe» rinţa că le lipseşte o diplomă din cutia cu tifon.*

Comisiunea instituită venise în redingotă şi luase loc. De*a lungul unei mese învelită cu postav de biliard se înşira un rang de fotolii, la părete, scaune crăcănate calculat, cu perini pentru coate, ca pentru somnul ramolismetului optimist de după masă, şi cu arcuri, ca pentru nişte voluptăţi primite confortabil pe spate.*

L

*Nu mă puteam hotărî să intru, mă sfiiam de mine şi*emi *era frică de…* P*ublic. Căutam din ochi care ar fi putut să fie în ultimul moment drumul cel mai scurt ca să mă strecor printre dependinţe, ca să fug şi să mă las de doctorat, în clipa supremă a gloriei didactice. Qteva braţe colegiale interveniră la timp, substituite resortului personal absent şi mă văzui îmbrâncit pe uşa scundă din dreapta comisiunii, ca un debutant în Hamlet, aruncat în teatru dintre culise.*

O robă neagră mă drapa întrmn prestigiu magistral şovăitor. Mi<a fost împrumutată de portar, care o dă generaţiilor cu chirie. Mânecile spânzurau ca uniforma unui episcop cu numărul fizic mare, moştenită de un vicar anemic. Cerusem din timp să mă înfăţişez inchiziţiei universitare în hainele mele, niţel terfelite, dar cancelaria se simţi vexată de o dorinţă care părea că nu preţuieşte după tariful cel mai înnalt decorul, înscenarea şi uzul. Un candidat normal şi cu dare de mână îşi pregăteşte garderoba doctoratului ca o mireasă albiturile, pe măsură, şi se şi foto» grafiază în poziţii expresive, dovedind respect pentru instituţiile de ştofă şi nasturi.

*Mieam controlat în dosul uşii vocea, tonul şi emfaza ei, încercând să pronunţ fraze începute didacticeşte cu «Dat fiind» şi cu «După opini» unea savanţilor care fac autoritate în materie». Deficitul vocal era grav. Eram emoţionat şi dinino» dată perspectiva examenului în carne şi oase mă făcu mai mic cu douăzeci de ani, scăzân*du-*mă până la copilărie. Circumstanţa şi atitudinea co» mandă starea morală.*

Nu putusem nici cu sonoritate nici şoptit să zic, repetându» mi rolul, nici «Onorată Corni» siune». Devenisem afon, gâtlejul refuza să mai mă servească.

Rectorul nostru nu putea să fie nesim» ţitor la arabescurile tichiei

şi la creţurile mantiei, de când, lipsindu<i din recuzită un original, lia. *Căpătat din străinătate la intervenţia surâzătoare a unui ministru. Avem al nostru un mare învăţat ale căruia păreri despre propria valoare întrec toate fanteziile teatrului comic. Nicio atenţie nu/i pare prea mare şi toate onorurile cu care l<au încărcat contemporanii ca să-i astupe o gaură păroasă cu măselele stricate, totdeauna căscată după o bucată grasă sau pentru o recri» minare în numele noţiunilor consfinţite, jucate cu o patetică scamatorie, au fost, după consu» mare, derizorii.* Sear *fi gândit la Premiile Nobel, pe care le» a aşteptat şi în care nu erau de ajuns intervenţia şi recomandaţia. El vrea mereu ceva nou şi ceva nepurtat în ţara lui, o jucărie mai mare, o tobă mai sonoră, o scârţâitoare cu tonuri de harmonica, o minge. Daţifi un deghizament, un costum de bal mascat, daţi<i şi un pergament care să» i confere drepturi şi autorităţi ca ale locţiitorului din Capadocia, anacronice şi cu neputinţă de exercitat în loc anumit fără să fie puse titlurile pe goană.*

Intr» o bună zi, Rectorul a primit gratis într» o ladă odăjdiile unui titlu, şi într. un plic sigilat o diplomă de Doctor nemuritor, pe care îndeobşte firmele de magnetism personal şi de hipnotism, din America, o trimit cu preţul din catalog amatorilor din toată lumea, recrutaţi cu o pagină de publicitate.

Rectorul se găteşte cu o capelă pătrată, cu o pelerină roşie, cu o dantelă cu broboane, prinsă în regiunea înghiţitorii, ca sistemul de mărgele al unui curcan în criză de orgoliu. Când îl vizi» tează ucenicii şi admiratorii, el făgăduieşte să le arate numaidecât ceva şi trece într» o cameră conexă cu biroul. După o forfotă prin cutii şi dulapuri, se întoarce acoperit cu atribute britanice. La umerii lui inegali şi la un bust pieptos într-*o singură parte şi ridicat ca de un efort pentru sprijinirea unei cobiliţe grele, dăruită de fiziologie, se adaogă atunci o conştiinţă de atlet, în vedere că trebuiesc costumele lui per* petuate întrmn material sustras moliei şi răscoa» cerii în naftalină, Rectorul, care înin altfel nu apreciază copilăreasca pictură şi zbegul creionu» lui şi al culorii, şi» a destinat din progenitură o persoană acestui meşteşug de conservare a materiilor coruptibile, toate materialele fiind su» puse stricării, şi gloria şi pielea. Cariera acestei artiste care aplică reţetele bărbierului cu pensula mică, slujeşte marelui Rector de oglindă cu multiplicare, şi veteranul Narcis se reflectează în sânul familiei casnic. Pictoriţa îi face barba, îl întinereşte şi înfrumuseţează, îi roade unghiile şi îi pune carmin, rectificându-ù şi zâmbetul, rostit, din pricina unei fantezii a*

scheletului, strâmb într» o parte.

E şi cel mai fotografiat dintre învăţaţi, lăsân» dmse gâdâlat de obiectiv şi oprinduese, pentru poză, oricum l<ai ruga să şadă şi oriunde să se uite, la mâna fotografului, la un cal ori la un vardist, şi se supune cu o cuviinţă fericită. Dacă pentru o intrare în marea evidenţă i>ai aduce o scară de coşar răzimată subt o fereastră, el

13

Se*ar sui până la jumătatea ei,* se*ar arăta cu un picior în aer, ca o baletistă, şi ar pune şi corset. Publicul cunoaşte toate atitudinile cu puţinţă ale fiecăruia din mădularele sale; braţul ridicat şi lăsat şi oprit la jumătate, la trei sferturi, la sfertul şi la optimea gestului; figura din cele douăzeci şi opt de profiluri, care acordă analistului de oameni mari ceva din urechea înmuiată, ceva din frumuseţea umflată a nasului, gura îmbrăcată şi dezbrăcată de surâs, ţintirea ochilor spirituală, înnălţarea şi pogorârea lor. Mâna i<a fost luată crispată şi întinsă în patruzeci şi două de feluri, şi undeva peocasă trebuie să se găsească şi repro» ducerea ei în ghips cu toate liniile revelatoare din palmă.*

«Un toboşar fără tobă nu<i un toboşar», mi» a răspuns un profesor care şi» a atribuit această sentinţă, probabil citită. Tezele trebuiesc susţi» nu te în costum adecuat. De unde rezultă că un om în pielea goală nu ştie nimic.

*Mai rugasem pe profesori să terminăm fo*re *malităţile fără ceremonie şi solemnitate, în cance» larie. Precupeţii cunosc modestia ca nu dau o festivitate la cumpărarea fiecărui sac de fasole. A jignit şi această neînţelegere însufleţită pentru festivităţile culturii, spectacole de profesie şi de sporirea bunului>simţ. Şervetul, gestul cu tava al chelnerului, tonul important al litera-turii, discursul de deschideri şi de închideri, omagiu direct în văzul şi auzul gâdâlat al bărbatului social, considerentul, elogiul desfru nat, aplauzele, îmi usucă limba. De vreme ce ne ştiam de aproape, doctoratul putea să fie acordat! a o masă cu scrumieră. Expoziţie, redin» gote, figuri compuse, amfiteatru, candidat şi togă, de ce? Între noi fie* zis*, unui mare savant din comisiunea de care atârna diploma vieţii mele, i-am scris opera monumentală de trei kilograme două sute şaptezeci grame, în două volume broşate. Am lucrat la ea patru ani, şi ilustrul personaj a iscălit-o cu o candoare măgulită.*

Profesorii şi oamenii iluştri suferă cu toţii de o lipsă de timp îngrozitoare, care nu le dă răgazul să scrie cu mână proprie şi cu geniu personal cărţile destinate să-i păstreze. Constrânşi să se risipească în

activităţi neprofesionale, ei au la îndemână totdeauna câte un Gulică de felul meu, însărcinat să le dichisească slova şi să le caute, pentru posteritate, cărarea intelectuală cea mai exact pieptănată.

— Am o idee, Gulică, şi te însărcinez să o dezvolţi.

Savantul nu are niciuna şi îmi lasă mie, odată cu cinstea execuţiei, şi onoarea ideii.

Colegul nostru Feldea era un matematician. Algebra nu i «a reuşit personal la nimic, dar nu l» a împiedicat nici să compuie, pentru bronzul şi soclul unui profesor ilustru, o serie de volume groase de ştiinţă medicală. Era tot un Gulică şi el. Închis *optsprezece ore pe zi într<o biblio» tecă vastă, cu o cutie de tutun pe masă, de caii» ţaţe proastă, şi cu două falange prăjite, el a primit un salariu care* i-a *permis să rabde de foame numai cinzeci la sută. Specia Gulică are toate competinţele pentru scularea din moarte a unui hoit de mare erudit şi pentru suirea coşciugului într<o piramidă. Genul Gulică «cribul a construit autorităţi în toate meseriile, magnaţi şi specialişti, înzestraţi când cu o mare operă de posteritate, când pe toată viaţa, cu opt pagini de discurs, repetat timp de zece ani, aşa cum a fost compus, zece ani de la mijloc în jos, şi zece ani de*eamda*e ratele. Iluştrii beneficiari ai acestei sofisticări fac parte din toate comisiunile, comitetele, sunt con* vocaţi la toate netrebuinţele, invitaţi la jetoane, diurne şi tantieme.*

Cei cu mai multe rude şi legături ne*au nici de acest lucru nevoie, numit în limbajul florilor academice «lucrări». Dar un profesor univers» sitar – haide*! *e un profesor universitar. O parte din gingaşa lui tâmpenie nativă s» a transformat în sudoare de muncă şi în vapori. Dar ce farmece secrete trebuie să aibă acel animal de contabilitate la care mă gândesc, estimat la un total general, de lefuri şi comisioane mensuale, de trei sute mii lei*?

Cel mai iritat dintre membrii juriului exami» nator a fost o creatură integrală a muncilor mele. Pe faţa lui vânătă şi crispată am putut citi, ca întrmn excrement, maladia de care îi suferea egoismul. Odată ridicat până la frontispiciu, el ar fi dorit să e*şi sfărâme schela pe care se suise, sigur că îl va ţine suspendat văzduhul. Le-am fixat în ochii punctaţi la coada pleoapelor zbârcite cu caimac, sil indu* l să şi<i închidă.*

Dar solemnitatea e totuş solemnitate. Am avut o intrare de film. Împiedicat *în poalele negre şi gata să-mi pierd bustul, am fost silit să mi le ridic până la genunchi, ca un popă care trece gârla. Jumătate în*

pantaloni şi jumătate aniversar, mi-am oprit o secundă, ca să mă pregătesc să înfrunt cu demnitate tumultul aplauzelor din sală… Nici după ce mieam lăsat poalele să cadă, manifestaţia de simpatie a publicului nu sea *ivit. Am strecurat o căutătură explorativă pe subt sprâncene. Sala era goală de sus până jos…*

*O singură spectatoare, nevastăemea, la un etaj, cu un copil, care arăta cu degetul pe tatăl lui, în halat. El ţinea în dreptul gurii o trâmbiţă, în care era în tot momentul împiedicat să sufle, nevastă-mea explicâ*ndu-*i, cu violenţe şoptite, locul unde se găseşte, şi el refuzând să priceapă. Muzica lui interzisă în Universitate m-ar fi răzbunat, sugerând comisiunei că nu toată familia Unanian împărtăşea respectul fundatorului ei pentru doc* toratul în litere şi filosofic şi că singur şeful dârdâia dinaintea unei colecţii de manechine vechi.*

Lipsa radicală de public a decepţionat vizibil şi juriul examinator. Membrii profesori arborau la butonieră cocarde indescifrabile pentru ochiul vulgar, inexpert la rebus şi şarade de mătase. Decepţia era cu atât mai amară cu cât membrii juriului îşi *studiaseră şi atitudinea în fotolii, şi pregătiseră, pe lângă o scurtă cuvântare lapidară, un chestionar interesant combinat cu ştiinţă şi abstracţiuni. Preşedintelui îi plăcea mai ales să afecteze o rostire gongoristă, obţinută prin prezenţa permanentă a limbii în dosul mustăţii cu buza în relief, ceea ce da frazelor lui o musculatură barbară, şi cuvintelor un accent asirian. El voia să afirme, prin escamotarea rostirii corecte, o erudiţie internaţională vastă, care i<ar fi alterat virginitatea rurală cu o expresiune a vocalelor din colonii. Profesorul meu rostea sistematic* o *ca* u, ę *ca* a, i *în loc de* e, *izbutind* să e*şi ridice idiomul la limba incertă a unei grădini zoologice, însă deficitar în ceea ce iubea cu deosebire să demonstreze, guturala pariziană. Pentru nazaliza*» *rea* à la française, *organul respirator se comporta ca o pompă de bicicletă, şi aerul, făcând o gâlcă, deriva, la finală, ˣs-ar fi zis pe urechi, cu şuierul obscen al unui ventil insuficient închis.*

Nea*ş putea să afirm că n-am fost impresionat de absenţa oricărui public şi că nu împărtăşeam pe din două cu preşedintele agitaţia lui scandal*r *zată*: *trecerea de la o sală imaginar arhiplină la o aulă cu desăvârşire pustie, era o cădere de la etaj. Şi mi se părea prevestitoare de rele, păstrând din copilărie superstiţii. Calendarul meu începea cu o foaie neagră.*

Pentru a doua oară voii să fug şi să mă lipsesc, ca un mire în noaptea nunţii, înfricoşat de ceea ce<l aşteaptă după banchet. Dar

apucasem să mă arăt onoratului juriu îmbrăcat bisericește. Dacă, după public, mai trebuia să lipsească și candidatul, situația juriului devenea delicată.

Dar într-*o situație schimbată, și starea sufle* tească se ameliorează, înnaintând în fața comisiei și singur cu ea, puteam să mă leapăd de o ținută morală improvizată pentru galerie.*

19

La al treilea pas mă oprii și făcui demonstrativ cu ochiul. Voiam să spui: «La ce m-am așteptat și ce a ieșit. Mai bine mergem acasă.» Aveam în fața mea niște oameni care mieau povestit, fiecare în parte, cel puțin câte o porcărie pe zi, utilizând și vocabularul. Grimasa ochiului i<a înspăimântat, și o răceală iconografică puse stăpânire pe portretul lor bărbierit proaspăt, jignit și glacial. Când omul devine comisiune și cultură ființa lui cu prostatită trece subit în cristal și columnă.

De la ușa mică de sufleur până la juriu am avut însă vreme să apreciez beneficiile examenului dat în intimitate și practicat de un ilustru coleg al membrilor din juriul meu.

Candidatul așteaptă la poarta profesorului într» o atitudine hermetică, de mare inocent care near *fi mințit niciodată nimănui, nici programului, nici birtașului, nici proprietăresii, nici fetei de magazin. Privirea lui exprimă transfigurarea îngeru» lui care caută, în toate micimile omenești, de preferință cerul.*

Profesorul, uitând odată de un asemenea candi» dat încremenit în poarta lui, ieșea pe gang, ca să plece în provincie. Dezlegat de contingențe și cu bretelele sufletești lăsate peste pantaloni, el își divulga adevărata personalitate. Dorea, pentru prânz, la scoborârea din tren, să i se prepare un șnițel vienez, indicând ca un bucătar carnea de viței de lapte și pulpa: nici prea grasă, nici prea slabă; potrivită. Candidatul simți că i se taie picioarele și se retrase mai înlăuntrul gangului, ca să nu mai poată să fie văzut, renun» țând în conștiința lui la examen. El știa că orgoliul savantului, surprins în secretele căptușelii pure, era intolerant și nu admitea complicități. Examenul putea să devie catastrofal.

Era prea târziu… Fusese văzut, și intenția lui de a se dosi adaogă la neplăcerea profesorului impresia unei intenții de fraudă complicată.

El putea să e*și închipuie că tânărul candidat voia să se strecoare în casă și să-i fure prețioasele manuscrise. Profesorul tocmai scria în versuri albe una din celebrele lui piese de teatru, în care acțiunea începe cu un cioban și sfârșește dramatic cu o lepădare de catolicism. El apos»*

trofă numaidecât pe student. Instinctul se apăra cu încruntările şi ţipetele în diapazon subţire.

I se mai întâmplase cândva o neplăcere de con» traste, în timpul războiului, când, îndemnând cu cerneala depărtată a convingerilor aspre armata să moară până la ultimul soldat şi să decedeze frumos, dascălul îşi păstra cu amănunţime indivi» dualitatea pentru îndemnurile şi comentariile viitoare, de care ţara lui putea să mai aibă nevoie, îşi uitase şi atunci masca în pat şi se afla acasă în papuci. Un nefericit de învăţător păduchios, de pe front, sublocotenent în permisie de două zile, alerga întreun suflet până la reşedinţă, ca să ia oxigen înnalt de la idolul şi magistrul lui.

Dinino greşeală de orientare, învăţătorul ni» merise într-*o cameră din dos, secretă, de obicei încuiată, ca o arhivă de mare preţ. Idolul îşi alegea cu un cuţit în mână felia preferată de şuncă şi salam pentru gustarea matinală. Dinaintea unui părete decorat cu cârnăţărie, senzualitatea şi estetica maestrului păreau hipnotizate, şi ochii lui însufleţiţi purtau un accent atât de felin, încât învăţătorului i se păru că maestrul lui dă din coadă. Un cearşaf unsuros, dat peste cap, dezvelea frumuseţea catapetesmei de cărnuri aflu» mate.* În *uşa expoziţiei de porc preparat, flămându-l frontului fu izbit de două ameţeli: a idolului răsturnat şi a poftei de mâncare.* Î*ntrec secundă au coincis vehementul muget agresiv al profeso*»

R*ului cu fuga din toate puterile a bietului învăţă* tor, care, în ceasul unui dezinteresat sentiment de adoraţie şi închinăciune, şi-a văzut înmormântat mântuitorul întrmn cimitir de cartaboş. El putea să creadă că temperatura de jertfă şi de apostolat a predicatorului se întreţine cu doi covrigi uscaţi şi cu un pahar de apă, în care i se strecurau mute lacrimile, ronţăi*ndu-*şi covrigii.*

— Ai întârziat! strigă supărat profesorul, jucând fără să vrea fabula lupului cu oaia. Şi ce vrei să faci de te ascunzi? Ai venit să te ascult, ori mă pândeai să plec?

Candidatul ştia că era şapte fără un sfert şi că fusese în poartă la şase precis, ca un lucrător de uzină, dar, hotărât să nu» şi indispuie prese» dintele, se lăsă copleşit de înjuriile lui acumulate, care veneau din şniţelul vienez; căci examenul fusese aprobat să fie dat în trăsură, de la domiciliul maestrului până la Gara de Nord: douăzeci şi cinci de minute de cal.

— Ai fi putut să te scoli mai de dimineaţă, de pildă ca mine… Care,

deşi am lucrat toată noaptea, la j am fost în picioare, la datorie.

Profesorul se lăuda cu suferinţele studiului. În realitate, el dormise buştean şi mai căsca şi în poarta gangului, cu mina la gură.

Dar profesorul simţea că nicio expunere detalie aţă a meritelor lui ştiinţifice, neostenite şi veşnic la post, nu putea să desfiinţeze imaginea culinară. Dacă trupul lui diamantin se găsea pe picioare, glasul îi era tărăgănat şi somnuros, ideile întune» *cate, şi vorbele ieşeau ca din*tr-*o plapumă trasă pe ochi, dedesubtul căreia marele dascăl, ocupat peste* măsură *cu* ştiinţa *şi* lipsinduà *şi gustul f „i.* I... *„s băilor cotidiane, considerat ca o preacurvie, îşi putuse aprecia,* în *pâcla totalizatoare, nuanţele treptate ale urdelor şi brânzeturilor personale. De la tălpi până în subsuori, eminenta indivie dualitate emana la catedră, în redingotă, o savoare olfactivă de şoarece şi arpagic.*

— Haide, urcă! *zise profesorul, indicând stra*» *pontinul din spatele birjarului, monumental pe capră în dulama lui de catifea, cât un măcelar.*

Î*ncruntările de frunte şi de pleoape ale dască*» *lului nu anunţau nicio bucurie, dar, în nădejdea unei modificări de situaţie, candidatul primi gea*» *mantanele şi cutiile, printre care figurau şi ambalajele de cochetărie ale venerabilei soţii, cu o re*» *semnare surâzătoare, afirmând, în panica rânjetului silit, că şapte geamantane şi trei cutii de pălării e foarte puţin pentru rezistenţa lui şi că genunchii şi braţele îi pot suporta cel puţin întreit, în* de *„votamentul lui, studentul ar fi alergat cu bagajele în spinare după trăsura domnului profesor, primind întrebările şi dând răspunsurile în pas alergător.*

*Profesorul ocupa singur cele două locuri de pasageri, oferi*ndu-*şi locul din stânga ghiozdanului voluminos de manuscrise şi care la savanţi joacă rolul căţelului de rasă, bosumflat, purtat la braţul curtizanei şi pus jos din când în când. Ghiozdanul profesorului se mirosea pe canapeaua trăsurii cu o cutie conică de joben.*

Prima întrebare îi fu candidatului fatală. Ne» *putându*» *şi încremeni mai mult arcurile maxilare, el dete drumul unui căscat de-o sinceritate care ar fi impresionat blajin şi o statuie. De frica întâlnirii cu profesorul lui, candidatul nu închisese ochii două nopţi şi, aglomerând lecturile şi repe*» *tiţiile, ajunsese să nu mai înţeleagă nimic, să*» *şi piardă sensibilităţile directe şi să se îndoiască în conştiinţa lui şi de realitatea brută că există.*

Un al doilea căscat urmă fără interval, şi candi» *datul nu se mai*

putu stăpâni, căscatul devenind singurul lui mijloc de exprimare.

25

— Opreşte, birjar! răcni învăţatul. Dă»te, *măe garule, jos!*

*Fără puţinţa unei scuze şi degajâ*ndu-*se cu greu dintre colete, candidatul la licenţă se scoborî din birje* de *„a" ndaratele, cu pălăria în mână, şi se pierdu în circulaţia străzii.*

Calităţile de hamal se cumpănesc cu meritele universitare. Examenul e rapid şi sintetic.

Un fine de an ţine până la gară, cu suirea în vagon şi ocuparea de mai nainte a unui loc pentru savant. O licenţă se poate termina până la Chitila, iar doctoratul se conferă după şaizeci de kilo» metri, pe la Ploieşti, în restaurantul cu plăcinţi. Dacă profesorul uită, brânzoaica şi şpriţul sunt achitate de student. Uneori e şi o plăcere de rafina» ment să uiţi să plăteşti şi să nu scoţi o sută de lei din buzunarul de marochin. Şi nu ştiu ce decenţă te opreşte să pipăi bancnote dinaintea unui public care te ştie cu degetul pe documente, şi preferi, distrat şi interesat de un afiş de propa» gandă în culori, al căilor ferate elveţiene, să rămâi întors cu spatele la cassă, în vreme ce plăcinta scoboară lin pe funicularul a zece metri de intestin.

Mă întorc la doctoratul meu. În starea actu» la a ştiinţei aplicate, mi» aş fi putut face probele chiar la telefon, şi sărbătoarea din aulă s*ear fi putut petrece mai accelerat la un ghişeu de bilete.*

*Dinaintea sălii goale am crezut că*e*mi pot permite cu juriul familiarităţile din epoca manuscriselor, pe care le fabricam pentru gloria onoraţilor lui membri. Am explicat, şi cu coada ochiului şi cu cotul şi apoi şi verbal, că nefiind nimeni de faţă ne» am putea retrage şi trece teza la poartă.*

Juriul devenise rebel: redingota dă gravitate şi sugerează consternarea. Se stabilise distanţa, între mine şi juriu fusese tras zăvorul academic.

«Nu mai e nimic de făcut, îmi zisei, comedia trebuie jucată în costum şi de-a<n picioarele.»

Băiatul meu tocmai izbutea să scoată din trom» peta lui un sunet caricatural ca ţipătul alambicat al unei găini.

Revolta prezidentului, apăsând cu importanţă pe soneria din zid, mă sili să mă întorc şi să apostrofez copilul.

— O să» ţi rup urechile! strigai de jos.

Familiaritatea candidatului *cu* tribunele *sur*»

P*rinse*.

— Da, este fiul meu, răspunsei privirii intero»

G*ative a preşedintelui, filând cuvântul /zu/ şi dându» i o importanţă de text religios, ca unul ce mă resim»*

Ţ*eam la rândul meu de contagiunea solemnităţii*.

— A! *făcu el, uimit…*

— Păi, sunt *căsătorit* de *cinci ani, răspunsei*.

Puteam să zic «sunt însurat», dar nevoia de-a utiliza dubleuri mai căutate ale cuvintelor şi vocabule cu tocul înnalt, făcea parte din ţinuta mea ocazională. Nimerisem exact în mustrarea ce mi-o făcu dioptria enormă a ochelarilor. Un roman universitar, se rupse. Prezidentul păstrase pentru mine o nepoată cocoşată şi neagră ca un geamantan, natură cultă şi delicată, însă cu o călcătură de pelican, în zestre intrau o păreche de case şi o agregaţie, urmată de un definitivat.

— Îmi explic, în sfârşit, rezervele domniei-tale, accentua preşedintele, cu bun înţeles.

El făcu aluzie la un întreg trecut nesuferit, când, însărcinat cu lucrările profesorului în biblio» teca lui, eram secondat de gingăşiile de canguru ale nepoatei, persoană savantă, care sufla în vecină» tatea mea o duhoare de ozen şi care raporta probabil zilnic conduita mea exagerat de exem piară. Fusesem ultima speranţă a unchilor profe* sori şi a mătuşilor pedagoge, familia întreagă, dimpreună cu toate ramificaţiile ei masculine şi feminine din toată provincia, fiind exclusiv didactică, la toate gradele de învăţământ, primar, secundar, profesional, comercial, universitar şi la inspectorate, progenituri, descendenţe şi mul*ţi *plicări ale unui singur animal, sămânţos ca un dovleac, trimiţător de tigve în toate despartămintele culturii. O dinastie a catedrei şi a cată* logului, cu schiopi scurţi de un picior, cu obezi, cu palizi şi vineţi, cu trandafirii, cu peltici, cu pensionari şi cu tinerei, activi autori, patronaţi de unul mai mare peste cinci, de manuale întoc* mite cu foarfecă şi cu guma arabică, pentru cinc*r *zeci de cursuri odată*: *o mie la sută beneficiu net.*

Însă în ceea ce priveşte nepoata, fusesem infor mat de vizitiu.*

Manevra cu nepoata se repeta de un şir întreg de sesiuni. Cimpanzeul feminin al familiei îmbătrânise, fără să se găsească un doctor romantic pentru măruntaiele ei de muzeu. O canapea se afla la îndemână şi o linişte de câteva ore împresura zilnic colţul apartamentului în care lucram. Ade» seori, cocoşată, întinsă cu o revistă dinaintea ochilor, se făcea cu gândul ispititoare, legănându-şi un ciorap

schilod în aer, şi la intrarea mea în birou pronunţând un «pardon» tărăgănat.

*Speranţa unui viol, în odaia de studiu, urmat de răspunderi, se risipi timp de zece ani, şi toate generaţiile de viitori savanţi, atrase de ispita ca*e *tedrei, rămaseră indiferente la incidentul care o condiţiona.*

Cazul nu era lipsit de precedente. Câteva perso nagii însemnate în viaţa ştiinţifică şi socială se putuseră căpătui bine, trecând,* într-*o singură zi, de la mizeria neagră la opulenţă. Esenţialul era să închizi un ochi sau la nevoie pe amândoi şi să-ţi construieşti un timpan destul de gros ca să nu-ţi intre zvonul public şi batjocura în ureche. Un bărbat prevăzut cu toate bărbăţiile culminante îşi întreţine, paralel cu tonul fizic, bun de orice demonstraţii, neâmpiedicat nici de vârste, nici de estetică şi totdeauna gata, ca un băţ, şi o atitudine, în ştiinţă, în politică, în principii, în prestigiul căreia se pierde isprava, salvată de o faţadă.*

Farmecele babelor pot să poarte un proletar care ştie să se sacrifice, până la înnaltele dregătorii, şi un monstru femei poate să-i *aducă în coşul de zestre unui bărbat scaune, prezidenţii, funcţii* şi *portofolii. Cine vrea să fie fericit cu orice jertfă, poate. Cu un struţ la braţ, în costum de ceremonie şi încărcat cu bijuterii, fericirea se parcurge în totalitatea ei, între surâsuri, ironii şi invidii.*

Discursul de la şampanie, oricare ar fi sărbătoarea, se adresează celui care o plăteşte, oricine ar fi el şi cu orice fel de bani.

Ba, chiar Ministrul meu, atât de onest în ceea ce priveşte fondurile necontabilizate ale depărta» mentului, nu mi<a răspuns odată, când i-am impue tat legăturile prea mult remarcate cu un elector deocheat, că are automobil? Şi când l<am întrebat cea căuta numele între invitaţii unui îmbătrânit fost heruvim de babă, care l<a îmbogăţit; de ce ţine discursuri la ospeţele lui; de ce a chemat, la cupa de şampanie, sentimentele şi principiile din filosofii şi doctrine, nu mi-a *răspuns el că e un om puternic şi cu o avere imensă? Şi dacă l» am întrebat ce deosebire mai poate fi ˣîntre munca unui sătean, a unui* inginer *şi activitatea unui patron de casă de toleranţă,* acest *om onest a tăcut. Se cam îndoia…*

Domnişoara fusese rând pe rând jignită de veneraţia minuţioasă a colaboratorilor universt» tari. Cartoteca fişelor a încrucişat şi amestecat mâinile fără rezultat. Căutarea tâmplă lângă tâmplă, a unui cuvânt grecesc, descifrat cu unghia în variantele lui, a contribuit numai la sporirea respectului candidaţilor, înspăimântaţi de ştiinţa documentară a domnişoarei. Dotată cu o me» morie a formelor lexicale

care covârşeşte sexul şi frânge elanul chiar pentru o femeie frumoasă însă prea savantă şi activă ca un poliţist al grama»

T*icei şi al glosarului, ea stârnea o admiraţie de raft* şi *de* scară *mobilă*, însemnările *se făceau împreună, notaţiile erau chibzuite la o depărtare de o palmă a unui genunchi de altul, şi domni*» *şoara urmărea cu neplăcere câtă băgare de seamă respectuoasă punea tânărul* succesiv *din birou ca să sporească intervalul, evitând cu îndărătnicie contactul. Parfumul domnişoarei era fin, dar el nu putea împrumuta nefericitei slute jivine nimic din* senzualitatea *şi* sălbătecia *mirodeniilor lui, domesticite pe o gamă compusă*.

De câte ori ieşea din birou în apartament, ea îşi accentua boarea de micşunele, strămutată de parfumeurul artist *către* aromele *evocative ale fagului*, cu *un abur* de *pulverizator*. Mai *ales pentru coiful ei de bucle, zadarnic de frumos, întrebuinţa somnolenţele latente ale unei unsori pipărate*. Capetele *apropiinduese* pe *un catalog sau în dreptul unui dulap, mirosul ar fi putut să fie mai repede gustat de nervul zoologiei. Aştept*»

T*are deşartă*.

Căci unii din băieţi îi plăceau în afară de orice socoteli, inima *ei* pulsând *cu* aceleaşi *impe*» *tuozităţi* dezinteresate *ca* inimile *fetelor dă*» *dite după sintaxa naturel corectă. Zmalţul între*» *rupt* al *pieptănăturii* părului *viguros* şi *nou părea pus cu o pensulă lată, în lame de lustru, sprâncenele dure şi genele groase dădeau ochilor o strălucire gravă, şi faţa palidă, întunecată pe liniile de contur cu un fulg de barbă delicat, răscolea săraciled pofte inocente. Ar fi atacat ea întâi, ca o fiară blinda, dar se înfricoşa de spaima unui refuz. Niciunul din candidaţi* nu *a putut să* fie *pornit* împotrivit *pantei* accelerate *pe alunecuş*.

Unele cuvinte ar fi putut face introducerea unei sărutări: câteodată ea putea să aibă aproape şi senzaţia unei împreunări de buze prin conjunc»

Ţ*iile repetate de două guri odată, şi silabele adu*» *ce-au în salivă un gust. De câteva ori ×s-a petrecut întrunsa, alături de un student, o uitare de sine generoasă instinctivă, ca în dragostea împărtăşită, care duce pe nesimţite la definitivele confuzii. I se părea că trece dininun element înînaltul, şi că se transsubstanţiază, în vreme ce tânărul de lângă coapsa ei aştepta o replică documentată. Când se turbura între substantive şi verbe, tova*» *rasul de lucru nu o întreba măcar*: «*Domnişoară, ce aveţi*? *de ce* va *aţi oprit*?»

Stârnită în sonorităţile»! *secrete, între două chestiuni, mâna ei se ducea la pian, schiţând un tremur pe clape. Era un moment în care putea să fie luată pe subt umeri, ca în două cârji, şi sărutată cu un surâs pe gura crăpată cu limba. Ar fi simţit întâlnirea cu fiecare punct al trupului ei martirizat.* «*De acest lucru curent şi vulgar, pe care îl practică şi viermii, tu n*» *ai dreptul să te bucuri, îi spunea încet un fel de conştiinţă. E osânda ta. Tinereţile astea vor fi ˣînăbuşite de alte îmbrăţişări, vlaga le va fi sleită de bună*» *voie de frământările furişate în carnea femeii depravate.*»

Î};!

Dar candidaţii nu erau pătrunşi de acelaş sentiment şi *respect* pentru *servitoarele casei.*

*Un latinist fusese prins de domnişoară cu sluga de la bucătărie, o gorjancă neagră, cu doi fluturi de aur de urechi rotunzi, printre zulufi, şi cu salba spânzurată în jgheabul din sân. Gura ei, ca o pecete groasă de ceară roşie, frântă la mijloc, rumenea în scârlionţii pletelor ca un fruct între frunze, şi ochii, umezi şi licăritori ca murele, cu veriga luminilor galbenă*eportocalie *ca la pisici, se opriseră de câteva ori aţintiţi în privirea cărtu*» *rarului, de mistreţ. Pleoapele lui bătuseră în atingerea prin distanţă, ca de fulgerul iute al unei oglinzi de buzunar, care aruncă din palmă ţandăra soarelui întrmn ochi. Oglinda era fier*» *binte şi, dedesubtul ei, îl ocolea ca un şarpe moale, cu două şolduri pe două cozi, pofta somnu*e *roasă a oltencii cu colţul fotei sûmes.*

Strugurii sânilor se jucau în spintecătura cămeşii de la grumazul puternic şi gol, şi rândurile de mărgele mărunte, pe betele întortochiate împre» *jurul mijlocului zvelt, păreau surâsul pântecului furişat în brâu. Ei îşi puseseră unul altuia un gând, însă nu putuseră vorbi.*

Domnişoara era nedezlipită de biroul de lucru. Când servitoarea întârzia flanela în scobiturile mobilierului, şterse de praf cu o atenţie lenevoasă, «*N*» *ai mai isprăvit?*» *o întreba plictisită.*

Şi olteanca nu prea isprăvea într» *adins.*

Spălând aplecată, cu spatele la uşă, şahul alb» *albastru al camerei de baie, înino dimineaţă, durda gorjancă prezintă cu nevinovăţie ochiului tânărului savant, care venea să*» *şi continue pro* gramul, de supt poala cămeşii scurte, o despicătură conformată ca o prună vânătă, cu relieful palid cuprins întrmn păinjeniş. El se opri brusc pe coridorul învelit cu preş. Nestăpânit şi uitând unde se găseşte, făcu un pas şi închise uşa, ca un hoţ.* Înnainte *de a fi putut fata să se ridice de pe*

brânci, el străpunse orbește, cu un geamăt ca un nechez al oltencii, rânza tare și aspră.

Scandalizată de o presimțire, domnișoara veni de<a fuga și dete de părete ușa uitată fără zăvor, tocmai când mărțișoarele țărăncii, înghesuită cu capul de zid și lovind cu creștetul faianța, scoteau sunete de cădelnițI. Răbdând cu o bucurie adâncă și utilizând oftatul la perfectul simplu întrerupt, gorjancă bâlbâia o întrebare: «*Ce făcuși, mamă, domnișorule*?…»

Domnișoara fu cutremurată și scârbită, dar și» a rectificat fără să știe, instantaneu, revolta, cu ispita irezistibilă a mânzei care a mirosit armă» sarul. Scăpărând din mădulare, ea puse, tremurând, cârligul și încuie și a doua ușă, care despărțea, printrmn vestibul îngust, pentru peșchire, cori» dorul de baie. O urechelniță de foc o cutreiera din creștet la picioare și din picioare la ceafă. Ar fi voit să se intercaleze, să sufere maimuța ei chinuită, din două străpungeri una, și să fie izbită crâncen, cu aceeași vigoare ritmică a spinărilor, puse una peste alta, încleștate la umeri și libere la șolduri. Lexicală, domnișoarei i s/a revelat brusc sensul unei zicale, pânotunci obscură, și spiritul ei traduse imaginea exact: «Faire la bête à Jeux Jos».

*Femeia neagră se încovoia, clătinată pe laturi ca o luntre. Făcând câte o jumătate de pas cu șase picioare la fiecare smucire și avânt și reîntâlnire mai dârje, mai vioaie și mereu mai adâncă, grupul se deplasa, în spațiul confortabil dintre păreți, ca un compas cu mai multe vârfuri. O tăietură de pepene spintecat cu briceagul pe dunga lui, îi trecu domnișoarei prin fire și, halucinată, ea își lăsă să-i cadă fusta de satin, lepădă pantalonii băiețești de mătase. Cu mâinile<i frumoase de cimpanzeu se apucă de sânii tot atât de frumoși, de elastici și de mici că ai fetelor cu spetezele drepte, și<i strânse, dementă, între degete, de vâr*e *furi. Un răcnet îndoit precipita finalul, și brutele, strânse mototol una întrolta, se prăbușiră dârdâind, ca subt o lovitură de harapnic, despărțite în cădere.*

*Răsturnați pe rână, vinovații își deteră seama că fuseseră văzuți de un complice care voia o parti*e *cipare. Nu mai era de spus nimic. Soarele cu strălucirile lui îi înveșmânta în odăjdii mari argintii, înflăcărarea și apoi adormirea ca în vis a ochilor, abstracta paloare alburie a feței, buzele ude, întredeschise, ca zambilele, picioarele albe, de la jaretieră în sus, ciorapii de o gălbineală de trandafir, pantofii, un surâs de mare suferință al bărbiei, făceau dintreun avorton o apariție*

drăgăstoasă, şi frumuseţea dorinţii de înmugurire răzbea dininânsa ca luminişul în florile unui stufiş. Opreliştile de etică şi de cultură erau zadarnice pentru împiedicarea pravilei luminate. Viezure ţepos şi musculat, bărbatul trăia întâia oară a tinereţii lui de mare zlătar o secundă de junglă. Abia împăcată, sălbătecia îi fu răscolită din nou, înino urcare vijelioasă de vârtej. Cu o mână dedesubtul coapselor domnişoarei, care» i mânca gura, ca o rodie măcelărită, mâna ceealaltă desfăcea ţoalele ce mai rămâneau aninate de trup. Făptura lui de animal, obişnuit să lupte

P*e piatra pleşuvă în picioare, deştepta mitologia. Pornind pe dedesubtul genunchilor lăsaţi în legă* nare deasupra încheieturii coatelor lui şi ajungând cu palmele groase dedesubtul trunchiului elastic, el şi<a ridicat prada de pe velinţă, treptat, până la o înnălţime care* se*a potrivit singură, bâjbâind.* În *puterea omului edificat pe tălpi şi călcâie, fiinţa fragilă primi ruperea lungă şi sfărâmarea, stră» bătută în întregimea ei, în văzduh. Furtuna fu stârnită pe rând şi de trei ori carbonizată de trăsnet. Şi când înino gigantică opintire masculul izbucni, o leşie fierbinte ajunse până în falangele degete* lor mici. Cărturarul fusese aţâţat de toate miro*e *şurile dispreţuite în birou; parfumele de mare cucoană adăogau bucuriei brutale o nuanţă. Carnea, chipul delicat, suspinul vorbit, şoapta de intelect şi chiar caricatura catifelau violenţa, şi în fapta lor bestială, dezgustătoare, tovarăşii încercau beatitudinile exaltate ale lepădării de sine dinaintea unei porunci.*

Î*mpărtăşirea cu pământul viu anulase super» ştiţia de slugă şi de stăpână în această posesiune a iui Lucifer pe din două, şi după ce a căzut leşinată domnişoara, otrăvită de marea beţie, sufo» cată şi zbătându-*e*se ca* de *„o agonie, olteanca, pervertită subit şi patriciană,* se*a târât, umblând în genunchi pe covorul de sfoară, ca o ieşită din minţi. Gura ei flămândă ca un sex căuta să se istovească. Stăpâna se întoarse pe brânci. Obrajii, pleoapele, cercelul moale al urechii, bărbia femei» lor, se mângâiau de bărbatul înspăimântat, ca într» o baie caldă, şi, goale cum erau, tăbărâră amândouă pe el, să<l dévore, ca nişte furnici dea» supra unui greiere cu labele frânte.*

Povestea a trecut din gură în gură, şi doctorul, trezit la realitate şi muncit de ruşine şi de remuş»

C*ari, n» a mai venit la ultimul examen şi a dis» părut.*

Lumea universitară ajunsese să cunoască epi» sodul domnişoarei,

*declarându*d *totuş imposibil*, *din pricina fizicului nepoatei*. *Şi de atunci o nouă virginitate*, *melancolică*, *se instalase pe încetul la domiciliu*, *şi singurul care nu mai putea să creadă într*» *însă era bătrânul Somoşcheş*, *vizitiul*.

Î*n împrejurări*, *de care rămâne răspunzătoare natura*, *şi bărbatul e în stare de grave neruşinări*, *îmi aduc aminte o noapte*, *după câteva pahare de vin*. *Un distins coleg*, *care căpătase o catedră de omiletică*, *ducându-*e*se în încăperile strâmte din subsolul localului în care ne găseam*, *a rămas acolo o jumătate de ceas*, *emoţionat de baba îngrijitoare*. *Natură vicioasă şi pervertită*, *aprinsă liric de băutură şi precipitată în delir de mirosul complex al celulei – creolină*, *mucegai* şi *un putred derivat – nu a putut<o părăsi fără o realizare profană a misticului instinct*. *Eruditul era mortificat*, *neputând* să e*şi explice puturoasa izbucnire a chefului vinovat*, *şi căuta*, *ca vechii mucenici*, *o uşurare în confesiunea făcută la ureche*, *când se legăna scaunul cu el*, *între cama*» *razi*. *Bătrâna*, *care putea său fie bunică*, *întâi a refuzat*, *lovindud în obraz cu măturică şi cu fragmentele ei*, *intercalate în pământuful de paie*. *Localul*, *situat întrmn cartier de bănci*, *era frecventat de contabili*, *arhivari şi misiţi*, *clienţi de biliard şi table*, *ceea ce îndoise ofensa*, *şi profesorul deveni antisemit*. *Mustăţile lui brune şi gura lui strânsă permanent pe un trabuc*, *ca o buză canină încreţită*, *fuseseră stropite cu crema suspectă a unui întreg cartier de specialişti ai dividendului şi dobânzii*.

Gustase el din această măduvă sau numai aroma ei îl excitase, *adevărul este că nu a mai putut să iasă biruit*. *Bătrâna fu răsturnată în luptă între şomoioage*. *Crezând la început că e vorba de un joc de beţiv*, *fără consecinţe*, *când se simţi palpată de un corp*, *pe care nu<l mai frecventase din tinereţe*, *ea se aşează pe cât se putu mai con* «*fortabil pe colacul de lemn*, *participând la del*rciile *macabre ale învingătorului*, *cu dezmorţite reminiscenţe*.

— Vrei să e*ţi* fac *o cafea*? propuse *bătrâna*, satisfăcută şi *recunoscătoare*.

Abia atunci se dumiri nefericitul şi abia atunci dete cu nasul întrodevăr în ceea ce făcuse. *Un furnicar de ghimpi reci se puse să mişune înînân* sul*, *ca nişte păduchi ai arterelor*, *şi el o luă la fugă*, *ca un disperat al vieţii*, *care*, *voind să se sinucidă întrmn heleşteu*, *îşi face vânt*, *repee zindu-*e*se de departe*. *Şi bău înjurios*, *litru după litru*, *ca* să e*şi sugrume regretul şi oroarea*, *şi nu se mai putu scula câteva ore de pe*

scaun, neclintit la masa colegilor lui. El fu în seara ceea şi aspru şi inspirat.

Baba, din când în când, crăpând uşa din fund, a departamentului ei, şi-l căuta din ochi, printre public.

— Te cheamă, îi spuneau camarazii. Ti» a făcut cafeaua…

Deocamdată, îi fuse groază de sine, o groază dramatică, zguduită, înspăimântată. Vintrele babei îi aduceau aminte coşurile de peşte acoperite cu saci; îl impresionase regiunea dintre două organe unificate prin materii şi duhori împru» mutate. Dar, în sfârşit, el se înfruptase din origr nalitate: niciun cărturar tânăr, până la el, nu mai avusese *o femeie de şaptezeci de ani! Pocăinţa i-a venit odată cu dispariţia amărăciunii* scule *patului de la beţie, şi, ca* să e*şi curepe cugetul, profesorul se pedepsi cu opt săptămâni de cursuri, de conferinţe şi de articole moralizatoare pentru tot genul omenesc şi pentru cel puţin cinci sute de ani. Omul are această superioritate asupra genului animal, socotind şi cămila, porcul şi rapa, că se pocăieşte şi uită. El poate să iasă în privelişte, să predice iubirea, castitatea şi credinţa, de? a dreptul din vomitură.*

„T.

— Ţieai «ratat o carieră briltantă», zise preşedintele: regret.

În vocabular precupeţ, cuvintele lui alese se traduceau cu termenii «nu te mai întâlneşti cu aşa chilipir», înţelesei că în locul sprijinului pe care îl puteam aştepta de la un maestru slujit cu foloase apreciate pentru prestigiul lui falşi» ficat, voi avea de luptat cu o adversitate declarată. Mai bine.

Am acceptat cu bravură această alternativă. Bravura face parte din felul meu de a fi idiot. Când mi» au rămas şase fraţi în spinare, i<am strâns în spinare şi i-am dus. Fata care mi<a plăcut mai mult am luat<o de nevastă, fără să o întreb măcar câte părechi de ciorapi avea. Încă studentă la o altă facultate, un crai bătrân de profesor, cu o casă de copii măgădăi, i<a făgăduit o situaţie strălucită, condiţionată de un verb care nu se rosteşte la nicio vârstă, dar care e activ numai până la una, şi mai mult la studenţi decât la profesori. I>am tras berbantului câteva palme. Un vlăjgan din fiii lui, cu o leafă mare în economia politică, mi<a cerut socoteală. Cât mă vezi de pipernicit şi slab, i<am ars şi lui câteva.

Când nevastăemea trebuia să fie la cel dintâi avort, am luat<o pe genunchi şi i-am spus:

— Nu! n-avem para chioară, dar asta nu o fac: îl păstrăm şi» l creştem.

Nu eram un brav? Ba eram un brav. Şi am rost brav ori de câte ori mi» a rămas nevasta grea. Încă unul, nu e nimic: unde mănâncă trei mănâncă şi patru, şi aşa mai departe. M» am simţit născut să» mi i-au *asupra toate poverile şi să spăl toate ofensele omenirii. Mom băgat întotdeauna unde era mai greu, şi tot ce lepădau alţii mi» am făcut un punct de onoare să devie datoriile mele morale. Cresc de când am fost copil o mătuşă cu un picior de lemn – şi am adunat acasă unsprezece exemplare nenorocite de mâţe şi câini. M» aş devota oricărui scop făcut să mă copleşească. Cine are nevoie de un dobitoc blând şi sentimental, să vie la mine: sunt gata să mă sacrific. Nu e hoţ pe lume, pe care să nud fi ajutat, şi escroc care să nu» mi fi scos câteva lacrimi.*

Caritatea săracilor se cheamă devotament, şi ca să fie etern asigurată a fost aşezată între datorii. Am cheltuit<o mereu, ca un imbecil, şi repetarea batjocurii cu care m» am ales stăruitor nu m» a descurajat. N» am suferit să mi se vorbească de rău un camarad şi m» am identificat cu nedreptăţile prietenilor mei, care, de câte ori am avut nevoie de solidaritatea lor, deveneau teoretici şi evazivi, invocau dificultăţile vieţii şi administrau lecţii practice naivităţilor mele. «Altfel nu ajungi niciodată să faci nimic», învăţaseră ei să legi» fereze. Frazele lor începeau, toate, cu «dacă» şi «poate», primele cuvinte de sugaci ale laşităţii şi care deplasează responsabilităţile şi le scoate la periferie. Un argument concesiv şi care se împacă lesne cu toate împrejurările, «ziua de azi», degradează principiile şi caracterul, cu sensul că toate erau bune şi juste numai pe vremea lui Platon, dar că astăzi substanţele s» au schimbat, păstrându» se din noţiuni numai cojile, cuvintele şi transportând viaţa în retorică. «. Trebuie să te adaptezi», adică să primeşti toate valorile în mărunţiş curent şi să numeri cincizeci de ani gologanii unei bucăţi de aur, cu care plăteşti sau vânzi pe loc. Centimele reprezintă realităţi sufleteşti.

Prietenul meu Papa a fost numit ministru la

*O vârstă la care se capătă gradul de lână al capo**

R*alului, în fiecare dimineaţă, la orele şapte precis, el s» a găsit timp de ani de zile în vestibulul şefului de partid, unde galoşii, încă necurăţaţi de servi»*

Toare, mai *păstrau de jurâmprejur* noroiul *din ajun şi unde* umbrelele *încă nu fuseseră scurse de ploaie. La 7x/2 şeful obişnuia să se întoarcă în pat pe partea cealaltă, şi între două somnuri*

I se servea la perină cafeaua cu lapte. Prietenul meu ţinea la

onoarea să ducă ceaşca el, în locul feciorului din casă, şi aştepta la uşa dormitorului, atent *la mişcările dinăuntru şi cu urechea ţintă*

— C*u tava de metal. Auzul i se învoia respectuos* cu ciuruitul *lung*, în *porţelan*, şi *conştiinţa lui* făcea abstracţie *de zigzagul muzical, trecut suc*»

C*esiv prin mai multe tonuri* de *instrumente şi rostit după evacuare. Dacă i se părea, la pipăit, că se răcea ibricul de* argint *cu lapte, ministrul da fuga la bucătărie*, unde *conţinutul* era *re*»

Î*ncălzit*, pe *când, atmosferizat, el făcea glume cu servitorii, car*ea *ziceau*, ca *şi* cum *aflaseră* ceva mai *mult* decât *fruntaşii politici, încă dinainte de a* fi *numit*, «*domnule ministru*».

Turnând şvarţul şi amestecând cu linguriţa să se topească zahărul din ceaşcă, şi numai în picioare, el făcea la patul şefului observaţiile categoriei servile în care se complăcea, afirmând că zahărul nu mai e zahărul «*de mai nainte*» *şi că afară de formula parvenirii totul s*» *a falsificat – dădea raportul uneltirilor politice petrecute în timpul nopţii, informat cum era din câteva cluburi şi cafenele, la telefon. Muşcând din cornul seu*» *fundat în cafea, şeful asculta dormind şi silindu*» *se*.

F*ără să izbutească, să puie preţ pe trăncănelile şi asiduitatea viitorului colaborator la guvern, recrutat boiereşte din semivaleţi, ca altădată vătafii dintre robi*.

Cind ieşea de la şef, după o jumătate de oră, băiatul adaogă un chihlimbar la şirul lui de mărgele măgulite, şi privirea lui, absentă din pleoape, era fixată pe idealul portofoliului cuvenit.

— Nu *ţi-e ruşine*, mă *băiete*? *i-am reproşat de nenumărate ori. Din prostituţie trebuia tu să trăieşti*? ăsta *e* preţul *unui portofoliu*? *Deeaia am citit noi sute de cărţi împreună, leeam discutat*, ne-am *emoţionat*? Deraia *neeam înjurat, deeaia neom tras într<o zi nişte ghionti*? *ăsta era visul nostru, să ne facem ce vrei tu să ajungi*? *Nu*» *i mai cinstit* să *dai* lecţii *de filosofic* unui *băiat* de *cârnăţar*, car*e îşi intelectualizează vlăstarele, şi să înveţi aoristul al doilea pentru bacalaureatul* unei *farmaciste*? Nu *primeşti* săfmi *fie greaţă de tine*?

— *Gulică, ţieam mai spus, eşti un mare naiv, răspundea cu o siguranţă de diagnostic politicianul, căpătată din autorii lui particulari*.

El e ministru de mai multe ori, şi eu mieam luat abia doctoratul. Metoda!

Metoda e aceeaşi în toate variantele; *greu*» *tatea este să o*

inaugurezi.

Nu sunt în stare să mă lipesc de oamenii metodei şi de satisfacţiile uşor de împlinit. Alegerea mea nu şovăie niciodată, sunt atras de chinurile mici, de oamenii care nu au nevoie de slugoi ci de pâine, de leacuri şi de prieteni.

Construiam în gând aziluri, case pentru copiii orfani, curţi cu cotețe calde pentru lighioanele abandonate. Aş face o ţară şi pentru muşte, numai să se simtă bine. Aş desfiinţa mâncarea de hoit, aş suprima abatoriile, măcelăriile, frip»turile şi aş recomanda tuturor poame, pâine, mămăligă, lapte şi brânză. Aş dărâma închisorile, să nu se mai canonească oamenii. Am ştofă de reformator. Halal de revoluţionar, care îşi începe realizarea omului nou de la saladă şl lapte covăsit, şi proclamaţiile din iaurgerie!

Când plouă, mă gândesc la câinii fără adăpost şi la toate lighioanele din păduri şi din pământ, pe care natura le face şi civilizaţia le extermină pe generaţii. Dacă nu mear *mânca lupii şi nu* mear *muşca şerpii, am temperament să fiu un Mântuitor al biologiei şi să ţin fiarelor predici de pe munte sau din copac. Mi<e milă de fiecare din ele, o milă profetică şi sfâşietoare. Şi sunt indignat de organizarea pe care şi<a dat-o de uni» vers omul acaparator. El a scris un Vechi şi un*

Nou Testament ca să guverneze oamenii deghizaţi, şi nu sea *simţit în stare să întocmească o religie pentru catâri şi cărăbuşi.*

Nefericirea oamenilor vine de la uşurinţa cu care se lasă păcăliţi, complicată cu orgoliul că pot şi ei păcăli pe alţii. Cu cât e mai absurdă minciuna, cu atât prestigiul ei sporeşte. O sume denie de păpuşi de cârpă şi paie ţin lumea înlăneţuită de câlţii şi tărâţele lor. Dacă un cadavru a durat un timp, el se sfinţeşte pentru că a durat, şi când scuipi în el te faci vinovat, şi soborul te trimite la spânzurătoare pentru un cot şi jumăe ţaţe de muşama înfăşurată pe o momâie fălcoasă. Fiind o vită care şi crede şi se şi îndoieşte, omul iese din îndoielile credinţei excitat. E o graniţă de-a lungul căreia trăiesc manechinele cu gâtul dat la strung, fără căpăţână, bont, şi fără braţe, pe un singur picior, omul sintetic – linia dintre ce ştii şi ce nu se poate şti. Aici se descalţă toţi demagogii credinţelor şi ideilor şi fac baie de picioare în sufletul tău. Ce putoare*!

I, *După doctorat mi-am întâlnit cu nevasta şi cu Ticu la grilaj. Ticu sufla din toate puterile în bomboana de porţelan a trompetei, maicăesa era fericită.*

— Î*n sfârşit*! *zise.*

— De ce în sfârşit? am întrebata. Mi se pare că deeabia începe.

— Lumea îţi aparţine! zise nevasta ca un Cezar, cu accent *declamator. Faci ce vrei. E un sfârşit, nu e un început.*

— Crezi tu că a venit momentul să poţi face cuvinte istorice?

— Dar cum *poţi ezita?* Mai *este permisă îndoiala? Ce, asta e puţin: Magna cum laude?*

— Ai grijă să<l rosteşti cu e *din* ae. *Dacă ţii atât la ea, uite diploma, pune<e în poşetă.*

— Te găsesc mai indiferent decât oricând, îmi atrase atenţia, ofensată, nevasta. Aşa teeam po

M*enit. Stai cu undiţa pe mal zece ani, şi când ai prins peştele îi dai drumul. Parcă n-ai fi realizat nimic.*

Cuvintele nevestiùmi se resimt de o educaţie fabulistică şi universitară. «A face» şi «a nimeri» se numesc falacios «a crea» şi «a realiza». Puncte de vedere, rezultate, spirit de observaţie, erudiţie, valoare, lucrări…

Poate că era locul să mă umflu sculptural. Dar momentan mă ardea cumplit-undeva.

Nou Testament ca să guverneze oamenii deghizaţi, şi nu sea *simţit în stare să întocmească o religie pentru catâri şi cărăbuşi.*

*Nefericirea oamenilor vine de la uşurinţa cu care se lasă păcăliţi, complicată cu orgoliul că pot şi ei păcăli pe alţii. Cu cât e mai absurdă minciuna, cu atât prestigiul ei sporeşte. O sume*e *denie de păpuşi de cârpă şi paie ţin lumea înlăn»ţuită de câlţii şi tărâţele lor. Dacă un cadavru a durat un timp, el se sfinţeşte pentru că a durat, şi când scuipi în el te faci vinovat, şi soborul te trimite la spânzurătoare pentru un cot şi juma» ţaţe de muşama înfăşurată pe o momâie fălcoasă. Fiind o vită care şi crede şi se şi îndoieşte, omul iese din îndoielile credinţei excitat. E o graniţă de<a lungul căreia trăiesc manechinele cu gâtul dat la strung, fără căpăţână, bont, şi fără braţe, pe un singur picior, omul sintetic – linia dintre ce ştii şi ce nu se poate şti. Aici se descalţă toţi demagogii credinţelor şi ideilor şi fac baie de picioare în sufletul tău. Ce putoare!*

I i *După doctorat în» am întâlnit cu nevasta şi cu Ticu la grilaj. Ticu sufla din toate puterile în bomboana de porţelan a trompetei, maicăesa era fericită.*

— În sfârşit! zise.

— De ce în sfârşit? am întrebata. Mi se pare că de-abia începe.

— Lumea îţi aparţine! zise nevasta ca un Cezar, cu accent

declamator. *Faci ce vrei*. *E un sfârşit, nu e un început*.

— *Crezi tu că a venit momentul să poţi face cuvinte istorice*?

— Dar cum *poţi ezita*? Mai *este permisă îndoiala*? *Ce*, *asta e puţin*: *Magna cum laude*?

— *Ai grijă să<l rosteşti cu* e *din* ae. *Dacă ţii atât la ea*, *uite diploma*, *pune<e în poşetă*.

— *Te găsesc mai indiferent decât oricând*, *îmi* atrase *atenţia*, *ofensată*, *nevasta*. *Aşa te» am po*

M*enit*. *Stai cu undiţa pe mal zece ani*, *şi când ai prins peştele îi dai drumul*. *Parcă* ne*ai fi realizat nimic*.

Cuvintele nevestiùmi se resimt de o educaţie fabulistică şi universitară. «*A face*» *şi* «*a nimeri*» *se numesc falacios* «*a crea*» *şi* «*a realiza*». *Puncte de vedere*, *rezultate*, *spirit de observaţie*, *erudiţie*, *valoare*, *lucrări*…

Poate că era locul să mă umflu sculptural. *Dar momentan mă ardea cumplUŢundeva*.

— Îmi vine *să* mă *p*… îi *şopţii nevestei*, *subt impresia împrejurării*. *Mă ţin de trei ore*.

Niciodată *n* «*am regretat ca azi* că *nu sunt un căţel*. A*ş fi ridicat piciorul pe domnul prese*»

D*inte*.

Un doctor cu conştiinţă de sine ar fi zis poate: «*am o delicată necesitate inexorabilă la care nici nu cutez să mă gândesc*». *Dar situaţiile contradictorii în care mă pune nevasta*, *mă fac moralmente trivial*, *ca la teatru*, *unde fiinţa masculină îşi cheamă bivoliţa*, *o parteneră monu*» *mentală cu fesele vaste*, «*chérie*», *şi ca la tribună*, *unde un sinistru escroc se înfierbântă pentru un mare* «*ideal*». *Ai vrea să strigi o dată*: «*pârţ*!» *şi nu cu gura*, *cu organul competinte*, *răspuns mai puţin pornografic decât pateticul strigăt al oratorului*.

*Nevoia uşurării se făcu exasperantă când trecu** *ram pe lângă o trăsură*. *Cu simplicitate şi nevino*» *văţie*, *un cal*, *la marginea trotuarului*, *îşi pusese în poziţie tulumba*.

— *Frumos îţi stă*, *zise nevasta*, *vorbeşti ca un căruţaş*!

După doctorat, *sfincterul trebuie intelectualizat şi el*, *şi*, *trecut în sistemul materiei nobile*, *cere** *bralizat*.

— *Tu crezi că un doctor nu mai e un om*, *după examen*, i-am *răspuns*. *Aşteaptă*. *Să mi se dea întâi o catedră*, *să funcţionez* vreo *douăzeci de ani*, *să*» *mi fac principii*, să e*mi las ţăcălie sau barbă*. *Dar*

asta ne*o să semtâmple atât de curând*:

Avem timp *să* ne *mai* păstrăm *funcţiunile şi cuvintele* de *„acasă şi să ne mai radem*.

— *Nu temţeleg… De toamnă ai să fii numit, zise nevasta*.

— *Cu puţină caznă o să înţelegi, i<am răspuns*.

Preşedintele a rămas aşa, când i<am spus că sunt însurat cu tine (splendoarea *mea*!). *Voia să>mi*

D*ea, odată cu doctoratul, pe nepoatăesa şi o catedră. M/am şters pe bot. Sunt compromis. Ştie că avem şi copii. Va să zică nici divorţul nu mai merge. Un student sărac n-are voie să» şi aleagă singur nici nevasta, dacă e «băiat bun». Voi mai credeţi că e deojuns o diplomă, şi vă munciţi să o căpătaţi. Dacă sticla e goală, eticheta nu<i de niciun folos. Eu sunt o sticlă goală: n-am avere, n» am relaţii,* numeam *integrat în nicio firmă. Mai rău, sunt o sticlă goală cu dop*. Îmi *lipseşte până şi romanul de a fi servit maturităţile voluminoase casnice ale unui dascăl scump, paralel cu senilităţile lui ştiinţifice. Un «băiat bun» şi care ştie să se descurce, nu neglijează sexualitatea familiei onorabile, de care se cramponează. Tot» deauna există măcar o mătuşă, măcar o guvernantă, măcar o bucătăreasă, cu care se culcă şeful familiei şi care e utilă în sugestiile ei. Un băiat, proprietar al unui apendice practic, face tot ce vrea, dacă nu se sfiieşte să» l exploateze, indiferent la mască, la zbârcituri şi varice; băiatul bun închide ochii şi îşi urmăreşte visul, în Universitate ę ca la tipografie: interesează volumul*.

— *E o scuză pentru teama de a te măsura cu dificultăţile*.

— *Îţi aduci aminte de colegul Tiveanu? Ce bine şi-a aranjat el viaţa, numai cu câteva ele»*

M*ente. Întâi, s» a silit din răsputeri să-şi alunge originile. Bietul băiat era ovrei, şi, una din două, ori se făcea ovrei antisemit, ori creştin ostentativ, cu o teorie spirituală împrumutată de la un filosof 7 teologic rus. A fost cuminte, riscând mai puţin şi alegându-şi alternativa tradiţionalistă. S» a sfiit să facă naţionalism direct, de teamă să nu se împiedice din întâmplare de vre unul care l-ar fi cunoscut şi* sear *fi jignit de atitudinile lui înflăcă» rate. A cârmit puţin şi a luat<o ocolind religios, ceea ce nu putea să scandalizeze nici pe creştini*

— Îmi vine *să* mă *p*… îi *şopţii nevestei, subt impresia împrejurării. Mă ţin de trei ore*.

Niciodată *n-am* regretat *ca azi* că *nu* sunt *un căţel*. A*ş fi ridicat piciorul pe domnul prese**

D*inte*.

Un doctor cu conştiinţă de sine ar fi zis poate: «*am o delicată necesitate inexorabilă la care nici nu cutez să mă gândesc*». *Dar situaţiile contradictorii în care mă pune nevasta, mă fac moralmente trivial, ca la teatru, unde fiinţa masculină îşi cheamă bivoliţa, o parteneră monu*» *mentală cu fesele vaste*, «*chérie*», *şi ca la tribună, unde un sinistru escroc se înfierbântă pentru un mare* «*ideal*». *Ai vrea să strigi o dată*: «*pârţ*!» *şi nu cu gura, cu organul competinte, răspuns mai puţin pornografic decât pateticul strigăt al oratorului*.

Nevoia uşurării se făcu exasperantă când trecu ram pe lângă o trăsură. Cu simplicitate şi nevino*» *văţie, un cal, la marginea trotuarului, îşi pusese în poziţie tulumba*.

— Frumos îţi stă, zise nevasta, vorbeşti ca un căruţaş!

După doctorat, sfincterul trebuie intelectualizat şi el, şi, trecut în sistemul materiei nobile, cere» *bralizat*.

— Tu crezi că un doctor nu mai e un om, după examen, i<am răspuns. Aşteaptă. Să mi se dea întâi o catedră, să funcţionez vreo *douăzeci de ani, sămii fac principii,* să e*mi las ţăcălie sau barbă. Dar asta* ne*o să semtâmple atât de curând*:

Avem timp *să* ne *mai* păstrăm *funcţiunile şi cuvintele deocasă şi să ne mai radem*.

— Nu teenţeleg… De toamnă ai să fii numit, zise nevasta.

— Cu puţină caznă o să înţelegi, i<am răspuns.

Preşedintele a rămas aşa, când i-am spus că sunt însurat *cu tine* (splendoarea *mea*!). *Voia* să e*mi dea, odată cu doctoratul, pe nepoată*» *sa şi o catedră. M*» *am şters pe bot. Sunt compromis. Ştie că avem şi copii. Va să zică nici divorţul nu mai merge. Un student sărac* ne*are voie să*» *şi aleagă singur nici nevasta, dacă e* «*băiat bun*». *Voi mai credeţi că e deojuns o diplomă, şi vă munciţi să o căpătaţi. Dacă sticla e goală, eticheta nu*» *i de niciun folos. Eu sunt o sticlă goală*: n*eam avere,* neam *relaţii, numeam integrat în nicio firmă. Mai rău, sunt o sticlă goală cu dop*. Î*mi lipseşte până şi romanul de a fi servit maturităţile voluminoase casnice ale unui dascăl scump, paralel cu senilităţile lui ştiinţifice. Un* «*băiat bun*» *şi care ştie să se descurce, nu neglijează sexualitatea familiei onorabile, de care se cramponează. Tot*» *deauna există măcar o mătuşă, măcar o guvernantă, măcar o bucătăreasă, cu care se culcă şeful familiei şi care e utilă în sugestiile ei. Un băiat, proprietar al unui apendice practic, face tot ce vrea, dacă nu se sfiieşte să*» *l exploateze,*

indiferent la mască, la zbârcituri şi varice; *băiatul bun închide ochii şi îşi urmăreşte visul, în Universitate ę ca la tipografie*: *interesează volumul*.

— *E o scuză pentru teama de a te măsura cu dificultăţile*.

— *Îţi aduci aminte de colegul Tiveanu*? *Ce bine şi*» *a aranjat el viaţa, numai cu câteva ele*»

M*ente, întâi*, ˣs-*a silit din răsputeri să-şi alunge originile*. *Bietul băiat era ovrei, şi, una din două, ori se făcea ovrei antisemit, ori creştin ostentativ, cu o teorie spirituală împrumutată de la un filosof teologic rus*. *A fost cuminte, riscând mai puţin şi alegându*» *şi alternativa tradiţionalistă*. Se*a sfiit să facă* naţionalism *direct, de teamă* să *nu se împiedice din întâmplare de vre unul care l<ar fi cunoscut şi s*» *ar fi jignit de atitudinile lui înflăcă*»

R*ate*. *A cârmit puţin şi a luat-o ocolind religios, ceea ce nu putea să scandalizeze nici pe creştini*

Ş*i nici pe ovrei*. *La urma urmei, tot la sinagogă o să se întoarcă, odată şi odată, ş*ie*ar putea zice Avrum*: *omul trebuie să trăiască, are şi el afacerea lui*. *Şi<a schimbat numele, topit în terminologia valahă, şi şi<a făcut o emblemă*. *E mare deosebire între* «*Regina leilori*», *cu această ortografie, şi* «*Domnul nostru lisus Hristos*»? *Tot o fir* mă*…

Se*a* mai *gândit cineva*, când *l<a* văzut *între paracliseri* şi *lumînări*, că *poate* fi *Tiveanu* «*jidan*»? *Ferească Dumnezeu*! ˣS-*a îmbrăcat curat şi cu dungă, a purtat guler alb frumos, şi<a luat doctoratul*, a *publicat* eseuri *seci* şi *grave, şi<a făcut un mic samsarlâc din aprecierea literaturii şi a cugetării, şi* se*a însurat cu o nepoată de savant din publicitate, îmbogăţit din scuipătoarea spita*e *lelor, şi care, mi se pare*, se*a nimerit să fie şi el tot* un *coreligionar* cu *obârşiile întortochiate*. *Băiatul* a *luat* zestre *mare*, culeasă *cu pinseta din* cea *mai* pură *flegmă*, sută *la* sută *bacili*. *Colegul* se*a plasat*.

Şi ce-mi vorbeşti de titluri? *O* să e*ţi spui la ureche numele* unui *mare* potentat *care nu ştiu dacă are cele patru clase primare, cerute unui ucenic vopsitor*. El *face şi desface numai cu ifosul şi atitudinea*. Are *un preţios defect de amănunt*: *e analfabet*. *Dacă vrea să scrie* «*cum veţi voi*», *el scrie* «*cum îţi voi*», *şi acest* îţi *e una din catas*» *trofele* lui *gramaticale*, fiindɔ᷉ *îl* găseşte *unde se aşteaptă mai puţin*. *El crede cinstit că* îţi *are două silabe, ezită să<l scrie întreg la coada unui rând, şi, despărţinduz̧l când după*», *când după /, dă* drumul *literii ce<i* mai *rămâne* în *condei, în capul rândului următor, cam cu îndoială*. *De unde*

crezi că şi<a căpătat acest magnat autori» tatea? Două articole de toaletă i-au procurator bandajul unei cucoane trecute şi şervetul soţului ei. Pe *doamnă* o *servea* cu *canula personală*.

2 7988

L*a domiciliul ei, iar domnului îi înlesnea întal» nirile galante în garsoniera lui, discret cu sfinţenie în asocierea tainică a problemelor amândouă, satisfăcând pe doamna geloasă de soţul ei prin» trmn coit persistent şi asigurându-eşi recunoştinţa soţului, salvat în păstrarea intactă a rigidităţilor morale*.

F *în. ST î. îiî ÏLH.J1*

Î *DE 3 AM*; *– ERA> &" j suorr: – A*

— De-acum, i-am spus nevestei «mi, să-mi stabileşti un program de activitate optimist, pe care îl voi executa întocmai. Eu mi» am făcut toată datoria. Ai să» mi indici pe cine să vizitez, cu cine să vorbesc şi ce să cer, şi, considerându» mă în serviciul familiei, mă voi comporta ca un codoş al diplomei mele. În numele meu şi al meritelor dacă aş vorbi, miear veni să râd. Şiocolo unde vei crede că trebuie să te duci întâi tu, nu şovăi, du>te şi fă introducerea, cu toate că teeai cam trecut…

— Bărbat eşti tu? zise nevasta. Niciodată nu teeam văzut mai laş, ca atunci când trebuie să iei o hotărâre. Întâi şi întâi, se înţelege de la sine, trebuie să te duci să vezi pe naşul, despre bună» voinţa căruia mieai cântat zece ani. Să te văd!

Avea dreptate. Nici *nu* mă *gândisem*.

«*Naşul*», *acela care ne» a cununat, şi ne-a botezat copiii, e, cu denumirea lui conjugală, «Ministrul». E adevărat, capitalizase pentru mine intenţiuni. «Adu» mi tu numai doctoratul, mi» a spus mereu Ministrul, şi mămsărcinez eu cu restul. Tu ştii că vorba mea e vorbă*.»

Dacă un ministru exprimă, pentru public, oare/ care lucru egal cu nimic, nu tot aşa se întâmplă în casa noastră, unde Ministrul e criteriul, autori»

T*atea şi suma tuturor dimensiunilor. El joacă rolul Moşului şi al Mumei» Pădurii, şi prestigiile lui ne sunt utile şi în educaţia copiilor*. – «O *să te spui Iu Ministru» e o sentinţă care sperie şi cumineşte. De ea atârnă nota aproximativ mediocră din catalog, spălatul pe dinţi, curăţitul unghiilor, scaunul cotidian*: *toată toaleta. Fără evocarea Ministrului ę cu neputinţă de luat uleiul*» de *„reţină şi untura» de „peşte, şi, în fiinţa lui timorată, stau, ca nişte nori estompaţi în cer, şi aşteptările*

improbabile ale căsniciei. Copiii l<au văzut de câteva ori pe Ministru, venind între cadouri şi silindu» se *rece şi radical, să glumească fără plăcere. Convingerea lui intimă este că un copil înseamnă scutec şi diaree, devenind foarte târziu vot. Până la vot şi după vot, individul stă grămadă în ştiinţele naturale, de unde îl trezeşte la interesele superioare ale Stătu*» *lui o perioadă electorală. El se face afiş, discurs, întrunire publică, principiu, program, şi în această fază colorată trăieşte câte douăzeci de zile la patru ani, la trei, la doi şi rareori mai des – şi se face iarăş cenuşiu, intrând în eclipsă şi în regnul vegetativ. Singur Ministerul de Finanţe se mai ocupă de el.*

Ministrul e oaspetele nostru de două ori pe an: o dată ca invitat ginecologic şi nupţial, şi o dată spontan. După dorinţa lui categorică, botezurile ˣs-au petrecut în strictă intimitate, displăcându-sd să procure răgazuri oamenilor care beau şi con» *versează, pentru întrebările indiscrete, în caii*» *ţaţe de mână dreaptă a şefului, el îşi rezervă rolul de a şi<l scărpina pretutindeni unde*»! *mănâncă, fără să primească să fie întrebat ce*» *l ustură mai viu pe posesorul lui anatomic, între foştii noştri colegi, cei mai mulţi n-au ajuns miniştri, ca să mai poată păstra relaţii cu un ministru, pe supă*» *rătorul fost picior de egalitate, continuat peste*

L*iceu şi universităţi. El, Ministrul, s*» *a intercalat în elementul mistic, e porţiune din miez. Sâm*» *bure de grăunte, constrâns la o atitudine de secrete şi de întunecimi sacre, de unde este pus în funcţiune universul local. El nu mai poate fi ˣîntrebat şi nu mai poate răspunde. Numai dă din cap sau un răspuns în doi peri. Cel mult poate intra în polemică şi în război politic, însă cu specii de egali şi numai de la o tribună. Noi* ne*avem acasă tribună şi stăm cu toţii în trei odăi cu scaune mici.*

— Viu la *tine*, dar *ştii*, să *nu* mă *întâlnesc cu*.

Îi scapă, cum se zice, numele, deşi îl obsedează. Imensele lui preocupări îi ştirbesc memoria minoră în folosul Statului şi al binelui naţional. Acel «Cu» *s*» *a întâmplat să fie odată la un botez, şi bietul Ministru a trebuit să se lase analizat şi scrutat cu instrumentele insuportabile ale unei vechi colegialităţi şi actuale antipatii. Ministrul meu se bucură de<o opinie detestabilă la toţi foştii camarazi şi oameni careseau apropiat de el. Nu i<a zis niciodată «Binevoiţi, vă rog*» *şi «Primiţi, domnule ministru*». *O seară întreagă* i-a *dat cu «Bine, mă*» *şi cu «Tu*»*… Şi o dată i-a zis «Moaş ta pe gheaţă*». *Dintre oamenii cu adevărat mari, singurul Dumnezeu mai per*» *mite pronumele confidenţial şi stilul*

simplificat.

Când intră la noi, el vrea să dovedească starea de prietenie cu care ne onorează. Ne ia pe genunchi copilul cel mai mic în serie, speriat pentru că el e Ministrul din cosmogonia casni» că. Şi începe o poveste goală, o anecdotă searbădă, ca să intereseze pe fini. Fiindu» le interzis să zică «nasule», ei trebuie să zică «Domnule Ministru», dar domnul ministru, cu ochii halucinaţi în oche» larii lui de miop, se pomeneşte căeşi uită povestirea, gândindu» se brusc la o chestiune, cum se zice, vitală. Pune copilul jos şi scutură dunga panta» Ionului, profanată de contact.

Vecinii ne» au scos vorba că Ministrul «se ţine» cu nevastăemea. Dovadă că ne seamănă cu el copiii ca o picătură de apă… Cel mai mare când râde e leit Ministrul, şi fetiţa are un tic al căutăturii revelator… De altfel, umbletul e acelaş, statura aceeaşi, nu încape nicio îndoială. Ce» a văzut Ministrul la nevastăemea, ca să vie tocmai în mahalaua asta după ea, e de neîn» ţeles… Dar cine ştie ce calităţi ascunse o fi având: o femeie se cunoaşte numai în pat – afirmă chiar femeile, repetând acasă dialogurile prinse la teatru, berărie şi în tramvai, aplicate Ia căsnicia noastră… De urâtă e destul de urâtă şi are un şold şi un umăr mai jos… Ba mi se pare că şi schioapătă niţel: îşi ascunde infirmi» tatea, afectând eleganţa piciorului târâş. Şi<i rea ca o năpârcă. Bate sirgile şi nu le plăteşte, recla» mându» le la poliţie că au furat, şi nenorocitele mai mănâncă bătaie şi la comisariat… Aşa e când ai rude la Ierusalim… De peste tot locul am plecat cu chiria neplătită şi ne place luxul… Şi nici nu se pare că suntem români… Eu trebuie să fiu armean sau grec, şi nevastă» mea nu se poate să nu fie nemţoaică perversă, sau poloneză… Nu mai putem trăi de străini, vorba lui Eminescu: «Vai de el român săracul, îndărăt tot dă ca racul»… Auzi unde să ajungă! Ne ia şi miniştrii… Te poţi aştepta la orice de la nişte venetici…

Într» o zi, am găsit pe poartă, mâzgălite cu tibi» şirul, de către un «bărbat politic» de prin cartier, o serie de principii interpretate.

Eu îmi cunosc cu de omăruntul coarnele, dar mă simt bine cu ele… S» ar putea să nu ştiu?… Se poate păcăli omul o dată, dar mereu, e inade misibil… În fiecare an se naşte câte un plod… Ce ruşine! Mai bine să fii săracă şi cinstită, zic

F*emeile care ne pizmuiesc*, geloase *de fericirea care ne<a găsit.*

Toate aceste şoapte, zvonuri şi analize, mi-*au creat în cartier o situaţie de om foarte salutat. Sergentul din post îmi consacră toate*

poziţiile de respect profesional reglementat, ca unui domn a căruia soţie îngrijeşte de genitalele unui ministru. Comisarii mă flatează cu titlul «*domnule doctor, să trăiţi*»*, perceptorii mă ocolesc, electricitatea şi apa nu mi se închid, procedura proceselor mele rămâne* totdeauna *neâmplinită*.

De la cartier, autoritatea mea ×s-*a întins la centru, în cafenele şi bănci. Nimeni, evident, nu poate influenţa pe Ministru, un bărbat de o cinste guvernamentală exemplară. Totuş, există un om al lui, care face din el ce vrea. El lucrează direct sau prin nevastă.*

*Domni foarte eleganţi şi*eau *scos întâi până la pământ pălăria, altă dată au adăogat un surâs, a treia oară*seau *oprit în dreptul meu cu capul gol şi* me*au întrebat*: «*Ce mai faceţi, domnule doctor*?». *Dacă am întrebat*: «*Dar dumneata cine eşti*?»*, individul mi*» *a răspuns*: «*Un admi*» *rator*». *Admiratorul era un* «*om de afaceri*». *Unul* se*a ţinut după mine ca după o femeie, nemaiştiind ce să mai întrebe, când şi*» *a terminat cuvintele alese, voind să atace un subiect şi neîn*» *drăznind, căutând să înceapă şi şovăind. Mi*» *a vorbit de cursele de motociclete, de invenţia radiofoniei, de nevoile urgente ale oraşului, la fiecare vitrină, în dreptul căreia mă opream ca o domnişoară, ca sad descurajez şi să mă lase în pace. În pauzele lungi ale unei elocinţe stupide, el dansa în dreapta şi în stânga mea, făcânduemi loc unde era destul, scoborându*» *se de pe trotuar fără trebuinţă, lăsându-*e*mă să trec înnainte, oferin*» *du*e*mi trotuarul de peste drum. Omul voia să*» *mi propuie o treabă. A salutat fără să mai insiste şi a plecat, îşi făcuse afacerea. La o distanţă logică, un al doilea individ îl urmărea pe el. Am surprins un crâmpei de confidenţă.*

— *Ai tranşat*?…

— Se *face*. Diseară me*a* chemat *la el acasă*.

Dar nu vrea acreditiv la bancă, vrea *peşin şi plătiţi înnainte. Până diseară ai timp să te gân*»

D*eşti*…

Un rând întreg de samsari aristocratici au trecut pe la mine, cu barbă, fără barbă, raşi peste tot sau numai pe fălci, dar unul şi unul în ceea ce priveşte distincţiunea verbului, a gestului şi a politeţii, având proiecte cu englezi, cu suedezi, cu slovaci şi italieni, puţind aduce arme, bani, căi ferate, armăsari, mărfuri, submarine, de tot ce ar avea Statul nevoie.

Am fost solicitat să intervin pentru permise de export şi de import, pentru valută, pentru cumpărări de imobile, foarte potrivite cu o

administraţie publică, pentru influenţarea licita»ţiilor, pentru punerea în libertate a tâlharilor, pentru diplome şi certificate, tarife vamale, pentru furnituri, paşapoarte, expulzări… Eu eram obiectul de atenţie al bărbaţilor, şi nevastăemea al femeilor, câteodată al cucoanelor cu ce se cheamă o bună situaţie socială. Am fost numiţi la locurile de onoare ale societăţilor care aveau nevoie de personagii cu lanţ şi cu totda; canal – şi în toate astea iluziile solicitatorilor speculau proprietăţile politice ale unui bideu. Ei voiau să trăiască variat şi voluminos din spermul pe care presupuneau cad lasă Ministrul la mine acasă. Unele afaceri luau forma proiectelor de lege, având asigurate adeziunile unui grup paria» mentar şi al unui al doilea ministru, anticipat de acord. A venit la nevastă» mea soacra acelui ministru în persoană, un ministru posedat de un înnalt idealism social, şi, faţă de reticenţele şi

R*ezervele ei, i-a afirmat câte zeci de milioane a câştigat ginerele, lucrând un tarif vamal cu uşile încuiate, şi cât era să» i producă o conductă de ben» zână dacă nu pleznea pe drum, odată cu porto» foliul lui. Miseau oferit sume mari pentru stâlpi de telegraf, pentru traverse, pentru căruţe de pietriş, pentru o sumedenie de materiale care îmi închipuiam că nu pot să dea naştere unei strategii politice. Am aflat că furnizorul de piatră al unui judeţ era popă… El cumpăra căruţa, de la un minister, cu cinci lei, şi voia s» o vândă altui minister, la o distanţă de doi kilometri, cu trei sute de lei, protectorii lui politici aprobând să i se plătească numai o sută douăzeci de lei căruţa.*

„Ziua când se*a ştiut aproximativ că Ministrul mă vizitează numai de două ori pe an acasă şi că nevastăemea îşi împarte muzeul secret numai cu mine, a fost o deziluzie. Telegramele, vizi» tele au încetat brusc. N» am mai primit nicio propunere, invitaţiile şi felicitările nu s «au mat îngrămădit în cutia mea de scrisori – şi nu mai m» a salutat niciuna din sutele de pălării respec» tuoase, lăsate până la genunchi la trecerea mea. Lumea mă pedepsea că se păcălise şi mă despre» tuia ca pe un incapabil. Mi» am auzit agreabila calificare de dobitoc. Să fii prieten cu un ministru care vine la tine, să ai o nevastă drăguţă şi să nu se culce cu el, era aproape o murdărie. Cine o să ne înlesnească afacerile, atunci? Un soţ inteligent şi om de iniţiativă, destinat să facă avere şi să trăiască larg, n» are niciodată destul sex feminin în familie, ca să alimenteze un mini» ster, şi el ştie să i se facă şperţul primit şi căutat, devine omul măcar al unui ministru, aproape fiecare ministru având un om în ochii căruia el nu» i nici atât de mare nici atât de pur pe cât îl cred*

adversarii și partizanii.

Un model de excelent om de afaceri e domnul, al căruia nume se șoptește la ureche, dar el s» a retras din circulația șperțului, pregătit sufletește să dea poporului, ca un mare misit al lui Dumnezeu, niște table noi ale legii și o lecție de mare onorabili»

Ţațe chiar foștilor tovarăși de trafic. Zece ani el a fost agentul de introducere al tuturor afacerilor compromise, părintele fraudelor și al escrocheriilor gigantice, mijlocitorul oricărei ticăloșii care putea săii *procure un beneficiu de la douăzeci de mii de lei în sus. Ghiozdanul lui de piele fină, cu catarămi ostentative, transporta de la o autori» ţațe la alta puroiul din care se hrănește o clasă de pești, de pezevenchi, de asasini virtuali, expuși uimirii publicului naiv în vitrina cu cristale vaste ale unei inexplicabile opulențe. Și puroiului din ghiozdan i se adaogă putregaiul și gunoiul purtătorului, totul așezat grămadă și frământat, ca un aluat de spurcăciuni variate, într*eun *automobil de mare lux, cu secretar tânăr, care» i desfăta ceea ce» i mai rămânea incomplect hărțuit seara din nevastă, între soț și soție, o femeie* într-adevăr *frumoasă și inteligentă, intervenise, la experiență, un contract de cincizeci la sută. Înțelegând ce a urmărit bărbatul, care a distins» o cu oferta lui matrimonială, în ziua când, fără forme și fără condiții, blana lui de samur, luată pe datorie, a intrat ceremonioasă în locuința ei umilă, deret*r *cată de o mamă chioară și adaptată, după câteva săptămâni, cu împrejurarea, ea s» a hotărât să servească scopurile soțului până la capăt, ser» vindu» se pe sine paralel, însă fără să» i rezerve lui, din albumul ei secret, nimic; ceea ce vexa pe soț foarte rar, atunci când, prin*tr-*o subită pervertire a demnității lui normale și influențat de un film sau subt imp×eriul unei dezamăgiri de varieteu, visa să fie primitiv și fericit și se întorcea la nevastă… Ea a suportat, cu bravură și cu cinism și jucându-*eși *rolul cu un tempera» ment înscenat deosebit pentru fiecare, bărbații cei mai detestabili și flacoanele vărsate în piesa ei mecanică esențială, ca un ulei cu vâscozități variate, cele mai diverse. A făcut să-i tremure în brațe ființele scheletice, cuprinse de voluptăți de morgă și de mormânt, fără scârbă evidentă, ofe» rându» se pasiunilor cadaverice și babalâcilor refuzați de toate femeile, cu un entuziasm calculat. Și» a dat tinerețea fierbinte moșnegilor, răscoliți de un medicament și îmbătați de potente fictive: a participat la abjectele lor cotrobăiri, i-a asistat căzând din pat, cuprinși de un sughiț de agonie și horcăind lângă oala de noapte, cu limba băloasă, pe un covor. Le» a scos din înghițitoare gingiile de cauciuc cu*

dinţi şi măsele false, cu care se înnecau în momentul spasmului artificial ce le scutura mădularele. Iea simţit urinând, în loc de alt rezultat, la finalurile care confundau o funcţi» une eu alta, substituite. Tinerele»! înmuguriri au fost rumegate şi morfolite de buzele bătrâne şi de fălcile dezarticulate. Au pipăit» o toate strică» ciunile, şi ea le» a acceptat pe toate, supusă capriciu» lui dement şi febrei extravagante, plătită în autorizaţii şi exclusivităţi.

Pentru că autorităţile erau de obicei bătrâne şi singurele cu adevărat eficace în proiectele şi furniturile urmărite, specialităţile fermecătoarei persoane se limitaseră la septuagenari şi la oamenii urâţi, schilodiţi congenital sau prin accident, de o infirmitate a portretului hidoasă. Se întâmpla ca bărbatul cel mai hidos din epocă să fie şi deţinătorul celor mai depline puteri pentru estor» carea milioanelor bugetare. Rareori s» a putut ivi, în patologie, o figură atât de înspăimântător deriva ta de la modelul ei uman, un hibrid monstruos şi imposibil, o corcitură mai fenomenală, ca dintre un cimpanzeu retras în scorbura lui cu o broască îndelungat fornicată, şi cu burtam sus şi culcată pe burtă. Acestui amant cu pielea jupuită de o maladie bizară, permanentă, interpusă între râie, sifilis şi lepră, i se descărnau pometele roşii şi bărbia violetă, de straturi suprapuse de pelicule*

61

D*ermice transparente. Obrazul lui în «folio se răsfoia succesiv, ca o testea de foiţe de ţigare. Personajul părea confecţionat din pojghii de parafină cojite la infinit. Toate materialele interne şi externe din care era construit şi improvizat, se împărechiau după o formulă satanic fantezistă, şi omul părea că se născuse fără sânge, ca muşamaua, din doi surogaţi, mascul şi femei, ai unei fabricaţii de pegamoid. Buzele uscate erau presărate cu un praf ca de cârpă scrobită, şi o survenire de păr tocat îi îmbrăca un craniu jumulit ca o perie veche. El nu avu*sese *niciodată sprâncene, gene şi mustăţi, urechile păreau răscoapte ca mucavaua, şi în pleoapele de hârtie sugătoare ochii erau găuriţi ca din două împunsături cu creionul roşu.*

Aparţinând unei familii bogate, mumia lui ar fi putut să se alipească de o fată de naştere bună. Toate fetele, toate văduvele, mătuşne, bunicile, au fugit de el. L» au alungat servitoarele şi l-au *batjocorit prostituatele, lăsându<i o foame de femeie care<i muncea măruntaiele aprig. Acestui vampir bugetivor, care se cojeşte permanent, ca o bubă uscată, frumoasa cucoană a unui bărbat care nu a putut,*

aţâţat de venericele acumulări ale soţiei, nici să o îmbrăţişeze, i<a dat cu mare belşug tot ce i<au refuzat şi femeile slute, şi el sea *înlănţuit sexului ei cu o sinceră şi extravagantă devoţiune. Pantofii ei au fost umpluţi cu mărgă» ritare, între sânii ei statuari au curs grişuri de aur, baia ei sexuală a fost făcută cu şampanie, şi fericitul soţ şi<a însuşit comenzi de sute de milioane, trecute pentru executare mai departe.*

O activitate lascivă imensă a strâns ca la o eră» pătură cu secreţie de miere, a unui ştubei scor buros, în jurul sexului, toate muştele şi lipitorile mari ale politicii. Trecând dintrmn alcov întroltul şi rostogoli*ndu-*se în noroiul finanţei cu câte zece potentaţi odată, prinşi de pulpele masive şi roze, doamna a dominat o epocă politică şi socială. Recomandaţia ei făcea profesori, directori, sub» secretari, şefi de cabinet, deputaţi, licenţiaţi. Despre ea spunea un ministru bătrân că e singura femeie care<l mai poate aţâţa prin miros, şi că mirosul ei caracteristic era atât de pronunţat încât începuse să» i miroasă şi bărbatul şi să» l excite pe ministru şi el.*

— E singurul om care mă dezgustă total, spunea ministrul, dar singurul căruia nu<i pot refuza nimic, din pricina mirosului nevestei.

Şedinţele amoroase ale acestui ministru, care nu se mai simţea potent decât în vecinătatea ei, durau, ca la pisici, câte o jumătate de zi şi de noapte. Când nu mai putea să fie găsit nicăieri pentru o urgentă şi încurcată chestiune de Stat, pe care nu o putea dezlega decât *competinţa lui recunoscută, el era pe sofaua doamnei, la domiciliul ei, o casă clădită aşa, ca automobilul lui să intre şi să staţioneze fără să poată fi văzut, în corpul scării de la uşa principală. Soţul se absenta de acasă oportun, şi când rămânea, în sfârşit, singură, soţia, din odaia de baie, unde îşi înfrăgezea tonul pentru un alt amant distins, primit peste două ore, telefona soţului, care venea să primească indicaţii asupra stadiului afacerilor în curs, pe când doamna îşi lustruia cu lac de sânge unghia mare de la un picior, în gaura căreia strecura un cercel cu perlă.*

*Tonul făgăduielilor naşului, care, nu poate fi nici exprimat în muzică nici cuprins în calif*r *cative, se asorta totuş cu intenţiile, dar îmi da o nelinişte vagă, ca şi cum în» aş fi uitat de pe din afară la un lucru frumos, pe o fereastră lipită cu hârtie. Oamenii politici au felul de a gândi al prietenului meu, jumătate clar şi jumătate obscur, şi care nu se învaţă la nicio universitate şi în nicio carte, şi în care totuş excelează toţi, indiferent de program şi de partid. Unde îl învaţă şi cum, cu atâta perfecţiune încât pot să fie, prezintând o stăpânire de sine permanentă şi*

o seninătate imperturbabilă, reproducerile exacte ale unui singur model de caracter? Prietenul meu nu poate nici să afirme nici să tăgăduiască, el nu ştie să zică «da» întreg şi «nu» întreg, negaţia având tendinţă afirmativă şi afirmaţia tincturându-ese negativ. O cultură interioară a sensurilor le nivelează la omul politic până la împrumut şi substituire; el calcă jurământul în secunda chiar când l-a prestat cu solemnitate. Ministrul meu, facil în făgăduieli exagerate, le minte din calcul şi le uită din temperament, înfricoşat de scadenţă şi totuş tărăgănitor faţă de clienţii lui, împiedicaţi încă de la disperarea finală de mâzgălitura unei nădejdi spălăcite.

*Anticamera lui ministerială, de cincizeci de ori mai încăpă*toare *decât bturoul, e aglomerată de sute de persoane, care se succed la ceas. De<a lungul şi latul păreţilor, băncile de catifea sunt ocupate, între console şi oglinzi, ca o sală de spec» tacol, improvizată subt un cort de bâlci şi în mijlocul căreia trebuie să se producă un cal cu clovn. Fumatul e pretutindeni «strict oprit», şi se fumează intens subt cartoanele care»! inter» zic. Ministrul nu poate să fie deranjat: lucrează. Diplomatul unei ţări amic i-a adus o cutie de ţigări de contrabandă şi<i povesteşte anecdote de ambasadă din cariera lui în zigzag: optzeci şi cinci la sută materialul intelectual: femeia şi beţiile. Pentru psihologie, şefiideecabinet au în*e *scris, cu creionul roşu întrmn bloc, pe fiecare solicitator, şi foile, mereu remaniate, reproduc, în ordine variată, numele trecute pentru a zecea oară pe curat. Munca mintală a tinerilor valeţi, recrutaţi din tineretul cu titluri al familiilor politice, este evidentă: ei sunt datori să prezinte înăuntru o listă gândită, cu sublinieri şi semne. Ministrul a mai aruncat douăzeci necitite la coş. Dar dacă a fost înscris, vizitatorul, mai ales din provincie, şi care aşteaptă de o săptămână ziua de audienţă în redingotă, se socoteşte asigurat şi autorizat de un drept să nu se lase emoţionat de monotona trecere a orelor goale, şi îşi recom» pune, în colţul lui, discursul învăţat pe de rost. Când, cu o voce scandată, directorul şefilor-de? cabinet anunţă că domnul ministru a plecat pe o scară din dos, chemat de urgenţă la Prezi; denţie, o sută de oameni se scoală în picioare, fiecare cu o atitudine şi o frază.*

Vine de trei săptămâni în fiecare zi, şi domnul ministru nu se gândeşte că stă pe cheltuială! E extraordinar!... Iar a plecat la Prezidenţie?... N-a primit răspuns la niciuna din petiţii, şi când se prezintă în persoană, poftim!...

— Să<i spuneţi domnului ministru că a venit domnul Costescu de

la Buzeu: *atât – şi o să înţeleagă*.

Dacă Ministrul nu pleacă nici la Prezidenţie nici la Palat, şi dacă nimeni nu l-a chemat la telefon de urgenţă, ca pe un medic caraghios, el apare în uşa biroului, înnaintează spre mijlocul anticamerei vaste, extrem de cordial dar expeditiv. Un solicitator schiop, ajutat de un baston, alunecă pe parchetul lustruit şi ajunge la picioarele minis» *trului ca în tobogan. Ghiozdanul, pălăria, basto* nul, au sărit în trei direcţii, şi, înnainte de a se putea scula de jos, el şi*» *a început şi discursul. Democratic şi fotogenic pentru demagogie, Minis* trul aleargă după bastonul şi pălăria vizitatorului şi i le dă, dându-ă şi mâna ca* săil *ridice. Dar invalidul care dă naştere unei demonstraţii gra*e *tuite a democratismului Ministrului, nu e un erou de război. E un plasator de bilete pentru o reprezintaţie, care nu se ţine niciodată – şi vrea să vândă ministerului un carnet de asemenea bilete. Cu acest om, accidentat prinino cădere din tren, după cel<a ajutat să se scuture de praful pantalonilor, Ministrul poate să fie ra*» *dical*:

— *Vino peste două săptămâni*.

— În *ce zi, vă rog*? *Că are loc reprezintaţia*.

— Vezi şi *dumneata*, îi *răspunde Ministrul, trecând la un vecin*.

— *A*! *ce mai faci, domnule Grigore, ce mai face doamna Grigore, ce vă fac copiii*? *Ce bine îmi pare că te văd*!

Vizitatorul nu este domnul *Grigore, dar nu cutează să-i schimbe Ministrului bunele dispoziţii*.

— *Cu ce te pot servi, domnule Grigore*?

Vizitatorul *ar voi să fie* domnul *Grigore, şi tace ca să nu se trădeze. Cât poate să fie Grigore, el tace*, dorind *să<l* exploateze *pe* Grigore *în*

Folosul *lui*, şi *nu* cunoaşte *nuanţa* de *tranziţie de la domnul Grigore la el*.

— *Cred că* nea*i venit numai ca să te uiţi la mine, apasă Ministrul, crud când poate să fie crud*.

Un rânjet mai descoperit al solicitatorului îi dă bănuiala că sea *înşelat, că solicitatorul nu este domnul Grigore, şi îl supără ideea că* ˣs-*a putut înşela, supărat mai mult când îşi aduce aminte observaţia medicului curent, că i<a crescut presi*» *unea arterială, îi scapără pe dinainte cuvântul* «*senilitate*» *şi se supără şi mai tare, încruntat*.

— Mă numesc *Gumilacev*, zice *străinul, cu accent*: *sunt din Cadrilater. Am venit să vă rog*…

— *De ce nu mi «ai spus numaidecât că nu eşti*

Grigore? întreabă Ministrul. Nu-mi plac figurile care dau naştere la confuzii.

Domnul Gumilacev, notabil din Dobrogea de sud, venea cu o însărcinare culturală din partea coloniei, adunată întrmn ateneu, şi primise împu» terniciri după un an de discuţii şi prin proces verbal. El vedea dărâmată o muncă întreagă din pricină că semăna cu domnul Grigore.*

— Nici *nu puteai să fii Grigore, cu accentul cu care vorbeşti. Trebuia să deschizi gura numai»*

Decât. Tăcerea *dumitale* e *mai* mult *decât o indelicateţe.*

Ministrul citise întrmn autor de specialitate că depozitele de materii străine transformă arterele în «tuyaux de pipe» şi se simţi deodată canalizat ca gazul aerian şi ca apa la domiciliu, cu ţevi de fier şi plumb, şi avu senzaţia că un segment al creierului i ˣs-a osificat. Trecu la următorul.

— *Ce vrei dumneata?* Spune *repede că sunt grăbit.*

— *Ai aerul, colega, că nu mai vrei să mă reçu»*

No*şti. Vasile Cândea*!

— *Ei*, dar *tare te-ai* mai *schimbat, Vasile*!

— Într-*o lună de zile*?

— Cum *înino lună* de *zile? zice Ministrul, speriat.*

— *Păi, n «am venit la dumneata la cincisprezece luna trecută şi mi<aˣt spus să viu după rezultat la cincisprezece ale lunii curente*?

— După *rezultat? Ministrul nu «şi mai aduce aminte. Îl străbate un fior din medicina artero*

S*clerozii.*

— *Ţi» ai lăsat barbă, zice Ministrul, care caută un punct de certitudine.*

— *Da, de acum douăzeci de ani.* De *rândul trecut, am venit tot cu barba asta.*

— *Conduz pe domnul în biroul meu, oftează*

Ministrul, descurajat şi enervat. Aşteaptăemă până isprăvesc cu «ăştia». Vorbim pe urmă. Ministrul voia sad păstreze pentru analizele lui, ca pe o radiografie în care avea să» şi identifice bănuielile.

Ceasul din părete, care reproducea glasul turnu» lui Sfântului Marcu, bătu, rar şi egal, de douăspre» zece ori, şi Ministrul, distrat de o stare de reverie, propagată în. S*ala de audienţe, uită să treacă la alt*

vizitator şi rămase un moment gânditor, cu fruntea plecată, ca ţăranul lui Roty în câmpie, la toacă, şi rugându-ese în dreptul chivării medie» vale a unei biserici de ţară.

L. J *Cutiile cu bomboane sunt nişte diminutive binecuvântate* ale *principiilor*, îndatoririlor *şi sentimentelor*, fără *să* prezinte *inconvenientul buchetelor de flori, care indica un început, faţă de* cutia *de bomboane*, purtătoare *de finaluri. De câte ori Ministrul îmi trimite o cutie cu born» boane, am un presentiment şiemi vine să o arunc pe fereastră. Cutia cu bomboane sosește de ziua mea, de ziua nevestei, de ziua copiilor*: *un kilogram de ciocolată. Ieftin*: *două sute de lei. Ele*seau *înmulţit de când sunt doctor în litere şi de când nud mai pot vedea ca mai înnainte pe Ministru. Fugind de mine şi de precizii, el îmi trimite ciocoe lată. Un împărat, un papă, un prinţ îţi trimitea o moşie înscrisă întrmn document – sau o bijue terie grea. Cutia cu bomboane e pe măsura veacu» lui. Protectorul tău trece banii dininun buzunar într» altul şieţi* cumpără *un* kilogram *de zgură dulce, care concentrează admiraţia, meritul recuno» scut şi drepturile la existenţă*: *să nu te întinzi mai departe*. Conştiinţa *lui* e *satisfăcută*: se*a debarasat de* cele *mai* frumoase *avânturi* şi *de toată religia recunoaşterii cu o cutie de carton ilustrată cu o dulceaţă picturală litografiată după watteau. Nu ţi» a trimis o cutie cu bomboane*? *Ce mai vrei şi ce mai poţi să doreşti*?

Cutia cu *bomboane* de *azi*, Ministrul *mi<a cu vardistul de la uşa lui. Ea capătă şi*

C*aracter oficial*: *chipiu, cauciuc şi număr de serie. Atenţie îndoită şi debarasare îndoită. Şi în cele din urmă cutia cu bomboane te mai costă şi doi poli, pe care ţi-a scoate din bucătărie rostirea de comunicat punctat a ordonanţei*: «*Rog binevoiţi a nota de primire*»…

Pentru toate boarfele mici ale căsniciei am utilizat cutiile de bomboane, care s» au înmulţit peste măsură. Pe toate dulapurile şi mesele, în sertare şi în cufere, cutiile de bomboane ale Minis» trului stau ca nişte sicrie ale operilor mele anoni» me şi ale speranţelor mele. Unele exprimă me» morii, studii, rapoarte, altele discursuri aplaudate şi conferinţe: *Ministrul a consumat conţinutul şi l<a înlocuit cu fondante. Cele de după doctorat, tot mai numeroase, sunt destinate să poarte cada» vrele mici ale iluziilor mari. Şi ceea ce le face să semene şi mai mult cu mormintele, sunt şi florile, care ne sosesc de la prieteni în multele sărbători ale familiei*: *cu copiii şi neamurile noastre am ajuns să ocupăm o porţiune din calendar. Poate să fie friptura mică pentru pofta*

noastră de mân» *care*: *buchetele de flori sunt mari, ca la morți*: *nu se face înmormântarea cu miozotis*: *numai ochiul*» *boului, crizantemele, daliile și bujorii. Bunele noastre speranțe ne dau sfârșeală. Ele au ajuns articole de cofetărie și florar. Băiatul meu cel mai mare a început să citească nemțește și mi*» *a tradus din cărțile lui, la masă, povestea arabului înfometat în pustietate. Nădăjduind că a găsit zmochine, a mai avut puterea să se târască în agonie până la ele. Punga era plină cu mărgări*» *tare*… Ne*avea ce face cu mărgăritare*.

— *E tocmai povestea noastră, băiatul tatei. Ne* trebuie *o strachină cu fasole, și oamenii bine*»

V*oitori ne trimit praline, orhidee și elogii*.

— *Ce*» *i* de *făcut*? mă *întreabă nevasta. Ne trebuie o ieșire din fortăreața asta încremenită*.

Ne punem pe fugă, ori trecem cu bâtele printre rânduri?

— *N*» *ai tu, nu știu cum să zic, întreb la rândul meu nevasta, ceva, așa, ca un gust, ca un miros, ca o* adiere *de putoare*?

— Te gândești *cumva* la *Ministru*? *întreabă nevasta, cu un sentiment, în sfârșit, de bucurie*.

— *Știu eu*?… P*arcă rn*» *aș gândi și la el*.

Totuș, ca să nu» *i acord pe față dreptatea pe care știu de mult cu părere de rău că o are – tezaurizam și eu o intransigență, un fel de idol expectativ, păstrat pentru noțiunile de bine – rnieam ascuns gândul adevărat. Dacă i-aș fi spus ce gândeam, că mă c*… În *toate cutiile de bom*» *boane și că i le voi trimite Ministrului înnapoi într-un camion, de ziua lui, ca să*» *i demonstrez ce se poate alege dintr*» *o ciocolată, nevastă-mea, atât de lilială și candidă, ar fi aplaudat ca la o acțiune de care mă socotea incapabil*.

— *Ți*» *am spus* doatâtea *ori*, izbucni *nevastă*»

M*ea, că e o secătură și n*» *ai voit să mă crezi. Mă ții de ani întregi în hipnoza acestui individ ab*»

J*ect, pe care nu l*» *am mai putut mistui după cel* «*am văzut. Ai vrut să ne cunune*: *ne*» *a cununat*.

Ai vrut să ne boteze: *ne<a botezat. Dacă ai să faci o sută de copii, mi*» *l faci cumătru și naș de o sută de ori, idiotule*! *idiotule*! *idiotule*! *declamă nevastă*» *mea cu o mișcare de operetă a brațului drept către haos. Ai lucrat zi și noapte pentru gloria acestui parazit infect*: *nu te*» *ai uitat nicio*»

D*ată la ochii lui, cum bat, cum se pitesc, cum fug*?

N «ai văzut că» şt pierde vorba pe *drum, că se bâlbâie când îi ceri un răspuns şi o părere? N» ai simţit că te minte, escrocul? n «ai mirosit că te păcăleşte, banditul? n «ai simţit că te exploatează, bruta? Gulică în sus, Gulică în jos – eşti destul de prost şi tu, ca să te laşi uns cu miere într» un loc, unde nu poţi ajunge cu limba.*

71

*Nevastăemea căpăta din*tr-*odată sensul polemic.*

— Te rog, te rog! i<am spus. Fără trivialităţi.

Ştii că nu-mi plac porcăriile spuse de altcineva decât de mine. Şi nici nu e tocmai aşa cum zici.

S» ar părea câteodată, zic şi eu, dar nu în proporţiile astea. Nu uita că e singurul prieten pe care»!

A*verr. Între oamenii mari…*

— Oameni mari? se răsti nevastă-mea.

— Lim

B*ajul ei, de obicei raţional şi select, se schimbă deodată.*

— Ştergeete la c… C*u oamenii tăi mari, cu frizura lor, cu mustăţile, cu barba, cu obrazul şi ei: buzele lor. Totul în ei e hârtie de şters.*

*Trei ani mi*e*ai bătut capul cu celălalt soi de gigant.*

Ai cunoscut babă mai nebună, codoaşe mai cinică, porc mai vulgar, pomanagiu mai dialectic şi mai neruşinat, maimuţoi mai plângăreţ la strâmtoare, patriot mai de tinichea? Bagă în maţul lui naţional tot ce vine, bea toate lăturile grase, soarbe hazna»

L*ele.* Treizeci *de* ani *din* viaţa *poporului tău au fost mânjiţi exclusiv de intestinul gros, activ ca o pompă, al acestui zănatec şi mârşav. De la el porneşte şi durează revărsarea de mare liche»*

L*ism care ajunge la prietenul tău Ministrul şi ne sufocă.* Apostolul *schimbării la faţă,* al *pipotei mari, evanghelistul înghiţitorii şi al rânzei nesă**

T*ule, cu toate borhoturile ce ziseau aruncat în privaţile gurii cu lopata, cu butoiul şi cu căruţa, ştie să fie şi sentimental sfâşietor când îl loveşti peste bot. Fleoanca lui cu floacă şi creierul lui degenerat au borşit cuvintele, au parşivit ideile, au scrântit simţimintele. Sunteţi toţi nişte lamenta»*

B*ili; retini. Vă trebuie, la fiecare zece ani, câte un animal senzaţional. Aţi avut zece ani pe Ion*

Kalinderu, aţi avut pe Smara, pe Badea Cârţan, pe Nicu Metz: cui

*îi vine rândul? Poate Mini**

S*truloi tău*.

— Te-ai repezit la toată lumea fără să cruţi măcar venerabilele femei. *Vorbeam de altceva*.

A dat din el fiecare cit şi ce a putut: *nu l» am făcut eu*, *l<a făcut masa*. *Să venim mai bine la Ministrul nostru*, *asta interesează*. *Sunt hotărât să<l apuc de scurt*.

— Să te văd! *zise nevasta*, v…

Prezintându-emă Ministrului, *bam găsit în» tr» un moment abstract*. *El are puţinţa facilă să fie succesiv şi numeros*, *după necesitate*. *De la o temperatură la alta*, *trecerea lui se face ca întrmn termometru dement*, *dacă n» ar fi calculată*. *El se poate compune subit*, *fierbinte şi rece*, *intere» sânt şi indiferent*. *Nivelul nostru moral nu se poate echilibra just niciodată*, *el sau suinduzSe mai sus sau coborânduzse mai jos*. *Sfoara lui de catarg primeşte cu seninătate şi arborează toate culorile*, *în definitiv*, *el e un obiect uzual*, *ca portofelul şi ca geamantanul*, *o perie de baie*, *pe care pui orice săpun şi cu care te freci oriunde vrei*. *Oamenii politiciseau standardizat ca oalele de bucătărie*, *fabricate din metale*, *la presa ra» pidă*.

— Sunt foarte ocupat, *mi<a spus Ministrul*, *dus* cu *gândul*. Nu *mai* ştiu *unde mi<e capul*. *Ce doreşti*?…

— Ce doresc? *Cum ce doresc*? *i-am răspuns*.

E o întrebare care nu se potriveşte. *Ştii de câţiva ani*, *nu ce doresc*, *dar ce mi se cuvine*…

El a tăcut, *impermeabil şi depărtat*. *Se făcu o tăcere*. *Ca să varieze*, *pentru ca dura*, *Ministrul*, *răsfoind hârtiile*, *începu să mormăie textul unei scrisori*: «*Domnule ministru*, *subsemnatul absol» vent al Universităţii din Harburg*, *vă rog să binevoiţi*…»

— Dracu te<a trimis la Harburg. *Şi» acum ceri post*, *zise Ministrul aparte*.

— Asta e pentru mine?… *Întrebai*.

— Mă, *Gulică*, *zise deodată cordial Ministrul*, *jucându» şi* intenţiile *ca* păpuşile *pe aţe*. De*ai şti câte cereri se primesc în fiecare lună*, *ai fi mai înţelegător*. *Nu eşti numai tu*: *sunt ca tine mii*…

Î*ncadrat într<o colectivitate*, *Ministrul îmi co*e *recta drepturile şi veleităţile*. *Făcut anonim şi multiplicat*, *nu mai atârnam de el*. *Nici nu mai avea nevoie de un redactor universal*. *Mă înneca înino împrejurare care» i permitea să se cotoro»seascâ de mine dulce*.

— *Ţi» aduci aminte de doctorul Bârzea? l» am întrebat.*

— Doctorul *Bârzea*? zise *Ministrul*. El *con»*

S*imţea să-i dau concursul să fugă de problemă.*

Parcă mi<l aduc aminte, a-la uscăţivul. Ce mai face?

— *Ai început să confunzi pe toată lumea. Era gras*, nu *era uscăţiv* – şi nu *mai* face *nimic*, *pentru bunul motiv că a murit. Ba ceva mai mult, tu nici nu l» ai cunoscut.*

— *Totuş*, îmi *aduc* aminte *de* un *doctor*

Bârzea…

— *Nu*, domnule *Ministru*… Poatoţi *amin»*

T*eşti de doctorul Brânză.*

Ministrul mă opri, *fals afectat*:

— *Ţi» am* mai *spus*, dragă *Gulică*, să *nu» mi zici aşa*. În*tre noi doi, ştii*, *nu e nimeni ministru.*

— *E singurul lucru care nu te costă nimic şi mi<l acorzi din belşug. Dă» mi voie să-ţi spui – accentuat – că e prea puţin…*

— *Gulică*! *zise Ministrul.*

— Doctorul *Bârzea*, *continuai*, nu *era din prietenii tăi şi nici nu te putea interesa. Te faci că l<ai cunoscut, ca să vorbim de altceva decât de lucrul ce mă aduce la tine.*

75

— *Nu te mai recunosc, Gulică*! *zise Ministrul.*

— *Eu cred că nici nu mă cunoşti, domnule*

Ministru! *zisei.*

El tresări, *lovit ca de un bobârnac în lumina ochiului.*

— *Vreau* să e*ţi spui că doctorul Bârzea a fost* peştele *unei nefericite croitorese timp de şapte ani, cât au durat studiile lui, purtate cu acul de cusut. În ziua când* se*a despărţit de femeia asta şi s/a însurat cu fata unui cârciumar bogat, ea* sta *sinucis*: asta *n» are importanţă*. Vreau să e*ţi spui că el i<a vorbit cu aceeaşi voce dulce şi insigni»*

F*iantă cu caromi vorbişi dumneata.*

Laşitatea Ministrului se*a ciulit. Există momentul ăsta în viaţa lui sufletească. Atunci el e sincer şi întors la sine. Dar momentul durează un moment*: *căci laşitatea se revarsă numaidecât după alte principii. Veni la mine şi mă prinse în braţe.*

— Ştii cât *te iubesc*, *Gulică*! zise *Ministrul.*

— *A*, *da*! *Tu ai iubit şi pe ValdekxRousseau şi pe Homer.*

— *Nu fi rău*. *Vrei să>ţi dau o scrisoare pentru ministrul* tău? *I>am vorbit despre tine la Cameră* şi *mi<a* spus *că* vrea *să* te *cunoască*… *Mieai face plăcere dacă teeai anunţa la el*.

— *Ti-ai schimbat părerile*? *Căzuserăm de acord că era un tâmpit*.

— Tâmpit cât *poftești*, *însă tare*. *Avere*: *un miliard*. *Ăsta<i permite să fie și reformator*.

— *Băi*, *petrol*, *iar băi și iar petrol*. *Le*» *a moș*»

T*enit de la o nevastă schiloadă*, *cu care* ne*a vrut să se culce*, *pe când era fecioară*, *nici rândașul de la grajd*. *E doctor și el*. *Nu știu ce au doctorii ăștia*… *Las*, că *mă* duc *fără scrisoare*. *Știu eu ce fel de* scrisori *dai tu*. Ca *lui Vasile Io*»

N*escu*…

— Vasile *Ionescu*? se *miră Ministrul*.

I

— *Exact*. Băiatul *a-ła care venea de la Paris* tobă de *carte* şi *pe* care *l<ai recomandat*:

… «*Iubite domnule coleg*, *scapă-mă te rog de pisălogul care îţi aduce prezenta scrisoare*. *Are pretenţii de profesor universitar*»… *Acum moare de foame* cu *nevastă>sa şi cu doi copii*, *înino mansardă*.

— N*eam* dat *niciodată* asemenea *scrisoare și nu cunosc pe acest al* o *mie* unulea *Ionescu*, *răspunse Ministrul*.

— *Spiritul* se*a mai făcut și nu salvează situația*.

Cunoști niște loneşti, *de care îți aduci aminte mai bine*. *Averea lor te onorează și nu vrei să știi de unde vine*. *Eşti amic politic ţi intelectual cu aceşti fpşti lamentabili dascăli de moralitate și ținută*. *Şi mănânci din puroiul lor negru la masa lor*.

— Vrei să *faci* aluzie *la*…

— *Evidență*, *nu aluzie*. *Lui Ionescu Vasile*, *un element excelent*, *cum ziceți voi când e vorba de un agent electoral*, *i<ai dat o scrisoare*, *pe care i<am desfăcuta și am citit* «*o*.

— *Nu*» *mi vine să cred*! *Știi tu ce însemnează să deschizi scrisorile altuia*?

— *Știu*. Însemnează *să<l* văd *cât* îi *plătește pielea*, şi *l<am văzut*…

Tăcerea Ministrului masca un chin. *El trebuia să cheme uşierul și săn spui*. *e*, *ca un personaj de comedie*: «*Comunică domnului acestuia că a sosit momentul să plece*».

— Ei *bine*, nici *acum* nu *ta superi*? *ham întrebat*, înghiţi *orice cu*

plăcere. Aştept să te porţi cu mine ca un ministru în exerciţiul funoţiunii. Mă *solidarizez cu Vasile* Ionescu *şi cu toţi loneştii din universităţi şi din mansarde, cu* toţi *pe care<i minţiţi de câteva sute de ori pe zi, tu şi colegii tăi. Nici asta nu te impresionează*?

Vreau să mă dai afară, ca să-ţi trântesc călimara în *cap.*

77

Ministrul nici *nu clipi*. El *juca sarcasmul blajin*.

— *Duete dracului*! *mă Gulică, glumi Ministrul* sculânduzse de *pe scaun. Nueţi* stă *bine să fii* grav şi *sentenţios*. Găsesc *la tine o schimbare care mă uimeşte. Ce ţi se întâmplă, dragă*? *Hai, nu mai fi copil şi mai dă pe la mine*: *mai lasăemă* să mă *gândesc*.

— *Cât o să te mai gândeşti, măi băiete*? *i* «*am spus. Dacă Diderot se gândea cât tine, ar fi făcut lumea din nou. De trei ori trebuia să fiu profesor şi de trei ori* m-ai *dat înnapoi cu* «*Te rog, dragă*

Gulică, aşteaptă *o* nouă *vacanţă*». Nu *mai e* nicio *vacanţă*. Toate *cocoşatele, răscăcăratele* şi *buzatele*, fete *şi* nepoate *universitare,seau plasat. Ginerii au umplut facultăţile şi ministerele*.

— *Păi, tu nu vrei să fii profesor secundar*…

— *Cine ţi-a spus*?

— *Dacă îmi vorbeai aşa, erai să fii numit de mult*, zise *Ministrul*, cu *o* sfruntată *ipocrizie*.

Bine, dragă, uite, notez.

La ieşire, ca niciodată, Ministrul m-a întovă> răşit ţinându-emă de spate, până aproape de uşe, şi niciodată atenţiile lui neau *fost mai afirmative*.

Pe treptele din afară ale ministerului, mă salută cu plecăciune portarul Marin, un bătrân cu favoriţi. Ieam trecut la bacalaureat un băiat, care peste douăzeci de ani o să se facă şi el un bun ministru, întreun partid oarecare.

— *Parcă vrei* să e*mi spui ceva, Marine*?

Marin se apropie de mine cu şapca în mână şi cu ochii în patru. Luase un aer confidenţial.

— Să mă *iertaţi, sunt foarte mirat, domnule profesor, zise Marin*.

Marin adoptase, din serviciu, vorbirea guver» *1 namentală*, guvernând *cu* diverşi *miniştri timp de treizeci de ani*.

— *Te miri şi dumneata, Marine*? *lom întrebat*.

— *Şiemi vine greu* să *înţeleg*… A*daose, în stil, Marin*.

— *Ai o problemă şi dumneata, dragă Marine*?…

— *Aţi văzut cum vă îndrăgea domnul Mini*»

S*tru*?…

— Asta te *surprinde*, *Marine*? Nu *suntem prieteni din copilărie*? *Tot atât de drag îmi este şi domnul* Ministru *mie*, răspunsei *cu o boie*

Rească *risipă*.

— *Aş vrea să nu vă înşelaţi*, *zise Marin*, *din toată inima lui de om detreabă*.

— Ce *vrei să spui*, *Marine*?…

— Acum câtva *timp*, domnul *Ministru mi<a dat ordin să nu vă mai primesc*…

— *Daaa*? zisei *stupefiat*. Şi *de* ce *m*» *ai primit*?

— *De câteva ori warn spus că domnul Ministru este la domnul prime*mânistru. *De data asta mi*» *a fost ruşine*… *Mulţumită dumneavoastră băiatul meu îşi va putea face o carieră*, *zise portarul*, *emoţionat*.

— *Dar de câteva ori mi* «*ai adus bomboane de la Ministru*.

— *Aşa e domnul Ministru*, pe *de* altă *parte* trimite *bomboane*…

— *Mai trimite şi la alţii*?…

— Cum *nu*, domnule *profesor*!… La *toţi* prietenii domnului *Ministru*, pe *care* nu *vrea să-i primească*. Domnul *Ministru* are *prieteni mulţi*…

— *Bine*, *Marine*, *îţi mulţumesc*…

— *Dar dacă mă dă afară*… P*entru că* v-*am primit*?

— *Lasă*, *Marine*, *că nu te dă afară*.

— *Nici n*» *aveţi idee*, *domnule profesor*…

Şi plecai la începutul frazei. *Confidenţe de slugi*…

79

1

L *„l La Cameră*, *unde l* «*am găsit*, *ministrul*, *la care* me*a trimis Ministrul*, *era în* plină *desfă*e *ţurare verbală*. Marele *maestru* al *intelectului vorbeşte cu mai puţină gramatică decât odăiaşul lui*. *Comparativ*, omul *de* la *uşă* e *un literat şi* un *orator*, şi *conştient* de *sine* din *pricina somităţilor cu care are de furcă*. *Un savant*, *de pildă*, fost *ministru*, setos *de* reforme *funda** *mentale*, *şi de o nouă orientare morală a spiri*etului *public*, *se pregătise patruzeci de ani pentru această revoluţie*, şi *primul* lui *act* de *guver*» *rământ l* «*a* săvârşit *în* colaborare *cu odăiaşul*. *Dacă sta la putere*, *avea de gând să<l facă şi pe el ministru*, *orgolios şi fanatic împotrivit celor susceptibili*, după *temerile lui*, *să*» *l*

*umbreasc*ă, *dar camarad cu slugile, pe cât de slugarnic cu stăpânii. Pe unul din aceşti decapitaţi benevoli, prezintatori ai spinării deasupra* capului *ascuns subt încovoiere, ca la melci, fostul ministrul<a şi făcut ministru, aghiotant al ghiozdanului cu acte, cu singurul* scop *de a suporta cineva cu seninătate înjuriile în locurile unde slugile pot intra subt aspectul de consilieri.*

Odăiaşul de savant primi îndată după insta larea savantului o însărcinare, pe care nu şi «a putut<o lua singură castitatea domnului ministru. El era dator să caute felurile de fustă, de ciorapi şi pantaloni ai funcţionarelor, rufăria de mătase* implicând congedierea *şi expulzarea. Pentru sine,* domnul *ministru şi» a* rezervat *inspecţia colţurilor, unde moralitatea lui exemplară presu» punea* că *funcţionarii* se *întâlneau* cu *funcţio.; narele ca să» şi spuie secrete de serviciu la ureche. Voia să descopere de «a* dreptul *şi să vadă cu ochii lui, ca un adevărat om de Stat, justificat să* aibă *îndoieli* asupra *sincerităţii rapoartelor de subalterni. Pentru desăvârşitul control al apară*telor *moralităţii,* el *îşi luase în* cabinet *şi un matematician, al căruia portret cu ochelari repro* ducea* în *minister* fasonul *şoareceluide>câmp, sculat, în contemplarea şesului, pe şezut. Soco» tinduese* mai *puţin* frumos *în redingotă, acest şobolan* evoluat *obişnuia* să *se* costumeze *nud în tricou de baie, şi subt o pălărie mexicană să se prezinte pe litoral fotografilor de plajă, vara, pe bicicletă.*

Ministrul care «dorea să mă cunoască» discuta din bancă o problemă de specialitate, şi nu înţe» legea nimic, în luptă tot atât de mult cu opoziţia cât şi cu sine. Doi directori dârji ai departametului, despărţit în două competinţe distincte, îl însoţeau în calitate de secretari, aşezaţi în sală faţă de ministru ca punctele de bază ale unui triunghi. Ministrul ştia că este situat între două cardinale şi că avea la dreapta un primscriteriu, iar la stânga un al doilea prinucriteriu; aşa încât, întorcându» se după *chestiune* şi *după propunerile făcute de către deputaţi, el vedea din profil ce trebuie să gândească, după jocul figurii unuia sau a celuilalt din consilieri, reprezintând fiecare una din cele două specialităţi. Limbajul mimic era ca la tribunale. Dacă opinia îi era neprectzată, directorul* în *cauză* sta *îngenunchiat* în *coate, pe ghiozdanul cu dosare, şi se scula numaidecât în capul oaselor, ca un copoi adormit, când minis*

L *trul*, care se*a* uitat *la el, trebuia să răspundă categoric*: *nu.*

Ministrul ar fi trebuit să lase totul baltă, dacă nu iubea mai presus de orice, după o imensă avuţie sterilă, portofoliul şi autoritatea. Se nas» cuse pentru a guverna şi nu putea să renunţe la această unică plăcere a vieţii lui întregi, mai ales că cei doi sfetnici proprii, cu puterile limitate numai reciproc şi accidental, făceau tot ce le sta în puţinţă ca săn creeze, cu tărâţele şi vopselele lor, o figură. Odată, un prezident de consiliu, plic» tisit de prezenţa lui în toate guvernele, îl lăsase afară din lista unei formaţii noi, motivând că se*ar fi tâmpit* «*complectamente*». *Atunci ministrul a plâns. Nu de un epitet care i se mai atribuise, dar de împrejurarea că pentru întâia oară, de douăzeci de ani de portofoliu, el ar fi rămas exclus din numărul celor doisprezece oameni mari ai ţării, şi* se*ar fi sinucis dacă, în ultimul moment, când noii miniştri îşi pregăteau jobe» nele şi decoraţiile pentru jurământ, o doamnă din familia primuluùministru* ne*ar fi intervenit*.

— O să ai un dobitoc mai mult în cabinet, îi zise doamna. Nu piere lumea.

— Spunea dobitocului să se îmbrace, răspunse primul» ministru.

Era gata îmbrăcat.

I. *Directorul Numărul l* se*a ridicat brusc de pe banca lui, a întins braţele, şi le<a lăsat să cadă*, de *„a lungul corpului, descurajat, înţelegând greşit o strâmbătură documentară, ministrul călca din strachină în strachină, cu entuziasm*.

«*Nu ţi* «*am spus, idiotule, de treizeci de mii de ori, că nu trebuie să primeşti amendamentul*?» *zise, murmurând în sine, Criteriul din dreapta*»

Dar ministrul era angajat serios în argumen» tarea favorabilă adversarului din minoritate şi înţelegea să o ducă până la ultimele consecinţe. Colegii de bancă dispăreau câte unul, iar opo ziţia surâzătoare aplauda puternic. Ministrul, care schiţa în cabinet spiritul de disidenţă cu origini în ambiţiile miliardului, credea cu sinceritate că şi-a asigurat, pentru eventualităţi, şi concursul adversărilor*.

La spargerea şedinţei, ministrul, cu o fericire pripită şi nervoasă, îşi împărţea mâinile între deputaţi, îndreptându «*se către uşă, unde îl aşteptau cei doi secretari, care nu vorbesc unul cu altul de patru ani, găsi*ndu-*se întrmn război mut şi molecular şi cu atât mai crâncen, cu cât durează amândoi la pulpana ministrului*.

— Ei, cum am *fost*? *întreabă ministrul satisfăcut*.

— Admirabil! *răspund secretarii, de astă dată de acord. A fost*

splendidă, mai cu seamă corn»

Paraţia cu *găina pestriţă*, afirmă *Criteriul din*

D*reapta, mai literar, ca să se deosebească încă o dată de Criteriul din stingă, taciturn şi colorat de o înflorire a obrajilor na*tural *stacojie, cu tendinţă de cuperoză. Dezavantajat de prezenţa comparativă a concurentului, dascăl în toată expresia lui – buză strânsă, cută de asprime desinată din aripa nărilor, cu o atitudine a figurii palide că suge şi muşcă în acelaş timp – el se înfăţişează ca un Bacchus cârn, cu nasul moale ardeiat şi încadrat întrmn contur colorat în carmin puhav. Ca să pară un tejghetar de târg provincial, îi lipseşte fota verde, dedesubtul căreia picioarele lui mici să se agite, între grătar şi client, cu nasturii pantalonilor descheiaţi.*

Acest prichindel e mai clar la minte decât tot ministerul, şi ajutat de o memorie a răului şi a indiferentului monstruoasă: ceea ce uită, însă cu acelaş stil spumant cu care făgăduieşte, este serviciul fără folos personal. Asupra adver» *sarului din departament, el are, cu o perfidie mai redusă, însuşirea unei comunicativităţi super*» *ficiale, simpatizate, un crâmpei de omenie falsă şi facultatea blândeţei cu buza crăpată pe strun*» *găreaţă.*

Celălalt e duşmanul în principiu şi în detaliu al fiecăruia şi se răzbună de materialul sec, scân» *duros, din care este construit, pe ideile generale şi pe sentimentele care fac atmosferă. El urăşte omul, dar iubeşte ditirambic marca ţării, a jude*» *ţului şi a comunei. Fiinţa lui parcă tăvălită în ţărână şi scrum nu se înviorează şi nu tresare, incapabil de o generozitate. Autoegoismul nici unuia nu cedează* decât *ca să se deghizeze mai eficace împotriva celuilalt. Unul urmăreşte sări*» *tura tigrului din spate, celălalt drumul întorto*» *chiar al nevăstuicii. De două ori uscatul şi lemnosul a izbutit să-i răstoarne pe grăsun, însă nu mai mult decât pe un genunchi, mulţumit cu succesele fragmentare. Adversarul s*» *a sculat de jos, puţin umflat la rotulă, prefăcându* «*se* ca *nu cunoaşte de unde vine coaja de portocală pe care a lunecat; ceea ce face parte din sistemul lui de atac. Stra*» *tegia continuă şi inlasabilă, de fiece secundă, are scopul dărâmării odată şi odată a uscatului. Aşa încât ministerul e un câmp de luptă şi funcţio*» *narii poantează zi cu* zi *evenimentul*: care *pe care*, superbul *concentrând asupră<i* toată *anti*» *patta mocnită a direcţiilor şi birourilor.*

Ca să» *şi poată păstra linia exterioară, potrivită cu capacitatea*

lui de ipocrizie, moralist şi vicios totodată, Criteriul Uscat utilizează de preferinţă biroul. Un post se obţine cu merite, desigur, dar adaosul *unui* condiment *face* meritele *evi*» *dente*. Interzicerea *uşii*, încuiată *pentru ca să poată Criteriul lucra, e revelatoare. Ochiul func*»*ţionarului clipeşte cu înţeles, aprobat de pleoapa omului* de *serviciu*. Criteriul *Durduliu* nu *dă amănunte şi nu ştie nimic precis, însă râde. În ceea ce<l priveşte,* el *evitând viguros complici*» *tatea departamentului în combinaţiile romantice*.

S4

Prezintându» *mă ministrului între paltoanele de la garderobă, Criteriile s*» *au interpus afirmând că ministrul se grăbeşte, invitat la o masă oficială*.

— Asta *mi*» *o* poate *spune* domnul *ministru*, am *răspuns*.

— *Nu e locul aci de prezintare, ziseră Crite*»

R*iile*. Treceţi *la minister*.

— Adică pe *unde* am *mai trecut, domnule*

Criteriu, zisei *adresându-itnă* Criteriului *Uscat*.

Domnule ministru, adăogai, ajungând la ministru, sunt Gulică, şi m; *a trimis amicul meu, domnul*

Ministru, la Cameră, să vă vorbesc.

— *Cum, încă* ne*ai fost numit*? se*a mirat minis*»

T*rul*… Mă *surprinde*… *Uite*, să *te prezint domnilor di*…

— *Nu e nevoie,* domnule *ministru*, ne *prea cunoaştem*, zisei *cu* vocea *mea* cea *mai iute*.

Neprotocolar aplicat, tonul a sunat ca un baston în ţandăra capului, dar ne*aş putea să afirm că ministrului, terorizat cu bunătate, i-a displăcut. Timiditatea lui constrânsă la perifraze şi la nemulţumiri care îşi pierd accentul în cuvinte de câte douăzeci de cuvinte dinaintea creatorilor figurii lui universale, avea o satis*» *facţie indirectă. Ministrul îmi strânse niţeluş mâna, pe care o ţinea în palmă*.

— *Dacă mă lăsaţi în seama personajelor, zisei, nu voi fi* numit *nici într*» *o sută de ani*.

Criteriile, renunţând să» *l mai flancheze, îşi luară respectuos rămas bun de la ministru şi, ca să mă pedepsească, făcând abstracţie de reali*»

T*atea mea*.

— *Vino să mănânci cu mine, zise ministrul, ca să nu fie auzit de secretarii care se depărtau în direcţii opuse. Am o masă cu organizaţia*

din judeţ. Consideră» te invitat de presă şi, fiindcă tot vii, mă gândesc că ai să faci şi o dare de seamă obiectivă…

Încercând sad explic că neam *nicio legătură cu publicitatea, el îmi răspunse că asta nud un impediment; sad dau numai un articol «bine aranjat», că» l publică el. Însă ţine sad iscălesc. O să aibă declaraţii politice importante şi va vorbi la supă, la iacnie, la friptură, la saladă şi la cafea, un mare număr de deputaţi de «nuanţa-lui. Ministrul era încredinţat că reprezintă şi că a născocit, după moartea şefului temut, o nuanţă, ca un ucenic de frizer, ieşit de la stăpân, o pomădă văzută la patron, cu grăsime, culoare şi vanilină. Nuanţa lui adevărată consista în indispoziţii subite în momentele când era nevoie să nu lipsească şi în dorinţa unei prezidenţii de consiliu, pe care au propus<o ziarele dezinte» resate, dar care nu i s» a oferit niciodată.*

Oamenii se cred mai nemuritori dacă mor cu un grad mai mare şi cu o decoraţie mai mult şi se mângâie cum pot de aluzia supărătoare, uzuală în molitvă, la toate îngropăciunile, paras» tasele şi slujbele oficiale, că fiinţa lor jubiliară nu e mai mult decât un hoit şi nişte ciolane poticnite. Cuvintele creştinismului din epoca sincerităţilor agresive tihnesc puţin: slavă zadar» nică, trufie, osândă, ţarină, lumea aceasta, cămila şi urechile acului, bogatul în împărăţia lui Dumnezeu, şi atâtea altele, din glosarul răzbunător al răstigniţilor, chinuiţi de regulile neclintite ale

87

P*roştilor şi de datorii servile. Bieţii oameni au pus o picătură de otravă în toate bucuriile rezer*e *vate proprietarilor de fericiri, şi otrava lor îşi păstrează şi azi aromele intacte.*

Făcându» mi socoteală că nu plăteşte ministrul, a căruia zgârcenie economiseşte şi apa florilor primite cadou, am renunţat la unicul fel de mâncare al căsniciei şi mi-am hotărât să rezist exploziei oratorice a partizanilor nuanţei, urdinării verbale, găinaţului intelectual şi exalării vehe» mente a principiilor, balansate cu o masă bună. Când o vizitează ministrul şi deputaţii, grădina «Omătului cu Piele» îşi scoate conştiinţa poli» tică pe grătar şi pune toată aparatura animată şi inanimată în serviciul unei pofte bune imense. Doamna patroană vine în persoană, gătită în fai *şi cu cârligele de aur ale briliantelor agăţate ca nişte luceferi, de urechi. Minutele»! groase de cârtiţă, îngreuiate de podoabe la toate degetele, regretând că n-are în total decât zece, umblă încălţate în unghii luxoase, lustruite cu roşu, prin carne vie şi glande*

sanghinolente, din mărun taiele vitei, ca un pipăit abortiv de moaşe. Pentru sărbătoriţi, miniştri sau decani, ea frige cu propriul ei pipăit femei organul mângâiat cu un diminutiv, şoptit între ţuică, simţit de venerabilii şefi şi mai-mari numai cu timpanul, şi servit pentru definirea unei intenţii odată cu un cârnat cu piele, încovoiat ca şarpele din emblemă, careţi roade coada.*

Prezenţa câtorva beţivani din nuanţă la masă, mă asigură că băutura nu e dată afară din cheltu» *iala banchetului, ca la sărbătorirea unui an de la vindecarea lui de scarlatina a deputatului Pilaf din majoritate. Acest de şapte ori nepot al parţi*» *dului şi milionar jerpelit e un visător inefabil, dar cu mintea rece ca o farfurie de porţelan. Când a oferit, odată, prietenilor lui o masă, s*» *a oprit la mijlocul ospăţului, a plătit şi, părăsind localul pe din dos, a lăsat colegilor vorbă la chelner că vinul îi priveşte. Interesantă caricatură şi unic exemplar, acest deputat Pilaf, destinat să rămâie senator Pilaf şi să devie academician Pilaf. Douăzeci de ani el a stat în casa părintească în calitate de minor şi alţi douăzeci de ani în calitate de adult, şi dacă* sea *însurat, în calitate de* «*fire de artist*»*,* sea *împărechiat corespunzător şi a rămas pe loc. Cu şapte unchi şi şapte mătuşi, a mâncat, douăzeci de ani, câte o zi pe săptămână la unul din ei, în calitate de invitat, punând la o parte, întrmn teanc anual neştirbit, veniturile lui generale, în bancnote de câte o mie, perfect perpendiculare la colţ. O plăcere de solfegiu îl reţine în camera lui încuiată, dinaintea altarului casei de fier. Acolo, cu buricul degetului mare el cântă pe mu*e *chia pachetului de bancnote, construit geometric, de sus în jos şi de jos în sus, ca un cretin naiv care*

F*ace muzică pe zăbrelele coliviei cu scobitoarea de dinţi.*

Deputatul Pilaf îşi propusese cu precocitate realizarea idealului gratuităţii şi a izbutit să câte *mine din lista lui civilă toate cheltuielile, păstrând încasările neatinse. Virtuţile, moştenite la maximum din familie, îl împiedicau să fumeze ţigări* cum e *parate şi să guste vin plătit. Era un adversar al nicotinei şi alcoolului, introduse în organism contra legii, şi ţigara pe care o accepta toată ziua cu opuneri catifelate, era totdeauna cea dintâi din zi şi el o punea – mersi – în buzunar, ca să o fumeze după masă. Buzunarul lui se umplea până seara de ţigări, pe care le aşeza acasă* într-*o cutie. Leear fi vândut cu un rabat, dacă ar fi fost de o singură calitate şi dacă nueşi pierdeau frăgezimea în buzunare. Văzându-fse silit să le consume, el punea pe masă câte două într<o bomboniera, la sărbători, şi aprinzând şi el una din ele. Dacă un*

vizitator, rar și greu de băgat în casa lui meschină, îi era simpatic, vrea să zică dacă deputatul Pilaf urmărea în legăturile lui falsificate un interes, la o mare nevoie căuta, că poate mai găsește prinino cutie două țigări.

— Știi, eu nu fumez: îmi face rău…

Dar, mă rog, în onoarea invitatului, invitat exclusiv la ceai (*un praf în două degete, două bucăți de zahăr, un sfert de felie de lămâie fină ca pergamentul – romul e nesănătos – și câteva fursecuri luate de la tanti Izabela, în hârtie*), *în onoarea lui, mai fuma și el încă o țigară, afirmând că dacă i<o veni rău, păcatul să fie al invitatului.*

I; *Mi-aduc aminte șoșonii deputatului Pilaf, purtați câte șase ierni. Șoșonii deputatului Pilaf erau de damă și se încheiau, după o modă veche, cu panglici și fundă, întrecuți în originalitate numai de palton, un pardesiu de primăvară cu o căptușeală volantă de blană. Ajustarea pe pardesiu cerea o cheltuială care făcea o gaură în buget,* și *cojocul era purtat deosebit de fața lui. Pilaf se dezbrăca întâi de pardesiu și se dez* blănea după aceea de o scurteică fără față și mâneci, înfășurată pe el și menținută pe trupul lui cu sânge ales, de strânsoarea pardesiului. Și de îmbrăcat, el se îmbrăca tot din bucăți suprapuse.*

— Nuemi vine să mă despart de blana asta, pe care o am de la grand mère. *Nueți închipui ce femeie cultă și inteligentă…*

Dar nud venea nici să o dea la cusut. Șoșonii puteau să mai dureze douăzeci de ani gratuiți, ca și încălțămintea interioară, grație unui sistem de transport personal, care, permițându-d să e*și economisească și forțele, îl ducea repede unde era nevoie, și tot gratuit, sau pentru eleganța de limbaj: în mod cu totul gratuit. Locuind în apropiere de o stradă principală, el se posta la colțul străzii principale, ca un fotograf, și surâdea mașinilor ce treceau cu viteză, prin ceață sau ploaie, în necunoscut. De câte ori partidul era la guvern, un automobil se oprea*

Numaidecât, două-trei automobile, și cineva din cupeu deschidea portiera și poftea pe nepotul celor șapte unchi și mătuși, lângă el. Deputatul se urca, și dacă omul din mașină era un cunoscut și dacă era un indiferent, arborând pe buzele lui de țârâitor rânjetul atrăgător al unui zâmbet de mulțumire și de protecție în acelaș timp. El numea această scutire cotidiană de o cheltu iată indispensabilă* «une cliance», *și sunetul literii din alfabet era, în gâtlejul lui de privi» ghetoare, nazalizat.*

Când partidul era în opoziție, mașina trecea înnainte.

— *L-ai* văzut *pe Pilaf*? întreba *cineva din limuzină, îşi aşteaptă Lincolnul*…

— *Dă<l în*… S*e răspundea*.

Instalat în maşină, Pilaf avea un al doilea sistem, cu care şi<a făcut relaţii un timp.

— Bine că *te întâlnesc, frate*. Tocmai *ieri vorbeam de dumneata*. *Eram la el la masă şi venise vorba de oamenii reprezintativi… Fac o indis**

C*reţie*: *te apreciază*…

*Pentru că oamenii sunt fermecaţi de farsele inexplicabile, sistemul a prins de câteva sute de ori, şi un număr de creduli au aşteptat inv*r *taţia unuia din unchi, care dorea să-i cunoască de aproape*.

Sistemul avea doi factori: *doi unchi*. *Evident, unul din ei era mai greoi la contactul direct şi punea mai multe forme de întârziere dorinţei lui vii de a te cunoaşte personal*. *Prin tempera** *ment* şi *prin situaţie, el amâna, imobilizat relativ şi de problemele mondiale, pentru pătrunderea cărora avea nevoie de singurătate, acceptând alături de el, în aceste ceasuri grele, de prefe** *rinţă pe nepotul Pilaf*. «*Însă în intimitate, să crezi, e un om încântător*: *nici nu cunoşti că te găseşti în prezenţa unui bărbat de Stat atât de mare*: *te şi miri şi rămâi consternat de bonomia lui*. Te *cunoaşte* de *parcă te<a făcut*: *ştie tot ce gândeşti, e în curent cu toate lucrările dumitale, te ştie* pe *de rost* – şi te *admiră*. *Ce zic*? *te iubeşte*. *Vrea să te aibă* într-*o zi la masă, dar nu aşa*: *să vii, să mănânci şi să pleci*. *Vrea să petreacă o zi întreagă cu dumneata, cu inteligenţa dumitale, să se bucure de înnaltele dumitale calităţi*. *Probabil că întâlnirea o să aibă loc, nu la Bucureşti, ci la moşie*. *O săfţi trimitem un automobil, nu te* îngriji *de asta*…» Şi *când* îţi *vorbea aşa deputatul Pilaf, te suceai pe scaun, îţi aluneca un picior, ţi se ridicau umerii a un fel de nebunie, suflai apăsat ca un bivol, aşteptai să se isprăvească, gataegata să taberi cu palmele, cu pumnii şi cu tocurile de la bocanci pe gura infamului limbric*. «*Dar fratele lui*? *Crezi că e omul închis de care* se *vorbeşte*, un *strâmt*, un *mohorât, un taciturn*? *E un sentimental, un blajin, un delicat, un rafinat*, o *floare*: numai *inimă* şi *vibraţie, o coardă de ţiteră, o harpă*. Î*ntrealtă lume, mai subtilă decât a noastră, el n*» *ar fi fost un financiar, un economist, un autor de bugete, ci un înger, un înger fără picioare, numai aripi de jurâmprejur*. *N*-a×t *idee cât vorbeşte de dumneata*. *Nu te uita că gazeta lui te înjură, că te spurcă şi că te face bandit, ticălos*: *fleacuri*! *Aşa e la gazetă şi aşa e politica*. *În sufletul lui*

nobil are pentru dumneata o stimă, o preţuire cu atât mai profundă cu cât nici nu te cunoaşte personal. Aparenţe, aspecte, forme. Când o să aibă bucuria să te invite şi el la masă, o să-l ştii pe faţa lui adevărată. Nu e un om politic, e o mamă…»

I l *în aventurile lui de mare ştrengar, Pilaf se găseşte silit la cheltuieli, şi, ca să primească situaţia, el şi<a făcut poziţia morală că dă cu împrumut, regula lui sufletească neputând să aprobe o pier*» *dere* la *nici*o *rubrică a existenţei*, şi *disperat la ideea că* se*ar putea să se ivească o pierdere reală, măcar la recuperarea ei, printr-o plăcere cum este împrejurarea unei erecţiuni împăcate – în buzunarul din partea stângă i se deschide cu multă suferinţă o gaură din când în când, prin care* îi *dispare* inevitabil *câte* niţel *mărunţiş. N-are* mai *multă* stricăciune *pavăza virtuţilor lui*: *e libidinos. Singur cuvântul femeie, măcar dintrso înscripţie socială cu scopuri religioase, îi dă o tresărire a vinelor, ca la conducta de apă. Limba lui apare la lumină şi trece de<a lungul buzelor sugându-de dulce cu o Unsoare de scuipat. El trebuie să scoată* din *sine ceva* la *evocare, şi râde numaidecât. Avar ca o găină, el e erotic ca iepurele de casă şi ca broasca, şi ar fugi prin lume împărechiat, ca muştele care zboară lipite câte două pe la nasul lui ascuţit de şobolan delicat. Mintea lui poluează femeile cu un ochi lipitor, bolnav* de *obsesia* punctului *dinlăuntru, dar lichelismul sufletesc împiedic*ându-l să *poată da mai* mult *unei* femei *decât* formula *hotelului, cuceririle lui sunt limitate la femeia de condiţie servilă*, pornind *de* la *slujnică* până *la dactilo*»

Grafa provenită *dintre* fetele *de bombonerie. Demagogia lui sexuală se satisface relativ ieftin, pe cale de combinaţii, în care intră două curse de tramvai o prăjitură şi o baie de clasa U*» *a la un local, unde se fac două lucruri odată, pe un* singur *preţ,* făgăduiala *evoluţiei* către *fix lunar rămânând în cont deschis, în speranţa unui supliment* de *leafă*, sau *a* unei *schimbări de situaţie, Pilaf se bucură de graţiile Evei, în serie, şi dă tot ce are în testicul, ca un cotoi pasional. Seara mănâncă la una din mătuşi, cu poftă, şi mai cere* o *dată din fiece* fel *de bucate – şi bea şi vin, un articol obişnuit în familie numai cu eticheta* «*de vânzare*»*, în sticle.*

Desigur că aventura e ajutată decisiv de subiec»*tivitate şi, lăsându*» se fără *gust,* în *braţele şi subt* gura *cleioasă* a *deputatului Pilaf, funcţionara* se *dă în imagine unchilor politici, cei mai bineveniţi dintre puternicii ţării, ca să spo*» *rească un salariu şi să facă dintr<o fată în*

casă ceva ca un şef de birou. *Unele din romanele lui cu văduve dispunând de un capital de treizeci*» *patruzeci de mii lei*, *se modelează pe speranţa unui debit de tutun şi ele sunt bineânţeles prefe** *rate*, *pentru că anulează cadourile şi cheltuielile de hotel*. *Peste riscul monotoniei* unui *interior de mahala*, *zugrăvit cu zgripţori şi pavoazat*, *lângă icoana de deasupra candelei*, *cu portretul defuntului* în *câteva mărimi*, romantismul *adulterin trece cu o foarte uşoară şovăială*, *stingându*» *se lampa*. *Asupra esteticei în ceea* ce *priveşte femeile*, *Pilaf* are *o* teorie *documentară*, alegând *din două femei*, una *frumoasă* şi *una urâtă*, pe *a doua*. Judecata *lui*, *interesantă*, e *fără îndoială avantajoasă*. Femeia *e* poetizată *şi comparată*, *ca omul psalmistului*, *cu un pom*.

Femeia frumoasă stă într «*o grădină cu poteci multe şi cu boschete de trandafiri*, *ca un zmochin*

C*ăutat*, *pentru fructele lui cele gustoase şi mustite*, *de* toţi *trecătorii*, îndesiţi *când* soarele *îndul*» *ceste mâzga*. *Nu se poate să nu o gustat de multe ori preumblătorii şi să nu fi mâncat şi ea prin rodul ei gura care o îmbucă şi foamea care o striveşte*. *Cu asemenea femeie*, *care a încercat delirul* întreg *şi l*» *a rafinat* – sceptica faţă *de expresia* anodină *a* unui *simulacru* de *bărbat*, *corcit în ciocoirea formelor şi a substanţei*, *împu*» *ţinat în fizicul lui hibrid şi păstrând numai indica*» *ţiile* muşchiului *degenerat*, rămase *mai mult pentru sexul costumului decât al făpturii*, *înfrân*» *gerea* nupţială *e dezastruoasă*. Ea *participă la actul slut al citadinului slăbănog şi intelect ualizat în gol*, *fără obârşia evidentă a puterilor lui de pământ*, *cu nepăsarea unui pahar de cristal care îţi satură setea cu un conţinut străin*. *Dragostea neâmpărtăşită ę ca o tăiere de fierăstrău în buştean uscat şi se încheie cu ură şi răzbunare*, *între*» *barea satirică* «*Ce*? *ai şi isprăvit*?» *e catastro*» *fală pentru genul cerebral şi macerat prin decan*» *tarea genealogiei*. *Femeia frumoasă cere armăsar integral*, *şi dumneata îi dai catâr*. *Dacă te întal*» *neşte* pe *stradă* după *tragica demonstraţie*, *ea ştie să surâdă semnificativ şi să*» *ţi trimită batjo*» *cura ochiului negru pe* care ne*ai fost în stare să*» *l faci să se închidă*, *să viseze şi să plângă*, *ca o sentinţă*.

Cei ce urăsc femeia, *întâi amantă şi apoi mamă*, *legată de viaţă prin pântecul alb*, *în perina căruia doarme un fluture cu aripile lipite*, *se mărturisesc bărbaţi derizorii şi actori îmbrăcaţi în podoabe false*, *ori nişte înfricoşaţi ai mastur*» *bării*… *Şi pentru că sămânţa li se pierde în cămaşă la atingerea numai cu văzul a unui idol feminin cu pleoapele trândave şi cu buzele sucite la colţuri ca un ghioc*, *ei îşi amăgesc*

echilibrul cu ifose grave şi cu studii de oameni serioşi.

D*eznădăjduiţi la analiză*. *Omul trebuie examinat la* suflet *în* pielea *goală*.

Pe când femeia urâtă e o făptură nesatisfăcută, cugetă Pilaf. *Ea ţine în rezervă pentru bărbatul care voieşte* seo *cerceteze, pe lângă un trup câte*» *odată surprinzător, o comoară de păcate începute şi duse până la mijloc numai cu gândul*. În *pat şi în întuneric frumosul este suprimat, şi dacă vorbesc numai simţurile, fără imagini, impresiile se pierd în folosul imperativ al senzaţiei*. *Urâta nu* caută *dimensiunea* şi *agerimea numaidecât, mulţumită din bucuria expansivă numai cu agre*» *mentul, şi din tunet şi cu fulgerul mic pâlpâit*. *Dar ea se dăruieşte întreagă, mai deplin decât femeia frumoasă, pentru că sufletul nu* «*i lipseşte din act niciodată – sufletul ei micşorat de compa*»*rative şi rănit de superbia devastatoare a rivalei*. *Mai ales defectul fizic concret, adaos nefrumu* seţii figurii şi a liniei chiar, dă un spor de mijloace, un belşug* cantităţilor *normale fanatic*. *Neuita*» *tele apogeuri ale sensualităţii lesa primit Pilaf de la o femeie cu un picior douăzeci şi cinci la sută mai scurt decât părechea lui şi care se legăna pe o talpă de doisprezece centimetri, manevrată ca* un *tampon* de *hârtie sugătoare*. Când *s*» *a descălţat în camera ei, ca de-o ciubotă, şi şi*» *a scos şi maşina nichelată*, care *da pasului ei o solemnitate de locomotivă şi un scârţâit de tară*» *boantă*, Pilaf *a* rămas *deocamdată încremenit de atâta armură, mascată de o fustă de catifea*. *Dar din aparatele demontate a ieşit, ca dintrmn forceps adult, un picior de toată candoarea*, cuprins *într*» *un ciorap de mătase, culoarea magahon*?» *conturat*, subt *genunchiul ispititor,* de *un elastic brodat cu trandafiri*. *El s*» *a mângâiat cu acest singur* picior *mai* scurt *şi* cu *o* jumătate *fesă*, *Şi l<ar fi luat cu el la subsuoară şi l*» *ar fi dus acasă, ca dintr<o vitrină de magazin de ciorapi, numai*

96

D*e ar fi putut rămâne lipită de ele şi o fracţiune de sex, ce i<ar fi ajuns toată viaţa, păstrat pentru singurătăţile lui în cassa de fier cu bancnote, ca unui căţelandru piciorul stăpânei, pe care îşi exercită precocităţile naive un instinct ridicul şi batjocoritor*. *Şi plină de mistere dulci este şi femeia cu albeaţă în singurul ochi, peste care îşi trage, seara, cu cochetărie, marginea pălăriei şi îşi apleacă virginal şi cu o practică pudoare capul*.

— *Şi* să e*ţi mai spui ceva, zice Pilaf, sordid, mediocru şi zgârcit până dincolo de pasiune*. *Cu femeia urâtă nu ai riscul să te*

«îmbolnăveşti». Femeia urâtă este femeia sănătoasă.

Zăresc pe stradă uneori pe un fost coleg cu care nu mă mai cunosc, Rudi. Am fost, cu obrajii lui, rumeni ca şi acum, când a început sad albească tâmpla, în primul an de şcoală primară. El venea cu guvernanta, o englezoaică, gătit impertinent, şi băieţilor le era necaz pe costumele lui noi, pe limba pe care o vorbea cu guvernanta de la uşe şi pe întreg piţigoismul micului personaj cu guler de biber şi cu mânuşi de piele. Ei îl încolţeau pe stradă, îl înjurau, îi zmulgeau câte un nasture poleit de la haină şi i<l aruncau în rume» neala înflăcărată a obrazului, îi trânteau câte un ghiozdan în cap, şi în clasă îi înţepau cu perfidie bucile din pataloni, de viţel răsfăţat, învăţase şi el o jumătate de înjurătură şi l<am auzit odată apostrofând – palid şi tremurând – pe un coleg în ilaritatea şcolii:

— …tueţi burta ta.

Ciocoiaşii au sentinţe de acest fel, ca Pilaf în higiena socială.

Era şi deputatul Pilaf la banchetul minis»

T*rului, invitat special şi observator din partea partidului, pentru a raporta cât se depărtează nuanţa de culoare.*

Ovaţiile cu care a fost primit ministrul înino sală vastă, unde se putea trece un doctorat mai comod decât în aula noastră, au răsunat câteva minute. Toate stomacurile organizaţiei erau pre «zente cu un tonaj al abdomenelor de flotă de comerţ. Mărfurile în boloboace şi ambalaje scurte circulau pe câte două picioare aparente jos de tot, de subt genunchi. Patronul localului, membru, îşi aştepta ministrul cu rozeta la butonieră printre notabilităţi, discutând în capul scării preţul vinuerilor în podgorii.

La ivirea sărbătoritului, i ˣs-a desfăcut patro» nului obrazul subt mustăţi, spintecat în două de un surâs de fericire diaconal, ca un portofel.

D

…1 A 1

M*ţn mat volummoşi decât încăperea lor nu mai putură să fie constrânşi la situaţia de mai înnainte. El nu plătise primăriei curentul electric pe doi ani, şi nădăjduia, ca un beneficiu suplimentar la banchet, să fie scutit. Ţinea să servească personal scaunul din mijlocul dublului semicerc, înce» pândueşi serviciul cu o acţiune de cuier. Umbrela şi pardesiul ministrului trecură în posesiunea lui Ş», ca să glumească o dată şi el, de ziua lui politică, îndeobşte fiind un bărbat serios, titularul*

adunării

Îi *puse butașului pălăria în cap, considerat ca un cârlig. Succesul nuanței se rosti numaidecât prin hazul universal al populației politice, printre care se găseau și spiritele critice ale organizației, intelectualitatea ei, compusă din profesori pensio*» *nari, deprinși cu clasicismul, și din advocați, abili oratori, un magistrat epigramist și un dascăl de latină înzestrat pentru caricatură. El făcea un om, cu asemănare cu tot, din două linii și un punct, ceea ce simplifica toată arta desenului și permitea și o teorie.*

— *Dacă* mea*ș fi consacrat artelor plastice, repeta dascălul acuzativului cu infinitiv, aș fi révolu*»*ționat pictura*: *pictorii de profesiune nu știu să vadă de sus…*

Cu o atenție acordată în toate profesiunile colegilor remarcați printr<o dexteritate nepro fesională, care înlătură concurența în bloc, magistrații, puținд să<l califice de neserios în funcțiunile lui ș*i să˙il *deoachie în opiniunea ierarhică, dovedeau o admirație remarcabilă pentru bătrânul lor camarad versificator, rămas în urma carierei cu câteva gradații, dar vizibil satisfăcut că pe tărâmul dublului distih* leio *lua procurorilor înnainte.*

Epigramele lui se făceau ca de la sine, închein» *duese ca patru nasturi de la o tunică, în găurile croite mai dinainte. Plastronul lua forma conve/ nabilă instantaneu, și «poanta», care» i ceva ca o ultimă mișcare de șef de orchestră a croitorului, după ce haina îmbrăcată în fața oglinzii este apucată de marginea din spate și smucită brusc pentru un efect de retuș, era relevată cu zgomot. Este adevărat că geniul insuficient al magistrtului epigramist, care nu putea să concentreze întrmn catren toată împrejurarea, avea nevoie și de o legendă, de o introducere în proză, cu textul de o lungime cel puțin egală cu a versu*»

R*ilor rimate. Tot așa și latinistul caricaturist, la două linii și un punct, din care își construia perso*» *nagiile, trebuia să adaoge numele modelelor pe creioanele și acuarelele lui, ca să nu dea naștere la confuzii, din partea unor admiratori puțin experți în limbajul schematic și șovăitori în priceperea sintezei. Lumea profesioniștilor pune această inaptitudine a publicului în compartimentul dobi*»

T*ociei.*

— *Are talent*! *hotărî ministrul.* A*rătându*» *i<se pe* cartonul listei *de* mâncare *liniile* lui *două și punctul.*

— *Are talent*! *zise el, cu autoritate, citind pe cartonul al doilea*

epigrama improvizată cu câteva zile mai înnainte. Epigramistul din magistratură îşi dichiseşte săgeţile din vreme, lucrând ca un farmacist pentru cazurile generale, buline, prafuri, picături şi hapuri cu eficacitatea treptată, condi»

Ţ*ionată de* numărul *unităţilor utilizate.*

Nuanţa voise să-i ofere Şefului, sătul de icre şi stridii, un banchet «*ca la noi*»*, fără bucate împrumutate din istoria franceză şi purtând nume de rase de trandafiri şi câini.*

S-a servit la început un borş trecut în menu eu calificarea «*să te lingi pe buze*»*, însă un tragic borş, cu peripeţii. Probabil că ministrul nu mai mâncase de multă vreme feluri de bucate mâncate cu lingura. Ministrul fu victima unui accident. Aparatul de respiraţie şi înghiţire se comporta ca un sifon. Fie că gândise prea mult şi că, printrmn fenomen pneumatic, facultăţile stomacului se cerebralizau uit*ându-*şi funcţiunile mecanice, fie că* se*a ivit vulgarul nod în gât, de care vorbeşte limbajul popular, ca de un trac al emoţiei, minis* trul a încremenit cu lingura în mână la înnălţimea cravatei, şi fizionomia lui ˣs-a contractat neobiş*» *nuit. Crescându-ă ochii de două ori peste normal, buzele* i-au *rămas ascuţite şi strânse, ca şi cum ar fi*

Iot *dorit să fluiere un dans. Un moment, el a stat aşa, mutat din expresia lui* într-*o mimică neaştep* tată, şi statulmajor al nuanţei, ocupând locurile din jurul sărbătoritului,* se*a ridicat pe jumătate de pe scaune, mestecând.* ˣS-*a văzut atunci că ministrul se afla în situaţia de a nu şti ce să facă mai repede cu o gură de ciorbă care nu mai putea să fie canalizată. Adunarea aştepta o soluţie: ori trece ori nu trece ciorba, iar dacă nu va trece mai iute, ce se mai poate întâmpla. Soluţia nu a întârziat. Respiraţia oprită a ministrului fu complicată cu o vizibilă nevoie de strănutare, şi mecanismul general al ministrului silit să frâ*e *neze dublu, ca la automobil, stăpânind în acelaş timp eşapamentul beregatei şi supapele nasului. Se vedea cum se petrec mişcările în interior, ca întrmn motor pentru demonstraţii, de sticlă, şi explozia devenea inevitabilă, între materialele lichide, ministrul ţinea în gură, intactă ca o bilă, o perişoară.*

Ministrul izbuti să e*şi domine însă dezlănţuirea* într-*o singură aruncătură, care ar fi veştejit pres*e *tigiul steagului şi nuanţa lui, divizându-*e*şi totuş ciorba din gură în ţâşniri şi sărituri fragmen*» *ţaţe. El* se*a uitat o dată fix la unul din şefii din faţa lui, ca şi cum har fi luat la ochi, şi i-a trimis în figură conţinutul unei linguriţe. Nu putu să se scuze,*

căci se uita tot atât de fix la al doilea şef, scăldându<i şi lui ochelarii cu o linguriţă. Graiul era exclus şi numai intenţiunile se citeau pe faţa asudată a excelenţei sale, strânsă de gât. Primiră astfel toţi conducătorii nuanţei câte o stropitură, între ochi, pe buze, pe câte o ureche, unii gustând fără să voiască o savoare nouă a fierturii, după ce circulase printre fosele de sus ale ministrului. Câţiva ˣs-au clătinat în fizicul şi în conştiinţa lor, clipind din ochi şi apucaţi de o ameţeală, în sfârşit, ultima rămăşiţă a lingurii înghiţită strâtrib, îi ieşi ministrului pe nas, de<a dreptul în farfuria lui, cu un zgomot bolborosit, şi ochii lui erau plini de lacrimile unui efort, pe lângă care trecuse moartea.

— Mfam înnecat! zise ministrul, tuşind în farfurie, ca la dentist, un fel de zmântână deasă a sucului gastric. Nu mi sea *mai întâmplat nici» odată asta.*

— Şi, cu filosofic, zise, imitând fără să vrea pe Guido Reni: Ce e omul!

— Şi gândindu-se că omul cu portofoliu e nemuritor.

Dar catastrofa se reproduse ceva mai departe în lungul mesii, unde, ridicat în picioare, un partizan devotat până la ultima suflare, bolnav de epilepsie, avu un acces şi căzu pe spate, vărsând cu o dărnicie de fântână. Prietenii politici din dreptul lui fură inundaţi de o acreală amară – şi o parte din banchet se duse la el, într<o mişcare unanimă de punere la vot. Nefericitul suferea efectul accidentului ministerial.

— Strângeţid de un deget, zise din medicina empirică *ministrul*, care *se ştergea*, cu *obrazul* băgat într-un *şervet*, de *glicerina* lui *stoma*»

C*ală.*

— Varsă sânge, ziseră câţiva deputaţi, aplecaţi, în tumultul *sărbătoririi*, ca *să<l* ridice *de jos.*

O ambulanţă! Daţi un telefon!

— Nu înţeleg de ce nu stă acasă, dacă se ştie cu *beteşug*, zise *restauratorul*, care *îşi văzu banchetul sfârşit înnainte de a fi fost bine început*

Şi visul spulberat, al electricităţii. Vă simţiţi mai bine, excelenţă? întrebă *pe ministru.* Mi ˣs-*a întâmplat şi mie o dată, tocmai în ziua logodnei…*

Y*1 birtaşul* intră *în* măruntaiele *unei povestiri* de *familie*, pe *care* ministrul *nu* putea seo *asculte.*

La ieşire, âam tăiat drumul sărbătoritului, numai ca să» l salut, ştiind că nu mai poate să fie vorba

D*eocamdată* de *nimic altceva decât de o peri*» *şoară ce i* sta *pus de<a curmezişul în înghiţitoare şi i<a stricat, odată cu sărbătoarea, şi nuanţa*.

— De ce să se simtă mai bine domnul ministru? *zise protector, în auzul ministrului, un profesor, admonestând pe restaurator*. *Dom*» *nului ministru nu i-a fost rău niciodată*.

— M» *am hotărât şi am intrat la Ministrul meu*.

— Nu mai pot să aştept, i<am spus. Mă ţii cu vorba de câţiva ani, ai să cazi de la putere şi nu mi «*ai făcut nimic*. *E ruşinos pentru cole*» *gialitatea noastră*. Me*ai silit să pierd de trei ort o catedră la Universitate, subt cuvânt că ai de îndatorat partizanii politici, impuşi de şef*. «*Mai ai răbdare, dragă Gulică, încă niţică răbdare, căeţi vine rândul negreşit*»… *Să-ţi fie ruşine*! *Misiune în străinătate nu mi*» *ai dat, subsecretar de Stat nu m*» *ai numit*… T*oţi pigmeii mieau luat<o înnainte*… *Ce fel de prieten eşti tu*? *şi pentru ce am muncit*? *Am fost neclătinat întâiul, de la Abecedar până la Doctorat, şi asta nu însemnează pentru dumneata nimic*.

— Ieam zis «*dumneata*», *ca să contrastez cu o atitudine un trecut de răbdare*.

— Asta, pentru că nu vă înjur. *O să scot un pamflet şi o să vă fac cu ou şi oţet*… *Mă ţii în birou la tine să*» *ţt redactez discursurile, sugestiile, până şi întreruperile, şiemi dai drumul cu o cafea turcească în stomac*. *Nu mă întrebi ce mănânc, cum îmi hrănesc copiii, cu ce<i îmbrac, de unde plătesc chiria*. «*Mai ai răbdare, dragă Gulică*.» *Până când să tot aibă Gulică răbdare*?…

Până aici, Ministrul, prietenul meu din fragedă copilărie, mă ascultase zâmbind. Îl *obişnuisem cu filipicile mele de viitor funcţionar de Stat deziluzionat, şi iuţelile mele verbale păreau să<l intereseze cu monotonia rece a unei oglinzi care primeşte în cristalul ei şi dansul şi asasinatul, fără să reţie nimic*. *Când îi spusei că nevasta îmi stă gata să nască pentru a şasea oară, Ministrul sări de pe scaun*.

— Ce, ai *înnebunit*? răcni *la mine*. Nu *te mai opreşti*? *Trebuie să fii bolnav de priapism*.

*Parcă i-aş fi aplicat un fier de tinichigiu fier** *binte întrmn punct pe care şedea*.

— Eşti dezgustător! *zise Ministrul*.

— De ce, mă rog, dezgustător? pentru căemi iubesc soţia? *Apăsai pe cuvântul soţie*.

— *Pardon*! eşti *un idiot*! răspunse *Ministrul*.

Am cu *el* indisolubila *legătură creştină*: *e naşul o dată al meu şi al nevestei, şi de cinci ori al copiilor mei, ceea ce permite şi bruscare*.

— *Stai jos, şi nu face pe enervatul, zise Ministrul*.

Mi se pare că am o idee pentru tine. Să mă informez.

Ministrul sună pe directorul personalului, îl întrebă la ureche ceva. Directorul răspunse:

— *Da, este liber*.

— *Mulţumesc, zise Ministrul. Când o să mai am treabă cu dumneata o să te chem. Vezi de* referatele de *mâine*.

*Directorul ieşi de<a<ndaratele, cu o preci*e *ziune de care eram invidios*: *el avea onoarea să fie funcţionar în funcţiune şi se bucurase de fericirea că Ministrul, de obicei poruncitor, i-a vorbit la ureche*.

— *Nu rămâne decât* să e*ţi iei postul în primire*…

Zise *Ministrul. Auzişi*? e *liber*. Ia *o coală de* hârtie şi *scrie*.

Toată supărarea mea pieri la secundă, îmi păru rău că jignisem un prieten vechi. Avui numau decât şi o sensibilitate de director numit. Ierarhia îmi trecu prin şira spinării ca un instinct şi stăteam rău pe scaun în faţa binefăcătorului meu.

— *N* «*am* să *uit* niciodată *şi* te *asigur că*…

Î*ncepui bâlbâind*.

— *Bine, bine, scrie*, zise *Ministrul deschi*»

Zând*uzşi mapa cu hârtii, ca să varieze*.

Şovăiam. Nu ştiam să încep.

— N*eam* făcut *niciodată* o *petiţie, zisei, cu* condeiul *nemişcat în* albul *hârtiei. Nu vrei să mă ajuţi*?

— *Tieam mai spus că eşti un imbecil. Tonul*

Ministrului se schimbase. Scrie! *zise Ministrul*:

Domnule *ministru, subsemnatul*, domiciliat *în strada*…

— *Subsemnatul*, doctor *în… Nu*?… Z*isei*.

— *Nu, zise Ministrul*. Ne*are nicio importanţă*.

— *Cum n-are nicio importanţă*?

— *Parcă teeam pus să dai* doctoratul *eu*?…

Continuă… De *ani* treizeci *şi cinci… Ai scris*?

— *Da, răspunsei*…

— *Vă rog să binevoiţi asrni* acorda *postul*…

Cuvântul «*postul*» *îmi făcu o* plăcere *plină, ca un miros de pâine caldă*.

— *Postul de intendent al*…

— *Intendent*? *strigai*. Mă *numeşti servitor*?

— Intendent *nu e servitor*, *preciza Ministrul*, *ştiinţific*. *Ştii*, *deocamdată*, *până trece criza*. *Stai jos şi scrie*… *Ai scris*?

— *Am scris*, *răspunsei printre măsele*.

— *Al cimitirului Bun*a *Vestire*…

Cred că am leşinat şi că am căzut de pe scaun. *Nuemi venea să cred în atât realism*. *Mi-am deş*e *teptat pe o canapea*, *fricţionat de intendentul Ministrului*, *chemat în grabă*. *Mă lăsam în mâna lui de confrate*, *ca un pisoi lins de alt pisoi*.

— Eşti un *sentimental*: defect *esenţial*, *zise*

Ministrul. *Şi un isteric*. *Adăogând însă cu cruzime*:

Dar ai vocaţie. *O să faci carieră*. *Ai iscălit hârtia*?

Iscăleşte!

107

Iscălii cam vis.

Î*nmuiat din toate droturile mele*, *mă îndreptam să ies inanimat*. *Devenit blajin şi părintesc*, *Ministrul mă urmă până la uşe*. *Dar între noi se şi înfiinţase o distanţă*. *Auzii prin amărăciunea mea*:

— *Ştii că o să ne mai vedem*, ne*ai să te simţi singur*. *La toate înmormântările naţionale dau şi pe la tine*.

Spiritul de indiferenţă al Ministrului avea cinis» *mul unui vizitiu de dric*, *careţi trage mortul dinaintea circiumei şi se opreşte ca să bea un şpriţ*.

Am trecut, *ca să mă scrutez şi să mă înseninez*, *prin Cişmigiu*, *refugiul meu sufletesc de douăzeci de ani*. *Acolo mieam repetat materiile pentru examene*, *într-un boschet*. *Acolo mieam recitat cursurile în auzul măgulit al studentei*, *care a fost să/mi fie tovarăşe de iluzii şi de viaţă*. *Ne plăcea pagina Albatrosului*, *care nu putea să zboare din pricina prea lungilor aripi şi am tradus-o amândoi în proză*, *pe-o bancă*, *între pomii ciuruiţi de alicele toamnei*, *găsii treptatele mele suflete anuale*, *ca nişte fantome delicate prinse în ceara transparentă a văzduhului gălbui*. *Alba*» *trosul zace în mine împuşcat*.

„Tr*ebuia să i*m*provizez u*n p*unct d*e v*ede*»*

R*e*, *şi pentru biata mea nevastă o atmosferă*. *Era mai tragic decât i<aş fi spus că am găsit copiii înnecaţi* în *lac* şi *cadavrele* lor *trase* din *apă pe mal – şi puse la rând subt o salcie*. *Trecerea era totală şi bruscă dintrmn orizont în punctul opus*. Nu *cunoştea* gradaţie *şi* nu *puteam* seo

prepar. *Dacă era vorba de o catedră*, *ştiam să mă afirm pentru speranţele ei asistent*, *conferen*» *ţiar*, *agregat*, *fără să sufere linia îndreptată către catedra definitivă*. Dar *de* la *toate aşteptările noastre până la intendenţa unui cimitir*, *cum se acoperă intervalul*? *Eram intendent pur şi simplu*, *oricum aş fi rostit cuvântul*, *mai nazal sau mai fonetic*, «*itindent*» *sau* «*intendent*», *şi nici nu eram un intendent de ceva*, *oarecum*, *eram pur şi simplu intendent de cimitir*, *un singur cuvânt cu trei cuvinte*. *Cum o să-i spui nevestei*» *mi asta*? *Să intru cu o figură mohorâtă*, să *afectez o veselie la nelocul ei*, *să rămâi în oraş până la înserat*? *Aveam nevoie de o introducere imposibilă*. *Ajunsei* să e*mi fac un proiect*. *O să mă doară capul şi-o să mă întind pe un scaun*, *ca să-mi treacă*, *şi nevasta*, *speriată*, *o să primească pe sărite confi*» *denţa mea*. Strategie *vulgară*: faci *gălăgie în locul unde nu eşti*, *ca să apari de acolo de unde te afli*. *Nu se putea totuş eveniment atât de straniu*, *fără* un *eveniment intercalat*. *Mieaş* fi *tras un*

G*lonţ în marginile urechii*, *ca să dau o derivaţie*, *şi în timpul pansamentelor aş fi demonstrat*, *abordându*-e*mi subiectul în epirale*, *că morţii i se poate prefera cimitirul*… *Dar n-aş fi uzat de revolver*, *dacă l*» *aş fi avut*, *de frică să nu*e*mi nimeresc în locul urechii capul*. *Sunt sigur că e ceva în capul meu*! *Totuş*, *am căzut la îndoială*.

«*Haide*! *curaj*! *miorn zis*, *mai rău nu poate să fie*.»

Când i<am comunicat Matildei că al şaselea copil al nostru are toate probabilităţile să se nască întrmn cimitir, *femeia a leşinat şi ea*, *proce*e *dând şi eu ca un intendent*, *prin fricţiuni*. *Prestigiul idealurilor ei a pleznit odată*, *ca un geamantan*.

— *Ai acceptat*? *zise nevasta*.

— Vream întâi *să* stăm *de* vorbă *împreună*, *zisei*.

Vorba «*împreună*» *are solemnitate*.

— *Mai începe stat de vorbă*? *Cum*? *N-ai refu*

Zaţ? *Te lauzi cu Ministrul tău de zece ani*, *şi el te numeşte cioclu*…

Dezolantul adevăr al nevestei mă doare cu atât mai mult cu cât asupra lui nu începe nicio îndoială. *Totuş*, *nu putui confirma stupefianta decepţie a unei aşteptări de atâţi amari de ani*, *fără să mă văd şi mai micşorat decât eram*.

— Poate că *e suportabil*, *zisei*. Cine *ştie*?

Deocamdată nici mie nu mi<a plăcut, *pot să zic*, *dar de la minister până acasă mai m-am gândit*…

Avem gratis *casă*, *lumină*, *încălzit*. Pusei *pe*

«*gratis*» *înnainte, pentru efect.*

— Foarte mulţumesc, zise nevasta. Aş fi preferat să mă sinucid şi să; mi inaugurez funcţiunea cu propriul meu *cadavru.*

— Sper că nu te-ai angajat…

— Desigur, desigur… R*ăspunsei.* Am *iscălit* numai o *hârtie,* dar *ştii,* fără *importanţă, o petiţie…*

— Ai mai făcut şi petiţie? *întrebă Matilda, cu* un accent *pe* care *nu i*» *l* mai *auzisem. Teeai rugat să te numească intendent la cimitir*?

— E o simplă formalitate, răspunsei contrariat.

Aşa se face totdeauna. Totdeauna când un ministru vrea cu tot dinadinsul să te servească îţi cere o hârtie…

Ţineam la cuvântul «*hârtie*» *ca să dau tristei mele situaţii un înţeles mai general, apropiat de document sau măcar de arta tipografică. Mi se părea că puteam salva cu termeni ceva din dezastrul speranţei.*

— Când un ministru vrea să te servească, zise cu amară dreptate Matilda, îţi dă trei sute de mii lei pe *an şi te lasă la lucrările tale. Dar nu e ministrul de vină. El dă cui ce se potriveşte…*

Ai lins zece ani, numai de când ştiu eu, ca să ajungi *aici.*

Aprecierea «*lins*» *mă stingherea.*

Introdevăr, nu? *mi venea să cred şi mă biruia realitatea. Mă revolta gândul că am iscălit şi nu îmi dam seama ce* sea *petrecut în mine când am acceptat. Am scris*: «*Vă rog să binevoiţi*». *E un act înregistrat şi care rămâne.* Î*mi treceau dinaintea minţii toţi camarazii mei de odinioară, parveniţi la dregătorii însemnate, şi* nu-*mi explicam cum au izbutit ei să fie altceva decât intendenţi de cimitire. Pus cu nasul drept în chestiune, vedeam mai clar, şi turpitudinea mea îmi da despre mine opinii de clapon sufletesc. Ar fi trebuit sad cârpesc Ministrului nişte palme…*

Dar iarăş mă gândeam că încetează măcar mizeria, dacă funcţia e dezgustătoare, şi căutam justificări, îmi ziceam că cimitirele sunt puţine. Profesorii şi deputaţii, nu mai încape lumea de ei; intendenţi de cimitir sunt numai câţiva. Î*mi defilau cimitirele prin argumentaţia mea opţi*» *mistă. Cimitirul catolic, administrat probabil de*

U*n bărbat cult, ca şi cimitirul protestant, cultura făcând parte din rit. Să tot fie opt, nouă, zece. Totuş, aş fi preferat să nu se repete atât de mult în argumentaţia mea cuvântul cimitir şi să se păstreze numai intendentul, îmi fură dezagreabile, în acest concert măsurat de cimitire,*

și denumirile vulgare ale câtorva, ca Pătrunjelul și Trei Co< cenți… În definitiv, cimitirele se mărginesc cu religia, cu filosofia, mai ales cu medicina și, vezi bine, cu viața, neputând să existe viață fără moarte și moarte fără cimitir… Cugetam aproape ca Shakespeare.

Dar de ce să fiu tocmai eu intendentul?

— Te faci hingher de morți, zise nevasta.

Matilda avu o mare criză de lacrimi. Asta e femeia: te insultă și plânge, ca să nun *poți opune un sentiment întreg – mai ales că în starea înnain» tată a Matildei trebuia să fiu atent la maternitate și complicații și să o mângâi batjocorit,* îi *frecai tâmplele cu oțet, insistând ca o moașă:*

— Nu te agita, fii cuminte. Știința spune că emoțiile trebuiesc evitate.

ÎI

I

Mom mutat cu o *strângere a inimii pe care sunt incapabil să* o *reproduc. Zi plumburie, ceață, umezeală, mocirlă pe asfaltul intrării la cimitir, frământată de tălpi. Sosim odată cu trei convoaie, și bagajele noastre amestecate cu dri» curile, par destinate confortului subteran al noilor» veniți. Avem șapte saltele. Am așteptat între trăsuri, între carele funebre, între zăbranice, escortați de țipătul gâtuit al unui cor, cu luminări agățate de nasturele uniformei. În lacrimi, nevastă» mea, chinuită* să e*și degajeze monumentalitatea obstetrică din*tr-*o birjă, se dete jos odată cu unul din morți din carul lui, găsindu*ese *față în față cu el și cu pleoapele lui încremenite. Puțin a lipsit ca biata Matilda să nu intre din trăsură în coșciugul lui. Defunctul purtase un ochi de sticlă și murise cu el deschis. Coșciugul era scoborât cu ghetele în sus, ca un leagăn cu un copil înfășat, dintrmn vagon de tren.*

Aș fi dorit să alegem o zi fără transporturi de cadavre, dacă prezența la post nu era tot atât de urgentă, pe cât de așteptată. Predecesorul meu fusese dat afară violent: intendența nu putea să rămâie vacantă. Dar de aici înnainte vom avea de<a face numai cu morții.

Mesele și scaunele se prezentau cu picioarele m aer, mobilierul unui apartament întreg se opri în poarta cimitirului, pe trei camioane mari.

Trase *de cai înnalți, ca și dricurile, ale cărora gloabe costumate căpătau autoritatea unui anoni» mat medieval, de la odăjdiile negre. De unde au putut ieși atâtea boarfe? mă întrebam cu mirarea unui*

tuberculos, *urmărit de imaginea cantităţii* «*îngelui scuipat*. *Şi căutam o diversiune*. *De unele bagaje uitasem şi credeam că nu mai sunt*, *altele mi* se *păreau transformate*, din *pricină* că *le văzusem înino singură poziţie*; *fotoliul pe care te întinzi*, *sufrageria în care mănânci*, *patul în care dormi*. *Răscolite*, *întoarse şi asociate*, *peizajul lor aduce aminte fotografiile cutremurelor de pământ*, *întocmisem bagajele după însemnătăţi*, *lăsând podul*, *spălătoria şi cuhnia în seama unui camion special*, care *se găsea tras* acum *lângă* un *car piramidal* de *coroane*, un *părete* de *trandafiri cu panglici învecinându-ese de aproape cu albia mea* de *rufe*, *pardosită*, la *crăpături*, cu *tablă de zinc*. *Inestetic afară din cale era cuptorul în trei labe al cazanului de leşie*. *Adunate în două sfori*, burlanele *presărau* funingine *şi cenuşe*. *Oprită în admiraţie*, *Mărgărita*, *servitoarea noastră*, *ţinea o căldare cu mături şi cârpe şi o colivie cu doi canari*. *Frumuseţea carelor şi a coroanelor*, *doamnele* în *zăbranice* negre *până* la *pământ*, *domnii cu jobene lustruite*, *ofiţerii*, *arhiereii şi mai cu seamă superba înfăţişare a cioclilor cu pene academice la pălării îi revela o lume de început de Paradis*. *Cu mâna la gură şi nas*, *ea răspunde*, *când este chemată* «*Mărgărite*!», *întorcând capul şi strigând* «*Hî*?». E *o proastă*, *de patru ani în serviciul nostru*, *cu o mare* pasiune *pentru*» bumbi *şi tunici*. Ochii *îi* rămăseseră *şi gura căscată* la *fulgii* forfotiţi *de* ceaţă *din chivără împărătească a unui purtător de făclie*, *cu guler de celuloid*.

A trebuit să aşteptăm mult până la intrarea publicului pe *poarta*, boltită *ca* o *înghiţitoare*

I*conografică*, *a lăcaşului de veci*. *Qteştrele cada*» *vrele aparţinând claselor intelectuale cu drepturi în Stat*, aglomeraţia *ceremonioasă* era *enormă*, *şi domnii în haine negre participau la trei pobre*» *ganii odată*, *împărţindueşi durerea egal*. *Automo** *bilele urmau automobilelor*, *şi răspântia largă din faţa cimitirului se înfăţişa ca o ieşire de teatru*, *la o reprezintaţie de gală*, *de unde nimeni nu e absent*. *E o convenţie ca toată lumea să fie de faţă la o înmormântare şi să citească un discurs*. *Pe o distanţă de doi kilometri*, *tramvaiele fuse*» *seră oprite*, *sat neîntrerupt de vagoane*: *la jalea înmormântării*, *vehiculele electrice trebuia să ia parte în forma lor*, *printr<o* lipsă *de încasări de* două *ore*. *Văduvele*, *familiile*, *prietenii în*» *tristaţi*, *se înghesuiau în poartă*, *şi mai departe se interpelau şofeurii şi birjarii*, *vociferau poli*» *ţiştii*, *Lnmormântările fiind cu arhierei*, *din două limuzineseau scoborât* două *feţe* bisericeşti *cu abdomen*, *încă fericite de* bucuriile *pământului şi păşind cu o*

solemnitate lătăreaţă.

Căutai din ochi pe Ministrul meu, strecurat în mulţimea de personagii, şi nu l<am văzut până la întunecare, când, îndemnate de bice şi de uralele vehemente ale *vizitiilor*, bagajele *mele, urnite cu greu, se opriră dinaintea depozitului de coroane*.

Un înger de piatră, din grilajul mormântului celui mai apropiat de dormitoare, făcea o figură gimnastică alegorică, prin întuneric.

Nu credeam că o să mă culc vreodată de viu întrmn cimitir şi am aşteptat înfrigurat sen saţiile acestei situaţii. Nu am avut nicio sen*» *saţie… Am dormit buştean. Porţile au fost închise, în cetatea mormintelor n, a mai intrat până la ziuă nimic, cred că nici în zbor, peste ziduri. Orologiul a bătut ceasurile regulat în turla lui, cu un zgomot de bocanci trântiţi odată cu bătaia, venit din mecanica lemnăriei. Aş fi putut crede că suie scara toată şi o coboară, prin întuneric, timpul cu ciubote*.

Matilda tace plângând. Copiii cred că au murit şi că suntem cu toţii înmormântaţi. Dacă asta e moartea, tot nu e atât de rău. Stai închis într-*o localitate cu porţile încuiate. O vagă satisfacţie, ca de insular, ca de colonist fermier, pare că o să înceapă să mă consoleze*.

— Nu<i as?., *tată, că noi am muri*ţi *întreabă din salteaua lui de pe scânduri băiatul cel mic, ca un poet*.

Ssa crăpat de ziuă. În tăcerea analitică pe care şi-o impusese, Matilda izbucni în răcnete înnă» *buşite, gândinduzse probabil la moartea ei personală. Desigur că niciodată nu a regretat mai*

O O

P*recis căsătoria din dragoste cu un puber entuziast şi idealist, dificil, năzuros, acerb în critică şi contestând tot ce fusese făcut şi încercat până la el*.

*Ca să produc o derivaţie, dădui drumul robi*e *netului din părete, fără nicio speranţă. Un şuvoi de apă drept îşi făcu drum în jgheabul de fontă zmălţuită*.

— Funcţionează! *zisei fără vioiciune*. Nu *mă aşteptam…*

Niciun răspuns, deşi nevastăemea dorea încă de la căsătorie să ne mutăm înino casă unde apa să vie din părete şi să plece prin părete.

*Controlai electricitatea, întorcând cu un trosnet exagerat butonii în toate cinci odăile goale, aşe*e *zate la rând în apartamentul intendenţei. Făcui lumină rând pe rând în fiecare. Precedentul n-avu*» *şese timp să ia şi becurile cu el*.

— *Electricitatea merge perfect, adăogai. E de mirare, într<o instituţie publică să nu fie instalaţiile defecte… Apăsai pe cuvântul «instituţie» mai ales, ca să pui cimitirele între Academii şi Facultăţi.*

*Niciun răspuns. Dar înnaintam pe teren. Un răspuns neformulat la timp e o tăcere câştigată. Ca să termin cu instalaţiile capitolul concret al gospodăriei, afirmai surprinderea plăcută că depen*e *dintele n» au mirosul obişnuit al autorităţilor, şi mai strecura*! *şi cuvântul «autorităţi»…*

În schimb, miroase *cimitirul.*

Mă descurajau bagajele, grămădite, dinaintea cărora mă găseam ca un explorator, neştiind de unde să încep.

Niciodată numeam putut descurca singur în haosul concentrat al unei căruţe cu boarfe şi al unei liste de cumpărături, îmi vine să nu pui nimic în căruţă şumi vine să cumpăr toată prăe vălia. Fără busola nevestii-mi rătăceam dezoriene tat, dar nevastăemea sta ca o buturugă, gravidă la moral ca şi la fizic… Lumea ei se sfârşea în ceasul când soţul începea o carieră.

Bagajele fuseseră cum fuseseră făcute, desfă cutul era incomparabil mai dificil. Izbutisem din*

119

S*ute de obiecte disparate să realizez totaluri mici şi totaluri generale, pălării, sticle goale, perini, cărţi, dosare, tingiri. Nu ştiu de ce păstram o sticlă cu ulei*» de *„ricin rânced, pe fund. Mascate cu câteva covoare şi draperii, transporturile au putut ajunge, încinse cu frânghiile cărăuşilor, pâiuaci. Mi-am simţit obosind de câteva ori şi aş fi preferat să fug, să mă duc la cafenea şi să nu mai mă întorc două zile. Dar de ce numeam descurajat la întocmirea celuilalt bagaj, personal al nevestei*?… *De ce n «am fugit înainte de a desface transporturile ei succesive de cinci ori*? *De ce am pregătit al şaselea al ei ambalaj* r *Un bărbat nu poate să se lege de datoria responsa» bilităţii. «Iaeţi, domnule, initnam dinţi, mieam comandat, şi apucărte de aşezat.»*

Fiecare cameră are douăzeci de începuturi, ca o carte. De la care să pornesc? *De la dormitor, de la bucătărie, de la bibliotecă, de la dulapuri, din pivniţă, din salon, din pod*?

Meticulos din fire, am debutat cu o concepţie, pretinzând mobilierului meu, mare şi mic, o înfăţişare de ansamblu, şi improvizai schiţe de camere, distribuind lucrurile pe grupuri de inte» nor, şi risipii bagajele împrejurul intendenţei. Cu un fotoliu atinsesem zona cavoului

tăbăcaru» lui Iov, care se află aci dimpreună cu toată onorata lui familie, aci lângă mine, şi ca să/mi dau seama de aşezarea tablourilor m» am servit de câteva grilaje… După moda artistică a epocii casătoriei, colecţia menajului era dominată de o fotografie mare cât o use de dulap şi încadrată în spirale decorative de pluş vişiniu, în care soţia mea, încă studentă la litere, se înfăţişa ţinută de mână de fostul doctorand. Ca să judec de perspectivă şi să «mi împrospătez survenirea, am depărtat portretul nostru, răzimat de un brad în ghiveci. Era delicios. Nu mai am nici eu pletele de atunci şi nici nevestei nu<i mai apare, pe buzele îngroşate de sarcină până la nas, zâmbetul sclivisit de la fotograf.

Descoperii, credeam, momentul psihologic pentru o împăcare, pe care trebuia să o stabilim pe spinarea trecutului, de urgenţă, şi m» am îndreptat, ca odinioară, spre Matilda, posomorâtă pe un scaun din mijlocul unei camere goale.

— Vrei să e*ţi arunci puţin ochii tăi frumoşi, către cel mai fericit moment al vieţii noastre? i, am spus. Ia uită» te pe fereastră: cel de colo e Bibi… Şi lângă Bibi stă scumpa lui Dodo… Pe atunci ăştia se găseau în noi, adăogai cu o filosofic grosolană. «Ăştia» erau copiii noştri.*

Ei se jucau acum cu gramofonul, într» altă cameră goală, sfădinduese ce trebuia pus întâi, Adio *cântat de Caruso, sau* Piippehen, du bist mein Augenstem…

Ridicându» şi maşinal capul, Matilda dete cu ochii de fotografia noastră, pusă pe un mormânt. Şi ţipă.

Făcusem o ispravă.

— Fără să vreau, dragă Matildo, te rog să mă crezi… Ce idiot! strigai, lovinduemă cu pumnul în cap.

Gramofonul copiilor cânta Imnul lui Garibaldi, *care pare la ureche marşul de dans al unei armate de ceramică. Şi uitându-emă la mobilierul gol, răspândit, aş putea să zic, în curte, văzui, pentru întâia oară, câtă asemănare, fără să fi ştiut, avea clavirul nostru, tras deoparte pe un trotuar, cu un coşciug.*

De altfel, acum îmi dau seama că mai toate obiectele cu care am trăit, construite în lung, ca paturile şi canapelele, sau vertical, ca dulapurile şi biblioteca, şi ornate cu capete de lei, cu labe, îngeri, sunt inspirate de la aceleaşi motive ca mormintele, care se urmează până în fundul

N*edesluşit al cimitirului, deschis pe alee lungi, ca un muzeu şi ca o*

pinacotecă. Parcă omul era destinat neapărat să ajungă la cimitir, ca mine, intendent. Flori proaspete, flori veştede, flori uscate artificiale, buchetul întâi al iubitei e o promisiune, şi scrisoarea dragostei sfârşeşte fune»

B*ru, eu suspectul* «*pentru totdeauna*»*, sau cu*
«*până la moarte*».

— .

L i *Sunt ca un doctor parvenit ministru şi care îşi transformă individualitatea facilă* într-*o perso* nalitate dificilă, uitând totul, şi sarea amară. Aş putea să vorbesc ca un camembert şi să afirm că* «*mă fac*». *Am luat posesiune. Am patruzeci şi şapte mii de morţi înregistraţi, supuşii mei. Sunt cel mai mare înino republică închisă şi trec zilnic printre mormintele mele, urmat de opt gropari şi cinci grădinari, ca primarul. Greve, revoluţii, opinii, polemici, propagandă electorală*: *nimic. Frontul morţilor e obedient şi tăcut. Şi pot să le zic pe nume tuturor oamenilor însemnaţi şi să-i şi înjur. Timiditatea mea dispare îndată ce intru între ei. Moartea e o situaţie penibilă pentru un orator, dar agreabilă pentru noi şi inspiratoare şi de principii politice. Populaţia vulgară şi ameninţătoare se poate rări şi la rigoare lichida, în poziţie culcată, între zântâi şi 30 ale fiecărei luni, pe serii*: *ideală întemeiere de guvern.*

Patruzeci şi şapte de mii de morţi: *auditor magnific, imposibil de recrutat la Universitate, şi patruzeci şi şapte de mii de familii atente la păstrarea relaţiilor cu personagiul care trăieşte zi şi noapte cu morţii lor. Sunt.* Al *familiei, ca guvernorul unui cretin adult, cu care se plimbă în trăsură, pe care îl şterge la nas şi căruia îi dă jos pantalonii* sm *spune*: *gata, poţi să faci.*

Sâmbăta e zi de «*vorbitor*»*, ca joi/e la închi*» *soare. Vizitele ţin toată dimineaţa, până la prânz. O văduvă, o mamă, au mai rămas din tot trecutul lor cu această cenuşe a bucuriei. Ca să o guste se pregătesc* o *săptămână.* Cimitirul ę ca *o gară, la care cei rămaşi singuri se întorc neîntrerupt ca să mai vadă o dată linia de<a lungul căreia cei plecaţiseau depărtat. Drumul e nesfârşit şi se scufundă în zarea vânătă dintre copaci*: *încotro* a>au *dus*? *Drept înnainte, până ce nu* ×s-*au mai văzut. O însufleţire ciudată agită pe vizitatoarea credincioasă mormântului, sosită cu braţele pline de un znop de flori, singurele lucruri care mai pot plăcea celor absenţi.* Doamna *Zinescu stă îngenunchiată câte două ore, cu şoapta ei apro*» *piaţă* de *pământ,*

povestind *auzului* ascuns *şi înţelesului invizibil, tot ce* sea *întâmplat de când n» a mai putut să vie.*

Am ascultat una din convorbirile ei cu soţul.

— N-am mai dat de zece zile pe la tine, să mă ierţi, Tot6… Am închiriat apartamentele de sus şi a trebuit să fac contracte, să mă duc la notariat, să plătesc taxe… Ieri am fost *la percepţie… Sunt într-o mare încurcătură cu Mim i. A cerut<o un magistrat şi-i place şi fetii… Am luat infbr» maţii*: bun *băiat, serios, ţi» ar* plăcea *şi ţie… Nu ştiu ce să fac… I>am spus*: «*Mamă dragă, dacă pleci şi tu, o să rămâie maica singură de tot. Mai aşteaptă.» Nu vrea să aştepte, înţeleg. Nu ne» am grăbit şi noi tot aşa, atunci când ne/am luaţi Ştii că era să fug de acasă pentru tine… Dar* tata *trăia*, mama *trăia*, despărţirea *a fost mai uşoară… N/o să mai am* niciu*n rost… O să umblu cu umbrela în mână pe străzi, o* să e*mi fie urât acasă… Şi dacă viu* la *tine mopucă noaptea şi nu mai am unde să mă duc. Nu mai avem voie să stăm împreună… Ne-am despăr» ţit…* Şi *ce* mă *fac noaptea*, singură *în toată*

Casa *noastră*? *Ştiu, o să* «*mi spui să* mă *duc la cinematograf…* Am *fost…* Am *încercat, nu mai mă interesează… Nu pot nici să râd nici să plâng…* Î*mi plătesc biletul, intru, stau puţin şi mi se urăşte numaidecât şi acolo, şi plec şi iar nu ştiu unde mă duc… Dacă eşti bun, învaţă» mă, te rog, ce să fac*, seo *dau, să ne-o* dau *pe Mimii*…*

M» am strâns cu ea în două odăi şi am închiriat tot… De când nu mai vii tu la prânz acasă, prânzul nostru nu mai e prânz, şi, de când nu te mai întorci seara, seara nu mai e seară, noaptea nu mai e noapte, ziua nu mai este zi, nimic nu mai e nimic… Şi mă gândesc că neo *să te mai întorci niciodată…*

Doamna era întinsă pe mormânt ca pe o cana prea şi se uita în mormânt, ca într» o cutie, gesti» cula ca dinaintea unui viu, care pricepe, o urmă» reste şi e de acord. Părea că vorbeşte la telefon. De unde ştii că nu sta întrodevăr de vorbă, mortul cu *ea*, cuprinsă *în* vapoarea *sufletului împânzit cu mormântuli*…*

— Am avut *niţică* treabă *cu bărbatu/meu, spuse* doamna *Zinescu, trecând pe* lângă *mine la ieşire, cu sentimentul că a întârziat prea mult.*

O femeie bătrână aduce băiatului ei, în toată săptămâna, două ghivece cu flori, pe care le înlocuieşte peste şapte zile. Ea creşte acasă florile copilului. E îndeletnicirea ei absorbantă. Pentru că trebuie să stea în legătură cu el, ea vorbeşte cu garoafele, cu altoaiele, cu seminţele, cerne pământul şi» l întocmeşte în ghivece, şi pentru toate operaţiile ei

are descântecul, rugăciunea și vorbele trimise copilului prin cel mai delicat purtător de vorbe, de la vii la morți…

*Bătrână nu scapă niciodată din vedere să treacă pe la biroul meu. Ea deschide cu băgare de seamă ușa, îmi dă bună ziua, surâde și*emi *spune*: «*Mă duc la Iancu*». *Și se duce grăbită, ca să nu piardă niciun minut. Vorbele ei îl cheamă de departe, ca pe un mânz.*

— A venit mama să te vadă, puiule… Și ți-a adus mama astăzi dalii, că așa îi stă bine puiului ei. Și o să-i *ia mama micșunelele îndărăt, că* ˣs-*au trecut. Ia spune, Iancule mamă, ce-ai mai făcut?… Ai fost cuminte,* nea*i supărat pe Maica Domnue lui?… Cum să supere el pe Sfânta*?

Bătrână face toaleta mormântului, cum învârtea pe timpuri buclele băiatului, adună frunzele căzute din copaci, îndreaptă candela, ciupește câteva fire de iarbă, mai stă puțin și pleacă, pe brațe cu două ghivece. Nicio lacrimă, nicio jale: *bătrâna știe bine ce știe, identificată cu organizația vieții de dincolo și de aci, una și aceeași, în două aspecte. Aproape veselă, bătrâna mai bate o dată în ușa mea și*emi *spune*: «*Am plecat. Poftă bună*», *fără să uite nimic, nici dreptul la masa de la prânz. Și dacă găsește răzimate de prăjinile negre obișnuitele scuturi, cu blazonul de metal argintiu fix, pe care numai inițialele negre variază, ea nu spune*: «*Cine a mai murit*?», *ci întreabă*: «*Cine mai vine*?», *înmormântările petrecându-*e*se, în pravilele ei, ca niște drumuri și găzduiri de musafiri, și așteptându-*e*st deplasarea ei personală cu o liniște armonică, pură, măsurată, echilibrată. Sentimentul că a mai trimis înnainte pe soțul ei, care, în douăzeci de ani de ședere la locul lui, și-a stabilit, cerește, o situație, ca o rudă din Argentina, și acum, nu prea de mult, pe fiul ei, nu e strein de certitudinile ei*: *are cine* se*o așteptе acolo unde trebuie și să-i arate Raiul, ca un mare magazin de mărfuri în multe culori. Ciudat mi se pare un advocat, care, din zece ani, câți a trăit cu soția lui,* ne*a pierdut o singură zi ca să nu o bată, dar care în momentul dece*e *sului ei s*» *a simțit atât de nenorocit încât cu multă greutate a fost împiedicat să se omoare. Câteva luni el a rămas scufundat* într-*o anulare de sine adâncă, nesimțitor, indiferent, neutru. Pierduse ceva ce<i fusese mai scump decât își închipuise. Poate să fie ceva mai scump decât omul pe care l* «*ai chi*e *nuit*? *Mi l<a arătat unul din groparii care dobo*e *râseră pământul pe coșciug, cu o mână sucită în dreptul capului, că domnul e niț*el *cam așa… Când a venit la administrație, domnul Doda, cum îl cheamă,* me*a întrebat dacă n>avem*

în seră nori «*mai potrivite*» pentru *mormântul soţiei*

1 *ă* ç. J *

L*ui*. Ar *h* dorit *nişte* crizanteme *vaste*, şi *noi avem numai tufănică ruginie şi albă*.

— *Nu mă uit la preţ, zise el*. *Vreau ca soţia mea* să *aibă ce<i trebuie*.

127

Vorbea ca un părinte care şt<a dat copilul în pensiune.

— Să *nu*» *i* lipsească *nimic*, spune *domnul*

Doda. *Vreau flori* de *sezon şi flori* «*prima*».

Aducând vorba de candelă şi de undelemn, care tocmai se isprăvea, puse pe biroul meu un bidon.

— *Vreau numai franţuzesc, adevărat de mas*»

L*ine*. *Vă rog să nu se întrebuinţeze altul*. *Ţi-am adus*.

— *Aveţi încredere, i-am răspuns ca un chelner* dinaintea *unui client care cere o saladă condi*

Ţ*ionată*.

Domnul Doda avea în automobil două bidoane.

— *Şi luminările, vreau să fie de ceară curată*, fără *parafină*, zise *advocatul* cu *pedanterie*.

Plătesc… Sâmbătă, trebuiesc înfipte în mormântul soţiei douăsprezece luminări de ceară albă.

— *Ce mai vream să spun*? *zise domnul Doda*.

Şi se *gândi*. *Da, mi*» *am* adus *aminte*. *Colivele le aduc eu, pentru că ţiu să fie făcute din grâu arnăut, cu nuci şi cofeturi multe, fără pesmet – şi să fie dulci*. *La revedere*! *Eşti noul intendent, mi se pare*. *Doda*! *zise advocatul şi îmi întinse mâna*.

*Luându-e*mă *vorba pe dinainte*:

— *Într-adevăr, răspunsei, şi sunt vesel*: *Unanian*.

— *Intendentul trecut s*» *a purtat ca un porc*!

S*ă>mi dai voie să-ţi spui, zise domnul Doda*. *Mânca undelemnul şi punea în candelă ce vrea el*. *Am* auzit că *dumneata* eşti *un intelectual*. Nu *e rău*… De *când au intrat bacalaureaţii sergenţi de stradă*, se*a mai civilizat şi oraşul*. *La revedere, încă o dată, şi mi-a părut bine*.

Dar făcând câţiva paşi se întoarse:

— *Ţi-am spus ori nu ţieam spus că sunt un măgar*?

Mi-am purtat *cu nevastăemea* ca *un adevărat măgar… Mi se pare că nu ţieam spus*.

— *Vai*!… Am răspuns.

Nu; *nu ţi-am spus. Ţi «am spus altceva, că celălalt a fost un porc… Dar să nu uit şi altceva*: *un bidon e al dumitale, ca să nu mănânci bidonul nevestei*.

*Lăsă pe marginea biroului bidoanele cu un*e *delemn*.

— *Dacă eşti om detreabă, o* să e*ţi aduc întot*e *deauna două. Ai copii?… Las, c<o să le iau şi lor câte ceva*.

12S

Mărgărita şi<a găsit genul convenabil, aştept»tând cu mâinile în copaia cu lături, la fereastră, trecerea chiverelor cu pene ale cioclilor. Este, în ţicnit, pasiunea servitoarelor pentru oştire, tramvaie, cale ferată, poştă. Nimic nu i se pare Mărgăritei mai frumos ca un costum negru, de marchiz pe jos, bosumflat, utilizat la serviciile mortului. Prezenţa mânuşilor albe, date cu tibişir, ale purtătorilor recuzitei obişnuite la pompele funebre, o mângâie. Iese în uşe, hipnotizată uneori până să» şi uite îndatoririle, şi se ia, grotesc, după convoi, cu o tigaie de coadă. ˣS-*ar plimba duminica în Cişmigiu cu unul de ăsta, ţinându-n mantaua de braţ, şi ar dori să fie strânsă la pieptul negru cu încheietori de tinichea fină*.

*Azi a venit până în biroul meu, cu un spălător de vase în mână, râncedă şi puturoasă, dar stupe» fiată. Miorăta scena de după înmormântare, a dezbrăcării generale. Pe când la poartă se practicau atacul şi dărâmarea podoabelor isprăvite, şi se cotoroseau caii de odăjdii, pe drumul de ieşire, diaconii, preoţii şi arhiereul îşi scoteau, ca nişte măşti actorii înăbuşiţi în mucava şi flanelă, stiharele, svitele, rucavi*ţ*ele. Dicherul şi tricherul, pe care prelatul le încrucişează simbolic, făcând o constelaţie de cinci lumini din luminările întâlnite, erau zmulse şi repede închise în cutii, mitra intra într*e*un cozonac de piele cu copci, şi cârja demontabilă cu şuruburi era aşezată, ca un aparat de ras, în lăcaşurile ei de catifea. Slujitorii toţi se lepădau cu agerime de chipul cere» monial, zoriţi să nu-ł apuce noaptea. Morţii cu morţii, viii cu viii…*

Pe Mărgărita o speriase dezbrăcarea cioclilor. Grupaţi dinaintea biroului administraţiei, ei ie*s şeau teatral din lărgimea costumelor antrepreno» rului de înmormântări, în costumul lor personal. Cioarecii, nădragii, izmenele cu cămaşa pe din afară, se scoteau din hainele dricarului cu o mişcare de săritură peste frânghie. Împrumutaţi din piaţă şi puşi imediat în regulă funcţiunii, aceşti figuranţi îşi primeau tainul din mâna unui regizor obez, care la plată mai ciupea din toc**

mealã ceva pentru el.

— Ce mi» ai fãcut? *Te» ai plimbat gãtit şi mai*

, „&

I*ei pentru asta şi parale*.

Cioclul amator se uita în palma lui de salahor şi ar fi voit să simtă un metal mai greu în locul unded asudase mănuşa.

— Drept mulţumire că ai fost şi tu o dată în lume, cum nici n» ai visat, mai *ai şi pretenţii*.

Nu mă face, că nu «ţi mai dau nimic şi ai să alergi după dric – şi poate că ai să mănânci şi bătaie.

Introdevăr, în dricul gol, cu vitrinele imense, dispăreau, ca într-*o grotă cu roate şi geamuri, postavuri, covoare, sfeşnice, ghivece cu buxus şi brădiş turtit vertical, şi oamenii cu leafă ai dricului luau loc pe burtă şi spate, în aroma cadavrului rămasă pe ţoale. Cu ţigarea aprinsă, ei aşteptau şi costumele cioclilor, marinari ai cimitirului şi amirali de îngropăciune, fraţi minori cu diplomaţii, care au un atribut suplimentar la cingătoare*: *teaca*.

Mărgărita zise de câteva ori «Hî!» arătând uimită, cu mâna toată, epilogul. Ea crezuse că deghizamentul cioclilor nu se leapădă niciodată

1) O

Şi că frumoşii dorm în straiele profesionale. O amară decepţie îi căscase anapoda gura şi/i făcea braţele disproporţionate să-i atârne până mai jos de genunchi, două organe de manifestare, ca la câine coada, crescută ca din suflet, cu adevărata ei rădăcină interioară. Braţele sunt tot ce are mai bun Mărgărita, lungi ca la urangutani şi servindud, dacă le ridică, să şteargă de praf ceasornicul din părete la o înnălţime de girafă. Trupud pitic, cu umerii laţi şi scâlcii, pare născut, ca un câine împovărat de un cap mare şi gros pe picioare debile, din colaborarea câtorva tipuri, adunate prin generaţii, şi facultăţile ei nu se pot obişnui să adune patru lei cu doi lei, refuzând seo *ajute. Ea nu poate să cumpere mai mult de trei lucruri odată, de la prăvălia din vecinătate, cu condiţia ca preţul de şaptesprezece lei al câtorva mărfuri să fie împărţit în trei grupe, puse două în fiecare mână şi al treilea în gură*.

— Nu uita, Mărgărite, că ai în mâna dreaptă sarea, în stânga făina şi în gură săpunul de rufe.

— Hî? *răspunde Mărgărita*.

Pleacă repetând şi se întoarce din drum de două ori să întrebe dacă ţine minte bine.

— *N-am* uitat *nimic*? *Hî*?

Şi, zicând «Hî?», îi cade pachetul din gură, îl încurcă în mâna dreaptă, şi pachetele cu parale trebuiesc distribuite din nou.

*Gândi*ndu-*se câteodată că trebuie să mai cum> pere şi altceva, şi ţinând minte ce<i stă în stânga şi dreapta, uită marfa din gură.*

— *Săpun de rufe, nătăfleaţă*!

Mărgărita nu mai poate de râs, dar tot cunoaşte funcţiunile capului, căci începe să se bată în frunte cu amândouă preţurile strânse în pumni.

— *Nu mai râde, că ai să înghiţi săpunul, îi spune Matilda, şi ideea că ar putea înghiţi banii de săpun i se pare atât de humoristică încât moare de râs şi îşi pierde toţi banii. Şi după ce* ˣs-a *gândit bine ce trebuie să aducă, pleacă asigurată, serioasă şi preocupată, străbătând şoseaua drept, fără să se uite nici înnainte.*

— *O să te calce, fă, vreun dric*! *îi atrage atenţia nevasta, care face progrese. A început să se familiarizeze cu terminologia.*

Tăcem în privinţa marelui eveniment, care se apropie, dar ne gândim fiecare la el. În câteva zile sarcina Matildei sea *rostit monumentală în bizantin, şi profilul liniei din faţă* sea *curbat cu o exagerare ţuguiată. Acolo trebuie să fie capul băiatului: m» am sugestionat că o să mai am un băiat. Medicul care îngrijeşte de capela generalului Mihalcea, i<a recomandat să se plimbe mult, şi ceea ce* nea*ş fi cutezat să propui* sea *întâmplat din motive de higiena. Matilda şi<a făcut apariţia printre morminte, deplasându-*ese*, săraca de ea, ca o lebădă prin praf. Mă uit şiemi vine să pufnesc. Oul ei uriaş aduce aminte gândacul de bucătărie femei, purtător al unui obuz. Dacă aş fi sigur că nu se supără, aş mângâia<o cu epitetul răzbunător de «lighioană». În douăzeci de zile de bosum» flări şi căutături ofensatoare, am adunat material, bas fi spus: «Bine, muiere borţoasă*! *m; ai torturat o lună de zile şi, cum vezi,* nun *aşa de rău, te deprinzi. N-ai merita să mă iau după tine, până la Cantacuzino, cu un baston*?»

Ochii mei trebuie să fi scăpărat a ferocitate, că ea sea *uitat în ei semnificativ. Dar tot i<am aplicat o senzaţie.*

— *Bagă de seamă să nu care cumva* să e*mi loveşti băiatul în cap de vreo cruce de an*ˣ*gro» şist, i<am strigat. Văd că cimitirul începe să» ţi placă.*

Într-adevăr, după ce a pornit posomorâtă pe aleea principală, prin mijloc, Matilda sea *simţit atrasă de frumuseţile sculpturale şi,*

mişcată de literatura pietrelor, sea *strecurat pe potecile dintre cavouri vizibil interesată*.

«*Trecătorule, opreşteete puţin, spune înscripţia curentă*: *aci zace Dorotheea Petrescu*. *Roagă-te pentru ea*.»

Să te rogi pentru doamna Petrescu…

Ea se opreşte peste tot, intră în merişor, ia pe picioare vinele de iederă, se desface învârtinduese prin sforile înfrunzite şi porneşte mai departe.

Cimitirul ę ca un preludiu de Rai. *Dacă aburul din pomii toamnei* near *fi fost atât de cenuşiu şi dacă mutarea noastră în dreptul plopi» lor ridicaţi către cer cu intenţia să-l ajungă şi să se desfacă de pământ,* ˣs-*ar fi făcut în anotimpul florilor şi al umbrei luminoase sau înino zi ca azi, dificultăţile sufleteşti ar fi fost mai repede îndulcite*. *O perdea de ceaţă se ridică încet din fundurile parcului de morţi*. *Iluzia e favorizată*. *Din marginile zării apropiate merge înnainte, până în Slavă, poteca şerpuitoare a sufletelor călăuzite de un instinct precis*.

Lumina e astăzi atât de frumoasă, încât vasta A sonoritate torenţială târăşte şi cimitirul întrmn peizaj nou, care nu mai seamănă cu realitatea. *Ţara morţilor capătă consistenţa abstractă a unei privelişti prin telescop*. *Crucile, statuile, templele mici, închinate unei făpturi care mai există mai mult în nedumirire decât în aducereaominte, se zăresc prin vaporozitatea dulce a toamnei ca prinino apă lină, dezvelite de nămolul de azur al unei mări, pitită întrmn golf*. *Frunzele galbene alunecă rare din arbori, ca nişte peşti de aur şovăitori în plutire*. *Le prinzi cu mâna întinsă în scoborârea lor înceată, ca un dar trimis de aceeaşi lumină, care le» a crescut din muguri până la cădere, şi moartea frunzelor se întâlneşte cu moartea oamenilor ascunşi dedesubtul plăcilor de piatră, risipite pe câteva sute de hectare*; *cărţi cu cheotori încă nedesfăcute şi răsfoite numai cu degetul, tot de piatră, al singurului lor cititor, Diavolul Sfinxul*.

Ca o pasăre adormitămtrmn picior, crizantema străjuieşte fiecare mormânt, şi floarea ei de pene şi fulgi se repetă în culorile palide ale mătăsii. *Toate florile târzii ale anului sunt de faţă, ameste* cate cu plantele care şi-au pierdut pastelul şi mireasma de mult*.

Oamenii ˣs-au ostenit să acopere pământul îmi *prejmuit cu o expoziţie statuară contradictorie şi să dea cimitirului o tihnă dezordonată, de arhivă cu orgă*. *La estetica generală concurează dălţile artiştilor specialişti, cu atelierele înşirate în preajma cimitirelor, între*

berării cu lăutari. Mormântul gata făcut e transportat de la pietrar alături, şi cimitirul începe cu mult înnainte de porţile lui, printre spitale şi şcoli. Saloanele în plin aer, de îngeri şi cruci, documentează bol» navii şi copiii asupra speranţei, şi colindul cone voaielor, în dreapta ferestrelor deschise, urcând cinematografic coasta, lasă umbra mişcată a ure» chilor cailor, îmbrăcate în postav, peste gânduri.

Pentru întâia oară am străbătut în întregime grădina osemintelor ce mi sea *încredinţat. Emoţia şi a doua emoţie, a comicului nostru trist, au alternat şi ˣs-au împărechiat, şi nu am putut rămâne dezgustat de bazarul plagiatului industrial cuprins în atâtea încăperi de ogradă a vieţii viitoare, când exaltată când ridiculizată. Tovărăşia spaţiului şi a eternităţii, mărturia molifţilor şi tăcerea lungă, mai adâncă decât oriunde şi oricând,* meau *mişcat.*

Douăsprezece ore ale nopţii bat în golul turlei acum, şi întunericul nu izbuteşte să şteargă de pe morminte reverberarea unei surveniri de lumină.

I i *I» a ieşit Mărgăriţii în nas o bubă, care i l» a umflat. Remediile i se par puerile. Acidul boric o face să râdă: îi amuzează urechea; îi zice «apă* (*de-nimica». Aspectul vaselinei îi provoacă greaţă. Râde şi de tubul de vaselină, că i se pare plin cu «muci». Are leacurile ei pentru bubă, pe care vrea să o «spurce» şi să puie peste spurcătură aţă de păianjen din clopotniţă.*

— Ai să te intoxichezi, spune Matilda, inca»

P*abilă să se emancipeze de neologism.*

Mărgărita râde şi de cuvântul pe care nu l<a mai auzit.

— Şi o să e*ţi taie, pe urmă, nasul.*

Chivuţa noastră, care roade subt salcâm, cu o gură de miel, un covrig, şi-*a pierdut nasul tot dinino bubă. Buba i l «a rumegat încet, până la cotor, lăsându<i o mască de schelet cu buze, prinse de covrig, ca un cap de leu decorativ uzat, din arhitectura veche, ale căruia măsele de piatră tocite* ˣs-*au încleştat pe o verigă de fier.*

— Ai ˣs-*ajungi ca ea, dacă n-asculţi, zice Matilda.*

Medicina Mărgăriţii *e* compusă *din droguri absurde, după o*

farmacopee de dihor şi scroafă. E bineânţeles că păinjenişul, cules din colţurile pivniţii şi magaziei, e bun de orişice rană: îl întinzi şi apeşi cu mâna: pansamentul în care nu intră niciun artificiu, ţesut de<a dreptul în ateii»

E*rul naturii. Dar tot ce dă animalul caricatural al Mărgăriţii afară, ca netrebnic, e bun de câte ceva. Şi amestecurile miraculoase, funingine, un» tură, gaz, răzătură de părete, iarbaicâinelui, balega, usturoiul, sunt neîntrecute pentru beteşuguri felu*e *rite, al cărora codex trăieşte amplificat în creierul ei. Slănina e bună de oftică, înghiţită pe nemeste» cate, în cuburi de mărimea zarurilor de table. Un domn profesor, care încercase de toate şi a cheltuit cu medicina o avere,* sea *făcut sănătos, de boala lui de piept, cu osânză tăiată mărunţel şi purtată în buzunarul de la vestă, într<o tabachere de argint.* L>*o fi ajutat şi argintul, şi poate că şi nasturii de la jiletcă, dar grăsimea crudă de râmător, înghiţită în ora de geografie, în cancelarie şi pe stradă, i<a uns plămânii şi l<a îngrăşat. Ca în toate* vindecările *demonstrative,* au *trecut opt ani, şi de atunci profesorul nici n» a mai tuşit. Dacă nu murea acum cinci ani de altceva, el ar trăi şi azi.*

Fumul de cârpă arsă e bun de gingii, cerneala violetă vindecă de crampe, măslinele, pisate cu sâmburi cu tot, dezumflă. Cine vrea să se împli» nească, să bea undelemn, şi oricine slăbeşte dacă ia oţet. Mărgărita are geniul medical şi intuiţia răului ascuns. De câte ori te doare ceva, ea dă un sfat, documentat cu un popă care suferea de picioare, cu *o* verişoară *care* trăgea *să moară, cu un nepot care uitase să vorbească din pricina urmelor, ajunse, din* umflătură *în umflătură, de la* beregată *până* la *gură.* Dacă *mijloacele ei ştiinţifice* nu *prind,* însemnează *că* bolnavul *e vătămat mai adânc decât priceperile omeneşti, şi atunci* rămâne *numai* maslul *la biserică; ori scapi îndată, ori, Doamne fereşte, te ia Dumnezeu. Cel care moare nu mai are zile. Ştie o femeie de la Obor, care descântă de brâncă şi scrântitură, şi la Cuţitulde*Argint e o armeanca*: *asta vindecă*

D*e surpare şi de sfrânţie cu acelaş medicament: noroi de pe tocilă, firământat în rachiu de drojdie sau ridichi plămădite cu buruieni.*

Simptomele Mărgăriţii sunt: bubele» dulci, lipsa de poftă de mâncare, încuiarea, zăpreala, amee ţelile deeam picioare, lipsa de chief, apucarea cu căscatul şi somnul, moţăiala, ţiuitul urechilor şi veninul, care trebuie dat afară. Dacă poftеşte să mănânce tencuială, femeia în patru luni face băiat. Şi nici bolile, afară de cele boiereşti, nu sunt prea

numeroase: *aplecăciunea*, *apa la picioare*, *la plămâni şi la cap*, *şi apa neagră*, *precum şi buba de aceeaşi culoare*, *o bubă foarte rea*. *Aprin*» *derea e după mădular*, *deochiul poate să ducă până la deces*, *abuba*, *ulciorul*, *sperietura şi negul*. *Poate că a mai uitat ceva*, *însă fără multă însemnă*» *ţaţe*. *Puroiului îi zice materie*, *ca mătăsii*, *şi*, *din ştiinţa acceptată de ea*, *Mărgărita* mă *putut să adopte decât sarea amară*, *foarte bună de trânji*, *şi un dezinfectant puturos*, *căruia îi zice aţin*» *felnic*: *mai bine lipsă*. *Copiii se vindecă de orice cu un cărbune stins întrmn pahar cu apă*. *Mare loc ţine în sănătate scuipatul*, *dacă teeai putea linge ca un câine*. *Dar nu poţi ajunge peste tot*, *ca el*.

Cel mai puţin calificat să caute de bolnav e doftorul: *să nu te dai pe mâna lui*. *Doctorul nu ştie nimic şi se preface că ştie toate*. *Dă*» *l în*… *Acu era să mai zic ceva*!

E un spiţer pe Calea Moşilor, *mai bun decât o sută de doctori*, *şi care ştie să te puie pe picioare cu alifii*, *cu picături şi prafuri*. *De hapuri şi buline să te fereşti*. *Spiţerul din Calea Moşilor*, *dacă te duci la el*, *ceren* să e*ţi dea doctorii în hârtie albastră*: *numai alea sunt bune*.

Către seară, me*a obsedat un miros detestabil*, *care însoţea mişcările Mărgăriţii*, *ca o sudoare de hoit*.

— *Pute*! *i-am* spus *Mărgăriţii*. *Ce pute aşa*?

Mărgărita, *care păstra un secret şi un zâmbet satisfăcut*.

— *Ce să-i fac dacă pute*? *a răspuns*.

— *Şi l*» *a spurcat*! *răspunse nevasta*, *cu un aer de confidenţă – şi*, *pentru întâia oară de o lună de zile*, *cu un accent de voce*, *sentimental*.

N*eam înţeles*.

— *Şi<a spurcat buboiul din nas*.

Tonul de *mister* în *care îmi* vorbi *nevasta*, *mă* puse *pe* urmele *operaţiunii*.

— *Cu ce ţi l<ai spurcat*, *fă*?

— Ştii dumneata *cu ce*! răspunse *Mărgărita*, *ca şi cum fuseserăm învoiţi şi ca şi cum aş fi participat*.

— *Ai început* să *mă enervezi*!… S*trigai la*

Mărgărita.

Observam o *culoare* ca *de cafea*, *pătrunsă prin vata cu care* îşi *tamponase o nară*.

— *Cu ce ţi l<ai spurcat*?

— *Cu ce mănâncă câinii*, *parafrazează Mărgărita*.

Şi văzând că refuz să pricep, *ofensat când erau implicaţi şi câinii*,

şi alegându-eşi cu pudoare de lexic câteva cuvinte neizbutite, din prima silabă Mărgărita dete drumul cuvântului total, zicând:

— Să *trăiţi*, cu *c*… C*at*.

— Ieşi *afară*! am *ţipat*. *Ieşi*, să *nu* te *văd*!

— *Dă<i* repede *socoteala*, îi *zisei nevestei, să plece*. *Mi se părea că am adus în casă ceva pe pingele, şi, când colo, poftim*!

— *Nu te mai necăji aşa, zise Matilda*.

— *Dar nu pot admite, dragă, răspunsei, meto**

D*ele ei de vindecare*. Î*nchipuieşteeţi că strănută în bucătărie*. *O să mâncăm din nasul şi din intes*

Ţ*inui ei*. *Poate că am şi gustat ceva în cafeaua cu lapte*. *Nu vezi că e dementă*?

Mărgărita, voind să amelioreze impresiile, zise, cu gingăşie:

141

— Ne*a fost de la mine… E de la cucoana…*

— *Lasă*emă, *zise Matilda, gata să verse…*

Ieri, Mărgărita se*a întors de două ori din drum, refuzând să cumpere, o dată foi de dafin şi a doua oară piper, subt cuvânt că i<a ieşit înnainte câte o găleată goală şui merge rău*.

Matilda nu mai râsese de mult. *Ah*! *dacă nueşi spurca Mărgărita nasul, poate că aş fi aşteptat încă multă vreme această casnică bucurie*.

— Î*n situaţia în care mă aflu, zise nevasta, cu o aluzie directă la vagin, nu ne putem lipsi de o ajutoare*.

— *Bine zici… Ceeai mai simţit*? *întrebai pe*

Matilda. *Nu mieai mai vorbit de mult*.

— *Mişcă*! răspunse *emoţionată*. *Uite<l*! *pune nuna*. *Observi*?… *Se zbate toată ziua şi toată noaptea, ca un zvăpăiat*. *Ceilalţi au fost mai blajini, nu ştiu ce drac o să fie ăsta, zise Matilda binevoitoare* şi nădăjduind *acum*, când *nu* mai *avea* de *la* mine de *aşteptat* nimic *deosebit, fenomenul* răzbunător *al unui copil* încă *nenăscut*. *Nu o să fie un copil ca toţi copiii, ţinu să precizeze…*

— *M-ai iertat*? *am întrebat şoptind la umărul Matildei*. *Te-ai gândit că am făcut pentru voi, şi nu pentru mine, ceea ce am făcut*?

Î*n chip firesc trebuia să corespundă o mişcare a braţelor la mişcarea mea sufletească, dar biata fiinţă scumpă era de cinci ori mai groasă decât în iulie trecut, şi avui o şovăială cumplită, care mă scutea de efuziuni sentimentale şi pe care în acelaş timp mi-o imputam*.

— *Te* «*am înţeles*, răspunse *oftând din pântec*

Matilda, cu *ochii* umflaţi *de sarcină*, lăsaţi *în jos, şi cu buzele grele, ca nişte lipitori încăle*»

C*ate. N>ai nicio vină. Aşa a fost să fie.*

— Mulţumesc, răspunsei femeii din faţa mea.

*Maternitatea ei, cu toate sforţările de senină» ţaţe morală pe care le repetam, nu*emi putea, *în ruptul capului, evoca portretul Madonei. Sin sărutai mâna, ca unui duhovnic murdar, fără* să e*mi împiedic instinctiva ştergere a buzelor cu mâneca hainei. Iubita mea tovarăşe de viaţă, amesteca, săraca, în văzduhul trupului ei optimist şi suferind, mirosul aproape rânced cu al icrelor de nămol.*

Lăptarul nostru ne-a rămas credincios: ne*a voit să renunţe la nişte clienţi vechi, şi pitorescul alfabet lăptărese a reapărut pe marginea uşii*: *linia orizontală reprezintând litrul, verticala ju*e *mătatea, şi covrigul vadra. Din troaca lui plescăiesc purceii mei de cinci ani de zile.*

*Faetonul se opreşte în fiece dimineaţă la poarta cimitirului, şi lăptarul, sărind pe roată, intră cu ciutura lui de tinichea legănată din două urechi. ×*S*-ar putea zice, pe dinafară, că relaţiile n-au încetat, că morţii îşi mai primesc şi corespondenţa, şi că pruncii rămaşi întrmn mormânt continuă să se servească singuri de biberon. Scrisorile mele poartă, cu adaos de creion, noua noastră adresă, şi împăcarea Matildei parcă, totuş, nu mi-e de ajuns, îmi lipseşte ceva. Un plic mare oficial m-a întristat azi cu deosebire*: *era răspunsul de mulţumire al unei reviste de filologie engleză pentru studiul meu asupra naturii naşterei prepo*e *ziţiilor în limbaj. Plicul poartă şapte adrese succesive de cimitire*: *catolic, evanghelic, musul*» *mân, israelit, spaniol, armean şi ortodox. Le-am ascuns, ca să nu<l mai vadă Matilda şi să-i turbure legitimele veleităţi.*

*O mai mângâie, mi se pare, situaţia nouă ce ni se face. Funcţionarii noştri şi*eau *dat mai bine seama de realităţi* decât *Ministrul, şi, în loc să mi se adreseze cu titlul obişnuit de «domnule intendent», ei îmi zic «domnule profesor»… Am crezut că e o eroare, dar titlul ×*s-a *generalizat*: *mul atribuie şi dricarii. E, orişicum, o restabilire de drepturi, şi ceea ce era mai funest în funcţiunea mea, treapta,* se*a şters de la sine.*

*Dacă groparii şi grădinarii nu*emi *restituiau calitatea, trebuia să mă obişnuiesc cu îndoiala că după douăzeci şi cinci de ani de şcoală şi trudă aş mai putea să fiu în stare să conduc o catedră. Le sunt recunoscător acestor beţivi şi disperaţi că au făcut pentru mine ceea ce au refuzat rectorii, deputaţii şi foştii mei colegi, şi înţeleg pentru ce lisus*

a preferat fariseilor şi cărturarilor muncitorii cu palmele şi pescarii.

Doamna Marin, care vizitează mormântul nr. 2) i, *e o movilă. Grumazul ei frumos şi înnalt şi corpul masiv şi admirabil înclină către liniile în care vacile se supun să li se fure laptele dulce. Stând culcată pe birou şi răzimată întrmn cot, ghiceşti că, purtându» ţi mâna pe dedesubt, un uger cu patru ţâţe ai găsi cu ochii închişi. Femeie foarte bună, ea îşi exprimă şi timiditatea ca o Simmenthal. E, regretabil, cea mai murdară din dinastia ei. Dezbrăcată, trebuie să fie o rară bucată de sculptură, cu genunchii de opal şi gleznele rafinate. Mă îndoiesc că bărbatul ei, cu o muscă păroasă pe falcă, să fie preocupat mai mult decât de un singur punct în acest spaţiu de perspective ondulate şi pe care, ca să<l găsească, dispreţuieşte estetica lungă a nudului şi proceedează probabil iute, deprins să apuce căldarea de toartă, calul de căpăstru şi automobilul de manivelă. Este de profesiune fabricant de mezeluri. Nefericita şi frumoasa femeie avea gingiile defectuoase. Dinţii i se iveau strâmbi în buze şi ruginiţi, ca nişte cuie de potcoave vechi. Tristă şi dărâmată i se prezintă gura, bolnăvicios ume flata, până ce a primit povaţa să ~~şi~~-o înlocuiască. Familia a considerat sfatul ca una din acele idai care vin în viaţa omului o singură dată, ca însu» rătoarea. Astăzi, gura tinerei vizitatoare dă un zâmbet de mort galvanizat.* Sea *împrietenit cu noi. Şi>a scos douăzeci şi unu de oase, numărate după tarif, şi a ridicat pe temelie putredă o uliţă arhitecturală albă. Faţa ei se înnobilează de un luciu de porţelan, prins în fructul crăpat al unei carnaţii bucale de bomboană preparată sensual.*

O pereche de gingii întregi e redeşteptarea unei figuri.

*Înlocuirea dinţilor cu o impecabilă proteză, căreia îi va rămâne credincioasă până ce se va muta la noi, i<a schimbat şi psihologia. Pecetluită în convingerea că nu mai poate vorbi, sintaxa ei monotonă e nesigură ca un pendul cu două lanţuri. Cuvintele nu<i mai sunt româneşti. De la ce american să poată veni dinţii ei scrâşniţi, de la ce elefant obişnuit să mormăie şi să tacă? în gura abonatei noastre se petrece sforţarea evolutivă de trecere a ordinului cvadruped la gramatică, declinări şi conjuncţii. Ea tace acum ca un mister, şi gura, nevoită să zâmbească, pare îndopată cu cârpe tăvălite în ipsos. E o eroină torturată de jezuiţii de ceară, în inchiziţii meca*e *nice de panopticum. Ca să-şi dezlipească buzele şi să grăiască, un cal ar întrebuinţa aceleaşi întor*e *saturi de maxilare, scăpărări de ochi* şi

ridicări de umeri. Şi o senzaţie curioasă a doamnei Marin!

I se pare că e mereu duminică. Ceva nou, ca o liturghie pascală, ca gulerele scrobite ale domnului

Marin la sărbători, ca lucrurile spălate sâmbăta, ca un sunet de clopot în gură – se suprapun peste minţile ei. I se pare că ar avea ghete noi care o string şi<i umflă picioarele. Corpul, desinat, merge parcă târâş, i se pare că dinţii au fost puşi în pantofi. De altmintreli, se uită numai la picioare, ca un tâmplar care şi «a cumpărat ghete de lac cu postav *de* culoare *halva*.

JJoi gropari tineri admiră averea din gura abonatei. Câţi ani să aibă, treizeci şi cinciepatrue zeci? E timp de epidemie. Or seo *aibă în vedere…*

Îţi place uneori să te opreşti cu inocenţă. Unele corpuri emoţionează. Fetele de pe la treisprezece ani, cu rochia scurtă deasupra genun chilor, calcă fin din picioare caste, ca pasările lacustre. Conturul neisprăvit al copilelor are naivităţi de livadă nouă. Fluiditatea şovăie între efeb şi femeie, ca un răsărit la începutul lui, între noapte şi dimineaţă.*

Defectul caracteristic al fetei de peste şai»sprezece ani e ispita. Oricâte linii de plastică suavă ar mărgini un corp de fecioară al căreia sân capătă profil, oricât de palidă, de blondă, de vaporoasă – ea desface de jurâmprejur o esenţă, un păinjeniş. Se umple mirosul, şi se lipeşte de gene. Corpurile emit o undă de dogoare care atrage şi ameţeşte şi soarbe către viitoare. Femeia, de la o vârstă, merge la baie, ca în tablouri, nudă şi fierbinte subt mătase şi dantelă.

Copilele singure pot să dea senzaţia delicată de pictură fină şi de idee negândită. Simţi că o mână curată atinge sufletul cu mir. Fetele încă nedescifrate, în transparenţa straturilor care le mistifică originea şi viitorul, dau senzaţia pură că gândesc frumos. Eleganţa literii la începutul unui text. Flori singuratece pe un lujer elastic. O sărutare nevinovată pe această ceramică. Tine reţea n/are nevoie să fie frumoasă ca să fie divină. Nimic nu dezgustă, jumătate taină şi jumătate boare a nopţii, prin care te uiţi în constelaţii. Şi n» ai voi defel să se strice nimic, ai voi să opreşti evoluţia şi timpul şi să interzici naturii să izbească fierbinte. Teeai mulţumi să creşti acest corp întrmn clopot de sticlă, departe de dorinţă, de matu «ritate şi de moarte…*

O directoare şi câteva domnişoare din pedagogie, cu ochelari de cai de dric şi noduroase în făptura lor, savant predestinată

învăţământului, au însoţit o şcoală întreagă de fete la o ciudată vizită sepul» cralăfăcută azi, pentru dezvoltarea, probabil, a simţului filosofici.

Mărgăritei nu-i este frică de morţi, dar îi vine rău la telefon. Soneria lui o îngrozeşte ca o chemare gravă de peste morminte, şi pentru că mă *cunoscut până-aci cutia neagră cu patru coarne şi neînţeleasă, i se pare că telefonul e un obiect de înmormântare, în corespondenţă cu ceea lume.*

— Sună iar! *ţipă Mărgărita* – Doamne *iartă*»

Mă… *O mai fi vrând ceva…*

Cel care vrea ceva este Dracul, întunericul începe cu telefonul, acel mare întuneric din moarte şi din viaţa de apoi. Ea<i zice şi telefo nului şi celui care cere ca să vorbească «ə-ła»: Necuratul, şi de când neeam instalat, şi prestigiul meu şi groaza ei de mine au sporit. Fără îndoială că la sosirea fiecărui cadavru mi se cere un raport şi mi se trimite din Infern o poruncă rapidă, cum trebuie să procedez ca să dau, până nu bagă de seamă Dumnezeu, cât mai multe suflete Satanei.*

— Că *bine zici*! răspunde *Mărgărita*, de *câte* ori *nevastă-mea, convertită, după ştiinţă amară* şi aşteptare *sterilă*, la *primitivism*, se *rosteşte împotriva oportunităţilor moderne.*

— *Moşestrămoşii* noştri n-au mai *avut nici telefon, nici radio, şi nuseau simţit mai rău, zice nevasta brutal retrogradă.*

— *Şi lumea era mai cinstită, adaogă Mărgărita*, cu *certitudine, ştergându-eşi respectuos*, cu *o*

S*ingură mişcare de labă, gura şi nasul, puse de Dumnezeu ca să curgă alături.*

Toate muncile, şi cele mai aspre, îi par Mărgăritei normale, singur biroul intendenţei e greu de curăţat. Ea duce mătura de coadă prin odaie şi cârpa, cu ochii ţintă la telefon, şi lasă uşa deofară deschisă, ca să poată fugi mai iute dacă sear *mişca din locul lui. O terorizează gândul că într<o zi o să se ridice receptorul şi o să-i sărăm cap.*

— Ce mă fac eu atunci? zice Mărgărita. Că atunci nu mai scap.

Mi-am încercat să-i explic, în lipsă de alt auditoriu, ce este telefonul şi l<am asemuit cu lumina eleo trică din tavan, cu o sfoară lungă, cu o frânghie de rufe, cu firele de telegraf, pe care sea *învăţat să le vadă trecând pe deasupra capului şi în satul ei. Ea refuză să mă şi urmărească. Strânge buzele din toate puterile, înţepeneşte şi asurzeşte, neto» lerând simţurilor să participe la înţelesul sistematic, scos cu*

claritate didactică la lumină. La fiece comparaţie, Mărgărita răspunde:

— Asta e altceva.

La început, această formulă de a deosebi lucrurile apropiate numai pe faţă şi depărtate în ascuns, m-a intimidat. Mi se părea că discut cu o minte înzestrată cu sensul încâlcirilor şi al disocierii, dându» mi seama cu necaz şi regret că cu nu l-am putut căpăta. Poftim! *bagi o rândă*e *şoaică şi te trezeşti căeţi freacă scândurile un sintetist. Învăţase vorba de la un plutonier, la care slujise două luni şi care plutonier venise cu vorba de la un locotenent, de la cazarmă. Nu prea descompui, este adevărat, dar caut originile fără să mă las, anume lucruri părân» duemiese ca nişte forme neregulate ale unui verb cu rădăcina coruptă. Mi-a rămas, probabil, meseria în sânge şi sunt un puritan al dicţionarului, unde se găseşte, totdeauna, radicalul esenţial.*

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
INSTITUTUL TEOLOGIC
DE 3 ANI - BRAŞOV

La urma urmelor, noua mea carieră tot în câmpul limbilor greacă şi latină se află, într<o prelungire, într<o vecinătate. Ce» am făcut eu toată viaţa altceva decât să dezgrop? Am scos cuvinte, fraze, *înscri pţii din bibliotecă şi din hârtie şi m-am jucat cu oasele lor, reconstruind scheletele şi articulându-de sintactic şi gramatical. Volumele mele cele mai groase şi mai înnalte le» am strămutat în dulapul meu din birou şi s» au aliniat cu registrele acelui apel general, la care nu mai răspunde mormântul, dar pe care îl răsfo» iese ca să controlez câte candeli ard în permanenţă, câte au fost abandonate, câteseau furat. Aş da o definiţie morţii prin intrarea oamenilor în inventariu.*

Deschid, la întâmplare, trei cărţi şi găsesc: *întrmna* Prosilio, într-*alta* Zigostatis, *într» a treia* Ferekjdi. *Trei morţi dezrobiţi numai prin titlul de pe cotoare. Dicţionarul latin, Dicţionarul grec, Repertoriul. La cuvântul din urmă, al unui om în carne şi oase şi al unui mare demnitar care a legat şi dezlegat evenimentele din timpul lui, găsesc atât*: «*un preş de şters picioarele, una râzătoare de noroi, una bancă, un grilaj cu heru» vimi». Numele lui nu mai are măcar înţelesul palid şi perpetuu al celorlalte două vorbe, una romană şi cealaltă elenă. Ele au trăit într» o frază, el a vieţuit în timp*: *se sleieşte mileniul, şi silaba «sunt» a rămas. Nevastă, nevastă, noi facem tot filologie*!

F. – l

Tăcerile prostului se confundă cu pauzele de judecată şi de scrutare. Vorbeşti cu el şi nu răspunde, îi demonstrezi şi te ocheşte,

întăreşti accentul şi i se ridică fruntea. Dă din cap… Însufleţirea ta nu<l clatină, entuziasmul tău îl lasă rece. Ai vorbit douăzeci de minute, şi el îşi duce ochelarii la batistă. Şi ai tăcut şi tu…

Te gândeşti ce prostii ai putut rosti în focul declamaţiei, aprins nici nu ştii de ce. Îţi refaci raţionamentul, îţi controlezi verva. «Vezi, îţi zici, luam mai spus să temperezi şi să strângi din gingii când te apucă elocinţa: mă deziluzie» nezi. Ce» o fi zis domnul din faţa ta, care» şi şterge sticlele prinse de nas cu arc?»

Târziu de tot, vizitatorul ˣs-a trădat.

— Venisem să mă interesez dacă aveţi nevoie de un tinichigiu… Sunt fără ocupaţie. Poate că aveţi câte *ceva* de *reparat.*

— Cum, dumneata eşti tinichigiu? De ce *nu mi» ai* spus *de* la *început?*

Acum, întrebarea mea secretă era: cum am intrat cu el în opinii şi dezvoltări asupra civilizaţiilor omeneşti, aşa, fără motivare? Citeam la intrarea lui în biroul intendenţei un capitol din istoria vechiului Egipt, şi eram, mi se pare, la Piramide, despre care Volney a scris că «două» zeci de ani a fost chinuită o naţie întreagă, ca să clădească un mormânt al deşertăciunii».

— Nici nu moţi întrebat, răspunse tinichigiul. Dar, în aşteptarea domnului intendent, v<am ascultat. Cred că neo *să întârzieze mult. Le-am mai căutat de două ori, şi era dus cu groparii.*

— Păi, eu *sunt intendentul!*

— Dumneavoastră?… Un om aşa de cult?…

Zise tinichigiul, sculat în picioare.

Cuvintele me*au mângâiat. Şi tinichigiii îşi dau seama că nu sunt pus la locul meu.*

— Să te mai întreb ceva. Dar stai te rog jos.

Ai înţeles ceva din tot ce ţiorn vorbit despre egipţieni şi asiroebabilonieni?

Tinichigiul se roşi tot şi căută scăparea în plural, zicând:

— Ştiţi, noi suntem aşa de ocupaţi…

— Va să *zică* noi *înţeles nimic.* Voiam *să stabilesc…*

— Mă gândeam. La domnul intendent, pe unde întârzie… Dar *dacă* sunteţi *dumneavoastră, nu mă mai gândesc.*

— Va să zică nici nu moi ascultat…

*— Ba v<am ascultat, cum de nu? însă mă cam grăbeam… Dar, cum zic, dacă sunteţi dumnea**

V*oastră*…

— Atunci de *ce* tăceai *aşa*?

— *Eu*? *am tăcut*… Se *prea poate*, vă *rog să mă scuzaţi*, *dar vă mai spun o dată*, *vă rog*, că mă *gândeam*…

— *Atunci de ce te uitai la mine aşa*?… *De ce ridicai din ochi*?… *De ce te făceai nu numai* că auzi *şi înţelegi*, dar *că masori*, *căeţi* faci *o părere critică*… *Nueţi fac nicio imputare*, *nu te speria*, *vreau numai să ştiu*…

Tinichigiul nueşi mai lua ochii de la mine, *ca un* şoarece *dinaintea labelor unei pisici*. *Şi semăna leit cu Pascal*, *când tăcea*. *Şi mi-o dat un singur răspuns*, *repetat de câteva ori*, *din care nu* se*a mai putut mişca*:

Vedeţi că… *Şi* «*Vezi că*», *rectificat imediat cu* «*Vă rog să mă scuzaţi că*»…

Tinichigiul e un mare tâmpit şi un tâmpit care mia *emoţionat*. *Trebuie neapărat, în orele mele libere, să mă ocup de chestia asta şi să fac un studiu despre idioţia berbantă şi ticul idiotului de a tăcea semnificativ*.

O convorbire între medic şi dricar, *amân*e *doi însoţitori ai unui client*. Se*au oprit în dreptul geamului de la dormitor şi am fost chemat acolo*.

— Ascultă un *doctor*, zise *Matilda*.

— *Te informez că* «*Preşedintele*» *nu mai are mult*, zise *doctorul*, apucând *un* nasture *de la* haina *dricarului*.

— *Zău*?

— *Am făcut tot ce* se*a putut*… *Al dracului ramolit*, *ţine la viaţă cu disperare*.

Confraţii suriseră.

— *Mă cam plictiseşte că familia şi-a pierdut încrederea şi a chemat pe altul*… *Ştii că toată chestia nu e doctorul*, *ci încrederea*. *Deviza mea*: «*crede orbeşte*». *Ei bine*, *clienţii nu mai cred orbeşte*. *Vezi că era bună şi Biserica la ceva*?

— *Ştiu că de obicei te opui*, *doctore*. *Nu teeai opus*?

— *Ba bine că nu*. *Dar am căutat să mă aranjez cu medicul cel nou*, *cum se procedează*. *Tieai găsit*! *Facultatea a* început *să* producă *un soi* de animale *care* nu *se* mai *potrivesc* cu *noi*.

Arta medicală e compromisă. *Ştii ce mi<a răspuns onorabilul*? «*Domnule doctor*, *vă atrag atenţia căemi* siluiţi *conştiinţa*. Tratamentul *dumnea*»

V*oastră nu numai că e greşit, dar lasă de dorit şi în ceea ce priveşte simpla corectitudine profe*»

S*ională*.» Un *maimuţoi*, o *voce maimuţărită*…

Un prichindel, un băieţoi, pe care nu dai o ceapă degerată, preciza doctorul, ofensat de lipsa autorităţii unei burţi la tânărul lui confrate. Noroc că mi<a vorbit în patru ochi. Altfel făceam urât, şi ce urât! *îl băteam în odaia bolnavului. Nu te mira. Cum mă vezi şi cum te văz.*

— *Curios*! *zise dricarul. Ce îndrăzneală*!

— *Majoritatea ţângăilor ieşiţi de câteva ceasuri din Facultate sunt aşa. Nişte obraznici.*

— *Bine*, dar *teeai explicat*, fără *îndoială, cu familia*.

— *Clienţii au devenit şi ei nişte porci. Am*. F*ăcut o scenă ştiinţifică* de *pomină, cu bolnavul, dar* cu atât *m-am ales. Nu<i mai manipulezi nici cu speranţa nici* cu frică. *Îţi închide uşa şi te ştergi pe bot de onorariu. Şi te pomeneşti că se mai face şi bine. Porcul ăsta, pe care îl înmormântăm azi, mi*» *a rămas dator o sută optzeci de* mii *de lei… Ştii, o să fii drăguţ… O să trebuiască să împărţim paguba pe din două.*

— Aşa de *mult*? întrebă *dricarul*. Ştiam *că* încasezi *înnainte*. În *orice caz*…

— *Numai de unde se poate. Aici nu ˣs-a putut.*

Ne*a* fost *operaţie* decât *la urmă*…

— *Lasă, că te ştiu energic*: *banii pe masă. Cu dumneata nu încape tocmeală nici întârziere şi*, slavă *Domnului*, tariful *ţi<e ridicat*…

— *Nici nu se poate întroltfel*: *dacă nu-ł ceri douăzeci de mii de lei, în loc de două sute, n-are încredere*. Asta *e* încrederea *medicală*: să *ceri mult, să sperii bolnavul, să înspăimânţi familia*.

Dar ce, puţin costă aparatura? *Automobil, şofeur, asistenţi, asistentă, ajutoare, geamantanele, instru*

M*entele*?

— *Lasă, doctore*…

— Dumneata nu *înţelegi* că *nu interesează medicina*? *Cadrul interesează*. Ca *şi la voi*: *nu mortul*, ci *înmormântarea*. Toată *lumea vrea*

Clasa *I*» *a*, cu *arhiereu*, muzică *şi clopote. Poţi* să e*mi spui cât îţi plăteşte Petreanu*?…

— Fii *liniştit, o să* regulăm *ca* de *obicei*…

Stai să<l îngroape şi să plătească. Noi nu luăm plata înnainte, ca

domnii chirurgi. E zi și mâine, ce naiba… N» ai venit doar pentru asta… Erai prietenul familiei…

— Ba am venit întrodins… Am întârziat o comisie ca să te găsesc: mă așteaptă la Cameră, îmi trebuie urgent ceva bani… Nu vreau să pierd o ocazie de covoare…

— Asta poate să mai aștepte… Credeam că e ceva mai grav.

— Seo crezi *dumneata*. Mâine *e Constantin și Elena, nu știi*?

— Și dacă e Constantin și Elena?

— Vezi, am *și* eu *socotelile mele… Cinci covoare trebuiesc trimise până la prânz. Nu mai vorbesc de tablouri.*

— E ziua *ministrului*?

— A *nevestiieși*… Nea*i* idee *cât* e *de utilă* putoarea asta *bătrână*.

— O să te despăgubești când o cădea bolnavă…

— Ha! *ha*! *ha*! *ha*! *râse doctorul, din tot abdo*»

M*enul. Și redevenind repede serios*: *Mai am un* măgar de *Constantin*, pe *doctorul Vericu…*

O poamă!

— Care Vericu? *E un doctor cu numele ăsta*?

— ~~a~~la de la Morgă, dragă, ce dracu!*… Ai vorbit cu el de* douăzeci *de ori… A început* să e*și cam bage nasul în cadavrele mele… Și nu» mi prea place. Vreau să-i dau un covor… A intrat și el în lista obligațiilor. Poți să mai spui că onora*»

R*iile mele sunt exagerate*?

— Și ce ți «ar putea face, la urma urmei, dacă.

— Doamne *ferește*! – cine *știe*, întrmn *caz…*

*Veați aranjat nu se poate mai bine cu iresponsa**

B*ilitatea medicală. Dragă doctore, vorbim între noi, zise dricarul, contrariat de persistența doctorului de a nu se despărți de el.* Îl *omori pe om cu zile, și dacă te «ar trage la răspundere o familie care n «a ținut să se scape de el, toți doctorii sar ca unul ca să te apere, dimpreună cu toți adver* sării dumitale. Doctorii se dușmănesc unii pe alții ca spărgătorii, însă numai până la caz… Când vine cazul, toți sunt de o părere.*

— Bineânțeles… Dar e un dezastru și numai

Parchetul… Când te<o chema o dată la Parchet, în meseria asta, teeai dus pe copcă… Și Vericu mă *pândește*… Bestia *e în stare* să *o facă…*

Și nu de altceva, dar mi-ar frânge cariera la mijloc…

Dacă vrea Dumnezeu, peste șase luni sunt profesor universitar, înțelegi… Politica *de covoare*?

— *Dar dacă te refuză doctorul Vericu, cum* îi *zici*… Foarte *serios*: nici n-*am* auzit *de el*.

Doctorul se uită ţintă la dricar. Nu se gândise la asta.

— Se*ar putea să* mă *refuze*?… *Nu se teme că*» *mi* intră *în* vreo *labă*?… *Medic, deputat, membru în unşpe comisii, membru în comitetul executiv al partidului, doctorul curant al atâtor notabilităţi*! Ia *uită-te* la *mine*, nene *Petrică*:

Am patruzeci de labe: *sunt un om căruia i se poate refuza un covor de către un doctoraş de la Morgă*?

Una din aceste labe doctorul o trânti în umărul dricarului, care şovăi:

— *Ce zici, pildui medicul, ca un plagiat volu**

M*inos*: *Sunt, ori nu sunt*? *Gologanii*! *nu te face* că ai *uitat*.

— *Nâam la mine decât zece mii de lei*.

— *Adu*» *i încoace, la neică, zise doctorul, desfă*»

C*ut ca un precupeţ de trufandale*.

— *Ne vede cineva*, zise *dricarul*.

— *Ce-ţi pasă*! *Trăiască medicina şi antrepriza de pompe funebre*.

— *Şi ca să-şi recapete în opinia*

15S

Fii dricarului prestigiul, care ieşea din scenă jerpelit, doctorul îşi *ridică gulerul de biber şi capul, împinse pieptul şi un picior înnainte şi sfârşi cu o vorbă de spirit banalizată, care la oamenii porniţi pe drumul miniştrilor stă bine să fie jignitoare*: *Am observat căeţi pierzi memoria, stimate domnule dricar, şi o să te invit la mine*, să e*ţi fac o serie de injecţii… Ha-ha-ha*e*ha*!

— Aş *veni*, dragă *doctore, dacă* ne*aş fi aflat că le faci cu apă de la robinet, răspunse dricarul cu o cruzime documentară*.

— Or voar, *zise doctorul, impresionat şi simu**

L*ând, în neputinţa de a<i răspunde, că nu a înţeles*.

Şi, ştii, sân ranchiun…

— Ne*ar* merita *să<l* opăreşti *cu* apă *fiartă*?

Zise *Matilda*.

O doamnă care nu are niciun mormânt la noi a participat la două înmormântări. Nu e nici rudă nici prietenă cu niciun mort şi nu plânge: asistă. E o amatoare, îi plac morţii. Hienă elegantă şi cu dare de mână. A scoborât după amiază dintr; o limuzină, a aşteptat toţi morţii şi a vizitat

pe cei depuşi în capelă.

Ieri a dat deoparte capacul unui sicriu, şi îngri»

R t» *aii jitoarea a gasit<o pe catafalc, mtorcând capul mortului întrec atitudine de profil şi trecându<i degetele prin mustăţi. Crezând că e soţia de ce> datului, îngrijitoarea* sea *mulţumit să*» *i spuie, cu sfiiala pe care o dă măsura poruncită a despărţirii legale a morţilor scumpi de noi, că nu e voie să fie descoperite raclele înnainte de sosirea preoţilor, ajutând-o să tragă capacul la loc. Dar doamna a intrat în consideraţii ciudate. A întrebat pe femeie cum îl cheamă pe ofiţerul din coşciug, afirmându* (*i că* nea *mai văzut un mort atât de frumos. Păcat că e mort, dar desigur că viu nu<i sta tot atât de bine uniforma. E preferabil că a murit.*

Î*ngrijitoarea, deprinsă cu toate formele mâhnirii şi cu aceea care din pricina greutăţii de a plânge şi dinina unui tic al fizionomiei seamănă cu veselia, rămase mirată, crezând că soţia defunc*etului *a înnebunit domol.*

— Aşa e viaţa! *o mângâia îngrijitoarea. Când a murit şi al nieu, o lună de zile cred că am fost*

Mai mult *nebună. Dar,* Dumnezeu *să* «*l ierte, mi-a trecut.*

Doamna întreabă pe îngrijitoare:

— Nu ştii, l<a scăldat?…

Şi îngrijitoarea ˣs-a speriat de întrebare, răspun» *zând*:

— Pe cine, dacă \>a *scăldat*?

Doamna arătă cu degetul la coşciug.

Lăsând pe *doamna singură,* îngrijitoarea *s/a strecurat* până *la* cancelarie *şi*, venind *întrmn suflet, mi<a spus*:

— Domnule profesor, e o cucoană în capelă şi nu mai pot să stau singură cu ea lângă mort.

Veniţi vă *rog* şi *dumneavoastră*…

Ca să parcurg distanţele cimitirului mai repede, mieam luat o bicicletă. E practic să dai din picioare la ghidonul unui cadru în formă de 4 cu două cauciucuri. Mi-am repezit până la capelă. Am intrat, ca să observ. Mirosul era iuţit de dezinfec» *tante şi de amintirile rămase în draperiile dricului, pătrunse de o pâclă de împuţiciuni subtile, mace*» *rate şi descompuse unele prin altele şi aliate, hoit, medicamente, jărăgai de lumânări, fum de tămâie, spital şi tuberoze.*

— Sunteţi rudă *cu mortul*? me*a întrebat doamna*.

— *Nu*, am *răspuns*. Dar *dumneavoastră*?

— Sunt *pianistă*…

— Vream să *întreb* dacă *nu* sunteţi *rudă cu mortul*…

— *Nu*. *Am venit de plăcere*…

— Bizară *plăcere*, *daţi» mi* voie *să* vă *mărtu**

R*isesc*, *doamnă*… *Sunt destul de puţin cunoscute aceste plăceri*, *dacă* e*mi permiteţi să adaog*.

Nu mai văzusem din apropiere pe strania vizitatoare, şi detaliile luxului ei ales me*au izbit. Totul era pe ea scump şi căutat, şi paliditătii obrazului ei, tăiat de o şuviţă de păr, aruncată din mijlocul frunţii, de subt pălăria de catifea cară» mizie, peste un ochi, îi corespundeau licăririle unui şal de blană bogată, cu spicul zbârlit. Mânu* sile de piele mată se împărechiau cu pantofii din aceeaşi calitate, de căprioară, şi piciorul ei cu mâna. Ochii erau excepţional de verzi, de verdele frunzei noi de popuşoi, şi lumina lor îi umplea pleoapele cu o vastă pată rotundă de zmarald. Dacă* ne*ar fi trăit evident şi nu s* «*ar fi mişcat şi sucit între genele îmbelşugate, aş fi crezut că sunt ochii unei divinităţi naive budiste, de aur şi zmalţ. Nu mă puteam uita decât pe furiş înlăun*» *trul lor şi cu admiraţia spaimei*.

— Î*mi daţi voie să retractez* cele *spuse adi*»

N*eaori*, *zisei* ruşinat *de* aprecierile *mele*.

— *Aţi spus ceva*? me*a întrebat străina, luând* cu naturaleţe *o* atitudine *de* distanţă *imensă*.

— *Nu*, n*eam spus nimic, m*» *am înşelat, răspunsei*.

— *Frumos mort*! *zise doamna, mişcându-şi bărbia către catafalc*.

*Ochii ei, imposibil de verzi, se aprindeau şi se stingeau din zeci de puncte semănate în ştofa lor, ca mărgelele pe care le aprind, cocoşâ*ndu-*se în umbletul pe crăci, omizile mari de gutui*.

Fără să fiu de părerea ei, a trebuit să aprob.

— Dar nu *toţi* morţii *sunt frumoşi, deosebi doamna*. Femeile *se* fac *urâte*. Numai *bărbaţii sunt frumoşi. Dar nici toţi bărbaţii. Numai cei trecuţi de o anumită vârstă. Am auzit că e obiceiul ca morţii să fie scăldaţi. E adevărat*?

— *Cred că e adevărat, răspunsei*.

Aş fi preferat *un* subiect *mai omenesc*.

— *Vreau să* scald *şi* eu *un mort* şi *nu mi-a murit nimeni*…

Intrigat de această arătare, sosită din balamucul misterios al lumii, mi-am folosit de moment.

— Vă doresc *să* nu *vă* moară *niciodată ni*

M*eni*…

163

— Nici m-am. Cine *să>mi moară, răspunse doamna, întinzând zbârciturile unui deget de la* o *mănuşă*, dinspre *vârf în jos*.

— *Poate că vreo străbunică*…

— N*eam avut*.

— *Vreţi să spuneţi, am surâs, că nu aţi apucat<o*.

— N*eam avut nici bunică, nici mamă, nici tată*.

Căzui de-*a dreptul în ce mă interesa mai mult*.

— *Dar aveţi un soţ fericit*…

— *Eu*? *zise ea confuză*. *Nu*. *Cum să am un soţ*?

— *Nu ştiu*… *Am crezut*… *O persoană atât de frumoasă – vă rog să mă iertaţi*: *nu poate să* fie singură *pe lume*.

Rostii melodramaticul «*pe lume*».

— *Ar trebui să fiu frumoasă, moartă. Dar nu cred că am să mor, zise doamna, mâhnită*.

Tăcui. *Dădusem de fundul lucrurilor, ca* în *tnun ciorap lung, în care vâri mina ca să vezi dacă* «*i găurit în vârf*.

— *Vă poftește cucoana la cancelarie, la telefon, zise odăiaşul, sosit într-un suflet. Vi se cere o informaţie de la minister*.

— Î*mi permiteţi numai zece minute, zisei, ca şi cum eram obligat să mă mai întorc*.

Doamna nici nu răspunse.

Şi încâlceai pe bicicletă, apăsând pe băşică fără nicio trebuinţă. Aleea principală era pustie, dar pesemne că automatismul sufletului meu crispat şi stupefiat, neputându «*se exprima în concluzia lui, apăsa, gol, pe trompeta de alarmă*.

! *W*;

N-am putut identifica decât o mică parte din mormintele mele.

M-am deprins să zic «*morţii mei*», «*mormintele mele*», «*cimitirul meu*»… *Carnea tuturor epocilor continuă să putrezească şi să se răscoacă aci, în marea tăcere. E un fel de bucate al posterie taţii, fiecare în vatra lui personală. Cui i<a lipsit vremea să se odihnească, amâ*nând *în toate zilele o noapte de somn întreagă, are răgaz. Niciun apel, nicio bătaiem uşă, nici sonerie, nici ser soare. Somn adânc, fără vis, fără panica trezirii deodată, când ţi se pare că teear fi fluierat dormind, cineva, ca pe un câine*.

Am dat, fără să-l caut, de mormântul unui jurist care a trăit o

parte din epoca mea, adăpat din zeci de surse de venituri încălecate. Finețea pipăitului în problemele comerciale, sociale și de Stat al acestui actual cadavru era conservată, în vederea momentelor grele, cu o adevărată listă civilă, la care colaborau activ numeroase firme și societăți. Pentru respectarea principiilor și pentru parada formelor, nimeni nu se pricepea să deghizeze ca el un obiect, să puie o chivără pe un gol și o mască pe o idee, utilă unui elan politic dar pernicioasă.

El a fost un prestidigitator dibaci al timpului și împrejurărilor pe care le-a reprezintat, și când sea *demonetizat, când* ˣs-a *tocit, când gura lui*

III

*Îmbătrânită încuia cuvintele și le umplea cu bale, a fost înlocuit cu altul, fiecare decadă având nevoie de o individualitate panoramă, compusă și una*e *nimă, în resursele căreia se găsește toată recuzita teatrului, a circului și a bâlciului. Discursul totdeauna gata, accentul și argumentul în perma» nență adecuate, costumul clipei și al secundei și toate instrumentele muzicale cântate pe scaun, în vârful picioarelor, dansând pe ghimpele unei țepi și în echilibru pe sârmă.*

*Mai toate Statele întreține asemenea cântăreți, des» tinați să romanțeze împrejurarea întreun tărăboi de principii. E un viciu de cultură și care, ca toate stricăciunile somptuoase, sleiește vistieria. Faci un prinț dintrsun clănțău, îi dai o curte, o suită, un tren pentru personal și bagaje și un vagon de aur – și<l trimiți să cheltuiască, să cumpere, să arunce, să cânte și să grăiască. Dacă, la mormântul lui, socotești cu creionul pe pătura de marmură albă care**! *învelește, rezervată cada» vrelor monumentale, dacă tragi linia și aduni pe două coloane risipa cu marfa căpătată, miliardul corespunde cu zero, și seria maimuțoilor conse* cutivi costă sănătatea și cartea a zeci de mii de oameni, pierdute la câteva generații.*

Omul pe care am pus azi săil *râcâie cu grebla în cuprinsul grilajului plantat, nici el* nea *lăsat nimic după el decât o semnificație difuză cu sensul descompus în incoherența evenimentelor cotidiane. Zadarnic ai căuta opera acestei inteligențe leneșe și erudiții abile, care i<au slujit să mănânce scump și să vilegiatureze. Dacă tot mărăcinele se silește să dea o floare, omul mare, al unui ceas nu a fost în stare să facă nici fulgul pribeag al păpădiei. Pe mort să» l vorbești numai de bine… De ce? Pentru că nu poate răspunde nici după ce a murit de ceea ce nu a fost răspun»*

Zător *o viaţă*, garantat *de* interese *şi* păzit *de intangibile dogme*.

În *ultimii ani ai vieţii*, *juristul*, *nesigur de picioarele lui*, *titubând de la caretă până la poartă şi urcat pe scări cu ajutorul câtorva servitori*, *se dorea tânăr amorez şi hăndrălău*. *Iubea* într-*o mahala o femeiuşcă durdă*, *care refuza să<l primească*, *ascunsă de după perdelele trase*, *în braţele de hamal activ ale unui mascul*, *justificat de un arsenal anatomic valid*. *Juristul discuta un ceas cu bucătăreasa cuconiţei*, *în dreptul feres* trei cu storurile trase*, *încremenit în bastonul cu cauciuc şi ascultând ce se petrecea în odaia de culcare*. *Servitoarea dispărând din când în când*, *reapărea cu lingura mare de lemn în mână*, *cu care învârtise întrmn râmtaş*.

— *Nu ţieam spus* că *e acasă*?… *I-am auzit gura*… *A ţipat*… Îţi *dau* un *pol* să e*mi spui cu cine e*… *Cu proprietarul*, *cu comisarul*, *cu perceptorul*?…

Pe la prânz, *juristul îşi părăsea postul de aştept*» *tare*, *păşea cu băgare de seamă până în poartă şi*, *oprinduese acolo*, *emoţionat şi amoros*, *şi nemai*» *putându*-e*şi stăpâni virilităţile băşicii*, *îşi da drumul pe balamalele porţii*, *ca un câine unchiaş*. *Măcar atât*, *în vecinătatea iubitei*.

Atunci Tănase, *ţăran de la moşie*, *luat vizitiu mat ieftin în Bucureşti*, *se scobora înjurând de pe capră*, *ca* să e*şi împlinească serviciul*, *cu luleaua în gură*.

— Î*ncheieemă la pantaloni*, *Tănase*…

— *Conaşule*, iar *teeai* pişat *pe dumneata*…

Boierului îi era frică de spălătoreasă, *şi fiindcă era flăcău*, *porunceau în gospodăria lui*, *după ce poruncise el zeci de ani unui popor cuminte*, *slugile de la plită şi şopron*.

Jumătate din viaţa noastră lucidă trăieşte cu morţii, *şi jumătate din viaţă dormim*. *Ce ne mai rămâne nouă*? *Nu vreau să fac maxime*, *dar am dreptul să mă gândesc*. *Bine socotind*, *jucăm noi* vreodată *personagiul nostru adevărat*, *în gloata personagiilor prin care trecem în fiecare zi*, *lepădând pe unul şi îmbrăcându*me *cu altul*? *Când*, *astă-seară*, *xs-a întors beat*, *grădinarul de seră*, *dus de subsuori de câţiva ciocli*, *beţi ca şi el*, *am avut spectacolul plastic al vechilor obsesii*. *Rândul întreg al muncitorilor beţi*, *de la morminte*, *mobil* în *dreapta*, *mobil în stingă şi povârnit în zigzaguri*, *când părea că intră în*. Pământ, *când apărea deasupra*, *în toţi aceşti beţivi*, *cel mai beat era grădinarul*, *care se seu* funda şi ieşea la suprafaţă târâş*. *Şi ca* săil *poată transporta*, *tovarăşii lui*

l-au pus cu fața înnapoi, și, ceilalți prăvălinduese înnainte, el se împiedica îndărăt. Singura lui putere se concentrase în gingii. Între măsele sta strâns un trabuc, căruia îi curgea din vârf un fum cu un crâmpei de foc în el. Iluzia că fumează st gustă.

O

*Individ foarte bogat, din Capitală. Profe*siune: *treizeci și două de moșii, patru amante, cincizeci de cosmetice și șaptezeci de ani. Masaj, pictură și grimă. Noaptea se chinuiește mascat întrmn pansament de felii de carne vie cu sânge, ca să» și întreție o rumeneală între ochii bătrâni și colțul gurii cu elasticul înmuiat. Plătea la poarta casei un albanez, și, în câteva imobile, cumpărate pentru satisfacțiile hoitului său elegant, cravașat cu cantaridă, o seamă de profesioniste. Sătenii de pe moșiile lui zăceau de friguri și de pelagră, și mâna lui gingașe se obișnuise să pipăie aurul și briliantele numai pe seama lui. Un baston cu măciulia constelată, o limuzină imp˟erială care*»! *urma lin, când veneticul consimțea* să e*și puie picioarele de porumbiță pe pământ. Statură: i metru și jo.*

Bolind un an, sora lui, care locuia singură întrmn imobil personal imens, a intrat în agonie, și slugile i<au pus în mână luminarea de ceară a datinii, să-i lumineze cărările nopții. Dar agonia sea *dramatizat cu o formă de demență. Bătrâna refuza să moară și, ocărind slugile din jurul patului și bătându-de cu luminarea, se frământa ca* într*-o colivie, alerga prin patul cu perdele, răcnea bolborosind. Pologul și așter* nutul au luat foc,* sea *aprins odaia, ardea toată casa. Sora boierului fu carbonizată încă vie în*

P*ătura averilor sale, ca un șoarece întrmn pachet de bumbac.*

*Pompierii înnecau cu tulumbele apartamentele, covoarele, tapiseriile. Jarul era în toi. Dogoarea lui năprasnică înmuia geamul ferestrelor, și sticla curgea topită de la etaje, ca din*tr*-o lingură de cositor.*

Fratele asista de peste drum. Ridicat pe trep» tele unei prăvălii și voind să scape, înnainte de a i se scoate în căruțe cenușa pierdută în cenușa gospodăriei, măcar stârvul, înconjurat de sute de trecători încremeniți de groază, el licita cadavrul. Cine cuteza să înfrunte vâlvătaia și să» l aducă în brațe, răzimat pe umărul lui, avea cinci sute de lei. După o așteptare, boierul adaose o cifră egală. De la două mii de lei, el trecu, suflând, la trei. Propuse cinci mii, ca la joc. Ajunse apogeul:

*— Dau zece mii de le*i!… *Cine se duce să scoată moarta*?

Din mulţimile de oameni adunaţi dinaintea acestui cumpărător de sacrificii nu se*a clintit niciunul, şi un murmur mârâit, care destăinuia dorinţele gloatei, sili pe cinicul bogătaş să tacă, să se strecoare şi să plece*.

Rămăşiţele pământeşti, cum se cheamă, ale nefericitei milionare, ajunsă pe patul morţii, după credinţa martorilor de la incendiu, de un blestem de văduvă sau de mamă, au fost purtate pe vremuri cu mare alai. Moştenitorul întregii averi a fost, natural, fratele moartei: *alte unsprezece moşii*.

Coşciugul a rămas toată vremea închis, şi, dacă n-a fost înmormântat în el un dulap, este aproape probabil că au fost scoborâte în pământ resturile unei canapele. Din adevăratul trup al decedatei, pompierii n –, au *găsit, după trei zile de incendiu, niciun os… Sunt amândoi la mine, întrmn cavou, la dreapta*.

Cei mâncaţi de vii de viermi, de tenia, de limbric, oxiur, spirochet şi de toată bacteria, fără să se scârbească de sine, se simt spurcaţi de viermele mormântului şi evită întâlnirea cu el. Cadavrele lor urcă la ceruri în volute de fum. Refuzând pământul, ei primesc crematoriul, siguri că au ameliorat o situaţie de care nu se mai folosesc.

*Tee**ai aşteptat ca după această desfacere de tradiţii, cenuşa morţilor să fie aruncată în cele patru vânturi de pe un Ceahlău. Reformatorilor, care, nemaiavând ce reforma, convertesc lucrul cel mai docil şi mai subaltern, cadavrul, le rămâne slăbiciunea filtrată prin raţionament şi îşi păstrează ţărâna întrmn blid, neputând parcurge linia ideii exact şi până la capăt. Boierii liberi» cugetători nu vor să putrezească morţi. Economisesc singurul bun, zahărul şi untul, din care* se*ar mai putea înfrupta măcar un vierme, după ce şi le**eau ferit pe toate celelalte, de împărtăşire, cu legea*.

Din obligaţiile funcţiunii am participat la transformarea unui leş voluminos în praf de tăciuni. Nu a mers prea uşor. Decedatul, care a ilustrat cu autoritatea unei părechi de fese grele un fotoliu de dregătorie, avea corpolenţă şi un sfert de tonă de slănini împletite. Cuvântul burtă are sensul unui conţinut uriaş: *hoitul*

P*urtase o asemenea burtă şi murise cu ea, după ce grăsimile au invadat capul, rămas ca un fibrom cu urechi, mâinile ca nişte labe de cârtiţă, şi picioarele, care şi» au pierdut falangele, tălpile şi călcâiele. Scheletul dispăruse de pretutindeni, cu toate articulaţiile, fruntea se topea într» o perină de unturi scămoase, degetele mâinilor încăpuseră în*

niște mânuși de box de osânză, pieriseră toate intervalele și despicăturile, și partizanul purificării prin văpaie se înfățișa rotund rostogolit, ca unul din acele calâpuri de cârnățărie care poartă numele de tobă.

Locul unde se petrece cremațiunea e un templu fără confesiune. Și<a luat estetica de la gări, de la felinare, de la depozitele de petrol, niţeluș de la ibric și niţeluș de la serviciul de oţet, imitând, cu vestalele, cu urnele și cu ghirlandele lui, poleite oxidat, o vitrină de sucursală de magazin universal. Scuipători, galoși, chibritelnițe, pălării și grupuri scuip» turale. Construit după modelul turnului de șah, interpretat de un arhitect cu principii, are toată înfățișarea de lucru instalat. Vândut la vechituri, el poate să fie desfăcut, demontat și reinstalat îninaltă parte, pentru întrebuinţări variate. Se poate face din el o staţie de tramvai sau un cazino, un cinematograf, un local de telegrafie sau o piscină, și poate să fie vândut întreg sau în bucăţi, orișiunde, în Macedonia, la Tombuctu, în Maroc. E anonim, internațional, știinţific și modern. A prezidat la frumuseţea acestui monument savan teria hibridă a unui medic care fabrică locuinţe ieftine de la două milioane în sus, cuie, var, opinii, religii și republici, și care, neputând semna o reţetă de gâlci, ar vrea să doteze și ţara cu un cap din familia personală, stil crematoriu.*

Serviciile haznalei pentru morţi sunt simpli» ficate până la perfecţiune, pobregania e mecanică, preotul e un gramofon, și imnurile sunt în doză magnetică: învârteşti manivela și pui ce vrei dedesubtul unui vârf de ac; specialiștii sunt admire *rabil eliminaţi și substituiţi. Mintea care a con» ceput acest* tout à lzégout, *se bucură de un creier. Un simplist ar fi pus o orchestră cu instrumente; știinţificul a fost și economist, cumpărând plăci înregistrate. Ai închide ochii și ţi» ar putea trece pe la nas chiar parfumele florilor din care se împletesc coroanele plus un supliment pulve» rizat, de smirnă și tămâie. Dacă ţii la emoţia religioasă cu orice preţ, se poate instala la stecker și o binecuvântare cu trei degete electrice într» o mănuşe.*

Atmosferă de ghișeu de telegrame întrmn ajun de sărbătoare. Public mult grămădit. O tăcere neîntreruptă decât de mișcarea câte unei coroane care dă zgomotul scurt al unei peniţe pe o reci» pisă. Un baston, suspendat în mâna unui asistent tabetic, cade cu vârful de gumă în podină, ca o lovitură cu ștampila. Nicio voce, de nicăieri; însuși *plânsul e artificializat: familia mortului are un regret, că a încercat o experienţă și că din tată și soţ nu va mai rămâne nimic. Oamenii nu mai au nici*

sfârşit nici început. Placa de gra» mofon dă ghişeului de bilete o teatralitate sinistră şi un certificat de mare prost gust. Lipseşte un hohot de plâns pe cauciuc vulcanizat. Ţi se pare că se săvârşeşte o faptă urâtă în complicitatea mută a unor asistente şi asistenţi din lumea melcilor. Inapt să gândească, prostul instruit îşi aplică facultăţile înfumurate la rămăşiţe şi se crede emancipat şi stăpân, pentru că între chelie şi cer a deschis o umbrelă şi că piciorul şi l» a salvat de pământ intercalând o talpă. A muri cugetând şi a fi ˣîngropat intelectualmente! M-a urmărit douăzeci de ani o conferinţă a unui gânditor de atitudine, care, cu o înviersunare brută ostentativă, făcea descoperirea că omul e

173

U*n spermatozoid, desinând cu tibişirul* pe *tablă un fir de fidea cu glomotoc.*

Nu mi-am închipuit cum se*a petrecut fabula părintelui elocvent, care, simţindueşi sfârşitul apropiat, îşi cheamă copiii ca să le ţie o cuvântare. Sunt însă oameni care se iubesc pe sine atât de scandalos de mult, încât nu/şi pot uita nici cadavrul, şi caută să-i asigure o situaţie de viitor şi să-l concorde cu un punct de vedere.*

*Personagiul pe care l<a glorificat patefonul, a lăsat scris şi iscălit să i se ardă drojdiile, ca o protestare, ca o ultimă acţiune de intelect. Să nu cumva să<l necinstească posteritatea, obligat să ia cărarea morţilor obişnuită, care scoboară în pământ. Nu. Calitatea lui deosebită reclamă un tratament deosebit. Stârvul a fost o individual*r *ţaţe salariată cu cinci sute de mii de lei pe lună: nu poate sta cot la cot în temniţa cimitirului, vecin cu stârvuri mai puţin plătite.*

Fără să se fi ˣîntâmplat nimic, publicul începe să iasă. Ceremonia dozei magnetice încetase şi am aflat că se*a operat între momente scamatoria scoborârii în Infern pe un ascensor, a coşciugului, înlocuit automatic cu un parchet.*

Dedesubt, întrmn beci fierbinte, se petrece descompunerea silită, în vreme ce văzduhul se umple cu un miros de greaţă. Acolo, cadavrul aparţine rândaşilor şi e operat industnalmente. Violenţa şi înjurătura sunt rugăciunile din urmă, pe care nu le<a citit preotul, rezervate hingherilor cremaţiunii. Arderea se face primitiv şi sălbatec, ca şi cum familia şi-ar lua mortul de picioare şi l; ar împinge în vatra cu jar. Ochii pleznesc numaidecât, pielea se umflă şi crapă ca un cojoc prea strâmt, uleiurile fiziologice ard cu flacără mare. Am scoborât în această bucătărie în care cadavrul, înnainte de<a face explozie, se*a sculat pe*

şezut. Carbonizat numai pe trei sferturi, mortul rezista la oase. Nu voiau să ardă fluierele picioa» relor, braţele şi coloana vertebrală. Ca să uşureze combustiunea şi să scoată la iveală ultima grăsime, măduvele, preoţii ritului cenuşei aduseră barele de fier, rămgile, tăbărând cu ele pe oase, ca să le sfărâme. O luptă blestemată se încinse între pârghii şi nefericitul schelet, care trebuia neapărat să e*şi dea toată spuza înnainte de a fi fost scoborât cadavrul al doilea, al unui liber/cugetător.*

Din cioburile de oase sări în lături o bucată lungă de metal.

Şeful hingherilor era învestit cu puteri dictatoriale.

— Dă<o mai încoace, să se răcească, porunci oamenilor lui, care ar fi voit s» o dosească.

Decedatul suferise, în plină glorie, o însem» nată operaţie chirurgicală şi i se intercalase în oase o piesă de proteză. O persoană din familie ceruse oficial această «coastă de argint».

Şeful, care era un fel de intendent ca şi mine, o învelea întrmn ziar.

ÎI!

I

Sentimentul de proprietate e un ciudat sentiment, împărtăşit şi de morţi. Ei doresc în toată conştiinţa să rezideze în ceruri şi cu deosebire în Paradis, asigurânduz,şi o fericire personală eternă, dar vor să e*şi păstreze şi zece metri pătraţi în lumea de faţă.*

Î*nvăţăturile care le pregătesc sufletele pentru viitoarele mari colectivităţi nu au putut să-i deprindă cu societatea vieţii viitoare, unde ei se mişcă şi se strămută în cete adânci, încununaţi cu discuri şi elipse de aur. Vântul lin îi vehiculează de-am pi*e *cioarele, ca un camion cu osiile mute, trecâ*ndu-*i prin punctele cardinale, ca să cânte de-a stânga, de-a dreapta şi în dosul scaunului ceresc; ca în icoane.*

Viaţă îngerească, în dulamă albă, cu broderii de mărgăritare, în arabescuri de fir pe poale, împrejurul grumazului şi pe marginile mânecilor largi. Materiile Paradisului sunt de o natură care exclude murdăria şi praful, fiecare suflet vieţuind în balonul de sticlă al individualităţii lui, o viaţă de pensionat, de dormitor: salteaua norilor nu» ţi aparţine, parfumul Tăriilor nu-ł al tău. Şi nu te poţi certa cu nimeni, pentru că ne*ai obiect. Ironie, contradicţii, vreo palmă, două, cinci, asta nu se pomeneşte. Toată lumea e de o singură părere, şi adevărul e public. Arţăgoşii, melan» colicii, iuţii, sunt la Iad, depozitul matrozilor vieţii noi, al negrilor şi sclavilor ei.*

În cântece lumeşti şi dorinţe violente, muncind frăţeşte cu diavolul şi asudând broboanele aprinse ale năduşelilor lui Adam, acestor ticăloşi le trec zilele şi nopţile fără tihnă, şi marele lor tărăboi, chiotele şi zgomotele se aud, poate, până în Paradis, reşedinţa sufletelor blonde şi a ochilor albaştrieazur în fizionomii lăptoase, şi unde singu* rele vieţuitoare permise sunt dintre aripate colum» bele, şi din patrupede mieii, întorşi la vârsta care se asortează cu nevinovăţia. Câinii şi măgarii stau la Iad, impuri şi cu năravuri nedomesticite.

Toate datele culese din scrierile fericiţilor cărtu* rari ai credinţei, cărora nu li se ascunde nimic şi care au aflat totul prin destăinuiri în vis, nu ajung pentru despărţirea de bunăvoie a omului de pământ. Zece metri pătraţi, mai ales bine situaţi, pe o alee principală, cu circulaţie, şi împodobiţi cu zăbrele de fier argintate şi cu bustul proprie» tarului, reproducând de preferinţă o vârsta aleasă din fotografiile de primă tinereţe, ca portretele actriţelor bătrâne, destinate complezenţelor de ziar, pot întreţine orgoliul celest al unui mutat mai departe, în universul matematic.

Un însemnat şef al unui fost mare partid politic şi care a ştiut să poarte în tot timpul vieţii, cu măiestrie, redingota, Marele Colan şi o pereche de barbete peste panglica lui, a ţinut să-şi vadă mormântul zidindusse în zilele sale de glorie politică. Monumentul pe care o epocă ingrată nu sea gândit să i» l ridice într» o capitală ilus» trată în fel şi chipuri de imensa lui bogăţie, şi l<a edificat singur, cu milioanele, cu arhitecţi şi desinatori proprii. La unul din palatele lui, ilustrul personaj flancase scara de onoare cu o superbă pereche de lei de piatră, însărcinaţi să reprezinte inversul feroce al temperamentului molâu de burghez aristocratic al proprietarului din interior. Iear fi plăcut să semene în dublu

Exemplar cu Marea Britanic şi să eşi păzească avuţiile cu prestigiul sever al fiarelor din pustietate. La inaugurarea domiciliului, pe care n» a prea putut să<l locuiască din pricina morţii, a băgat de seamă însă că leii nu erau destul de vii şi că le trebuia o însufleţire.

Această supraviaţă nu putea să o dea un simplu sculptor şi a fost chemat un electrician. Găurind cu tehnicitate ochii sfincşilor imp×eriali, meşterul le<a montat câte un bec de 120 de volţi în orbitele corectate cu ipsos. Şi ca să fie aspectul şi mai viu, becurile au fost alese roşii.

Asta era arta boierului Nababul, şi el a stră» mutat<o, intactă, la cimitir.

Boierul stă acolo de un număr de ani, după ce a urmărit, viu, relieful, linia şi artistica zorzoană, dominând inutil, cu înscripţia frontispiciului şi cu acoperişul de aramă coclită, bordeiele funebre dimprejur. Potentatul colegiului unic nu are nicio trecere măcar printre măturători, care îşi amintesc de slava lui înjurioasă de a fi fost omul cel mai avut dintr<o ţară întreagă şi cel mai de prisos, cu plasticitatea lui profesională.

Deşi aceşti viermi de suprafaţă, cu târnuri şi târnăcoape, ai cimitirului, trăiesc din ignobila lor meserie şi nor avea alt mijloc de viaţă dacă ar fi daţi afară dintre morţi, ei sunt solidari în ura instinctivă faţă de morţii bogaţi, în fiinţa cărora, putredă sau îmbălsămată, ei urmăresc pe milioe narii în viaţă cu o învierşunare de slugi plătite prost. Maximele, epigramele şi schiţele populare sunt transportate, cu grafitul şi cu tibişirul, din privăţile unde se refugiază spiritul polemic şi geniul sarcasmului mânjit al băieţilor de prăvălie, în domiciliul de veci al foştilor boieri. Revoluţia pângăririi e permanentă, între servitori, hingheri, colportori, împărţitori, şi toţi subalternii boico teză în mii de acte intime, zi cu zi, pe vii şi pe morţi, cu satisfacţia datoriei împlinite. O coaliţie secretă înfrăţeşte şortul şi sacul de şters mozaicul dintr<o şcoală sau dininun mormânt, cu servitoarea mea, care îmi lasă laptele să dea în foc, îmi râs» toarnă călimara peste hârtii, sparge un geam cu coada măturii, se piaptănă în supa mea şi dă ghionti prin scutece copilului nounăscut şi<l înţeapă. Brutarul scuipă în aluat şi îşi trage demonstrativ fundurile nasului în scuipat, pentru ca răzbunarea că muncеşte să fie mai categoric exprimată, în rezervorul de apă al fabricei de sifoane îşi spală obielele umplutorul. Potco» varul înfige un cui mai strâmb în copita dure» roasă a dobitocului tău de muncă. Vinul conţine urina personalului de serviciu, laptele e amestecat cu lături. Neputând să te croiască în public cu un lemn, şi să eţi umfle fălcile, rândaşul îţi otră» veste alimentaţia cu un adaos de murdărie, carnea, brânza, fructele, untul, şi când a murit un client de cancer, de ficat, de diaree, asociatul lui de la cimitir felicită satisfăcut, prin corespon* denţă instinctivă, pe bucătarul de la birt.*

Omul nu e făcut pentru muncă, şi firea lui de trândav protestează ori de câte ori salahorul îşi scoboară umărul până la grinda ce trebuie ridicată. Armeleri sunt ineluctabile, frauda, falsul şi chiulul. Asasinatul lent şi necontrolabil e organizat instinctiv, de jurâmprejurul nostru…

Stai, omule, ce dracu! Abia ai fost înscris în buget cu şase mii de lei

pe lună, şi ai şi ajuns factor social conservator. Eşti tu mai mult decât o slugă proastă şi mai mult decât un cioclu? Cum ţi<a venit să te întovărăşeşti cu criptele, cu sarco» fagiile şi cavourile şi să iei apărarea unor canalii şi lichele de morţi? Adueţi aminte, băiete, că eşti intendent de cimitir şi vezi că mai sosesc două dricuri. Fă onorurile în poartă şi scoate pălăria.

T

Azi, de Ziua Morţilor, sarcastic, sea *clătinat pământul puţin. Siguri că<l stăpânesc definitiv şi că nimeni nu ar putea să» l revendice şi să<l ia înnapoi, oameniiseau simţit deodată străini pe el. Ar fi voit să se ascundă şi să se mute într>altul.*

Pe doi kilometri, până la cimitir, a înflorit, în coşuri, un Ian de crizanteme imens, caledactee străbătută de văluri negre, purtate ca nişte aripi frânte din încheieturi. Cutremurul a lovit în adânc, şi mulţimea cernită cu zăbranice, lăsate să se desfăşoare din creştetul capului pe umeri, în jos, sea *răscolit ca un port de bărci cu pânze clătinat. De trei ori, de patru ori, pământul a fugit de subt picioare câte o secundă, şi oraşul întreg şi-a pierdut cumpătul ca un saltimbanc în aer. Marile răspântii şi bulevardele lateseau redus pe neaşteptate la unica dimensiune a sârmei întinse în văzduhul unui circ, pe firul căreia, nevăzut, dansează un clovn echilibrat de o baghetă.*

O secundă, sentimentul proprietăţii şi al dobânzii a fost anihilat, şi autorităţile, care pun cireada oamenilor în jug, au fugit speriate. Dragostea de ţară sea *fragilitat, îndată ce ţara părea nesigură şi mobilă pentru o stăpânire nediscutată.*

Revoluţiile pot să fie combătute sau asimilate. Răscoala dedesubtul betonului şi asfaltului, a simplei ţarine, nu suferă împotrivire, argumente şi expunere de principii. Dacă mai rămâne timp şi pământ, omul cu credinţe şi convingeri era» deazăă.

Dumnezeu, natura, materia deghizată, şopti auzului decepţionat:

— Sunt singurul *stăpân.*

Oamenii şieau închipuit întotdeauna că puterea lor este eternă, ca Ministrul meu, care a murit şi el mai zilele trecute, fără să fi apucat să e*mi boteze al şaselea copil. Hotelieriiseau crezut hotelieri în veac, şi preşedinţii posesori ai unui porto» foliu infinit. Ajunge ca îngerul să ducă trâmbiţa la gură şi să sufle o singură dată*: *noţiunile se prăbuşesc, superbia se chircește, orgoliul eleargă milog, târând un geamantan.*

La un cămătar acasă, sosise tocmai lăptarul nostru, care şi «a

cumpărat două vaci cu banii lui, plătindu<i dobânzi trei sute la sută şi un comision suplimentar în lapte gratuit: *trei sticle pe zi*: *Un fiu al cămătarului avea copii în nece*» *sitate de a fi hrăniţi artificial. Cuprins de horcăitul panicei şi suferind de accelerarea maladivă a inimei, cămătarul căzu cu braţele întinse pe grumazul lăptarului, rug*ându-i *să<l răpească pedepsei lui Dumnezeu şi leşinând. Simţea pe sătean mai drept şi mai puternic şi mai apropiat de Acela, de care se înfricoşa*.

Ridicându-d pe sus, lăptarul îl duse pe o canapea din apartament. Cutremurul însă trecu, camă» *tarul se deşteptă, zâmbi de un moment de slăbi*» *ciune şi zise*:

— Ne*a* fost *nimic*. Şi *nici numeam speriat*.

Şi viaţa a continuat, paralel cu dobânda.

Toată bărbăţia puternicilor şi puterea falsă a bolnavilor de orgolii, care asupresc tihna şi simpli» *citatea aproapelui, pier îndată ce dârdâie ţărâna. Cel care te apasă şi te-amnăbuşit aleargă să cerşească, neştiind să cadă şi neştiind să moară*.

1 SE

Î*nchis în interiorul unui punct, omul este sclavul şi osânditul unei secunde. El crede că avuţia şi puterea îi pot sluji să facă timp şi să cumpere viaţă, când el nu poate cumpăra decât un loc de mormânt în figura B, aleea din stânga. Miliardul se devalutează la unsprezece şi două minute, şi un cocean de porumb se face egal cu o împărăţie*.

Tu gândeşteete în toate zilele la ceea ce omul se gândeşte numai atunci când nu mai are răgaz. Lichidarea tuturor veacurilor şi prestigiilor şi puterilor se poate face în mai puţin timp decât ţi se desface cureaua. Râvna să» *ţi fie măsurata, îndată ce trece peste datoriile tale în drepturile vecinului tău*; *leapădă mândria ruşinoasă ca pe un şarpe pe care l<ai fi ˣînghiţit. Scapăete de limbricul sufletesc al trufiei. Şi învaţăfte să nu ai niciun drept care* să e*ţi dea îndrăzneala* să e*ţi muţi îngrădirea dincolo de insul tău. Şi învaţă şi pe alţii să ştie lucrul mic şi neînvăţat, că omul e mai puţin decât o frunză şi că numai putre*» *gaiul lui e mai mare şi mai greu. Dacă gingăşia e fără urmare, dacă inteligenţa nu poate să ajute, dacă dragostea şi bunătatea nu sunt în stare să îmbrăţişeze şi să mântuiască, egale în puterea lor cu slăbiciunea păcatului*; *în schimb, emanaţiile unui singur cadavru simţit numai cu mirosul poate să impresioneze mai mult decât o sută de mari înţelepţi, urmăriţi cu mintea şi cu însu* fleţirea. Şi cutremurul* să e*ţi aducă aminte, ori de câte ori osteneşti şi*e*ţi pierzi răbdarea, că atunci când nu*

mai poţi ierta să fii în mâna altuia ca o nuia de trestie şi ca un număr nesocotit, că şi tu poţi face cutremure după voie.

Stai, băiete! *opreşterte, băiete*! *Intendenţa a izbutit să facă din tine un revoluţionar*.

Morminte de ocazie! *Mă obişnuiesc cu o grămadă* de *lucruri noi*. Un *domn* care *sua*

& *A Al 1* «*C*.

C*umpărat un mormânt*, a *are de vânzare*. O*mt de vânzare mai multe*. *Unele se vând gata con*» *struite*. *Cumpărătorul de azi vrea să ia mormântul fără grilaj şi fără eventual monument*.

— *Dacă*»! daţi *fără* toate *astea*, sunt *amator*, *se tocmeşte cumpărătorul*.

— *Plătiţi terenul acum*, şi *restul cu înlesniri*, îmi daţi *şase poliţe*, propune *vânzătorul*.

— *Păi*, pe *dumneata* te *cheamă Niculeţ*, *şi* eu mă *numesc Petcu*. Înscripţia *e complectă*, *numele întreg*, *anul naşterii*, *şi aţi lăsat un loc* numai după «*decedat la*»…

— *Puteam să ştiu eu când o să mor*?… Z*ise* domnul *Niculeţ*. Înscripţia *se* şterge *cu dalta*.

Mergem împreună la pietrarul meu şi cred oo să obţiu o reducere… *Ceva mai mult*: *mă însăr*»

C*inez eu cu înscripţia*, *în preţul monumentului*.

Ce mai *vreţi*?

— Vreau să *pui* piatră *nouă*… Nu *mă pot îmbrăca în cămaşa altuia*, *răspunse domnul Petcu*.

— *Piatra nu se învecheşte ca o cămaşă*. *Uite*, *eu pun de<o rade Ia fiece doi ani şui dă cu lustru*.

Vă atrag atenţia că aurul din litere e renovat:

P*atrusprezece carate*.

— *Şi*, *spun drept*, *nici nu-mi place*, *căuta să scape domnul Petcu*. *Ce e asta*, *o cruce*, *cu coroană*

18)

Cu *tot*, dintrso *singură bucată*? *Nu-mi trebuie coroană de piatră*…

— *Ziceţi<i piatră*, *dar uitaţievă bine*, *e marmoră de Carrara*. *Şi coroana care nu vă place*, *arată meşteşugul pietrarului*. *E mult mai uşor* să *faci o cruce* simplă *decât o cruce cu coroană*, *zice* domnul *Niculeţ*.

Uite, se zăreşte fiecare floare.

Numai crini deschişi…

*— Mie nu mi*eau *plăcut crinii nici în natură…*

Să fi mai am şi pe mormânt?

— Ce floare *vă place*? zise *domnul Niculeţ oftând. Cred că se pot transforma. Am un mare meşter, care sapă literile* de-*a dreptul, fără linii, cu dalta, un italian… Altceva*! *E păcat, dar,* în *sfârşit,* afacerea *e afacere.* Mă *însărcinez să dau coroana jos. Veţi avea atunci o cruce splen*»

D*idă, de trei metri pe doi.*

*— Vreau terenul curat… Luaţi*evă crucea *şi grilajul…*

— Unde să le duc? *Poate că acasă…*

— Regret că *v-am deranjat… Am văzut la litera o un mormânt mai bine situat. Cred că o să mă decid pentru el. Când* znoi *pune un monu*»

M*ent cum ştiu eu, se vede de la intrare. Al dumnea**

V*oastră este cam dosnic.*

— Nu există mormânt mai *bine situat ca al meu,* orice *mi-aţi* spune *dumneavoastră, zise* domnul *Niculeţ. Am vecinităţile cele mai alese.*

Sunt între un director de bancă, un senator, un profesor de *logică.* Al *patrulea* mormânt *din dreapta e al unei actriţe… Nu se poate societate mai bună.*

— De fapt, este ceea ce mia *atras. Persoane cunoscute şi cu reputaţie bună.*

— M-am interesat. La litera o aveţi vecin un escroc. Nu *face*!

— Poate că asta ar mai merge. La nord aş fi vecin cu un mare *fabricant de conserve…*

— L-am cunoscut. Nu era mai mare fabricant decât mincinos! *Un fanfaron… Şi asta e altfel de afacere. Mormântul e al unui speculant, pe când al meu e un mormânt sincer şi cinstit. Eu nu sunt samsar de gropi, ca proprietarul de acolo…*

Cunosc… Lucrează cu o societate şi ia mormin»

Tele pe *nume fictive…* De *ce* credeţi *căscau urcat preţurile*?

— Aş vrea *să* aud *ultimul dumneavoastră răspuns. Ce facem*? *zise domnul Petcu.*

— Fără mobilier *vă* spun *că* ne*aş putea…*

Şi nici *nu se poate în principiu. Vă închipuiţi dumneavoastră*? *Aici*

sea *lucrat cu zeci de oameni*, sea *cimentat*. *Nu*, e *imposibil*…

— *Miear plăcea mormântul, dar îmi pare rău*…

— *Daţi-mi voie un moment, să mai mă consult* şi cu *nevasta*… Aşteptaţi *câteva minute, mai măsuraţi o dată, ca să vedeţi că e unul din tere**

N*urile cele mai mari*. *Nu rămâneţi păcălit*.

*Soţia vânzătorului se găsea la mine în birou, în starea de adâncă dezolare care face pe oameni să uite că suferinţele lor trebuiesc ascunse. Soţul, după un şir întreg de afaceri bune, a căzut în mizeria neagră şi, vânzându-eşi rând pe rând proprie** tăţile, bijuteriile, i<a rămas drept bun negociabil numai mormântul. L» ar mai fi ţinut, dar avea acasă un bolnav, pe copilul lor, un băiat mare, care, surmenat de sforţările depuse la un examen, a căzut în istovire*.

— *E singura noastră speranţă, domnule inten**

D*ent*… Repeta *doamna Niculeţ*. Un *element eminent*… Nea*vem* cu *ce să<l căutăm*.

— Ai aranjat *ceva*? întrebă *iute doamna*.

Vânzătorul *făcâ*ndu-*i* un *semn, doamna ras**

P*unse*:

— *Nu te jena de domnul. Cât ai stat de vorbă* la *mormânt, i<am* spus *tot* ce *nu* trebuia *să-i spun. Ai tranşat*?

185

— *Dă o sută de mii de lei*… F*ără monument*.

Numai monumentul mea *costat două sute de mii*, zise domnul *Niculeţ, uitându-ese* la *mine*.

Nu poate *fi* depozitat *la dumneavoastră, domnule intendent*? *Să<i* dăm *mormântul gol*.

— *Revindeţi<l* pietrarului *de* la *care baţi cumpărat*.

— Credeţi că n*eam încercat*? Nu *dă* pe *el nimic, zicând că numai dărâmarea costă cu cât mi l<ar răscumpăra pe loc. Şi nici nu<i un mormânt modern. Nu ştiu ce gust ba apucat pe bărbatul meu să comande un monument cum a văzut el odată la Florenţa… Mai e şi de comandă, poţi să vezi, domnule intendent*…

— *Aşa e omul când se simte cu parale, suspină proprietarul mormântului. Cui* nea*re cap să nu» i dea Dumnezeu*…

— *Trebuie să te hotărăşti între monument şi băiat*, zise *doamna*.

— *Am venit să ne consultăm. Cumpărătorul mă aşteaptă. Ce zici*?

Doamna şovăi *un moment*.

— Zic să iei suta de mii şi să laşi totul baltă.

— Mă gândeam să iau monumentul, dar unde să<l duc? La etajul al patrulea? Va să zică eşti de acord?

— Cum să *nu* fiu *de acord, dragă*? O *să* avem *doctor şi medicamente.*

După o scurtă absenţă, vânzătorul se întoarse cu cumpărătorul, bucuroşi amândoi că ˣs-a încheiat târgul. Preţul fu numărat, registrul schimbat şi soţii plecară grăbiţi.

— Bună afacere, nu<i aşa, domnule intendent? zise domnul Petcu. Nom mai pomenit aşa pomană. Paroar fi un mormânt de furat. Pun să şteargă înscripţia numaidecât şi sâmbătă facem inaugu rărea… E cea mai frumoasă zi din viaţa mea.

Cumpărătorul ieşi cu pălăria pe ceafă, fiu» ierând o arie de operetă.

„Am ţi*nut să* cu*nosc pe* fe*meia care* şi<*a* în*gropat în z*ece a*n*i* ci*nci bărbaţi.* Du*rata* u*nui so*ţ *e d*e a*proximativ d*oi a*ni,* so*cotind b*oala şi a*gonia.* Cr*edincioasă* şi *celor de*funcţi şi *celui* în *v*iaţă, ea îi *v*izitează *p*e a*nteriori l*a b*raţul u*nui a*ctual,* al *şaselea.*

E o femeie fără accent şi fără crepusculul din ochii turburi, pe jumătate adormiţi, ai fiinţelor interesante, blonde, romantice, livide, cu căută tura nedesluşită, somnolentă pe toată viaţa, ca într<o survenire placentară. Dimpotrivă, scundacă, voinică şi vioaie, ea se lipeşte de soţii ei succesivi cu o carne tare şi bine spălată, înzestrată cu un simţ al gospodăriei evident în toată persoana ei proaspătă şi curată, femeia cu şase bărbaţi are şi moralitatea intensă a bluzelor şi a rufăriei călcate corect, a tingirilor strălucite din cui şi a bucatelor gătite cu scrupulozitate. Batista ei ę ca o floare, şi mâna, grasă, reproduce forma de damigeana a cucoanei. Ea nu înţelege din rapor»turile sociale* decât *căsătoria legitimă, şi începutul se face conform unei reguli precise, după amândouă căsătoriile, civilă şi religioasă. E foarte credincioasă şi lui Dumnezeu. Are o stranã în biserica din cartier, cu care înmulţirea ceremoniilor a legat<o strâns. Face veşminte preoţilor, ripide, aère pentru vasele sfânte, brodate cu degete harnice, boante, şi cu un suflet, ţinut ca podina casei.*

Înaintea unei noi căsătorii se informează de situaţia noului venit, de profesie şi de salariu şi alege, exclusiv pe aceste date, numai partida potrivită cu averea ei, modestă însă strânsă, indi» Ferent de simpatie. A doua zi după căsătorie, iese la braţ cu noul bărbat, ca şi cum e bărbatul

ei de zece ani şi ar fi o prelungire a soţilor ante» *nori. Ştie intuitiv că noul bărbat nu o să treacă mult peste doi ani*: *aşa că ceea ce se cheamă caracterul şi firea nu o interesează deosebit. Dacă va fi bun, atât mai bine*; *dacă va fi rău, răutatea lui nu poate să izbucnească înnainte de câteva luni, şi atunci tocmai începe tuşea şi porneşte seria ceaiurilor şi medicamentelor, şi fericirea soţiei tot ţine câtva timp. În seara când soţul vine acasă niţel răcit, ea ştie că va trebui să se gândească la altă fericire, şi ştie precis tot ce are să se întâmple, indiferent de diagnosticul medical. Ideea ei e fixă şi nu dă greş.*

Starea sufletească a doamnei ę ca scepticismul unui călător învăţat cu drumul lung, pe care l<a făcut de mai multe ori cu acceleratul. Ştie toate staţiile pe dinafară şi are indiferenţa contre» *lorului de bilete. E prima persoană de la care am auzit, vorbind despre moarte, că*… A*re experienţă. Dar moarte cu înţelesuri interioare, pentru ea nu există, sensibilă şi încercată numai de aspecte. Moartea e o înmormântare cu muzică şi cu răposat, cu dric tocmit până la suta de lei, lăsând un bene*» *ficiu ajustat cu creionul. De fire negustoroasă, ea face la căpătâiul mortului lista investirilor drica*» *rului, constatând că pompa funebră e una din afacerile cele mai bune şi cunoscând preţul tuturor artico*» *lelor de înmormântare.* «*O singură întreprindere poate să fie mai bună, negoţul hotelăriei, argumenta doamna odată, după ce neeam cunoscut mai sufleteşte. Un proprietar de hotel nu vinde nimic, vinde somn, o materie primă fără cost şi*

P*e care tot clientul o aduce*, ca *mortul cada* vrui lui.*»

O căsătorie *cu* doamna *Doancea*, cum *se numeşte actualmente, e o mare economie pentru şeful de birou sau grefierul cu care se căsăto*»

R*este*: mediul *din* care *îşi* recrutează *doamna, de preferinţă, bărbaţii. Nu mai trebuiesc cumpă*»

R*ate inelele*, costumele *de ceremonie, încălţă*»

M*intele, cămăşile, cravatele, în garderoba casnică se găsesc toate numerile de pantofi şi de redingote.*

*Vălul ei de mireasă, alternat cu vălul de văduvă, în numeroase fotografii, e acelaş ca acum zece**

D*oisprezece ani*, de *atlaz alb*; florile *de ceară şi betelă sunt păstrate, ca nişte acte care trebuiesc arătate din când în când. În batista de olandă fără iniţiale, din teancul lucrat de mâinile gospo*»

D*inei, şieau* suflat *nasul* de *forme variate, rând pe rând*, cinci *soţi* şi *cu* actualul *şase. Butonii de la manşete trec cu simplicitate de la o*

mână la alta, agăţaţi câteodată la aceeaşi cămaşă de mai nainte. Papucii *de* casă *moi* sunt *neschimbaţi, şi ceasul de aur, cu lanţ, se strecoară pe piepturi deosebite*, aproape *prin* aceleaşi *cheotori de jiletcă*, în *colecţia* gospodăriei *doamna* are *şi câţiva dinţi cu punte şi o gingie întreagă*. *Doamna are, cum spune, când contractează o* nouă *casă*»

T*orie, de toate*. Nun *lipseşte nimic*. *Nici amin*»

T*irile, de care totuş nu suferă mai mult ca umbrela cu mânerul de bambus, dedesubtul căreia au tecut, pe ploaie*, şase *personagii* ale *unui* singur *rol dus până la capăt*. *La masa din sufragerie sunt două locuri, aceleaşi*: *soţul, oricare ar fi el, are scaunul fixat în faţa soţiei, şi mângâierile verbale nemodificate, ca un text tipărit, bisericesc, pentru maslu*, cu *un interval*, în *care* se *intercalează numele bolnavului*, schimbă *numai porecla de casă, actuală*, venită *odată* cu *soţul* răzgâiat *în*

C*opilărie*.

Un bărbat are o calitate stabilă pentru doamna, actualmente Doancea: *aduce*. *Se simte numa*r *decât după ce a dispărut*. *Măcar cât o măturică, un bărbat e un bărbat*: *principiul şi l-a cules din înţelepciunea populară*. *Şi după dispariţia unuia, doamna caută altul, şi de multe ori îl are gata cultivat, la o judecătorie, la un tribunal, la o percepţie*. *Sunt funcţiuni care la cuvântul «aduce» adaogă cuvântul «iese» cu diminu» tivul lui, «pică»*. *Şi sunt şi cele mai bune, căci nu te reazimi numai pe o leafă*.

— Găseşti tu *că* ar *avea* doamna *Doancea* oarece din *acea* aşa e*zisă* femeie *fatală*? *am întrebat pe Matilda*. *Eu am cunoscut un singur gen de femeie fatală, pe nevasta portarului de la internat. Oricine ai fi fost, a treia zi trebuia să treci la infirmerie*: *tratamentul dura şase săptă*»

Mână. *Dar nu mureai niciodată*. *Fatalitatea, când luai contact cu ea, costa numai cinci lei*.

Nevastăemea şi<a rafinat şi mai mult în cimitir noblețea sufletească şi suportă şi mai greu decât înnainte limbajul colorat. Dar nu i se pare că persoana în chestiune ar prezintă semnul vizibil al fatalităţii. Dimpotrivă, califică ea, e o femeie vulgară.

— *Dragă*, cinci *bărbaţi* morţi *în* serie *şi în ritm egal, asta comportă sens. Să zici că o dată, de două ori, haide*: *de trei ori, mai merge, fără* să pară *prea deocheat*. Dar *când* sunt *cinci la rând, toate*

cazurile cu începere de la cel dintâi aparţin unei caracteristici. E ceva. Nu?

— *Ceva pare să fie.*

— *Şi nu e măcar suedeză, o frigiditate nordică,* de literatură *din* negura *Septentrionului. Mie miear fi fost frică să mă încurc cu o asemenea femeie,* înţeleg *să* facă *şase copii,* nu *înţeleg să omoare şase bărbaţi. Cel care o ia, ştie totdeauna că vine după altul, şi repetirea tipică a împreju* rării o cunoaşte. O fi având ceva în ea, care întâi ameţeşte şi după aceea dizolvă.*

— Nea*i văzut că<i o tâmpită? obiectează Matilda. Admiţi tu otravă de asta la un morcov sau la un postârnac? Se cere plantă complicată.*

— Ajunge *să fii* o *ciupercă…*

Domnul cu care vine la braţ, să viziteze cinci morminte cu cinci nume deosebite şi situate în cinci regiuni ale cimitirului, a cerut un pahar cu apă şi voia să stea.

— *Le-ai văzut? O să cam fie al şaselea, văd de* pe *acum.* Pestevreo treiepatru luni, *familia sexuală a doamnei o să crească, în părţile vieţii viitoare, cu un membru. E palid şi asudă iute.*

Acum un an era voinic ca un taur. Desigur că soţia a şi început să puie banii deoparte pentru înmormântarea după *tariful cunoscut.*

— *Le» o fi dând ceva în cafea, răspunde Matilda.*

Femeile astea scurte…

— *Vrei să zici că au parcursul lung…*

— Tată de *şase* copii *eşti tu*? mă *mustră*

Matilda. Eşti din ce în ce mai puţin serios.

Şi pentru că toate vorbele unui om cultivat trebuie să se termine cu poantă, am voit să fiu spiritual:

— *Aş mai înţelege* să *mă ţii de rău dacă aş* fi avut *şase* neveste *şi* dacă *ai* avea *dinaintea pedagogiei dumitale un bărbat fatal.*

— *I*

Mă tot gândesc, în nopţile mele din cimitir, la o «Viaţă de Apoi», şi temele acestei romanţe, de peste Biblie şi Apocalips, îmi dau leneş ocol, ca nişte fulgi de zăpadă, animaţi de o mişcare circulară de fluturi, care nu vor să se lase jos, până la pământ. În toate paginile caietului meu am încercat un început, şi încă nu am învăţat nimic. Cum trebuie făcută o frază, şi mai ales cea dintâia. Cum trebuie potrivită plasticitatea unui subiect, mai fluidă sau mai închegată, ca să ia formă şi relief în cuvinte,

fără să curgă din ele. Notez, citesc, vreau, şi merge nu se poate mai greu.

Rezumate:

«La cele din urmă margini ale lumii, e Parat disul…»

Vreau să spui că după ce ˣs-au isprăvit şi zarea şi pământul…

«*Cele din urmă margini*» *totuş… Riscat. Câte rânduri de margini ar putea să aibă un lucru, chiar mare cât lumea? Seamănă mai mult a coji decât a margini. Iei un înveliş, dai de alt înve* liş…*

«Când ai pornit de pe pământ înnainte, după ce nu se mai vede nici uscat nici apă…»

Cum am zis? Dar înnainte nu e tot pe pa»mânt? Cineva îmi băgase în cap că pământul era rotund!

Nu vreau să ştiu. Plec înnainte, ca în Sfântele Scripturi: ce mă poate opri? Mă opreşte parcă noţiunea.

«*Uscatul*» *nu merge deloc. Manual de geo* «*grafie… Altceva.*

Să vedem, nu ar fi mai bine să înceapă cu «*dacă*»?

«Dacă purcezi înnainte…»

«*A purcede*»*… Oarecare aromă arhaică. Dar numai la infinitiv. La indicativul prezent,* «*purcezi*» *evocă puricii şi purceii. Obsedant. Nişte purcei ceva mai mari decât purceii, nişte iezi de purcei, nişte purcezi… Şi nici nu e bine. Nu se prea purcede înnainte, se purcede, mi se pare, de la…*

Să ne întoarcem la margini.

«La marginile lumii e Paradisul.»

Nu<i adevărat, bineânţeles. Dar atunci nimic nu<i adevărat. Fireşte că nun nimic adevărat, însă aşa se scrie. Cuvântul nu poate să fie adevărat la suprafaţă: trebuie să<l dezveleşti, în el e adevărat, conţinutul e adevărat. Să lăsăm aşa:

«La marginile lumii e Paradisul.»

Verbul «*e*». *Orice* «*e*» *şi* «*face*». *Când ceva ivare de lucru, stă în* «*este*» *şi în* «*face*». *Dacă nu găseşti cuvântul activ necesar, e lesne: put* «*face*», *pui* «*este*». *Stil* «*Télémaque ne pouvait pas se consoler*».

Dar de ce tocmai Paradisul? N*ear putea să fie altceva?… Ce să poată fi altceva? Paradisul e viaţa viitoare. Aş spune Infernul, dar e prea crud: Infernul e rezervat cimitirelor musulman şi evreiesc. Un intendent de cimitir creştin» orto» dox nu poate admite ca morţii lui să se ducă la Iad.*

*Să zic că*e*mi place? Parcă sunt obligat* să e*mi placă*!

Altă frază:

«Numeroasele spirale ale unui drum vast cit orizontul, duc domol îninAcolo.»

«*Acolo*» *ia literă mare*, *fiind locuinţa Celu*r *maiepresus*» *deefiinţă*, *scris cu literă mare*. *Dar un drum în spirale poate să fie preferabil cu evidenţă unui drum*, *pus ca o scândură puţin aplecată*, *între cer şi pământ*? *Vine parcă totuş mai bine să mergi curb*, decât *prea direct*: *vals în loc de marş*: *senzaţie de întârziere elegantă* şi *de nişte preparative*.

«Acolo, lacăte ţi zăvoare nu se pomenesc,» *Idee de lăcătuş*.

«Nu este adevărat că Raiul ar avea o poartă păzită de un sfânt Portar. Că acest portar star plimba, cu cheile pe verigă mare, pe dinaintea intrării. Ca ar aştepta să vie sufletele desfăcute de pământ… Un portar de calitatea celor dinăuntru refuză să stea, în marginea de dincoace de ziduri, cu atribuţia unică, pe veci, a cheilor grele. Grijă de rândaş, să nu rămâie porţile cât de puţin crăpate.»

Adevărul este că nu simpatizez cu prezenţa unui temnicer în poarta Raiului. *Dar polemică*, *acum*, *cu Sfântul Petru*? *însărcinare consacrată*, *prea cunoscută şi acceptată*. *Aş căuta un Rai Bôcklin*, *pictural*, *artistic*, *şi cu singura sentinelă a cedrului monumental la intrarea dinspre ape*.

«După inspiraţia călugărilor, care fac autoritate în materie, în aşteptarea ultimei călătorii icoanele înfăţişează pe sfânt cu creştetul capului cuprins întrmn coif de lumină, după modelele lunii, îmbrăcat în cămaşă de cânepă aspră şi încins cu o curea, sfântul învoieşte să intre pribegii aleşi ai marelui văzduh, pentru îndrumarea cărora Dumnezeu a pus în câmpiile Tăriilor licurici, candele de stele…»

Asta i>ar plăcea Matildei.

«Drumul veciilor este, dimpotrivă, desert, şi împărăţia lor nepăzită cu porţi şi încuietori. Câteva mii de pustietăţi, mărginite cu brâie de piatră, se

197

Podesc prinse ca treptele, unele de altele, în scara vastelor naosuri şi singurătăţi.»

Ar trebui *să* înceapă *cu* asemenea *frază*.

«Nici omul nwşi poate tărăgăna oboseala, nici armăsarul scapără potcoava.» *E ceva aici*.

«Cetatea Veciei nu se poate înfricoşa, de nimic, ca săjie străjuită cu împrejurimi.» *De la sine înţeles*…

«Vine cine vrea să se măsoare, Jâindeă nimeni nu poate ajunge.

Unii rămân mai înainacoace, şi alţii se târăsc până mai întriacolo.»

Parcă iese…

«În zilele cu totul senine, călătorii pe mare şi pescarii, careişi usucă năvoadele pe ţărmuri, culcaţi în nisipuri, cu ochii la cerurile deschise, pot să zărească mai mult decât căutătura noastră în pământ… Ei deslușesc şoseaua suişurilor legate din câmpii de câmpii şi ceţurile scoborâte unele după altele, ca nişte horbote dese, până în cele mai net gândite zări.»

Poţi să zici că idilicul Bernardin de Saint» *Pierre ar fi spus asta mai bine*?

«Câteva pâlcuri de insule şi de ţări despart lumea de lumea ideipesteimărgini. Ea nu e verde ca a noastră: e albastră, întocmită din sute de albăstreli, mai negre, mai stinse şi mai scufundatem alb.»

Această diferenţă cred că se face pentru întâia oară…

«Teritoriile, ca mătasea şi catifeaua, nu fac nici pulbere, nici noroi, înnădite cu şesurile de borangic, şi căile lor, ocolind apele de safir şi izvoarele amet tistei, se pierd în munţi de năframe şi în chiciură de peruzele. Agerimea văzului a dovedit câteodată chiar fiinţele mai presus de noi, surprime în de fum.»

Trebuie şi mai îndulcit…

«Căci toate sufletele pornesc către necuprins îndată ceişi leapădă stârvul în care sunt împachetate, ca fluturii omida. Şi se preoţesc, viaţa viitoare fiind întocmită bisericeşte şi Jlecare suflet făcând parte dintrtun cler, înzestrat, pe dată ce se avântă în lumina Tăriei, cu toate harurile zadarnice acestui pământ. Bărbaţii şi femeile, pierzând însuşirile şi amintirea pământeană, rămân ca nişte cristale uşoare. Alăturate, împreunate, sunt nesimţitoare unele cu altele. Ca brăţările din geamul unui păstrător de diamante, pătrunse de lumină. Şi totuş străine de ea (de lumina). Frumuseţea fiecăruia străluceşte nebăgatăm seamă, toate împuternicirile de odinioară fiind simplificate şi reduse la geometrie. Mâna nu mai strânge, privirea nu mai caută, auzul pierdut sita pierdut iscodirea, mirosul sta risipit, şi singur graiul rămâne, ca un cântec al harpei, în coardele căreia se rup şoaptele vântului în mărgăritare.»

Sunt emoţionat…

«Corurile leiaduce, murmurate până la urechea noastră, ca un farmec, uraganul iernii, îmbălsămat cu psalmi şi cu gângave stihuri şiectenii… Îngerii, sufletele copiilor, trec de la dreptul din leagăn în

rânduiala tagmei. Iau loc în roiurile vocilor mici. Se mută bătând din aripi, ivite de jurâmprejurul capului bălan sau smead, ca un guler de petale tremurate. Urcând cu un cer mai sus ori scoborând cu un cer mai jos.»

Asta ne*o* se*o pui*. *Cine are copii ar putea să plângă*.

«Viaţa sufletelor e o slujbă după adevăratul tipic, o privighere necurmată, somnul fiind necunoscut

199

Ca izvoarelor ţi mării ţi ca stelelor fi ×îngerilor, în vremea lui lisus.»

Exemplul e bun.

«Atunci, nebunii şi credincioşii atârnaţi în două lemne umblau după el prin pustietăţile lovite de vârful bont al cârjilor, ologii pe genunchi, ca nişte câini răniţi, cu capul mare şi târâţi ca balaurii răsturnaţi, fără să se gândească la hrana şi odihnă. Când îi răzbea totuş foamea, Mântuitorul isca pâine şi peşte din nimic, săturând mulţimile de slăbănogi şi lăstnd şi Jlrimituri, coşuri pline.

În Rai foame nwi, nici sete nuii, nici osteneală nuii. Ziua întreagă, noaptea-ntreagă sitfletele cântă, cântecul fiind ca vorbirea noastră: Neavând ce alt cânta, ele slăvesc în graiuri line pe Dumnezeu, căruia, nici lui, nu i se urăşte niciodată, căci ar obosi. Din jilţul de aur, ascultă.»

Poate că ar ieşi ceva şi din asemenea început, *pentru al Treilea Testament*. *Sunt urmărit*. *Aş vrea să apar din întuneric cu o lucrare literară şiemi trebuie o activitate pentru salvarea prestigiului secret*. *Morţii mă dezamăgesc*, *şi viii*, *cu care mă văd toată ziua*, *vin la mine tot ca nişte morţi viitori*, *ca să câştige trecere pentru mai târziu*. *Văzută din cimitir*, *omenirea nu e aceea pe care îmi închipuiam că o cunoscusem*, *şi mă demoralrzează*. *Ideile*, *dorinţele*, *preocupările*: *luminările*, *colivele*, *parastasele*, *candelile*, *molitvele*, *cioclii*, *popii* – *adevărata faţă*, *deghizată*, *pe stradă*, *în siluete provizorii*.

De vreme ce fiecare om capitonează un schelet, *nici nu* se*ar fi putut altfel*. *Mi-am înşelat*! *Am voit să fiu profesor*, *să-ţi fie ţărâna uşoară*, *domnule Ministru*, *că* me*ai numit intendent*. *Puteam să devin o somitate universitară şi să duc la perfecţi*» *une o vanitate de ignorant*. *Singurul lucru ce se poate vedea întrmn individ*: *scheletul impersonal*, *uniforma esenţială*.

Al şaselea copil al meu e băiat. *Scheletul lui minuscul e complect*,

îl sărut şi» l iau în braţe, ca înino radiografie, umbre de oase strânse la umbră de piept.

Pe o flaşnetă, care cântă subt felinar un vals şubred şi întretăiat de finaluri interioare şi de ago nii, apar, după zile, un papagal, un cobai sau o familie de maimuţe miniaturale. Muma, de mă* rimea unui şobolan, ţine la sân un pui cât o lăcustă, îl purică, îl leagănă, îl scarpină…*

Se împrimăvărează… Lam prins pe Mişu fugind de<a buşile printre morminte, şi cânta în poartă flaşneta…

Mieau fost aduşi doi oameni în două mo» tociclete, de către patru poliţişti, care «i strângeau de mână cu copci.

— Dumneavoastră sunteţi *domnul intendent*?

— *Sluga dumitale… Dar să precizăm; inten»*

Dentul *cimitirului*, nu *al închisorii*. Vă *atrag atenţia că aici e cimitirul.*

— *Cu dumneavoastră vrem să vorbim. Putem intra*?

— *Cum de nu*! *Dar văd căemi aduceţi nişte arestaţi…* Sunt *obişnuit să» i* primesc *numai morţi…*

Şeful echipei de poliţişti dezveli o emblemă, prinsă pe reversul gulerului hainei, ridicat cu discreţie, îmi şopti:

— Siguranţa *generală*! şi *râse* de *precizia mea… Sântără şi una şi alta, zise el, întrebuin**

Ţ*ând pluralul vulgar cu inteligenţă.*

— *Cum, şi una şi alta?… Nu înţeleg.*

— *Sunt arestaţi, dar sunt şi morţi… De arestat i<am arestat noi, dar că sunt morţi asta o ştiu numai ei…*

— *N-am spus că suntem morţi,* zise *cel mai bătrân din deţinuţi, cu un accent ca şi cum vorbea de dincolo de uşe. Am spus că* am fost…

— *Cum zici? întreb.* Ce *zici că* aţi *fost?…*

Lăsaţi»! vă rog, să *vorbească, nu» l întrerupeţi,* domnule *comisar.*

— *Am zis că am fost morţi…"…*

— *Şi nu mai sunteţi morţi*?

— *Nu…*

Poliţiştii răspunseră cu o revoltată ridicare de umeri.

— *Le-am fi tras noi o bătaie bună şi le» ar fi tre»*

C*ut pofta să facă pe foştii morţi, dar nu ne» a lăsat prefectul,* şi *procurorul ne» a trimis în anchetă.*

Apropiinduese de *urechea mea,* şeful *şopti*:

— Se*a stricat şi poliţia*. *Prefectul* e *amator de tablouri*. Şeful *Siguranţei face poezii*, *primul*»

Procuror e *pianist*… *Înţelegi*… Nu *mai e poliţia ce<a fost*, *o autoritate cu c*…

Ultimul cuvânt, *care voia să fie un plural feminin de masculinitate*, *fu atât de insinuat încât abia l<am perceput*, *ofensat de intimitatea la care îşi permitea să mă scoboare poliţistul*.

— Domnul procuror *cere* anchetă *la faţa locului*…

— *De ce mă strângi aşa*? *Dă*» *mi drumul*, dom

N*ule*, *zise cel mai bătrân dintre arestaţi*, *că nu sunt nici fur*, *nici tâlhar*.

Cuvinte chirilice… *Ciudat*!

— *Nu pricep ce vreţi să anchetaţi*, *zisei*, *luân*»

D*u*» *mi pălăria şi bastonul*… *O să mă iertaţi*, *sunt chemat de urgenţă la Morgă*…

— *Avem ordin scris de la Parchet*… *Vă rog*, *să nu ne jucăm*, *răspunse*, *impertinent şi ameninţător*, *şeful echipei*. *Poftim*. *Negru pe alb*. *Vorba vine*, *e scris cu violet*…

Amestecul de seriozitate şi rânjet din personalitatea poliţistului, *grav şi sceptic*, *riguros şi glumeţ*, *mi*» *a displăcut*, *îi luai din mână hârtia*…

«*Domnului Ministru de Interne*. *Confidenţial*.

Vă rog să binevoiţi a pune la dispoziţia Parchetu» *lui*, *prin Serviciul de Siguranţă*, *toate mijloacele de verificare şi control pentru a se dovedi daca*

203

I*ndivizii Oreste Popa şi Gheorghe Matei au fost întrodevăr morţi şi îngropaţi*. *Ei pretind nu numai că au fost morţi*, *dar că au şi înviat*… *Din arhivele Siguranţei lipseşte cu desăvârşire o secţie a decedaţilor liberi*, *asupra cărora nu există nicio supraveghere organizată*, *cimitirele guvernân*» *duese încă autonom*. *Vă rog să aprobaţi ca agenţii noştri să poată cerceta scriptele cimitirelor*, *în scopul de a se vedea dacă şi când au existat numele de mai sus şi la ce dată se găsesc înscrise în seria decedaţilor*.

Cercetându-ese arhivele din capitală, *de Stare Civilă*, *numele acestora nu se află trecute nicăieri*, *înnainte de a fi trimişi numiţii în judecată*, *cu actele dresate*, *subt acuzarea de înşelăciune şi de port abuziv de titluri*, *Parchetul e de părere să se facă o apreciere justă*. *Cazul*

nu este din neferi» cire unic. Se pare că o boală s» a ivit de curând. Ni se raportează de către m, ai multe Parchete căscau primit din ţară denunţuri… Unii indivizi ar afirma că ar fi fost morţi şi că nu mai sunt. Autorităţile civile, de acord cu cele bisericeşti, refuză să admită aberaţia, şi nu voim încă să credem că avem de<a face cu o epidemie morală sau cu o imitaţie bolnăvicioasă, fără o prealabilă radicală documentare.»

Nu mi<a venit bineânţeles să cred că se poate măcar pune asemenea discuţiune.

— Nu sunt cumva victima unei înscenări de farsă? am *întrebat.*

— Uite toate legitimările noastre, dacă te mai îndoieşti, răspunse vexat şeful, care mă şi aşezase între *subalterni.*

— Nu. O să telefonez.

Pusei pălăria şi bastonul în cui, înnapoi. Parchetul ţinea o şedinţă a cazurilor relatate şi, înino mare larmă de voci şi interjecţii, deosebii.

V*orbind cu primuleprocuror, ironiile împestriţate cu considerentul serios.*

— Vreau să vămtreb, domnule procuror, dacă, într-adevăr, în *numele* onoratului *Parchetseau* prezintat patru *domni* de *la* Siguranţă *pentru o cercetare la cimitir… Aceşti domni au adus, arestaţi şi imobilizaţi în lanţuri, doi necunoscuţi în vârstă, care afirmă că au fost morţi şi îngropaţi…*

Da?… Numaidecât.

— Din ordinul primului» procuror, scoateţi fiarele de la mâini imediat…

Agenţii se supuseră, înjurând, şi, liberaţi de strânsoarea mâinii, cei doi oameni îşi dezmorţeau încheietura.

— Ce *ţieam* spus *eu*? escrocii *au totdeauna parte de protecţii… Zise şeful poliţist.*

Cu spatele către birou şi pasionat cum devenii de strania împrejurare, n-am simţit că trecea timpul vorbind la telefon cu primubprocu» ror.

Lăsai receptorul din mână şi găsii biroul plin de lume. Venise şi Mărgărita, să cureţe. O văzui albă, cu buzele vinete, răzimată, cu ochii închişi, de părete, împietrită de cele ce auzea, cu ampli» ficaţiile minţii superstiţioase. Câteva femei, rămase în consternare, cu luminările în braţe, ca un znop de macaroane.

— Eşti bun, dumneata, să-mi spui în ce an ai murit?… Întrebai pe cel mai bătrân.

Trebuia modificată *terminologia*.

— După *1700*, *zise bătrânul*… *Nu-mi amin*»

Ţ*ese anul*.

— Totul e *de prisos*, *domnule şef*, *registrele noastre n-au mai mult de şaizeci şi doi de ani*…

Trebuie să renunţăm…

O femeie bătrână din popor, *cu bariş negru*, *muma unui mormânt sărac de prin ciulinii din valea din fund*, *se apropiase de* «*morţi*» *şi le*

M*ângâia cu o mână uscată*, *lin*, *obrazul*. *Ea crezu numaidecât în învierea lor*.

— Dacă *aţi înviat*, *mamă*, *le<a* spus *bătrâna*, *o să învie poate şi Şerban*… El *a* murit *abia* de doi *ani*… Trebuie *să* mai *aştepte*, *poate*.

*Şi atunci învia*ză *şi bărbatul meu*… *L* «*aţi cunoscut* pe *Marin*? Un *om oacheş*, *pipernicit*… Î*nsă inimos*… Mergea *niţeluş cam târâş cu un pi*»

C*ior*… *V* «*aţi întâlnit cu el*, *dacă veniţi de Aco*

Io?… *A* închis *ochii cam pe la Paşti*… A*cum vreo douăzeci şi doi de ani*… *Le-am înmormântat* lângă *Buzău*…

Oamenii tăceau, *liniştiţi ca nişte ne* «*oameni*, *şi doamnele care se mai aflau de faţă trecură cu tot sufletul de partea femeii bătrâne cu barişul negru*, *înconjurând pe deţinuţi*.

— *Dacă noveţi unde sta*, *poftiţi la mine*, *zise o cucoană cernită*, către *morţi*…

— *Comunicaţi domnului primtorocuror că nu putem face nicio cercetare*, *zisei*.

— Haideţi în *motociclete*! porunci *şeful de agenţi*.

Ieşiră din cancelarie şi, *pe poarta cimitirului*, *în stradă*. *Agenţii-şofeuri apăsară în pedale şi bubuitura porni*.

— *Merge singură*? *întreba cel mai bătrân dintre arestaţi*.

— *Daz cum ai vrea să meargă*, *cu boii*? *răspunse cu prostească obrăznicie agentul*.

— *Ce zgomot*!

— *Nu ę ca în cer la el*, *zise cu batjocură şeful comisar*.

*S/a instituit azi pe lângă Parchet o co*mr *siune din care trebuia să facă parte neapărată*, *de consilier*, «*directorul*», *cum i* se*a dat titlul*, *al cimitirului principal*. *Matilda o să fie mulţumită de gradul căpătat*, *onorific*, *chiar fără spor de salariu*, *şi mai ales de distincţiunea că sunt singurul factor competent în specia juridică nouă a foştilor morţi*.

Î*ntre noi figurează şi câte un reprezintant al cultelor recunoscute*,

vicarul nostru, un canonic catolic, un rabin, un pastor protestant etc. *Şi un medic. Prin stăruinţele primuluùprocuror, singurul magistrat neînclinat spre luarea în derâdere a evenie mentelor, ni* sea *dat o sală de şedinţe, dezafectată, de la unul din tribunale, şi o echipă complectă de personal, un judecător de instrucţie, cu grefier şi arhivar. Erau de cercetat o sută douăzeci şi trei de cazuri de foste morţi, după o procedură ce trebuia abia improvizată şi după un cod al căruia criteriu trebuie găsit acum.*

Un jurământ adeh*oc ne<a legat de împute*mr *cirile şi datoriile noastre*: «*Jur înnaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor că voi judeca fără părtinire, cu conştiinţa curată, fără mânie şi grabă, la lumina dovezilor şi a sincerităţii, cazurile ce mi se vor înfăţişa*».

Primubprocuror a înlăturat din primul moment bănuiala escrocheriei, tăgăduind dreptul ceeşi

A*rogaseră Parchetele şi autorităţile de poliţie din ţară la această calificare şi considerând mai repede apariţia întâmplărilor denunţate ca o boală a sensibilităţii, ca o neurastenie gravă, ca un gol sufletesc ce trebuia bine examinat, înnainte de a se expertiza bolnavii presupuşi la spitale sau la instanţele penale.*

Î*ntâia şedinţă a durat toată ziua până noaptea târziu, citinduese rapoartele telegrafice ale câtorva prefecţi, care nu puteau să tolereze vâlva pricinuită de către «foştii morţi». Pretutindeni, poporul se grămădea să-i vadă, aducându-le daruri, pe care implicaţii le refuzau.* Î*ntr<o comună, arestarea unuia a dat naştere la dezordine, oamenii au sărit în ajutorul lui şi l» au scos din mâinile jandarmilor, vociferând. Prefectura trimisese o trupă de ajutor, şi sătenii în fierbere, în faţa primăriei, uitaseră de toate treburile lor, adunaţi cu femeile şi copiii. Raportul cuprindea zece coli pline.*

E o poveste de necrezut. Parcă toţi sunt nebuni, şi oamenii şi personajele şi autorul raportului.

Sătenii, somaţi să scoată din mijlocul lor şi sad dea pe mort autorităţii, s» au opus. La a treia somaţie, trupa, care amenințase, a tras o salvă în vânt. Mânia oamenilor a sporit. «Trageţi în ei!» porunci comandantul, asistat de procurorul judeţului – şi soldaţii traseră orbeşte. O sută de gloanţe intrară odată, pe o singură însutită descarcă» tură, în populaţia nemişcată… Ce sea *întâmplat, că* nea *căzut niciunul? Scos din fire, magistratul porunci a doua salvă ofiţerului comandant, care, cutremurat de o impresie, răspunse că nu mai repetă comanda.*

«*Pe răspunderea mea, soldaţi, faceţi*» *vă datoria*!» *ar fi strigat magistratul. Soldaţii steteră neclin*» *tiţi, cu ochii la ţărani.*

Atunci, procurorul ieşi înnaintea plutonului, zmulse arma unui soldat şi, ochind în grămada de oameni, zise: «*Să vă arăt eu cum trebuie să trageţi*!». *Şi trase. Ţintise în trupul unui copil, cel mai apropiat de el, şi copilul rămase în picioare. I se părea magistratului că fuge mintea. Se împletici, îşi recapătă hotărârea şi mai trase o dată într-un om înnalt, care, făcând doi paşi înnaintea locuitorului ochit, trebuia să primească focul în piept. Glonţul se risipi pe drum. Atunci magistratul căzu în genunchi, pradă fricii. Ra*» *portul descrie scena în amănunţimi. Magistratul striga*: «*Iertaţiemă, oameni buni, că nu ştiu ce fac*!».

— N-am mai pomenit! *ziseră preoţii din corni*»

S*iune. E, într-adevăr, un raport oficial*?…

— Semnat, vizat şi înregistrat, lămuri primul»

P*rocuror – şi strict confidenţial, cum vedeţi. Şi continuă*: *Armata a înnoptat în sat şi, dimpreună cu locuitorii şi cu fostul mort,seau dus la biserică, rugându*» *se lui Dumnezeu*.

— Trebuie să fie o gravă eroare sau o scama»

T*orie, zise vicarul, o rătăcire a tuturora*.

Şedinţa a durat până aproape de miezul nopţii, examinându-ese documente şi, avându-ese în vedere funcţiunea principală a fiecăruia, ˣs-a luat hotărârea ca şedinţele de examinare a rapoartelor să aibă loc noaptea exclusiv.

Am copiat din hârtiile mai caracteristice. Sunt mai multe sute.

Ei.

Un locuitor din Corbii Mici trimite prefeotului de judeţ, Dumitru *Nicolau*, o *scrisoare*:

Se petrec, domnule prefect, lucruri tăinuite, şi înţelegerea e luată, peste tot, ca niciodată să nu sufle nimeni un cuvânt. Temere este peste tot locul. Temere pe de o parte, şi parcă şi nădejde câteodată: *suntem nedumeriţi. Nu vede toată lumea că este ceva nou*? *Ni se zminteşte mintea, ne înşeală ochiul*? *Nuemi vine să cred că e numai unul din noi nălucit – căci toţi vedem la fel. Cam pe la toate răspântiile se aud şoaptele ascultate nu mai de mult aseară, dinaintea puţului ctitoru*» *lui Noe*.

«*— Le-ai văzut*?…

— Daz cum să nu<l văd?!

— El să fi fost? *hai văzut bine*? *te* «*ai uitat la el de aproape*?

— *De, mai ştiu şi eu*? *… Mi<e frică, frate*

Gheorghe, să mă apropii de el… Când îl văd, mi se întorc minţile în cap şi îmi tot zic: *el să fie ori mă înşel eu*? *Leit el*… Mă *crucesc*. *ÎI*

Cunoşteau şi *câinii… Uite, l<am* văzut *întâiaş dată, veneam încet, numărânduemi banii de pe porumb. La cotitură, ridic ochii şi îmi vine rău…*

E*ra tot el*! *îşi răsucea mustaţa întocmai ca el, cu deştiul mic… Tot aşa îmbrăcat peste tot…*

Î*ntocmai. – o*

— *Să ştii că e făcătură la mijloc*, mă *vere…*

— *Parcă sunt nebun, ţi<o spun drept… Acum, când îl văz, îmi scot căciula şi mă* fac *verde*.

El nueşi aduce aminte parcă de nimic; *zâmbeşte aşa, cam în batjocură, şi mă întreabă*: *„Eşti sănătos*.

Gheorghe?" *şi se uită drept în gura mea. Marţi i<am zis*: *„Nu mă mai fierbem loc, jupâne, că mă spânzur…*". *Îţi spun drept că am plâns şi că nu mai am linişte. Mă gândesc toată noaptea numai la el*.

— *Ce» o fi cu blestemăţia asta*? *Când ştiu bine că ¿u i-am turtit capul cu mâinile mele şi i-am sleit creierii ca un ou de vierme, că i<am golit burta de maţe… Şi să» l mai văz dinaintea ochilor mei*? *Nu cumva ni se pare, bre*! *Zi că ni se pare*!

Zi că nu se poate – că înnebunesc.

— *Măi frate*, ciudat *lucru este că nu mi se* pare *deloc…*»

Vă aduceţi aminte. Acum treizeci de ani, în răzmeriţă, au fost ucişi, pe drept şi pe nedrept, o grămadă de stăpâni. Unii din oameni au fost descoperiţi, alţii nu. Dar şi din oameni au fost mulţi împuşcaţi fără vină. Boierul Alexandru stăpânise judeţul Oltului. După ce răscoalele se potoliră, el arăta pôterelor oamenii de care voia să se scape, pentru v<o brazdă de pământ, pentru v<o femeie, şi ei erau duşi pe jos, încolo, peste dealuri, în muchia dealului se ridicau puştile, ca din greşeală şi ca şi cum oamenii ar fi voit să fugă. Şi potera se întorcea întroltă comună, fără oamenii pe care îi lepădase.

Ştiţi că toate cercetările făcute pentru dovedirea omorâtorilor proprietarului Zănog niau *dat nimic. Vreau să spui că ham omorât noi, tot satul, şi nu v<aş fi spus nici azi, dacă nu ham fi ˣîntâlnit în carne şi oase pe proprietarul Zănog, ucisul de noi*.

*Părerea noastră de rău e foarte mare după uci*e *derea lui, pentru că ham omorât în pripă, numai aşa, ca să omorâm şi noi, cum omorâseră*

întrolte

211

P*ărți și alții, care treceau prin sate și spuneau că a venit revoluția și că ei se duc la revoluție*.

Boierul Zănog fusese un om tare cumsecade, nu ca alții, dar nu găseam pe cine să ucidem și l<am ucis pe el. *Să nu credeți, domnule prefect, că am dat cu topoarele, cu furcile, cu retevei le cumva*. *Nu*. *Le-am omorât cu mâinile, cu opincile și cu picioarele goale*. *Le-am chemat în șosea și i<am spus*: «*Vrem să te omorâm*». *El ne<a între*» *bat*: «*De ce*? că *nu v<am* făcut *decât bine*». *Noi am răspuns*: «*Trebuie să te omorâm, fiindcă a* venit *revoluția*». Și *l<am omorât trăg*ându-l, *rupându* «*l, turtindu<l, cocoloșindu/1* și *călc*ându-l *până ˣs-a făcut noroi roșu și* nea *mai rămas din el, în praful șoselei, nimic, nici oasele*. *Boierul Zănog intrase în pulbere ca o pată de cerneală într<o sugătoare de la primărie*. *Rămânea din el numai o* murdărie *neagră întinsă pe șosea*.

De ce vă spun toate acestea? *o să mă întrebați, după ce fapteleseau prescris*. *Fiindcă ne întâlnim fiecare din noi în toate zilele cu boierul Zănog*. *Nu știu cum vine, de unde vine și unde stă noaptea*. *Umblă toată ziua* de *„a lungul șoselei și se uită la praf*. Îl *întoarce cu vârful biciuștii, dar, afară de locul unde a pierit, parcă a uitat celelalte împrejurări*. *Numai că te vede și te întreabă*: «*Ești sănătos, Gheorghe*?… *Ce face Anica*?…» – «*Mulțumim dumitale*.»

Lucrul e foarte adevărat. *Nimănuia nu i se pare și totuș credem că avem năluci*. Se*a zăpăcit multă lume în vremea asta*. *Trece câte un om*. *De acolo, din poartă, cineva se uită în lungul drumului*. *Omul zice*: «*Parcăd cunosc… De unde*?» *Nueși aduce aminte*. *Face câțiva pași, iar se oprește, pe urmă seentoarce speriat*. *Stă ce mai stă și o ia la fugă*. Le*a cunoscut*. *Murise acum câțiva ani*. «*Dumneata ești, nene Cutare*?» *Și cel din poartă pleacă râzând*.

De la noi au înviat, cum zic ei, mai mulți. *Și prin alte părți, au înviat și au trecut pe la noi*. *Neeam deprins urechea cu pasul lor de noapte, cu toate că nu ne putem deprinde*. *Cât ține întunericul, trec pe șosea, câte unul, câte doi, încălțați ca în niște pâslă și șomoiage de paie*.

«*Bună dimineața*!» *strigă câte unul, tocmai după ce* se*a înnoptat de tot*. *Bună dimineața în toiul nopții*! *ce vrea să zică*?

Și tot felul de zvonuri și de șoapte dau ocol amărăciunilor noastre. *Unii zic că* se*a întors Messia, că au venit Mântuitorii, că se pregătește ceva, ce* ne*ar mai fi fost, că* se*ar fi apropiat sfârștul lumii, că* se*ar fi*

ˣîncepând iarăş un început, dininaltă parte.

Ia, domnule prefect, nu mai ştiu nici eu ce să mai spui.

Din *Belciugari*, la *celălalt capăt de ţară, o altă scrisoare*:

La curtea domnului Dinu Petre, s» *a ivit tatăl soţiei, Lambru*, decedat *acum* şaisprezece *ani. 1 a venit cam pe la miezul nopţii, din cimitirul Sfânta Treime. Prin zăpadă şi îmbrăcat de vară, pentru* că *fusese* înmormântat *în mai, bătrânul se grăbea. Lătr*ându-l *câinii în bătătura conacului, a ieşit vătaful Marin şi ha găsit în grajd, micşorând lampa, care ardea cu flacără mare, căci, pe vremea lui, Dumnezeu să<l ierte, nu ştiu cum să mai zic, domnul* Lambru *era* cam *zgârcit*. Î*mprejurul capului îi pâlpâia boierului un fum ca de pucioasă. Mersul* era *mai ciudat, neauzindu<i-se* pasul *şi parcă plutind de un lat de mână deasupra podinei din grajd*.

Bătrânul se*a dus la vite. Le-a mângâiat pe şolduri, vacile şi oile nuseau speriat, pentru că, în lipsa lor de grai, încă din noaptea din Betleem, când au suflat abur cald în pruncul care trebuia şi el ucis şi înviat, poate că vitele ştiu mai multe lucruri decât noi*.

Vătaful Marin ˣs-a ţinut după domnul Lambru ca după un hoţ, pregătit sătl *doboare cu ciomagul, dacă ar fi desprins de iesle vre una din vite şi, ascunzându-*e*se pe după cai, voia să-i vadă faţa mai bine, şi a strigat de două ori*:

— Cine e?

Dând cu ochii de socrul domnului Dinu Petre, întâi ˣs-a zăpăcit, apoi ˣs-a şters la pleoape, că îl cunoscuse din viaţă. Şi când bătrânul l/a întrebat:

*— Ce mai faci, tu Marine*r *dar mare ai mai crescut*! *vătaful a rupt-o* de *„a fuga, şi* se*a oprit tocmai la casa proprietarului. A trântit uşa, a încuiat-o pe dinăuntru şi a căzut jos, la picioarele domnului*

Dinu.

— Ce te<a apucat, măi Marine? ha *întrebat stăpânul*. Nu te-am văzut *niciodată dârdâind aşa*.

— Ia, strigoiul! a *răspuns vătaful. Strigoiul* boierului *Lambru*.

Domnul Dinu Petre a râs.

— Ai căpiat, Marine.

El nu credea în strigoi, învăţase carte multă, era obişnuit cu ale timpului şi avea multă judecată. Strigoi? *Strigoii umblă prin capetele ţăranilor proşti. Cum ar putea să fie strigoi în văzul şi ştiutul oamenilor*? *Ar fi nefiresc, aşa spune. El îşi aduce aminte totdeauna cu groază de o*

descoperire pe care o făcuse în sat, venind din străină» ţaţe. Dar asta era altceva, în pălimarul unui gospodar, văzuse, bătută cu un piron în grindă, inima unui mort, răpită dintrmn mormânt dese făcut noaptea, subt cuvânt că omul îngropat de curând se făcuse strigoi şi turbura tihna locuitorilor din comună, careseau hotărât, după o datină din bătrâni, să-i dezgroape şi, înjunghiin» du-l subt coaste, sad zmulgă inima şi să i» o răstig nească. Un bolovan de muşte muşuroite colcăiau pe inima din cui a strigoiului osândit…*

De când s; a însurat şi munceşte moşia soţiei lui, la Cărpineşti, de auzit a auzit de strigoi, dar nimeni nu i-a arătat niciodată unul.

— Ai băut ceva, Marine, zise boierul.

215

— Duete şi vezi şi dumneata, sărut mâna, răs

P*unse Marin.*

— Nu te duce, să *nu răceşti,* zise *cucoana.*

Ştii că *temcearcă* mereu *guturaiul.*

Totuş domnul Dinu Petre se duse. Îşi *puse şuba de vulpe şi trase căciula pe urechi. Ca să fie, deşi slobod de erezii, ferit de* vreo *întâmplare, luă câinii cu el şi porni la grajd.*

S» a întâmplat sau nu ceva, boierul se întoarse de<a fuga în casă, trânti uşa, ca Marin, şi fugi pe la toate să le încuie şi căzu întoun jilţ, lângă cucoană şi cele două fete mari ale lor.

— Ce ai, Dinule? ba *întrebat cucoana.*

— Mi se pare că e adevărat, răspunse el, uit în

D*uese speriat la geamuri. Sunt închise bine*? *Le-am văzut*! *Strigoiul pusese gura la o ţâţă şi sugea.*

Îi era sete. Când am intrat în grajd, începu să zâmbească, şi, văzându-l că *vine* spre *mine cu braţele întinse, mă dădui înnapoi.* Î*nchizând graj*

D*ul, mi* ×s-a *părut că* m-*a apucat strigoiul de pul.*

P*ana hainei, care mi se prinsese în uşe, şi era să înlemnesc. Nici câinii n-au voit să mai intre*:

A*u mârâit,seau uitat înfricoşaţi şi au plecat. Ştiţi ce viteaz e Grivei*: *tremura ca un cal în vecină*»

Tatea *lupului. Nu se mai alătură niciunul de gfaJd-Cucoanei i se păru că înnebuniseră şi Marin şi boierul. Dar privirile îi rămaseră pironite la geamuri. În umbra ferestrei se străvedea parcă un chip de om care căuta înăuntru şi care se lipi de sticlă. Nu era o închipuire. Nasul*

strigoiu» lui se turti pe geamul aburit.

— Uite<l! şopti tremurând cucoana. A venit!

Domnul Dinu Petre nu cuteza să mai vază. Şira spinării îi era rece şi<i spânzura de ceafă ca un lanţ de puţ, şi cucoana nueşi mai putea muta, de frică, privirea din fereastră. Bătrânul făcu un semn. Apoi bătu în geam:

— Nu mă primiţi în casă? zise bătrânul.

Soţii abia mai avură puterea să suflem lampa din mijlocul odăii şi, făcândujse întuneric, unul lângă altul îşi îngrămădiră ochii în negură, nepu tincioşi să eşi dea seama ce este adevărat şi ce li se pare. Când mai bătu o dată bătrânul în geam, soţii simţiră trecându-de prin minte o fâlfâire ca de zbor.*

— Mi<e foame! zise bătrânul, şi stete puţin ca să capete răspuns.

— Ai auzit?… Şopti *cucoana Elena. A spus că-i e foame. Ce<o fi ˣînsemnând asta?…* Le-am *făcut toate pomenile.* Nea *rămas niciun soroc neâmplinit.*

— Mi separe, zise domnul Dinu, căzând în gol, că în ultimii ani ai cam uitat. Mâine mă duc la târg şi cumpăr lumînări, ulcele şi basmale. Să faci disdeedimineaţă colivă.

— Ce crezi *tu, Dinule*? îl *întrebă cucoana, pot să fie strigoi*? *Şi* sear *putea să se fi făcut tocmai tata strigoi*? *Pentru ce*?

Pus în faţa lucrului plin, domnul Dinu Petre se gândi puţin. Se sculă din colţul de odaie, în care stătuse ghemuit, şi zise:

— Eşti o proastă, şi eu sunt şi mai prost ca tine.

Este cu neputinţă!

Închis într<o încâlcire şi neştiind hotărât ce să mai creadă, îl apucă mânia. Îşi ridică semeţ capul. Puse mâna pe puşcă. Se duse tiptil la geam.

Strigoiul păşea ograda către poartă, negru în zăpada scânteietoare. Luă domnul Dinu puşca la ochi, o sprijini bine între bărbie şi umăr, chiti şi trase.

— L» am omorât! zise *domnul* Dinu *Petre.*

Un urlet *de* câine *împuşcat* rupse *rotogolul tăcerii.* Grivei *fusese* dat *peste cap.*

V

… ce

Următoarele relatări *veneau dintr<o mî» năstire.*

În luna februar, brazdele unui vânt ça de piatră se izbeau de

mânăstirea noastră, prinsă în zăpezi învârtitoare. Nopţile utreniilor îngheţate, înspăimântătoarele pustii ale nefiinţei, tăbărâseră pe mânăstire. La 2 din noaptea de marţi, abia începuse slujba. Eram laectenii. Amorţiţi, înt *gheţaţi în străni, auzeam vocea slabă a citeţului, din mijlocul bisericii, întreruptă de trosnetul şi scrâşnirea turlelor. Fratele citea tocmai Epis*» *tolia lui Pavel către corinteni. Cucuvaia care trăieşte de patru sute de ani în pantocrator, se strămuta prin faţa candelelor, de pe tâmplă pe lanţul policandrului, şi de câte ori i se aţin*; *gea gheara de lanţ, se întorcea ţipând în haosul bisericii.*

Un vânt ne-a umflat deodată camilăvcile.

— Î*nchideţi uşa*! *strigă stareţul din strana lui depărtată.*

Se auzi murmur de lume.

Stareţul îşi întoarse aspra căutătură cenuşie peste noi şi se dete jos pe papura lui, ca să mustre pe cei ce veneau atât de târziu, la un ceas şi mai bine după toaca de noapte.

*Dar abia trecu de scobitura străni*lor, *şi stareţul se întoarse*:

— Veniţi să *vedeţi, striga preacuviosul arhi*»

M*ândrit Visarion către preotul din altar.*

Arhimandriţii şi protosinghelii, ieşind din străni, văzură încolo, pânăm fundul bisericii, câteva sute de călugări albi, venind din viscol şi îmbulzindu-ese la intrare ca în icoanele dreptţilor şi cuvioşilor zugrăviţi în tindă.

— Hristos a înviat! *părinte Ieremia, zise schiv*»

Nicul *Macarie.*

*Hristos a înviat, acum, înnaintea sfântelor pa*e *cum*? *Care Hristos a înviat*? *Mai este un Hristos*? *Cine ta numele lui în deşert*? *Şi din ce schituri, chinovii şi scorburi vin toţi părinţii ăştia la noi, acum, în mijlocul iernii*?

Un duh de pădure însoţea, ca un miros al lor, sălbăteciunile.

Citeţul întoarse capul, stete din citanie, şi se duse în altar, arătând celor din jurul prestolului pe ieromonahul Dionisie, începătorul obştiei.

Preotul de rând, în odăjdii, scoase capul pe deasupra uşilor împărăteşti. Făcând cruci mari, preacuviosul Dionisie venea înînacolo. Preotul fugi pe uşa din dos, cum se găsea, în veşminte, în curtea mânăstirei, strigând: «*Iisuse, Fiul lui Dum*e *nezeu*!… *Satana mânecă la noi*!…»

*Ziditorul mânăstirii trecu pe lângă mine, pre*e *cum spusei.*

— Bun e Dumnezeu, frate Iachinte, îmi zise.

Ştia cum mă cheamă. Ieam pus o metanie şi am voit să-i sărut mâna.

— Nu te apropia încă de mine, zise stareţul.

Carnea mea creşte la loc cu încetul. Ca Lazăr sunt, abia sculat din mormânt.

Părinţii noştri din mânăstire apucase care încotro, şi eu rămăsei să slujesc stareţului Dionisie, răposat întru Domnul acum două sute douăzeci şi doi de ani. Duhovnicii, preoţii, ierodiaconii şi arhimandriţii, în odăjdii şi stihare, ieşiseră cu

219

Evanghelia şi *cădelniţi şi*, dând *ocol bisericii, strigau*:

— Venit» a Satana în mijlocul nopţii la noi… L*isuse, Mielul lui Dumnezeu, nu lăsa pierzătorului de suflete puterea să ne ispitească.*

— *Amin*! răspundeau *fraţii întreun glas*; *şi* năprasnicul vânt *înneca gemetele*, sfâşia *vocile încă fierbinţi, aruncând rugăciunile şi împrăştiin**

D*ude în beznă şi nămeţi. Talazele de omăt se tăvăleau ca nişte aşternuturi răscolite, perdelele groase de gheaţă se rupeau în cartea de argint şi aur.* P*e care degetele degerau ca nişte încuietori cu paftale. Un preot începea pe de rost capitolul din Evanghelie al fecioarelor înţelepte şi al can>*

D*elelor pregătite. Iclisiarhul*, de *la un capăt al obştiei, striga*:

— Citeşte mai bine că «*A ieşit Semănătorul* să *semene…*»

— Las că *e bine*, preacinstite *părinte…*

R*ăspundea o voce de subt amvon.*

Şi fiecare cânta un cap, un psalm, un tropar şi «*Sfânte Dumnezeule, Sfânte fără de moarte*», *după cum îl ajutau mintea şi învăţătura.*

— Tare mă doare sufletul, părinte arhimandrite, se văita un protosinghel.

Răzbiţi de frig, fraţii s/au dus în chiliile calde, dar cum niciunul nu mai avea puterea să rabde singurătatea, câte doiitrei laolaltă se înghesuiau ca să se mângâie şi să se lămurească.

*În biserică, numărul monahilor albi, care înfr coşase obştia, se făcuse mare, da din biserică pe dinafară, se revărsa pe drumuri, printre sălcii şi răchite, umpluse faţa heleşteului îngheţată pe papură şi trestii, şi nu se mai sfârşea din toată zarea. S» au aprins luminările şi cele două pol*r *candre. Părintele Dionisie se uita la sfântele vase, vorbea cu unul*

deeai lui, un monah păros, cu barba până în ochi şi în curea…;

— Eu am *lăsat* odoare *de* aur *adevărat, şi uite acum cu ce se slujeşte*.

— Preasfinte… Sunt la muzău, îl informai eu.

— Ce» ai zis, bre?

— Vlădica cel mare le<a luat, preasfinte, acum zece ani, şi le-a *turnat din nou, ca să le înfrumu*»

S*eteze, zise un alt monah*.

*— E adevărat, preasfinte. Preasfinţia*evoastră *aţi pus câteva şiruri de rubine şi mărgăritare prim**

P*rejurul potirului. Vlădica a zis că e mai frumos să nu se vadă, şi le<a dat ca să le toarne din nou sfântele vase, aşa ca pietrele să rămână pe dină*

Un tru, în *miezul aurului*.

— Aşa se lucrează azi, bre!? *se miră ziditorul*.

— Aşa, preasfinte. Când se dreg lucrurile vechi, care nu mai plac, le intră scumpeturile pe dină

*Un tru, ca să fie ca şi sufletele noastre, nevăzute şi străluci*toare *întru întuneric, zise un frate*.

Ceilalţi călugări albi cercetau icoanele şi se mirau şi ei. Unii se cunoşteau, alţii nu, şi se uitau unii la alţii. Părintele Dionisie, însoţit de mulţi călugări care grăiau în mai multe chipuri, voia să se uite deeaproape la zugrăveli.

— Nu se mai vede nimic, părinte arhimandrite.

Ce «i asta?

— Pictură cu oloi, spuse un monah care murise de curând, executată de Max Spintzler din Copcii»

H*aga, o celebritate, preasfinte. E şeful unei şcoli* artistice care*âm părţeşte* linia *în* puncte *şi din puncte face ceaţă*.

— Taci, bre deşuchiatule! *zise stareţul Dionisie*.

— A fost concurs subt preşedinţia ministrului, preasfinte.

— Cine<i acela, bre? *Taci, deşuchiatule*! *îţi mai zic. Că abia înviaşi din morţi şi te trimit*

Răului înnapoi.

— Să vie moş Niculai, porunci stareţul Dio

N*isie, să şteargă toate aiestea şi să le facă la loc*.

— Nia *foame*, cinstite *părinte*, se *plângeau călugării albi, care sosiseră ca la vreo patru mii* şi purtând *fiecare* împrejurul *scufiei* o *aţă de rază albăstruie, ca un fir de beteală licărită. Unii din ei nu mai gustaseră pâine, după câte spuneau, de câte trei veacuri întregi.*

— Frate chelar, porunci stareţul Dionisie. Dă câte o cană cu vin şi merinde bune.

— Chelăria e goală, merinde nu<s, şi chelăriile vechi ˇs-au *dărâmat. Nici căni nu se mai găsesc.*

Sunt la minister.

— Vom videa *la ziuă, fraţilor… Rugaţi>vă fierbinte.*

Nu ştiu, să fi fost o nălucire, care nu a fost numai a mea. Toţi părinţii au văzut ce povestim aici, şi câţiva zac de atunci bolnavi.

Subscrie lângă scriitorul acestora chinovia înetreagă şi mărturisesc în frica Domnului arhimane driţii şi duhovnicii. (*Urmează trei sute douăzeci şi trei de iscălituri.*)

I *îi. H*

I i *Canonicul din comisiune explica felul deose**

B*it cum înviase pe timpuri Mântuitorul. Dacă va fi să fie, când va fi să fie, învierea se va petrece întocmai ca atunci.*

— Cu Domnul nostru Iisus Hristos, învierea ˇs-a săvârşit aşa: El înviase odată pe pământ, şi se*a suit la ceruri cu sufletul şi trupul. Dovada o aduc apostolii, care l<au văzut. Fiind pe o înnălţime şi vorbindude cu duioşia şi cu tristeţea dulce a unui Dumnezeu care se făcuse om numai ca să guste amărăciunile vieţii mărginite şi care murise odată şi înviase, păru ca o haină uşoară, clătinată de vânt. Pasul i se desprinsese lin de pământ, rămăsese un timp apropiat de ţărână, până ce şi cele din urmă cuvinte vor fi fost rostite – şi depărtarea crescu până ce Domnul nu se mai văzu.*

S-a suit repede la ceruri, ori ˇs-a suit încet?

— Apostolii nu mărturisesc, ei fiind îngenunchiaţi şi cu ochii şi cu genunchii. Când şieau ridicat cape? tele, Mântuitorul se mai vedea cât un fluture alb.

Cei care vedeau dincolo de ceruri aduc totuş mai amănunţite ştiri. Ei au scris în Biblia apocrifă, nerecunoscută şi repudiată de Sinoade şi de Biserici, că DumnezeuzTatăl, după suferinţa răstignirii şi a morţii şi a învierii, când a trebuit să fie răsturnată piatra grea de pe mormânt.

U*riaşă, a trimis un înger albastru ca să desce» duiască, şi care, desfăcând lespedea din lăcaşul ei, şi aruncând» o deopotrivă cu aripa lui,*

a scos viaţa din puterea ţărânii. Şi voind să cruţe Fiului o nouă *oboseală, a pogorât o podină de nori jos de tot din văzduh, şi pe podină se afla carul de flăcări al proorocului Ilie, mânat de însuşi Ilie, marele surugiu al lumii dumneze* ieşti. Acoperit de o perdea de nori groşi, carul a putut întoarce pe loc şi ˇs-a putut îndrepta, fără să fie zărit de prostime şi de credincioşii de rând, către cetatea cu clopotniţi şi cu căprioare de jurâmprejur, albe, păscând mărgăritare pe ţărmul unui lac de lumină.*

Negreşit că, până să sosească la porţile de ameţist ale cetăţii, Tatăl era înştiinţat dacă Fiul a purces în sus şi dacă se apropie teafăr. Ştafetele erau aduse de îngerii mici, cu gulere de aripi, pe care Făcătorukartoate i<a lăsat fără braţe şi fără trup, ca să nu se lipească frumuseţea lor de nimic pământesc.

Este adevărat că în vremea lipsei de treizeci de ani din ceruri a Fiului, trimis să ia chip de om, Tatăl făcuse pregătiri să e*şi primească mlădiţa înnapoi, întrmn colţ liniştit de Rai. Zeii greceşti şi latini, care umpluseră ţara de dincolo de văzdu» huri şi se purtau ca oamenii de jos, căpătaseră obiceiurile urâte ale tărâmurilor de unde veneau. Ei fuseseră alungaţi la marginile Tăriei, în marea pustietate, iar cei mai tineri din ei siliţi să se boteze repede şi să se nască din nou, înaltă stihie. Mulţi dintmnşii fură făcuţi caraule la marginile cu întunericul veşnic al grădinilor cereşti, ca să oprească trecerile pe adierile beznei.* În *care îşi ispăşeau păcatele, înnotând fără oprire în apele negre fără fund, osândiţii veciei. Cu fecioarele vestale şi cu toate preotesele tinere şi frumoase, din legile vechi, Dumnezeu fu milostiv, dindude munca uşoară de paracliseriţe, să aprindă seara şi să stingă dimineaţa candelile cerului, suflând o dată duhul viu, şi a doua oară duhul mort peste ele, unul de argint şi celălalt de neguri.*

Întors acasă, Domnul nostru lisus Hristos găsi catapetesmele spoite şi zugrăvite din nou, şi Tăria întreagă schimbată în mânăstire, cu popor de stihare şi omofoare. Cântecele de lume fuseseră alungate odată cu negustorii de vin şi cu lăutarii lui Anacrèon, ospeţele conteniseră, chelăriile fuseseră sfărâmate. Din zorii zilei până noaptea târziu şi din noapte târziu pânăm zori, se făceau slujbe. Privigherile se împleteau cu liturghiile, acestea ţineau şapte ceasuri, până la ceasul vecer» niei, şi vecerniile se înnădeau cu utrenia. Lăcomia zeilor fu înlocuită cu neîncetata rugăciune şi cu postul uscat. Când unui sfânt i se făcea foame, el arunca mâna în aer, oriunde şi orişiunde sear *fi găsit, şi lua din vânt un pumn de mană, care călătorea risipită. Mesele fu*seseră *azvârlite,*

scaunele trimise la Iad, ca să fie arse, tacâmurile, cupele – nimicite. Gătelilor şi cusăturilor scumpe li se dete foc, mătăsurile şi catifelele se făcură rogojini. Palateleseau prăbuşit odată, ştofele şi covoarele fură mânjite cu o boia ca de sânge. Lumea întreagă sta de vecii vecilor în picioare, cântând icoase şi condace şi Mărire Ţie şi Tatăl Nostru în câteva graiuri felurite.

Cu toate că înviat şi înnălţat, Fiul mai purta în palme urmele piroanelor cared fuseseră bătute în carne, şi picioarele purtau încă, în tălpi, rănile rămase după scoaterea cuielor. Coasta înţepată cu lancea mat era crudă. Cu toate că pe fiecare din rănile lui plutea văpaia albăstruie dintre cruguri, ca un alean, vindecarea lor nu se făcuse de tot, şi Mântuitorul, îngrijit de îngeri cât colum bele, trebui să stea legănat câteva zile.*

225

Un schivnic din Thebaida, retras la Ceraica, mărturiseşte duhovnicului *Chenrie* ci *o reîn*»

V*iere este cu puţinţă*:

Î*n ajunul învierii din morţi, Domnului nu i-a fost greu să scoboare din ceruri, după cum se urcase, cu trupul lui întreg şi în aceeaşi mantie aurie cu care fusese îngropat, cu care înviase şi se suise la Tatăl. În patruzecinci locuri, unde se rărise şi de unde căzuseră mărgelele, a fost căutată Fecioara Măria, care nu sta chiar în cetate, ci mai departe, înino colibă de lemn sfânt, şi care a dres mantia şi a cusut mărgele noi. Cei care l<au*

— V*ăzut întorcându-ese, spun că Domnul avea calcă* tura unui grădinar printre bujori şi că* sea *apropiat de noi ca un voievod care scoboară din munte, între cele dintâi lucruri pe care a voit să le vadă a fost mormântul lui din Ierusalim, şi Golgota, şi pretutindeni preoţii şi arhiereii* ˣs-*au lepădat de el şi au tăgăduit că tot el este cela ce a suferit moarte şi viaţă. Nimeni nu se desparte de pământ fără său rămâie în suflet durerea că l<a părăsit, căci pământul are un farmec neşters. Şi* ˣs-*a dus în biserici, în şcolile preoţeşti, a străbătut mânăs**

Fcurile – iar în catedrala noastră ˣ*s-a oprit pe jilţul împărătesc pe care şed domnitorii, şi a zis Crezul în timpul liturghiei de acolo. Şi întru târziu, înviind şi ei, Pontiu Pilat şi călăii veche*»

J

L*egi,seau sfătuit sad prindă iarăş pe lisus, dar braţele lor erau slabe, încheieturile li se dezlegau, şi când au fost să*» *l învinovăţească din*

nou la magistratul ludeei, limbile lor vorbeau aiurea, cuvintele îi înşelau, şi câţi se apropiau de fiinţa lui, se deşărmau ca nişte păpuşi de tărâţe. Sutaşii alunecau ca pe un pământ de grăsimi, braţele voiau să strângă tară să poată, pleoapele căzeau pe ochi şi li se închideau strâns, ca nişte coji de nuci, degetele erau ca fără oase, şi şuii»ţele lor se încovoiau ca şi cum ar fi fost de sfoară. Iar când Pilat voi să repete spălarea, în semn că el nu ştie şi nu cunoaşte, din vasul plin cu apă, pe care i l» a aplecat un soldat deasupra mâinilor, curse ţărână…

Inino comisie extraordinară, care nu poate lucra după normele de poliţie şi de administraţie şi trebuie abia să e*şi schiţeze potecile intuitiv, starea de spirit alarmată aparţine fantasticului, între divin şi trist. Atmosfera morală înlesneşte diversiunea şi o provoacă în sensul percepţiilor obscure, şi, cu cât se depărtează, cu atât discuţia pare mai apropiată de subiect, pentru că îl suspendă şi<l întârzie, înlăturând obsesia sau intercalând, între atenţie şi ea, o preocupare momentană, aparent străină. Rapoartele se configurează cu pauzele personale, cu schimburile de impresii, cu amintirile dezasortate şi răzleţe, însă aderente la el prin inexplicabil şi decadenţă.*

Adevărata nuanţă sufletească a comisiunii e pur şi simplu frica. Ni<i teamă de ce aflăm şi de dosarele pe care le răsfoim. Dacă ceea ce se propune, fără să fie oficial declarat şi pe faţă, ar fi adevărat? Dacă generaţia în viaţă e destinată înspăimântătorului privilegiu de-a *participa în» trodevăr la fenomenul unic? Ce facem? Ce se alege? Ce vine? O altă comisiune, mult mai importantă decât a noastră, lucrează la bugetul Statului pe anul în curs. De ce folos mai pot fi.* S*olemnele»! eforturi şi rezultate?*

Medicul din comisie ne<a împărtăşit un caz, de atmosferă. Seriozitatea cu care a fost urmărit de colegi indică starea de morbiditate şi de halu

C*inare a comisiunii şi curiozitatea noastră, gata să primească şi să asimileze extravaganţa, pregă*e *tită de atâtea evenimente dubioase şi grave în care înnotăm duşi de beznă.*

— Vă povestesc un caz de psihologie, spuse doctorul.

E vorba tot de un mort, dar de un altfel de mort.

Aveam în tratamentul meu un bolnav, pe care, aparent, familia mi<l adusese sad caut de o boală de piele.

Se scărpina subt urechi până la sânge şi, ca să-şi izoleze unghiile, familia îi îmbrăcase mâinile cu nişte perini de puf. Bolnavii atinşi

*întrmnul din punctele de umbră ale insului abstract, au în*totdeauna *conştiinţa imprecisă a morbului mistic care aleargă – prin întunericul lor şi căruia îi dau însă o derivaţie fizică. Sunt foarte impresionabili şi bănuitori. Folosinduste de materializarea factice a răului lor, îi poţi observa exact, şi, ca să-i ajuţi, te mărgineşti, mai ales că sensibilitatea terenului e pregătită, la înconjurarea maladiei adevărate, concentrând atenţiunea bolnavului la fruntaria patologică. Adevărul, chiar la oamenii presupuşi normali, trebuie legat la ochi cu o iluzie deasă.*

După ce ham convins că suferă precis şi neîndoios de o mâncărime a grumazului şi a bărbiei, sporită imediat prin sugestiune, şi că pricina mâncărimii este de căutat în starea sângelui prea unsuros şi încărcat, am lipit definitiv bolnavul, ca o muscă, de preocuparea lui, suficient încleită cu amăgiri, şi, fixat aşa, ham cercetat de aproape, demontat şi deschis.

Care era însă boala adevărată a clientului? O să vă apropii de ipoteza ei, citându-svă exemple din fabula lui interioară.

Dacă hai fi chemat la un concert, trebuia să-l iei şi sad duci imediat, fără să treacă un singur moment între invitaţie şi realitate. Dar concertul

22S

22$

T*rebuia să aibă loc peste câteva zile. Ideea intra pe galeriile unei memorii cu meandre capricioase, care răspundeau parţial în vidul absolut, şi reapărea modificată. Este ca şi cum ai fi aruncat pe fereastra unui apartament, din afară înăuntru, o minge de gumă, care după ce ar fi sărit din odaie în odaie, timp de câteva minute, şi ˣs-ar fi deschis de la sine uşile înnaintea ei, ar fi ieşit pe altă fereastră şi ar fi zburat, transformată în ce vreţi. Să zicem în papagal.*

Ceea ce nu se poate în material, se petrece elementar de simplu în subiectiv: transmutările de substanţă sunt instantanee: gutaperca se face pasăre, cu aceeaşi rapiditate ca ideea încapă» ţânare şi ca încăpăţânarea teroare şi act.

Bolnavul se pregătea sufleteşte să participe efectiv la concertul, să zicem, de vineri. Să nu uităm că e luni. Peste un ceas, el îşi mai aducea aminte numai că cineva i-a spus ceva, ceva notat în carnetul de buzunar, dar ceva pe care îl uitase. Scotea carnetul, acoperit de însemnări cu succe» siunea absentă, şi le citea pe toate, căutând să-i *atribuie ceva din ele împrejurării precise. Dar nemaiştiind ce-i spu*sese *cineva, nu mai ştia*

nici cine îi spusese ceva. Căuta în imaginile ochiului și în schemele memoriei. Recita o sută, două sute de nume, cercând o asemănare, la ureche, cu numele aceluia care îi oferise un concert: ca un om care ar ciocăni cu lingura în marginea unui pahar gol, ca să reproducă un sunet auzit, de vioară. Această persoană se chema, să zic, Dubois: el era sigur, peste două ore, că vorbise cu Dupont. Practicam pe atunci la Paris. Ce» i spusese însă Dupont, care avea bolnavul conș» ființa că<i spusese ceva deosebit? Se punea în comunicare cu soția lui.

«*Ascultă, mieai spus tu cumva că l*» *ai văzut pe Dupont cântând pe flaut la Palais>Royal*?»

«*Care Dupont*?» – «*E adevărat, se îndoia bolnavul: care Dupont? Uite, un Dupont oare* care… Stai să mă gândesc… Știi ce? Nu<l cheamă Dupont.*» – «*Și ar fi cântat acest Dupont al tău din flaut la Palais<Royal*?» îngâna impresionată doamna Dubois. – «*Cine ți<a spus că era la Palais* «*Royal? Cred că țieam spus că trecea pe Pont des Arts.*» – «*Nu ziseși tu, acum, că Dupont cânta la Palais*Royal*?»

Soția mai avea candoarea naturală să «*l întoarcă la bunul*esimț.

«*Ce putea să cânte*? Traviata? *Nu ți se pare curios*?» *răspundea bolnavul. –* «*Ba tocmai că mi* sea *părut.*» – «*Ți-oi fi spus poate că e vorba de un muzicant oarecare, Wagner ori Saint<Saens, și tu ai făcut oarecare deducții…*»

Soția clientului meu, în urma mostrelor de demență liniștită de acest fel, îngheța.

Ce se întâmplase? analiza doctorul. Bolnavul meu suferea de facultatea evaziunii și a emigrărilor din sine aiurea și prin interiorul lui sufletesc de orizonturi, deosebită. El își cercetase carnetul, și Dubois devenise Dupont, eclipsat de o reclamă cu litere roșii, în josul paginilor, din agendă. Întreadevăr, *carnetul de buzunar era distribuit gratuit clientelei de către un mare negustor de plăci muzicale din Sud, un anume Dupont & Fils.*

Dar sea *mai produs un fenomen, tot de ordinul psihopatiei, în timpul dialogului urmat între bolnav și soție: bolnavul nueși aduce aminte, de la o replică la alta, de materialul replicet prece» dente, și dispăreau totalmente și Dubois și Dupont, până la a pune pe bolnav în poziția de a-l numi chiar Jacques sau Kiki. Dupont nu mai era Dupont, Dubois nu mai era Dubois, concertul devenea flaut, localul sălii se făcea PalaistRoyal, placa de ebonit era și concert și Dupont, iar Dubois putea să fie Wagner și Saint<Saens…*

Pot să vă dau şi alte exemple de migraţiune la bolnavul meu. Într-*o seară şi/a informat nevasta că, neavând chibriturile în birou şi ca să nu o deştepte trecând prin dormitorul ei,* a *preferat să iasă pe fereastră şi să/şi aprindă pipa de la un felinar*. *Faptul era absolut fals, întrucât bolnavul nu numai că nu prezintă nicio leziune a unei sărituri de sus, de la etajul al patrulea, dar nici nu fuma, nici pipă nici ţigare*. *Conţinutul episo/ dului era altul*: *se ivise luna în dreptul ferestrei şi bătea orologiul la Hôtel de Ville*; *ba mi se pare că luna nici nu se ivise în seara aceea, ci cu o săptămână înnainte, şi nu în fereastra etajului al patrulea, ci în lucarna de la pod*. *Toată cons* trucţia era falsificată fundamental, evident auto*» *matic, cu sinceritate, dat fiind că orice bolnav este sincer în manifestările lui*.

Ziua nămiaza mare, cu alt prilej, a pretins că, scoborând scara, sea *întâlnit cu Madame Berthe, portăriţa, care i-ar fi imputat că nu strânge robi*»

N*etele din apartament îndeajuns*; *ceea ce făcea să se piardă săptămânal* un *cubaj de apă prin picături*. *De fapt, nu la scoborâre, ci la urcare se întâlnise, şi nu cu Bertha, ci cu mătura ei cu coadă, pusă, într/un colţ, cu părul în sus, şi el, bolnavul,* salutase *mătura,* trecând *pe lângă părete*. *De robinete nici nu se vorbise, însă o realitate s/a putut identifica şi în această emigrare, mai* alăturată *de* un *eveniment precis*; *trecând fără pălărie pe subt o streaşină, un strop de apă*

Iţa *scuipat cu diferenţa* lui *de* temperatură *în creştetul capului*.

Zadarnic aş înmulţi pildele, răul bolnavului meu! /aţi sesizat. *Clientul se afla în condiţiile unei cărţi de medicină răvăşite, cu cotoarele destfămate şi foile desfăcute, sau, mai exact, în starea unei perini cu faţa rară, prin care se strecoară fulgii…*

După ce am circumscris strict maladia – asta nu vă mai interesează pe dumneavoastră, dar vreau să termin subiectul întreg – am început tratamentul. *Lam declarat întâi bolnavului, privindu/1 fix*: «*Dumneata nu mai ai o boală de piele, ci o boală de intelect*.»

Am procedat prin intimidare, strângând ches/ tiunea Ia cazul Dubois. *Determinarea sentimen/tului spaimei face de multe ori minuni*; *de aceea în institutele de alienaţie mintală bolnavii sunt snopiţi în bătaie şi…* V*indecaţi*. *Nu m/am mişcat din cazul Dubois o lună, pironindu<l pe bolnav în analiza lui minuţioasă*. *Dubois – Du* pont, concert – flaut, Palais/Royal – Wagner, invitaţia uitată şi concertul schimbat în placă de*

patefon. L/am pironit în acest unic caz, tra/tându-i, ca să zic aşa, deocamdată un singur deget al sufletului, invadat de puroi. Într/o lună de zile am curăţit unghia şi ana vindecat primele două articulaţii.

Păcat că bolnavul nu a perseverat. După treizeci şi două de zile de tratament psihic, iia *venit o idee precisă, în care a perseverat: s/a sinucis. Să vă explic, încheie doctorul, care voia să explice prea mult, şi probabilitatea sinuciderii lui. Bolnavul fusese un vânător pasionat. Un moment, el şi/a închipuit, desigur, că este om de paie, o matahală de zdrenţe, din prăjină, lăsată să o bată şi să o cleatine vântul. El* sea *crezut o păpuşe de livadă, şi poate că* ×s-a *crezut şi un corb, aşezat pe căciula păpuşii crucificate. Şi a tras în corb şi în cârpe. Şi a căzut…*

— Nu l<a chemat pe bolnavul dumneavoastră

Paraschivescu? am *întrebat* pe *doctor*.

— Ba da. De unde ştiţi?

— Aventura lui nu/mi este necunoscută, şi el e… L*a mine. Lucrul cred că nu s/a petrecut la*

Paris.

233

— Î*nmormântat în cimitirul…* D*umitale*?

— Vedeţi, zisei, încep să am îndoieli asupra participiului de specialitate… De când cu întâm»

P*lările, pe care suntem chemaţi să le desluşim, înmormântarea începe să*» *şi schimbe înţelesul şi cimitirele, departe de<a li se mai potrivi veci*i să *concepţie dureroasă şi de a mai fi nişte gropi de oseminte, par să fie* mai *repede* nişte *case de păstrare*.

— Mi se *pare* că *intendentul* are *dreptate, zise procurorul*.

*— Dar aş vrea să ştiu, dacă învia*ză *şi Dubois, cu ce impresie s/a despărţit de tratamentul meu în momentul* în *care* sea *sinucis*. Ceea *ce mă interesează cu deosebire, mai mult şi decât local şi decât clientul, este documentul, zise medicul nostru*.

«*Eu însumi sunt un înviat. Am fost mort şi mi-am sculat din morţi, după cum era scris*.

Trebuie să fac totuş o deosebire în moartea lor, între morţii de moarte bună şi morţii cu sila. Nici nu mor la fel, nici nu durează morţi la fel. Eu am murit în spânzurătoare. Osândit pentru o nelegiuire care nu fusese a mea, a trebuit să mă supui hotărârii unor judecători înfumuraţi de mândria juridică şi să primesc să fiu înghesuit şi pus în ştreang

pentru satisfacerea unui articol din lege, propus în şedinţă ca o teoremă.

Omul vinovat admite în conştiinţa lui pedeapsa, chiar dacă se căzneşte să pară inocent. Con» ştiinţa e un arhitect al simetriei şi se împacă întotdeauna cu împlinirea golului iscat în ştofa principiilor prin actul care le tăgăduieşte. Dar nevinovatul refuză, înnainte de toate, pentru că se zdruncină temelia pe care calcă sufletele către lumină. Pe când un procuror elegant, măreţ şi juvenil, construia cu o minte sărăcuţă acuzarea profesională şi mă târa glumind, cu o cafea cu lapte şi cu un corn cu nuci în stomac, în fundul ocnei, m-am revoltat, am strâns şi mieam frământat pumnul ca la auzul unei muzici false. Când însă m-am auzit osândit, m-am ridicat în bancă, am scos un revolver din buzunar şi am tras în magistraţi.

A fost un sfert de ceas de panică universală. Judecătorii ˣs-au *vârât dedesubtul lui lisus Hristos, în pupitre; jandarmii, cu puştile lor cu baionetă, s» au ascuns după uşe; publicul a năvălit să iasă, ca dintrmn teatru incendiat. Singur sufletul meu, ieşit din mine afară, mă mângâia pe frunte şi mă îndemna: „Trage! Doboară! Nelegiuirea e a judecătorilor tăi". Din cinci agenţi care fuseseră chemaţi să mă înfrângă, am răsturnat, pe treapta de lemn a Curţii, trei. Unul a căzut cu gura deschisă pe podină, altul* sea *învârtit pe picioare şi a căzut cu braţele în aer, răstignit, şi pe cel de al treilea ham încremenit cu un glonţ tras prin gură şi îngropat în ceafă.*

*Isprăvi*ndu-*mi muniţiile, jandarmii* m-au *legat. Consilierii*seau *tras cu greu de subt tribună, şi am fost osândit la spânzurătoare pentru că am tăgăduit autoritatea minciunii şi a neghiobiei, prin pledoaria unui advocat neaşteptat, înnarmat cu şapte gloanţe mari. După osândă am dat o reprezintaţie herculeană, rupând lanţurile de la mâini şi prăvălind doisprezece jandarmi din*tr-*o singură zmuncitură a mijlocului şi a braţelor. Cred că dacă aş fi* ˣ*împins zidurile cu degetul, le «aş fi străbătut, atât mi se oţelise puterea răscu* lată de nedreptate.*

E aproape de prisos să mai povestesc că la spânzurătoare am fost dus înfăşat în lanţuri ca într-*un scutec de fier, fără să mă fi putut mişca. Laţul funiei mi-a fost aşezat pe gâtlej fără împo* trivire, şi când mi-am legănat întâia oară de grinda morţii legale, ridicată ca o jumătate de cruce, murisem.*

*Golul în ştofa principiilor se făcuse din vina judecătorilor mei, şi acest gol a trecut în ete*mr *ţaţe, ca o băşică de aer de pe lungimea unei ţevi întreun rezervoriu. În acest continent al ubicu*r *taţii, în care mă*

aflam după moarte, fiecare ins sufletesc trebuie să circule complect, dacă a murit cu consimţământul naturii, şi incomplect dacă a fost ucis de simpli oameni, asasini sau judecători, fără consimţământul ei. Sufletele sună în eternitate ca la miei clopoţeii prinşi de grumaz, tot sufletul cu vibraţia lui, cu o nuanţă de vibraţie, ca très title prin care ar fi trecut vântul. Sufletele mute indică o neisprăvire, o vremelnicie, o curmare la netimp, şi pe acestea Dumnezeu le iubeşte mai mult şi le dă puteri de răzbunare.*

*Aşa, am fost autorizat să mă întorc în stare de impondere pe pământ, unde ochii omeneşti nu pot să zărească, şi să împlinesc golul pricinuit în vecie, neliniştind judecătorii. Pe unul l-am urmărit şase sute cincizeci şi două de zile, până s» a sinucis. Umblam prin camera lui noaptea şi mă ciocneam de dulapuri, îi stingeam lumânarea. Îi destrăbălam scrisul la masa de lucru, îmbrâm ci*ndu-*i cotul. Când adormea în pat, îi lăsam o mână grea pe piept, şi dacă se deştepta îi suflam în ureche: „Domnule preşedinte, m-ai spânzurat…". El gemea între perine, aprindea lumina şi se uita ţintă în ochii mei, fără să mă vadă, dar începând să «mi descifreze ochii, încet* încet, ca două puncte vinete în umbră. Tipa şi intra subt plapumă, unde găsea tot ochii mei; îşi strângea pleoapele cu groază şi mă vedea şi înlăuntrul ochilor lui închişi cu nişte pleoape care-i păreau transparente. Puteam să-l şi batjo» coresc: puneam obiectele din casă să» i sară în cap, câte unul, câte două, câte cinci. Codul Penal îl lovea din când în când, ca un bolovan de hârtie, repezi*ndu-*se la el ca un buldog roşu.*

*Puneam să-i defileze lucrurile prin apartament. Venea bastonul pe uşe şi ieşea umbrela. Pălăria plutea prin aer, ca în capul unui vizitator inv*r *zibil. De-a lungul zidului circula un zgomot ca de morişcă, asemenea torsului pisicii. Portre**

237

T*ele tatălui şi mumei lui, din părete, i se arătau cu limba scoasă şi cu o grimasa ridiculă. Un şobolan se apropia tiptil de mustaţa lui, miro» sindu «i<o culcată pe perini.*

Sinucisul a lăsat o scrisoare, mărturisind nu că ˣs-a înşelat spânzurând un nevinovat, dar că oboseala i-a sleit gustul de viaţă şi<l terorizează. M-am intercalat, ca să o turbur, în existenţa tuturor magistraţilor care me*au omorât, şi nici unuia nu i<a mai tihnit odihna. Ceea ce* se*a grămădit în jurul lor: enervare, neurastenie, mâhnire, suferinţă, era opera mea necunoscută. Ei au visat urât în fiece noapte*

şiseau dezechilibrat. Idei confuze, discursuri fără şir, sentinţe fante» ziste, temeri febrile, descurajare – tainele i-au asaltat din întuneric, şi, întmm timp destul de scurt, unii au înnebunit, alţii au fugit de ei înşişi, alţii au murit.

Şi după ce i<am adunat pe toţi în partea cealaltă a vieţii, ûam urmărit în ipostaza sufletească. Azurul, care hrăneşte şi adapă, în eternitate le» a fost retras, lumina stelelor sea *stins pentru ei şi au trebuit să se chinuiască abstract cu sufe» rinţele mele concrete. Pe pământ sinuciderea poate să fie o soluţie şi un final; în vecia noastră sinuciderea e inutilă: de câte ori crede individul că va muri, tortura lui se îndoieşte şi devine catastrofală.*

Aceştia nu se vor mai scula din morţi până la o viitoare a treia înviere… Ei vegetează ca infuzoriile speriate, şi această inexistenţă exis» tentă poate să ţie douăsprezece mii de ani, fără ca fapta să e*şi găsească sorocul de compensaţii căutat.*

Păziţievă bine oameni, semenii mei de azi şi din trecut, de fapte definitive, asupra cărora să nu mai poată reveni decât viaţa de apei. Duceţi o trăire în nesigur şi în provizoriu, exclusiv, ca să puteţi avea prilejul să umpleţi voi întâi golul continuu, pe carol lăsaţi să brăzdeze ca un şanţ tăiat în curmezişul drumului sufletesc. Voi nu veţi cunoaşte *realitatea sufletului decât întrmn moment când refacerea erorilor este tardivă. În mijlocul orelor voastre staţi de sentinelă ca să nu se ivească pe neştiute ceasul cel rău, ca un măgar subiectiv ieşit la păscutul scânteielor vege» tale. Orice aţi face, ştiinţa voastră rătăceşte, şi mândria voastră e un noroi, prin care mintea vă umblă desculţă.*

Păziţi» vă bine mai ales de judecăţi întregi şi de sentinţe, şi îndoiţi» vă secundă cu secundă, de măsurătorile voastre precise, de punctul fix şi de corectitudinea geometrică a liniei cu care împărţiţi existenţa în pătrate mici, în care încape multiplul lui zero în toate cantităţile lui dimi» nutive.

Voi ne-aţi economisit două lucruri de preţ ale lumii, bune înnaintea lui Dumnezeu: lacrima şi sângele, de acelaş neam cu lumina. Nicio lacrimă nu este vărsată în zadar, fără să vuiască veacul, şi nicio pată de sânge nu rămâne stearpă.

Eu, când am înviat, am trecut pe lângă două amfore mari de cristal. Una era cu lacrimi, alta era cu sânge – şi porumbelul Sfântului Duh sta de pază pe marginea amforelor pline…»

Procurorul, un tânăr muncit de umbră şi de intervale, participă la

discuţiile comisiunii cu o însufleţire neobişnuită la un magistrat, şi nici argumentele lui n-au obiectivitatea profesională normală. Colegii n-au fost puţin surprinşi de felul contribuţiei lui de organ al Justiţiei şi al Parchetului. Conversiunea lui Paul şi epistoliele lui se petrec, poate, în toate zilele, subt ochii noştri închişi.

— Minunile nu pot fi făcute, vorbea procurorul, de către oamenii de rând, care se supun sau care îi duc pe cei supuşi, căci harul rareori se opreşte asupra unui om, fericit în turmă şi fericit deasupra ei, harul fiind suferinţă, prigoană şi nepotrivire. Numai sfinţii pot să le facă, şi nu pentru că le doresc, dar pentru că le fac fără să-şi dea seama. Minunile sunt zugrăvelile, cântecele şi închipuirea lor. Ei trăiesc, şi minunea merge cu ei. Din nimic, sfântul face ceva, şi din ceva face altceva. Iscă flori din cenuşe, schimbă vântul în lumină, umbra în fiinţă, înzdrăveneşte un neputincios, dintrmn fricos face *un îndrăzneţ,* dintrmn *putregai o viaţă. Dă suflet unde lipseşte, şi când toţi oamenii, şieau pierdut umerii şi au rămas ca nişte statui şoldii şi tocite de rostogolirile de talaz ale vânturilor, sfântul zice, şi braţele cresc mai puternice decât au fost. El seacă un râu netrebnic, de bale irândave, târâte pe o albie prea mare pentru făptura lui de nimic, şi rupe sfoara pâraielor după» nate în el. Usucă mocirla şi, lovind în piscuri, trezeşte izvoarele, dându-de drumul în holdele jerpelite şi în livezile bolnave, ca să le însănăto»seascâ.*

*Sfinţii au altă înţelepciune decât lumea pe care o vindecă şi o mântuiesc, şi ei nu o întreabă dacă cere sănătate şi mântuire. Vin cum vine gerul şi cum bate grindina, năvălind peste anotimpuri. Şi nu se gândesc nici cum este, nici cum are să fie, judecata oprind minunile, în loc să le dezlăn»ţuiască. Ce e mai limpede decât lumina, şi totuş ce e mai orb decât luminar Lumina nu vede. Socoteala – ei e fără socoteală şi cuminţenia ei dispreţuieşte înţelepciunea. Ceea ce măsoară şi chiteşte omul, înfricoşat din dreapta, înfricoşat din stânga, pândit din urmă şi luat la ochi din faţă, săgetat de deasupra şi clătinat pe dedesubt, strecurânduzse pe o cărare şerpuitoare, ocolind ziua de azi şi trecând pe lângă cea de mâine pe brânci, Sfântul curmă din*tr-*odată şi răstoarnă din faţă, în priveliştea mare. Tertipul nu e o minune, e o maimuţărie de minune şi o minune de scamator pentru spitalele care aţipesc în amurg.*

De unde vii tu, Sfântule? Din furtună, din zăcătorile pământului, din brazda otrăvită, din cremene de fier; de orişiunde ai veni, fii binevenit! Sângele răscopt şi stătut se face pe nesimţite mucegai şi puroi. Taiemii vâna grumazului şi a cefii şi ai să vezi că din secure sare

coptură. *Sărută* «*mi fruntea*: *guraeţi pute a gunoi stricat*. *Ascultă-mi cuvântul*: *sună în el un sâmbure sterp*. *Inima mue o bubă*. *Am spurcat şi am batjoe cont*. *Tesam înfruntat şi teeam apăsat*. *Teeam pus în fiare*, *Sfântule*. *Teeam aruncat în temniţă şi ţi-am zidit capătul lanţului de pe grumaz în*

241

Stânca păretelui, *şi ai răbdat*. *Ţi<a fost foame şi ţi/am dat să dumici scama desfăcută de pe puroiul meu*. *Sete ţi-a fost şi ţi» am dat să bei ce mi<a curs*. *Ai voit să mă iubeşti şi nu teeam lăsat*. *Ai căutat o tovărăşie cu mine pentru munca ta de mântuire*: *m-am lepădat de tine*. *Ai stăruit*: *te* «*am biciuit*. *Ai vrut* să e*ţi semeni brazda şi teeam gonit*. *Ai vrut să seceri şi ţieam spus că spicele nu sunt ale tale*. *Nici soarele n* «*a fost al tău*, *nici umbra*, *nici răcoarea*: *toate erau ale mele*.

Te «*am îngrozit şi ai fugit*. *Acum ai venit cu opinci de fier*, *cu pieptul şi cu pumnii de piatră*, *şi nu te mai uiţi – cotropeşti şi sfărâmi*. *Sfântule*, *fii binevenit*, *de orişiunde ai fi venit*, *din întuneric*, *din muguri*, *din ocnă sau din cer*. *Nu te uita că plâng*: *scoateemi ochii*! *Nu te uita că am căzut*: *loveşte*! *Nu luam dat milă*: *nu* «*ţi fie milă*! *Hoitul meu a puţit de tânăr*: *aruncă*» *mi*, *Sfântule*, *hoitul*! *Vrei văzduh*: *fă văzduh*! *Vrei sănătate*: *fă sănătate*! *Vrei dreptate*, *Sfântule*: *fă*» *o*!

Şi nu te opri dinaintea groazei care te<o zgudui la priveliştea trupului meu în agonia zvârcolită a pasării cu capul retezat. *Făeţi ochii nesimţitori la privelişti şi cugetul aprig*. *Mâna*, *uitând să mângâie*, *făeţi<o aspră ca o mănuşe de cuie*. *Femeia tânără şi putredă te va târî în patul ei*, *ca să te adoarmă cu descântec*; *de el au adormit voinicii*, *care şieau uitat drumul în dreptul unui pridvor cu perdelele trase*: *fugi*! *Gura să nu i se strecoare în gura ta*, *şi şopârla ei să nu te încolăcească*. *Peste drum de carnea ei stă în ploaie*, *de o mie de ani*, *văduva vânătă care cerşeşte crivăţului şi golului pomană şi care îşi trimite în puşcărie şi pierzare sutele*» *i de copii*, *gemene fete şi gemeni băieţi*, *în gloată*, *de „a valma*.

Stăpânul nu şi» *a plecat urechea până la suspinul tău şi a trimis o slugă să te alunge din bată*» *tura lui*. *Argaţii au pus zăvozii să te măcelărească*.

Şi singuri câinii nu le «*au dat ascultare*, *când te<a blestemat preotul*, *şi te<a împilat judecătorul*. *Sfântule*, *ce mai aştepţi*? *Ascuterti săbiile*, *sulie ţile şi topoarele*; *aprindoţi facla şi vâr<o aprinsă în păducheria noastră*: *să ardă şi schela şi păduchii*.

Mi-am prefăcut că nu te văd şi că nici nu te ştiu. Am vorbit de oameni şi de dragostea de oameni, dar oamenii de care vorbeam eu nu eraţi voi, oamenii vii, erau oamenii dincolo de dicţionare. Nu sunt vindecătorul rănilor nevăzute şi leacuri n» am. Teeam trimis la altul, şi iarăş a trecut un timp. Aveam nevoie de timp, Sfântule! Şi când teeai dus la altul, nici el nu sea *priceput la oameni vii şi la sfinţi, şi te<a trimis şi el la altul. Câte sute de ani ai umblat aşa, gârbovit de toate păcatele lui Iov, şi câţi doftori ai cercetat?*

Niciunul nu ţi<a nimerit buruiana şi niciunul nu sea *priceput. Te» am otrăvit cu mirodenii şi cu poveşti, şi chiar în cuminecătura, pe care ţi-am dat» e în uşa altarului, am pus un strop de venin – că tu nu trebuia să fii vindecat de o suferinţă, ci de viaţă…*

Sfântule, viu la tine îngenunchiat, ca un olog. Azi eşti mai puternic tu decât mine. Ţieam spus: ucide-mă.

*Cruţăemă, te rog, acum: fii milostiv acum, când buştenii sunt pregătiţi la rând pentru despicare şi când săcurile, înînadevăr,*seau *ascuţit. Lasă viaţă păcatelor mele, ca să le trăiesc până la capăt, ca să intre stricăciunea mea şi mai adânc, ca să te ameţesc, Sfântule, şi pe tine, cu putre» gaiul meu, şi pentru ca silinţa ta de covârşire a vremii să dea încă o dată greş…*

Vicarul nostru se împotrivi procurorului, care, nefiind teolog, se încumeta totuş să-şi ia răspunderea atitudinii şi gândirii, fără să ţie seamă că se găseşte în faţa competinţelor de specialitate. Anume probleme, rezervate exclusiv meditaţiei tainice a conducătorilor aleşi prin punerea mâinilor de către Duhul Sfânt, exclud orice amestec străin. A înnainta prea mult în misterele relevate unei minorităţi e o profanare. Un procuror trebuie să se mărginească la slujba lui de a da judecătorilor pe vinovaţi cu mâinile legate, după rânduială. Cerul e proprietatea şi zestrea clerului, cu deosebire a clerului superior, care împărtăşeşte din bogăţiile bunurilor dumnezeieşti pe cine binevoieşte. Dacă o greşită interpretare a cărturăriei dă voie orişicui să discute şi să aibă păreri despre atâtea şi atâtea lucruri care nu» l privesc, această uşurinţă de a pune gura la lucru trebuie să se oprească la cele strict mireneşti.

Vicarul e foarte nemulţumit.

— Învierea, dacă poate fi vorba de luat în deşert învierea, cu prilejul unei năvăliri de şarla» tani şi demoniaci, ę cu totul altceva decât îşi închipuie credinciosul de rând, neiniţiat. Va fi, negreşit, o înviere, odată şi odată, dar atâta timp cât trăim încă noi nu se poate petrece

învierea. *Nici* ne*au trecut două mii de ani de la venirea*

Mântuitorului pe lume. *Data când se vor face aceste ultime minuni, e limpede arătată*: *cerul se va face sul atunci şi va fugi, iar luna se va îmbrăca îţi zăbranic*. *Niciunul din semnele din Apocalips nu se vădeşte*. *Biserica e încă vie şi organizată*. *Ea trebuie să mai facă liturghii, paras*» *tase, masluri, botezuri şi cununii*: *activitatea ei nu poate să fie suprimată pentru ce gândeşte domnul procuror*. *Cele şapte taine sunt neclin* câte*. *Cum ar rămâne episcopii şi arhiereii, patriarhii şi chiar Papa, dacă vrem să vorbim drept, când morţii ar putea să învieze fără aprobarea şi asis*e *tenta lor*? ˣS-*ar putea admite o înviere înnainte ca sfântele sinoade să fie încunoştiinţate de Cel care le inspiră*? *Ar fi o situaţie care se va cădea să fie lichidată*. *La ce capitol de buget va fi vărsat clerul, când Făcătorul «adoate, iscând învierea morţilor, va suprima în acelaş timp ierarhia*? *Puteţi crede în această puţinţă*? *Poate să rămâie Domnul fără organe ajutătoare*? *Puteţi închipui o contrazicere între Dumnezeu şi Biserică*? *să facă Dumnezeu un lucru împotriva clerului titrat, care i s*» *a devotat*? *Nu*. *Dacă ar învia morţii, aşa cum crede domnul procuror, înseme neazăcă Biserica nu<i a lui Dumnezeu şi că Dumnezeu, care o păstrează cu atâta grijă, nun al ei*.

Vor învia, netăgăduit, morţii, dar să vedem, cum vor învia? În *carne şi oase*? *în carnea şi oasele care au putrezit*? *învierea va fi, ca să spunem, la un fel figurat*. *Vor învia sufletele, nu trupurile, domnule procuror*! *De fapt, sufle* tele se vor apropia de pământ, căci n-au fost niciodată moarte, nişte duhuri*. *Vor sta lângă noi şi nu le vom vedea*. *E o înviere simbolică, domnule procuror*. *Băgaţi de seamă deosebirea*.

Permiţându-âşi un surâs, procurorul primi replica severă a vicarului.

245

— *E ştiut, zise el, că înţelesul lipseşte celor mai multe profesiuni faţă de simbole*. *Pentru mulţi dintre noi lucrurile* ne*au decât singurul sens al materialităţii*. *Ce putem face altceva cu aceştia decât să ridicăm din umeri*? *Nu este aşa, domnule procuror*? *înţelesul ochiului nu<i acelaş cu înţelesul minţii şi nici înţelesul minţii nu<i înţelesul mai presus de înţelesuri*.

Sta. P*utut verifica, fără să ne gândim, că epis*» *copatul nu a crezut niciodată în aşamumita înviere a morţilor şi că puţinţa acestui eveniment, întreadevăr de necrezut, în loc să*» *i bucure inima că se împlineau profeţiile, îl supăra ca o calamitate profesională*. *Gândul că se*

putea, într-*o bună zi*, *să fie scoşi din funcţiune şi din autoritate de către însuşi acela în numele căruia exercitaseră un mandat*, *răscula pe vlădici împotriva lui*, *bănuind că ţinerea unei făgăduinţe*, *făcută de Dumnezeu*, *venea de la Diavolul*, *şi socotind că Domnul*, *la începutul veacurilor*, *inventase un joc de cuvinte pentru trebuinţele lor*, *şi că*, *în cele mai grave şi mai adânci pagini ale Sfântei Scripturi*, *glumise*.

Când comisiunea ceru să fie introduşi cei doi înviaţi strânşi între agenţi, *vicarul nu şi<a mai putut stăpâni mânia*, *ca şi cum Creste Popa şi Gheorghe Matei atentaseră la viaţa şi la bunul lui trai*. *Sculându-ese violent din jeţ şi gata să ridice greaua călimară de cristal de pe masa de sfat ca să lovească*, *buzele lui tremurară întreun blestem*. *Colegii bau împiedicat să execute pe loc şi sumar pe arestaţi*, *atrăgându-ă luarea*» *aminte asupra datoriei de linişte şi obiectivitate*, *la care este obligat un ierarh convocat pentru expri*» *marea unei păreri documentare*. *Învierşunarea*, *care împinsese la răstignirea lui lisus un sinod de preoţi iudei*, *a rămas moştenire preoţilor celui răstignit*, *îndată ce un om ca toată lumea şi «a închinat viaţa lui Dumnezeu*, *el nu mai ştie să se îndoiască*, *să asculte*, *să argumenteze şi să ierte*: *credinţa altuia este o jignire personală*, *o înjurie*, *şi ea trebuie pedepsită cu bătaia*, *cu chinul*, *cu moartea*. *Vicarul*, *armat cu un condei*, *ar fi voit să le scoată ochii inculpaţilor cu peniţa*.

— Astâmpărăfte, *părinte*, *zise procurorul*, *căci pot să te arestez*…

Solidarizaţi instantaneu între daiişii, *membrii tuturor cultelor din comisiune părăsiră şedinţa*.

— Oreste Popa *şi* Gheorghe *Matei*! *zise procurorul*. *Ceeaveţi de spus*?

— Noi cred că ne*avem* de *spus nimic*, *râs**

P*unse unul din ei*. *Dumneavoastră se pare că aveţi nouă să* ne *spuneţi ceva*. N*eam făcut* nici*un rău*.

— Măsoarăeţi cuvintele, *nefericitule*, *zise şeful poliţiei*. Sunteţi *dinaintea* comisiunii *de an*

C*hetă*.

Acuzaţii căutară *unul* la *altul*.

— Vreau să *le* iau *pulsul*, zise *medicul*. *Să n*» *avem de/a face cu nişte alienaţi sinceri*.

— Ceeaveţi aici? zise *medicul*, *prinz*ându-i *pe flecare de latura mâinii*.

— Neeau adus în lanţuri.

— *Cum*? ne*aveţi nici*un *puls*?! *zise medicul*, *mirat*.

— *Nu am înţeles*, *răspunse unul*.

— Cum nu *aţi înţeles*? Toată *lumea* are *un puls normal sau anormal*, *voi n-aveţi de niciun fel*.

Ignoranţa deţinuţilor *părea* comisiunii *ironică şi ofensatoare*.

— *Lăsaţi*… Zise *medicul*. *Poate că n-or fi ştiind*…

Dar e extraordinar, *niciunul nu are puls*. *Am verificat de două ori*.

— *Ascultaţi*, *băieţi*, zise *medicul*. Se *numeşte puls bătaia inimii în artere*.

Oamenii tot *nu* înţelegeau *nimic*.

— *Ca să fiu şi mai lămurit*, *zise medicul*: *Bate inima*? *Dacă bate*, *bate şi vâna de la încheietura mâinii*, *şi tâmpla*: *toate vinele bat*…

Oamenii dovedeau o profundă stupoare.

— *Vinomcoa*, *Oreste*, îi *zise* prieteneşte *lui*

Popa medicul, *şi îi* puse *urechea* pe *piept*, *în partea stângă*.

Medicul ţinea urechea lipită de mai mult de un minut, *de pieptul lui Oreste Popa*, *şi trecu la pieptul lui Gheorghe Matei*.

— *Fenomenal*! zise *medicul*. Nu *bate inima la niciunul*… Se*ar zice că* ne*au*. *Domnilor*, *mie nu*emi *trebuiesc alte dovezi*. *Oamenii aceştia nu sunt de pe pământ*. *E* ?i *Dupont şi Dubois în ei*, *şi Wagner şi Beethoven*, *şi Iisus Hristos – şi eu* nu mai *înţeleg nimic*. Vă *rog* să *nu zâmbiţi*:

Se *petrece cu ei ceva şi*emi *vine să cred că toate* rapoartele sunt *adevărate*…

— Spuneţi *drept*, zise *profesorul* de *psiho*

Logie experimentală *din comisie*, aţi *înviat ori ne-aţi înviat*?

— *Nu ştim nimic*, *domnule*. *Am auzit trâmbiţa* şi *ne-am* pomenit *din somn*.

— *Voi aţi zis că aţi înviat*.

— *Se poate să fi zis*. *Am dormit două sute de ani*. Când *a* sunat *trâmbiţa*, a *tremurat ţărâna ca aburul de vară din Bărăgan*, *praful* se*a plămădit din nou cu umbra şi au trecut razele prin noi ca prinino ceaţă şi am luat carne şi simţire din nesimţire*.

— Ne ia *pe bisericeşte*, zise *şeful poliţiei*, *printre dinţi*.

— *Domol*! răspunse *medicul*. Vă *rog*, *foarte domol*… *Dobitoacele au crezut în Iisus*, *la staul*, *şi ştiţi cine* ne*a putut crede*: *fariseul*, *cărturarul*, *arhiereul*. *Ei n-au crezut cuvântul întreg şi înţe*»

L*eşul tainelor până în fund*, *din pricină că vorbele scrise sau* grăite *nu sunt în stare să adune tot*

24S

Înţelesul unui grai petrecut în suflet şi pogorât în el.

— Teeai bisericii şi dumneata, zise unul din membri, porniţi pe defăimare.

— Om cu om a ieşit, zise Oreste Popa, care din lut, care din văzduh, la faţa pământului, aşa cum a fost…

— Cred că ar fi fost de ajuns ca onorata comisie să vadă îmbrăcămintea acestor oameni, ca să înţeleagă că ei nu sunt din ziua de azi.

— S» au deghizat…

— De ce au fost arestaţi oamenii aceştia şi ce suntem noi însărcinaţi să anchetăm? întrebă, sculându-se în picioare, un alt magistrat.

— Pentru afirmaţia că au înviat. E o defăimare a Bisericii şi a clerului, care nu pot primi să afle de la nişte pribegi neautorizaţi că a sunat ceasul de apoi.

— Noi n» am spus de la noi că am înviat.

Vestea sea dus de la oameni prin oameni, ziseră arestaţii.

— Domnule doctor, ziseră colegii, înţelegeţi ce înseamnă asta? Că sea sfârşit cu întocmirea lumii. Sunt peste o sută de cazuri în toată ţara.

Guvernul are dreptul să ia măsuri.

— Seo fi sfârşit cu întocmirea lumii dumnea»

Voastră, zise procurorul, şi toate anchetele şi măsurile sunt, în asemenea împrejurare, inutile.

Eu nu» i găsesc vinovaţi. Nici doctorul nu<i găseşte. Pui să li se dea drumul.

— Neaveţi acest drept, domnule procuror, şi ne opunem. Domnule grefier, încheiaţi procesul*

Verbal în numele majorităţii comisiunei. Puneţi»!

». În lanţuri.

— Nu mai ţine niciun lanţ, răspunseră, emo»

Ţionaţi, agenţii, care încercaseră între timpuri să-şi asigure prizonierii.

— Ce vorbă e asta, că nu mai ţine niciun lanţ? Sunt lanţurile proaste.

— Cele mai bune lanţuri, ziseră agenţii, marfă engleză, cu

ghiulele. Au fost târâte de cei mat mari criminali şi au prins întotdeauna.

Cerând majoritatea să fie lanţurile puse dinaintea membrilor ei, aceştiaseau crezut martorii unei scamatorii. Verigile se desfăceau, căzând unele dininaltele şi, adunate de pe podină, nu mai puteau să fie reconstituite.

— Totuş, până *i-am* dus *la cimitir, ţineau.*

Sunt aceleaşi lanţuri.

— Veaţi învoit, hoţilor, cu *toţii, ameninţa majoritatea. Duceţui la arest.*

Acuzaţii ieşiră.

— Domnul director al cimitirului nu are nicio opiniune în această chestiune? zise, impresionat de tăcerea mea, un majoritar. Am dori să auzim.

*Am răspuns majorităţii comisiunei că mă găsesc în mare turburare şi nehotărâre, că nu pot să osândesc, că mă împiedică şi mă mustră conştiinţa, şi mi-am alăturat la atitudinea procu» rorului. Comisiunea ar fi cerut o unanimitate, pe care procesul ei verbal nu a put*ut-*o realiza. Raportul conchise la culpabilitatea înviaţilor, cerând trimiterea lor în faţa judecăţii, învinuiţi de înşelăciune şi minciună.*

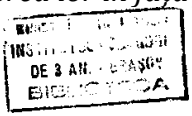

Groparii au găsit morminte răscolite. De mai multe zile Mărgărita povesteşte. Aude voci în cimitir. Pe un mormânt s» ar *fi făcut într<o noapte ziuă, pe când eram la comisiune. Deasupra cimitirului se iveşte, de altfel, o zare albă difuză, care ţine până la revărsat – şi de câtva timp nu mai latră câinele nostru guraliv.* Ziarele, pe *de altă parte, constată că nu se mai aduc anunţurile mortuare ca odinioară, când ele dădeau unei pagini întregi aspectul unui cimitir de cruci. Să fi ×încetat omul deocamdată să moară? Ceva mai mult, medicii se plâng*: îi se*a împuţinat clientela. Ei aduc mustrări aproape publice serviciilor de higiena că au atins o perfecţiune regretabilă. Duminică, în toate spitalele s» au făcut toţi bolnavii sănătoşi înino jumătate de ceas. Operaţilor din ajun, a cărora stare gravă comanda o lună de pat şi severităţi de regim,* îi *sou închis rănile de la sine.* Se*au coborât din paturi, cerând, cu bagajele subsuoară, să fie lăsaţi să plece acasă. Luni, marţi, miercuri, joi, la niciun medic din oraş nu* se*a mai prezintat niciun bolnav, nici cei în curs de tratament. Caracteristic*: *nuseau mai înregistrat nici naşteri noi, ca şi*

cum de câteva zile nicio graviditate n «ar fi ajuns la termen.

Mişcarea e generală şi nici casele de nebuni nu fac excepţie: opt sute de pensionari incurabili ai spitalului central de boli de minte s «au îmbulzit la porţile ospiciului, în deplină sănătate intelec tuală, şi au pornit, grămadă, în oraş. Farmaciile nu mai au de lucru. ˣS-a suprimat brusc orice accident, de unde erau, numai în oraşul nostru, în mijlociu, trei sute pe zi.

La o dată anumită, acum câteva zile, ˣs-a dovedit că toţi morţii de pe catafalcuri, găsiţi pe mese şi în paturi, împresuraţi de jeluitori şi făclii,seau deşteptat,seau dat jos şi au binecuvântat prin punerea mâinilor. Abia obişnuiţi cu mortul, soţiile, copiii, rudele, vecinii, ˣs-au *înspăimântat şi, în loc să se bucure, au alergat să se ascundă.*

*Un mare bogătaş, care era purtat spre lăcaşul de veci „cu alai de muzici şi trăsuri, dând deoparte capacul, a ieşit din coşciug şi, şezând deasupra lui, în vitrina de sticlă mascată cu panglici şi coroane, a făcut semne, ca un dirijor de cor, alaiului să se oprească. O parte din publicul care însoţea convoiul ˣs-a risipit numaidecât, alergând spre tramvaie şi lu*ându-*le cu asalt. După aceştia, şisa dat seama lumea care urma proce* siunea mai din depărtare, şi ˣs-a făcut nevăzută. Cupeiele şi maşinile au întors scurt şi au dispărut. Cei din urmă au observat cioclii. Ei au fost zăriţi rupând<o de<a fuga pe străzile principale, cu câte o făclie de ceară în mână. Dricul, rămas singuratec şi fără vizitiu, în mijlocul drumului, a fost părăsit cu mare greutate de fostul mort, un mare industriaş de încălţăminte şi care nu a putut ieşi dintre geamuri fără să spargă unul cu capacul de la coşciug, minuit ça un berbece.*

Acest episod ˣs-a *repetat, în după-prânza de care vorbesc, în douăzeci şi unu de locuri deosebite ale metropolei, şi, pe strada care vine spre cimitir, în patru puncte. Se putea vedea aici un domn, aici o doamnă, în mare ţinută de înmormântare, şi fără pălărie, căutând un vehicul*

253

M*ai comod decât dricul, ca să se întoarcă la domiciliu, şi birjarii refuzând să-i ia şi crezându «i, din pricina populaţiei care se ţinea îngrozită după ei, de la distanţă, poate nebuni. Cei care au putut ajunge acasă, sau n «au mai găsit pe nimeni, sau, voind să se explice, au pus familia, slugile şi prietenii pe goană, adunaţi ca să se consoleze. Câteva fabrici şi profesiuni se văzură amenin» ţaţe în existenţa lor, numai într» o săptămână. La miile de medici se adăogau miile de preoţi, împletitorii*

de coroane, negustorii de flori, de luminări, industria panglicilor, a pietrelor şi monumentelor funebre, atelierele de coşciuge şi cruci de lemn, dricarii, cioclii, iar admiratorii, pregătiţi să rostească un discurs memorabil,seau văzut rămaşi în manuscris.

Profesioniştii şi familiileseau strâns la prefec» tură, protestând şi cerând ajutor moral. Ideea de strigoi sea *popularizat într<o singură zi, şi invazia strigoilor trebuia serios examinată chiar de guvern, cu atât mai mult cu cât şeful guvernului, care era şi şef al partidului politic de la guvern, suferise într-o seară, la masă, o emoţie conside» rabilă. Sunase – pretindea el – la uşe chiar fostul şef decedat, pe care îl înlocuise de curând şi pe care îl înmormântase cu toate onorurile cuvenite din partea unui succesor asigurat. Ca să se lămurească, după atâtea zvonuri de înviere, care veniseră treptat din mai toate judeţele, el a refuzat să» l primească, pretinzând că lipseşte de acasă. Iea auzit şi vocea, conversând la uşe cu feciorul: era vocea lui.*

Întrodevăr, în fiecare zi, noi morminte prezintă urme ca de pângărire. Ca şi cum un sobol uriaş ar fi scurmat şi răsturnat pământul subteran, unele se înfăţişează ca nişte movili de ţărână mărunţită. Piatra rămânând la altele pe loc, o gaură largă, pe care sear *putea strecura un om.*

S» *a ivit în margini, în câteva parcele, monumentele sunt povârnite numai pe jumătate, ca de o surpare. Pe malul unei gropi am găsit o perucă roşcovană şi o mănuşe de bal.*

Pândarul Angliei, pe care l<am pus să observe, mi-a comunicat ce a văzut. O vie activitate se petrece, de cum înnoptează, în cimitir, altădată atât de liniştit. Se arată un om alb, a căruia figură nu se poate vedea, şi strigă: «*Sculaţi*!». *El strigă pe nume câte* vreo *patruzecùcincizeci. Un zgomot lăuntric urmează chemării, şi apar, pe brânci, persoanele numite, din pământ. După ceseau ridicat în picioare, omul alb îi cercetează dacă nu lipseşte niciunul, dacă* sea *înfiripat la loc fiecare, dacă* neau *uitat în mormânt niscaiva mădulare, şi îi întreabă întrmn limbaj neobişnuit*: «*V/aţi închegat*? – *duceţievă cu bine*», *le spune omul alb.* «*Amin*», *răspund, şi pleacă.*

Pândarul Anghel i-a văzut trecând peste ziduri. Le-am ţinut de rău că nu opreşte măcar pe unul, ca sad aducă la cancelarie.

— Nici nuemi vine, nici nu pot, mi-a răspuns Anghel. Stau ascuns pe după câte o piatră şi tremur.

În lipsa mea, azi dimineaţă, au plecat pe poartă douăzeci şi două

de persoane de toate vârstele, între care două distinse domnişoare. Garda de la intrare sea *dat înnapoi, impresionată de căută» tura lor, şi nici nu le putea, drept vorbind, opri, nefiind, cel puţin deocamdată, text de lege care să considere plecarea din cimitir ca un delict, dacă înînadevăr e vorba de o înviere propriu» zisă, şi nu de o superstiţie iluzionată.*

Î*nvoieşte-te, spiritul meu, cu acest lucru extraordinar, să nu ţi se mai pară nimic cu nepu*e *ţintă. Suferă să stai alături* într-*o cameră cu fostul meu Ministru, mort şi îngropat acum patruzeci şi cinci de zile. E el, glasul lui, clipirea lui deasă din ochi, nimic* nun *lipseşte, nu mai e loc de îndoială, învie morţii*! *să ştii. Am apucat această dată fenomenală, de care se vorbeşte în Biblie de mii de ani. Pardon*! *sunt numai o mie, şi celelalte mii sunt numai sute. Dar opt»sprezece mii sau optsprezece sute, totuna*: *vorbele şi cifrele nu mai însemnează nimic. E o singură realitate reală, se face învierea.*

Mă plimbam pe aleea principală, dintre tei. Se înserase. Cineva venea prin întuneric. Cine putea să fie la acest timp, aci? *Mă opresc în cercul lămpii electrice, ca să văd mai bine.* Î*mi zic*: «*Nu se poate, ţi se pare*». *Mi se părea*? *Nu mi se părea.*

— Ce, nu mă mai cunoşti?

Nu putea să fie altul, şi totuş nu-mi venea să cred.

— Mai întrebi? *Cum să nu te cunosc*? *Bine ai venit*! *Dar de unde vii*? *Spunesmi cum ai făcut.*

— Ştii că tot la Universitate aş voi să te numesc, zise Ministrul meu de odinioară, prietenul meu.

Iartă-*mă de tot ce ˣs-a întâmplat.* Până *azi n-am avut vreme* să e*ţi mai vorbesc* de *asta.*

— Nu mai e vorba de Universitate acum, măi băiete, vinexţi în fire, i<am răspuns. ˣS-a isprăvit şi cu *Universitatea* şi *cu* doctoratul *şi cu toate.*

— Mă găzduieşti *câteva* zile *la tine*?

— La mine? *Ce zic eu nu te priveşte*: *mie mi se pare că am înnebunit. Dar ceeor să zică nevastăemea, copiii*, finii *tăi, când teeor vedea*?

Ştii că nu e momentul cel mai bun ca să tragi la *mine.* Ia *spunomi*: respiri *ca* toată *lumea*, ne*ai un sforăit nou*? *Plămânii ţi<s* la *loc*? *N-ai o gaură în tine pe undeva, pe subt cămaşă*? *Nu ţi se vede niciun os când te dezbraci*? *Să nu te* întâlneşti cumva *cu* copiii *şi* să *ţi* se *zărească vreun*

zgârci. *Mi* se*a* mai *părut înino noapte* că *ne*eam *întâlnit*, pe *galeria* lungă *a odăilor*, *cu un schelet*, *şi nu mai voia niciunul să mai stea în casa asta*.

— Altceva *n* «*am nimic*, zise *Ministrul*. *Nici nu ştiu ce* ×s-a *întâmplat şi refac totul prin raţiona*»

M*ent*. Niţică *amărăciune*, *parcă*, în *gură*, *şi parcă o tristeţe pe care n*; *o aveam înnainte*.

— Î*nnainte de ce*?

Răspunsul fu *articulat* cu *un* soi *de ruşine*:

— Î*nnainte de*… M*oarte*.

— *Dar nu ştiu cum să te* introduc *în casă*.

Oamenilor vii, *indiferent de vârstă*, *nu le poate intra în cap că cine a murit odată mai poate să învieze*. *S*» *ar confunda învierea cu o pervertire fantomală a mortului vrăjit*, *blestemat şi rătăcit din datinile lui*. *Aş avea nevoie de o expunere lungă de fapte şi principii*, *şi* mi-ar *trebui câteva zile ca să fac admisibilă reapariţia ta*, *după ce toţi au aflat că ai murit*. *Tu ai însă nevoie azi de adăpost*. *Nu ştiu cum să fac*… *N*» *ai vreo idee*? *Tu care ai trăit*, *ai murit şi ai înviat*, *poate că eşti mai inteligent decât un om ca mine*, *care nici n*» *a trăit*.

257

— *Nu mă poţi lăsa nici afară*. *Unde vrei să mă culc*?

Mă gândeam că s; *ar fi putut întoarce la mor*»*mântul lui*.

— Ştiu la *ce te gândeşti*, *zise Ministrul*, *dar* se*ar putea să mă întâlnesc pe întuneric cu vreun cioclu şi n* «*aş fi* ×*în stare să-i explic*.

— *Fricos cum te ştiu ai rămas*. *De ce nu te duci acasă*?

— *Am fost*… Şi me*au luat servitorii la goană*.

— *Cum zici*, *că ai fost*? *Când ai fost*?

— *Azimoapte*… Am *înviat* la *3* şi *un sfert*.

— *Pe unde ai ieşit*?

— *E un amănunt*. *Nu te priveşte*.

— *Ba te rog să mă crezi că mă priveşte foarte mult*… Lucrez *într<o* comisiune *şi* mi *se cer referate*. *Dar să te mai întreb ceva*, *trebuie să fii documentat*: *Ce părere ai tu despre învierea morţilor*? *Crezi că* este *o înviere adevărată*? *Şi în ce scop* se*a făcut*? *Nu era destul omenet pe faţa pământului*, *ca să se mai întoarcă şi genera*»

Ţ*iile din trecut*?

— Aşa a *făgăduit Dumnezeu şiseau împlinit* voile lui *din Scripturi*,

zise *Ministrul*, cu *un* accent *nou*, de *duhovnicie*, în *graiul lui*. *Îţi vine să zâmbeşti că* me*auzi vorbind aşa*. *Ce strică*

Universitatea restituie pământul. *Ai să vezi când ai să mori şi tu*.

— *Nu mai moare nimeni*, *iubitule*, *Uam spus*:

D*e aproape două săptămâni*. *Morţii care se aflau pe drum*seau *întors de la groapă*, *bolnaviiseau vindecat*, neputincioşii*seau sculat*. *N* «*am mai scris în registrul cancelariei nimic*. *E un belşug* de minuni *în* toată *lumea*, *fără seamăn*. *Trăim un ev miraculos*.

— Aşa va *fi* de *aci* înnainte *totdeauna*, *zise prietenul meu*… *Adam a dat necurmate dovezi de voinţă*, *de renaştere şi biruinţa*, *exami*nându-*se cu de omăruntul faptele lui*, *de la gonirea din Paradis până azi*. *Judecătorul a zis*: «Se*au împlinit toate soroacele*, *trebuie să* «*l scăpăm de moarte şi să* «*l înviem în toate odraslele lui*, *aflate jumătate în lut şi jumătate în cer*». *Ştii*, *ca fiinţa statuilor în mintea meşteşugarului şi în humă*.

— *Nu mă gândeam să apuc timpurile omului nemuritor*… Dacă *vrei* să *te* culci *îmbrăcat*, *mai plimbă-te vreo jumătate de ceas*, *şi*, *când vei vedea că ˣs-au stins toate lămpile*, batemni *încet* în *geamul cancelariei*, unde *lucrez*. *O să te ser**

Veşti de *canapea*.

— *Aş face şi o baie*, *zise Ministrul*, *am mare trebuinţă*.

— Miros greu *te înfăşoară*… Ai *mâncat ceva*?…

— *Nunni este foame şi mi se pare că noi nu mai mâncăm*. *Nici nu mi<e sete*: *mi se pare că* nici nu *ne* mai *adăpăm*.

— Moduc aminte *cât* îţi *plăceau* lăutarii *şi fetele*…

— Se*a isprăvit*: *genul ne<a fost corectat*. *Cred că nici nu vom mai iubi*. *O mare parte a poeziei lirice*, care *izbutise* să *devie*, în *exasperarea conştiinţei*, *delicată*, se*a isprăvit şi ea*.

— O să *trăim*…

— Singurateci şi *flămânzi* şi *plini* de *harul scârbei*. *Ce fel de dragoste era asta*? *De organe*.

Iubire de *stomac*, iubire *de sex*: sentiment *cu mădulare*. Noi *am avut*, *totuş*, intuiţia *stării adevărate*, prin *dragostea* de *idee* şi *de jertfă*, prin *dragostea prieteniei*, prin *slujba la durerea altuia*, *prin milă – şi* n*eam înţeles*. *Reproducere*, *nu dragoste*, *Gulică*! *A linge şi a iubi*.

— *Voi n-aţi înviat doară pentru o lume stearpă* şi un *regn* de *oameni sferici*, cubici *şi priz*

M*atici*…”

— K» n –.

25S

— *Suprimat, băiete, suprimat*! Ne*ai să te mai baţi pentru femeia vecinului, pentru averea pro*

P*rietarului*.

— *După cât am simţit, vederile tale sunt greşite, învierea n-a fost făgăduită cu condiţia renunţării*.

— Ba *da*, dragă *Gulică*. Înviază *omenirea întreagă, şi nu se mai naşte om*. *Viaţa de pân33ea*

Cum a *fost* o *pedeapsă*, şi *omul* osândit sio *poarte din neam în neam*.

Niciodată, în prima lui viaţă, Ministrul nu vorbise cu atâta gravitate inutilă, şi dacă nu l-aş fi identificat deoproape, aş fi crezut că vorbeşte un fost om de cuvânt.

— Nu cumva se*a* întâmplat *să* intre *în tine un duh care nu era al tău*? *l<am întrebat*. *Te mai întreb o dată, răspicat*: *eşti tu înînadevăr Ministrul, căruia îi pregăteam marile discursuri şi-i scriam articolele care*»! *făcuseră celebru*? *Eşti tu naşul tuturor copiilor met afară de cel din urmă*? *M*» *ai cununat tu*? *Eşti tu acela care în loc de profesor la Universitate m-ai numit intendent de cimitir*?

— *Nici să nu te îndoieşti şi te rog să mă ierţi*.

— *Hai, intră în casă şi culcăete pe canapeaua de piele*. *Dar nu înţeleg de ce simţi nevoia să te odihneşti, dacă omul a fost îndreptat în toate* slăbiciunile *lui*. *Ti*» *este somn*? eşti *obosit*?

— *Nu mai dormim niciodată, este drept*: se*a isprăvit şi cu această nevoie trivială*. *Dar trebuie să stau undeva până la reorganizare*. *E o chestiune* de scurtă *durată*. Şi *mi-am* deprins *întins pe spate*.

— *Cum organizare*? *Ce fel de organizare*?

— Ne*ai să crezi cumva că după înviere viaţa o să meargă înnainte pe acelaş calapod*. *Te ştiu mai inteligent*. *Totul se reformează şi se recon*»

S*truieşte*. Oamenii *din viaţă*, care *încă* nu *au murit, nu ne vor primi cu prea multă bunăvoinţă, se vor opune, vor căuta să se scape de noi*. *Rena*»

Şterea poate să fie o decepţie, şi o suferinţă, cum a fost şi naşterea fiecăruia din noi. *Viii robesc la vicii vechi şi la putregaiuri morale, pe care noi le suprimăm*. *Ei vor căuta să repete răstignirea şi mucènia*: *însă*

zadarnic. Nu mai moare nimeni a doua oară, şi înviaţii sunt invulnerabili. Şi apoi, dacă noi am murit, şi cei care încă ne*au murit nu vor mai muri, convieţuirea laolaltă ar da loc la inegalităţi de simţire şi de date sufleteşti incom* patibile cu o viaţă uniformă.*

— Voi sunteţi uniformi? l<am întrebat.

— Matematic! mi<a răspuns *Ministrul.*

Aş fi preferat să e*mi facă asemenea confidenţe un înviat necunoscut. Dar Ministrul a căpătat de la moarte şi de la înviere autoritate, incon*e *testabil.*

Le-am lăsat întins pe canapea, cu ochii deschişi.

— Dacă ai peste noapte vreo nevoie, deschide uşa *încet…* Bună *seara*!

— Fii pe *pace, ˟s-a* suprimat *şi asta… De acimnainte pământul nu va mai fi murdărit de oameni. Corectarea e radicală: de la şolduri la bărbie totul a rămas mort pentru totdeauna. În câteva zile vor fi corectaţi şi încăeviii, într-o singură noapte.*

*S-a înfiinţat câte o Curte excepţională Ia fiecare Parchet, învierea aduce zilnic rânduri noi de oameni, din pământ, din ape, din văzduh, şi, înnainte de a deveni un pericol covârşitor, stările sunt solidare dinaintea lor. ˟S-au umplut grădinile publice, gările, străzile. Ei sunt cunoscuţi numa*r *decât după căutătura plutitoare, care<i face parcă mai uşori în aer. Nimic nu-i preocupă afară de o mare nevoie de a vorbi pretutindeni unde se găsesc, şi lumea-i ascultă cu o vrednicie halucr nată, împotriva tuturor măsurilor hotărâte, care pedepsesc pe oricine este prins că ascultă cuvin* ţările unui înviat sau că vorbeşte cu el. Instructive confidenţiale, trimise tuturor Curţilor excep»ţionale, prevăd asprimea atroce a tratamentului ce le trebuie aplicat. ˟S-a instituit pedeapsa cu moartea.*

Dintre înviaţi, unii, uzurpând nume istorice, se slujesc de ele ca să poată induce populaţia în eroare. Faţă de aceştia, mai ales, se recomandă vigilenţa extrem de activă a organelor de supra veghere. Ei dau naştere, pe unde trec, la tumult, panică şi dezlânare. Oamenii se ţin după ei, ador* miţi de graiurile şi îndrăgostiţi de înfăţişarea lor. i vin în portul vremii şi după chipurile zugrăvite*

— Y 1".

M *cărţi. În oraşe, lumea se lasă mai puţin ama* gită, însă la ţară, plugarii, deprinşi să citească mai mult în cer şi pământ decât în vorbe,*

dau crezare tuturor rătăcirilor. Oamenii din trecu-turile depărtate, au venit călări: şi caii au înviat! însă, cu toate că ei poartă arcuri, lănci şi săbii, o blândeţe şi o răbdare senină îi stăpânesc, ca şi cum ar fi dezarmaţi şi robi.

Prefecţii din şase judeţe au cerut ajutoare ca să taie drumul unei oştiri, puţin numeroasă însă sprintenă, care, străbătând plaiurile, poposeşte în sate, urmată de plugarii din părţile locului. Aceştia îşi lasă vetrele şi vitele şi nu mai ştiu de nimic, fermecaţi de strămoşii întorşi pe moşia veche. Ei nu se dumiresc de unde vin în viaţă bătrânii, dintre morţi ori dintre vii, şi nici nu se întreabă, nefiind iscoditori, ci numai oameni de inimă şi de credinţă. Fără să bage de seamă stăpâni» rea, într-*al şaselea judeţ se găsea adunat foarte mult popor, de nu-l mai încăpeau câmpiile, aşternute cu giulgiile de lumină ale lunii, şi, dacă trebuia turburat în năvala lui blajină, ˣs-ar fi cerut o mare oştire. Prefecţii, oricât ar fi atârnat deosebit de cârmuire, au înţeles că, în cele din urmă, nu se pot ucide mii de oameni de către alte mii de oameni de acelaş sânge şi că a închide ochii şi a lăsa lucrurile să treacă era poate mai bine decât a-i împiedica să se înmulţească şi să meargă înnainte.*

Ba unii prefecţi nici n-au dat prea multă ascultare poruncilor primite, încrezându» se mai mult în judecata lor, care îi oprea să se pripească. Intrmn judeţ, au fost daţi afară, numai în opt zile, unspre» zece, care n-apucau să-şi ia sarcinile în primire, că şi se lepădau, într-*aceeaş zi, de ele. O singură zi a cuprins trei din ei, numiţi şi plecaţi unul după altul, până-n prânz, după amiază şi seara, o noapte întreagă rămânând judeţul fără cârmuitor şi lăsat în seama şovăitoare a slujbaşilor mici, care şi ei se duceau să asculte cuvintele bătrânilor cu plete, înviaţi în ajun.*

Au fost arestaţi următorii pentru port de nume ilicit: Mihail Kogălniceanu, C. A. Rosetti, Veniamin Kostaki şi un aşamumit Alexandru cel Bun. Au mai fost prinşi, într» alte provincii, un Dimitrie Cantemir, un Tudor zis din Vladimiri, şi alţii, iar jandarmii mai sunt pe urmele, fugărite prin pădurile Snagovului, Ardealului şi ale Bucovinei, ale câtorva şefi de bandă, porecliţii Tepeş, Mihai şi Ştefan.

Toţi aceştia au fost găsiţi fără hârtii asupra lor, neputând să justifice numele, neavând meserie cunoscută, nici domiciliu, dar fiecare din ei însuşinduzşi un drept, dintr» o asemănare şi dintr» un trecut prea vechi pentru a mai putea să fie controlat.

Anchetat de poliţie, individul Alexandru cel Bun pretinde că a

stăpânit, din Suceava, Mol» dova, treizeci şi ceva de ani, ca domn de sine stătător, de la munte până la mare… Procesul» verbal încheiat pentru trimiterea lui mai departe cuprindea tot felul de amănunte. El ar fi zidit pe Bistriţa o mânăstire, şi pe Şiret Pobrata, ar fi ˣîmbogăţit Moldova, prin buna lui rânduială, ar fi adus moaştele Sfântului loan din Cetatea Albă. La percheziţie, în buzunarele lui de golan nu sea *aflat nicio para. Afirmând cu multă seriozi» ţaţe că ar fi avut de soţie pe Ringala şi că avea legături de bună prietenie la Curtea Poloniei*, poliţiştii nu *şieau* mai *putut* stăpâni *firea toţi, şi unii din ei bau batjocorit.*

— Cu Napoleon Bonaparte cum ai stat? a întrebat şeful comisar, om cu carte. Am auzit că jucaţi domino amândoi…

*Aşez*ându-l *în arestul local, până la trimiterea lui în Capitală, slujbaşii în uniformă ai prefecture! îi ziceau în batjocură «măria ta», trimiţ*ându-l *de la unul la altul, îmbrâncit, ca pe un om beat. În primele trei zile, numitul, interogat de mai multe ori, nu* şua *schimbat depoziţia întru nimic. Numai în clipa de<a» şi iscăli a treia depoziţie, anchetatorii avură o şovăială: Alexandru nu cuno» stea literile noastre şi a semnat cu slovele lui vechi. Comisarul îşi trase o palmă de trezire peste frunte şi zise*:

— Ne» am ars, măi băieţi, mi se pare. Să ştii că<i unul din aşamumiţii înviaţi din morţi. Eu nu mă bag, nu mă mai amestec.

— Şi rupse toate hârtiile dosarului, aruncându-de la coş.

— Trimiteţi»! la Parchet, să e*şi ia răspunderea magistraţii. Nu ştiu, n-am văzut, şi nu mă fac pârâş… Păziţi»* vă *că nu putem şti ce o să iasă. Asta e treabă cu tărăboi.*

Pe acest Alexandru cel Bun poliţiştii l» au făcut scăpat, dar el a fost prins într» altă parte, unde i sea *întocmit dosarul întreg.*

*Numitul Kogălniceanu a fost arestat în timpul unei cuvântări. Rosetti scotea o foaie ascunsă, fără autorizarea cenzurii, care fu*sese *pusă la lucru odată cu măsurile luate împotriva înviaţilor din morţi.* Aşa e*zisul Eminescu spunea pe dinafară, în auzul tuturor, epistola III» a, care, învoită în cărţile mai vechi, era oprită la reproducerea cu graiul sau cu tiparul, în cuvântările sau scrisele acestora, viii neînviaţi după moarte erau numiţi «mişei» – ceea ce făcu ca lumea să se deosi»*

B*ească în «morţi», cum erau numiţi înviaţii, şi în «mişei». Veniamin Kostaki citeşte în adunări Sfânta Scriptură, de aşijderi oprită de la citirea cu grai afară din biserici.*

Numărul arestaţilor sporeşte zilnic, şi felul lor de a fi. De unde în

*primele zile învia*ţ*ii se înfă*e *ţi*ş*au binecuvântând* ş*i primind oamenii cu senină* ţa*ţ*e* ş*i duio*ş*ie, lăsându-se împresura*ţ*i* ş*i du*ş*i la închisoare, purtarea lor* se*a schimbat. Ei pornesc din casă în casă, tămăduind bolnavii pe picioare, care încă nu fuseseră vindeca*ţ*i de la sine, ca bolnavii trupe*ş*ti. Ace*ş*ti bolnavi, care nu par că suferă de nimic, se mole*ş*esc de întristare* ş*i mâh*e *nire,* ş*i grosul lumii pătime*ş*te de boala lor fără leac. Sunt bolnavi cărturarii, al căror suflet mai ş*ubred nii se poate împotrivi u*ş*or. Bolesc de belşugul simţirii dascălii, slujba*ş*ii mici* ş*i mari, chiar mini*ş*trii* ş*i negustorii,* ş*i to*ţ*i a*ş*teaptă o însănătoşire care întârzie. Vindecătorii care ˣs-au arătat din timp în timp,* m-au *ştiut de unde să înceapă lecuirea* ş*i, în zilele binefăcătoare de încredere, e*iseau *arătat fără leacuri* ş*i, încăpă*ţ*i» na*ţ*i să vindece totu*ş *sufletele chiar împotriva lor,* se*a făcut că le betegeau mai cumplit.*

*Boala asta, de care nu moare nimeni, nu lasă pe nimeni să trăiască. Ş*i *nici nu pare o boală, atât e de încâlcită* ş*i de ascunsă. Ochiul nu e umflat, picioarele nu sunt slăbănogite, obrazul e neted, mâna strânşe, bra*ţ*ul îmbrăţi*ş*ează gura o*»,» *C*)

M*estecă, dar toată via*ţ*a acestei sănătă*ţ*i se petrece în ne*ş*tire. Omul sau râde prea tare când nu e nevoie* ş*i nu simte trebuinţă, sau lăcrămează fără pricini. Omul nu e nici gol, nici flămând,* ş*i stă adăpostit, dar îi lipse*ş*te ceva. Dacă se gân*» *de*ş*te ce poate* să-i *lipsească, el nu vede nicio lipsă,* ş*i totu*ş *simte că<i lipsesc toate. Banul pe careul trânte*ş*te pe piatră sună, dar plânge. Vioara cântă, însă fără duh. Rugăciunea nu-l mai mulţu**

M*e*ş*te, băutura îi e acră. O tăcere mare, care nu-~~i~~ tăcerea lipsei de zgomot, pune ceaţă pe el. Aerul i se lipe*ş*te de ochi, de buze* ş*i degete, parcă ar fi urzit, văzduhul îi încurcă genele sin strânge mâinile ca un ger, care nu<i un ger îngheţat, dimpotrivă, un ger aproape cald. O pâclă îl apasă,* ş*i nici nu e o pâclă. Puţin întuneric se cerne prin toate luminile lui* ş*i plămăde*ş*te delicat culorile florilor*: *albastrul batem umbrit,* ş*i ro*ş*ul parcă ar semăna, mai mult decât obi*ş*nuit, a sânge*; *un sânge, cu toate acestea, fără strălucire vie, un sânge închegat, un sânge amestecat cu scuipat, un praf de sânge, o urmă care ar putea să pară* ş*i de sânge* ş*i de vopsea* ş*i de murdărie.*

Oamenii au stat de vorbă,seau întrebat unii pe alţii: *Ceovem*? *Suntem bolnavi sau nu suntem*? *Suntem vii ori pe jumătate am murit*? *Neprice*» *pânduese niciunul să lămurească, ei au fost apu*» *câ*ţ*i de mânii* ş*i furii, au aruncat cu pietre, au dat cu bâta, fără să vrea* ş*i numai a*ş*a, ca*

să se liniştească, poate, ca vita caroşi rupe cornul de stânca lovită, seo *străpungă. Parcă am fi ˣîndrăgos* tiţi de o dragoste pe care* neo *ştim, de o făptură care, fiindume dragă, nu ni se vădeşte. Oamenii au strigat în acest gol camtreun întuneric, unde* sear *teme, dacă tac, să nu<i strângă de gât nişte mâini din părepii unei strâmtori. Iar au aşteptat şi iarseau dus la sfat şi iar* neau *aflat nimic.*

Când moare trupul, se cheamă moarte, dar moare sufletul mai nainte, şi atunci nu<i tot o moarte şi nu<i mai rea moartea duhului decât zmârcul în care scânteiază o răsfrângere de zare? Asemenea moarte nu mai fusese pânăm vremea de ajun a învierii din morţi. Murise sufletul cu adevărat, şi, de moartea lui neghicită cu simţurile, tot sufletul îşi dă seama. Fuge odată sufletul din trup, ori s» a topit, sea *risipit? Umblă lumea cocoşată şi căutând în pământ? A murit în drum.*

2 (*5*;

La învierea morţilor adevărul este că nimeni nu mai are încredere în chemarea şi nici în drepeturile lui. Judecătorul se îndoieşte de judecata ce<o face, gânditorul de gândul ce<l gândeşte, şi temnicerul nu ştie ce ţine închis în temniţa lui. Maiemarii dau porunci pe care le iau înnapoi, şi porunca, începută cu glasul plin, sfârşeşte şoptită. Stăpânii nu mai ţin la stăpânirea lor, şi slugile şi» au pierdut ascultarea. Jură un om legiuit şi tremură: mâna nu mai ajută jurământului să se reazime pe cruce, alunecă pe rănile răstig» nitului: i se pare că rănile ea i le<a făcut, îi pare fiecăruia rău de hotărârea pe care abia o ia, şi ducerea la capăt a unui lucru hotărât, e o suferinţă. Pedeapsa e o remuşcare. Judecăţile osândesc după legi pe care leeau făcut oamenii tari şi pe care ele nu mai ştiu să le înţeleagă. Şi-a prins bărbatul nevasta cu prietenul: îl iartă; cu stăpânul: primeşte; cu simbriaşul: nu vede. ˣS-*a ştirbit marginea tuturor paharelor vieţii,* sea *pitit trestia şi* sea *chircit, semcovoaie suliţa, ruginită, din părete. Adevărul leapădă sabia, dreptatea o refuză. Unde sunt războinicii? Şşşt! sufletul a murit, umblaţi în vârful picioarelor: trecem prin camera lui de mort, prin cimitirul lui.*

Ai auzit cum se desfac şi gândurile şi cum se răscoace şi miezul cuvintelor? Uite» le cum fug şi gândurile şi cuvintele şi credinţele, împleticite şi valevârtej, ca o gloată de gângănii. Unde<i gândul meu, undea credinţa mea, undea bărbăţia mea? Au murit. Aruncă>ţi cârjile şi umblă! Nu cred că se va putea, îmi trebuie un om să mă scoale. Scoalăemă tu. Aş fi bucuros să fiu sculat de jos cu biciul. Daţime bice!

Văzând stăpânirea că morţii se întorc la viaţă, şi că procurorii

încep să întârzie în sarcina lor, au fost chemaţi să se aleagă oameni cutezători şi fără frică, şi s «au adunat, din toate dregătoriile şi rândurite, cei mai de nădejde. Nevoia de a curma nebunia era urgentă, şi şaptezeci şi opt de «capi» au fost aduşi dinaintea marelui tribunal. Acuzatorul e un om mărunt, ales dintre slugile fără meserie, cu ochii vineţi şi cu buzele cojite de o uscăţime a gurei, ras pe stropiturile de vărsat şi cu o frunte îngustă cât o curea. Căutătura lui de hoţ învecinată cu o falcă încheiată ca un topor şi cu un zâmbet silit, strâns şi încreţit ca de o bubă, trebuia să înfrunte făţiş învia ţii şi naşterea din nou. Procurorii refuzaseră unul după altul, la răsfoirea dosarelor, să «şi ia sarcina învinovăţirii, şi norocul de a sluji veacul în pericol, căzuse pe el. Ca să nu fie strigaţi pe numele lor, luat prin uzurpare, şi să nu li se dea nici speranţa unei recunoaşteri, instrucţia îi numerotase.

— Numărul Unu!

Numărul Unu *era* de *faţă*.

— Cum te numeşti?

— Eminescu…

— Înşelăciune vădită, zise acuzatorul, privind publicul din sală cu satisfacţie.

Un mârâit trecu prin toată asistenţa. Satisfacţia procurorului se potoli.

— Ce fel de Eminescu eçti? *întrebă preşedin*»

T*ele, documentar*.

— Mihai.

— N*eam* întrebat *asta*. Ce *fel* de *Mihai*

Eminescu? *A mai fost unul acum cincizeci de ani*.

— Acelaş, răspunse acuzatul Numărul Unu.

— Celălalt a murit.

— Şi pe urmă a înviat şi sta ivit din nou.

— Cum a înviat şi cum s» *a ivit*? *Ce vrei să spui dumneata*? *O singură înviere se cunoaşte*:

A *lui lisus*.

— El a fost cel dintâi care a înviat. Acum sunt mai *mulţi. Dar şi* lisus *a înviat de* mai *multe ori, răstignit de mai multe ori. Lumea l*» *a cunoscut o singură dată. Toţi câţi ne găsim aci, am înviat.*

Aşa este?

Acuzaţii răspunseră într» *un glas*: «*Aşa e*». *Murmurul bărbătesc al vocilor tărăgănate lăsa după el o tăcere ca trecerea vântului. Şi*

publicul din sală, repeta ca un ecou de peşteră din vremea primului creştinism, lin de tot, şoapta mare a răspunsului turburător.

Preşedintele ar fi voit să spuie că evacuează sala, dar ˣs-a oprit, turburat.

— *Ca să putem judeca, avem nevoie, mai ales azi*, de *multă linişte*, zise *el*.

— Aţi zis «*mai* ales *azi*»? interveni *acuza*»

T*orul. E un proces de înşelătorie obişnuită*: *sin*»

G*ure forma şi scopul sunt noi. Vă atrag atenţia respectuos.*

Un vuiet mugit străbătu sala. Publicul se adunase numeros în şedinţă, grămădit, îndesat. Cu neputinţă să e*şi desfacă braţul cineva. Dincolo de uşi, armata se lupta cu lumea care nu putuse pătrunde înăuntru.*

— *Poţi răspunde cum ai înviat dumneata*?

— *Nu mă sileşte nimeni şi nu mai pot asculta decât de Dumnezeu. El nuemi porunceşte să răspund.*

— În *faţa judecăţii un acuzat e dator să răs*

P*undă la toate învinuirile aduse.*

— *Ce căutăm noi în faţa judecăţii nu ştim.*

— Am auzit *cu* toţii *rechizitoriul. Sunteţi* acuzaţi că *aţi* înviat *din morţi*… Zise *prezi*»

D*entul, emoţionat de uitătura acuzatului.*

— *Onorata Curte, intervine acuzatorul,* să e*mi dea voie să precizez. Nu sunt acuzaţi că au înviat, ci pentru că pretind a fi ˣînviat, fără să fi ˣînviat, dat fiind că unul singur a înviat, Domnul nostru Iisus Hristos.* Înnaltul cler e scandalizat. *Nu se poate să învieze nimeni.*

Acuzatul Numărul Unu voind să răspundă, prezidentul l<a întrebat:

— *Pe cine aveţi apărător*? *N-a studiat dosarul*?

— *Pe Duhul-Sfânt, zise acuzatul Numărul Unu.*

Duhul Sfânt nu e advocat. Nu ştie nici să citească.

*Acuzatorul ceru atunci prezidentului să porun*e *ceaşcă arestaţilor, ca unor vrăjitori,* să e*şi coboare căutătura şi să nu aibă voie să şuo ridice din pământ. Ei turburau cu luminile ochilor curgerea neîntreruptă a procesului, şi însuşi acuzatorul se împletici de câteva ori, apucat ca de un val de ameţeală.*

— Deşi părerea *mea* ar *fi* să *suspendăm o jumătate de oră şedinţa, zise acuzatorul, pentru ca acuzaţii să fie legaţi la ochi de către*

jandarmi.

— *Ar fi mai bine să ne fie ochii scoşi*, *zise acuzatul Numărul Opt*.

— Cine a *întrerupt*? strigă *acuzatorul*.

— *Iaca*, *Matei*, zise *un Matei*, *sculându*» *se de pe o bancă*.

— *Ce fel de Matei*? *zise prezidentul*.

— *Basarab*, *răspunse Matei*.

— *Nu face parte din dosar*, *explică acuzatorul*, *şi nici* n-*a fost strigat*. *Nu e în proces*.

271

— *Băgaţiemă şi pe mine*, *zise Matei*, *că şi eu am înviat*… *Am venit să văd judecăţile voastre*.

Cine vrea să vie să e*mi lege ochii*?

Din depărtare, *de dincolo de ferestre şi de ziduri*, *de dincolo de zgomot*, *venea o tăcere cum nu mai fusese niciodată*, *groasă şi adâncă*, *şi cuprinse ca o încremenire totul – şi din această tăcere se iscă o cântare*, *întâi confuză ca o îngăi*» *mare de mii de şoapte*, *şi din ce în ce mai apro* «*piaţă*, *şi*, *pe talazul vocilor care începeau să se desfacă din murmur şi din vânt*, *se prinse vocea lumii din sală*, *ca o vioară de alte viori*, *pornite mai nainte*, *şi în cuprinsul sălii de judecată izbucni puternicul marş ceresc*: *Sfânte Dumnezeule*, *Sfânte Tare*, *Sfânte fără de moarte – ca o vijelie*. *Paznicii acuzaţilor*, *rânduiţi în spatele lor*, *cu baionetele la armă*, *lăsară puştile să cadă şi cântară cu acuzaţii laolaltă*.

— *Deschideţi uşile şi ferestrele*! *porunci oare*»

C*are – şi*, *deschizându-ese toate de păreţi*, *se auzi venind cântarea din toată lumea*, *din toate zările* oraşului şi *ale pământului*, din *Bărăgan*, *din*

Dunăre, *din câmpiile Oltului şi ale Şiretului*, *din munţi*.

Acuzatorul mai încercă o dată:

— *Asta nu se cheamă judecată*, *onorată Curte*:

A*sta e mascaradă*.

— Au înviat *morţii*! domnule *acuzator*, *zise prezidentul*, *nu vezi*?

— *Adevărat*? *zise acuzatorul*.

— *Adevărat*. *Au înviat*!

— *Adevărat*! *ziseră judecătorii*.

— *Adevărat*! *ziseră paznicii*.

— *Adevărat*! *Adevărat*! *Adevărat*! striga *cu* bucurie clocotul *lumii*.

Încă nehotărât, acuzatorul își aduna hârtiile în mapa dosarelor, le rânduia îndreptându-de în scoarțe și uitându-ese la învălmășeala în care piereau

Regula, supunerea, autoritatea. El înțelese cu părere de rău că o lume se isprăvise până la ultima ei sleire și că începe alta.

«Ce bune timpuri am apucat! își zise acest om, care trimisese sute de oameni în temniță, ascultător disciplinat, slujitor deplin, slugă în puternicită.

— ˣS-a isprăvit! canalia înviază! Aș pune mitralierele pe ei și neaș putea să fac nimic. Așa e când se amestecă Dumnezeu în treburile justiției, îmi pare rău de așa Dumnezeu și de așa spirit juridic.»

Și cum ieșeau magistralii, amestecați cu gloata, care cânta fără încetare, el ˣs-a uitat un moment la arhiva de pe masa lui, de sus, așezată vraf, întinse mâna și dete dosarelor un brânci. Mii de hârtii se risipiră pe podină, procese-verbale, citații, rechizitorii, hotărâri, mandate, formu* tare…

Își scoase roba cu dezgust și-o aruncă peste dosare. Dete cu chivără de-a azvârlita…

— Aprod! strigă acuzatorul.

Și nusi răspunse nimeni.

Și ca și cum aprodul ar fi fost de față și l<ar fi congédiât, zise:

— Aprod! Ieși afară!

Scoborî treptele estradei și, dând cu ochii de crucifix, se întoarse. Crucea era în fața fotoliului gol al prezidentului, în mijlocul altor câteva fotolii goale și sucite din locul lor. Condica era deschisă. Condeiul cu ciocul încă umed sta razi» mat de călimări. Citi pagina acuzaților, întoarse la pagina următoare, răsfoi o parte din condică, vreo sută de pagini.

— Cu alte cuvinte, aveam de acuzat, de judecat și de osândit toată Istoria țării… Ce mai rămânea bun dintr» o mie de ani? Nimic… Și în numele cui umpleam pușcăriile?… Pe cine apăram eu?… Haehaeha! râse, aţâţat de un spasm de

B*atjocură amară, acuzatorul… Pe* «*ăştia*» de *„acum*? *Au făcut marfă din tot ce au putut, şi au vândut piele, suflet – sânge, gând şi nevinovăţie… Puroiul a mânjit brazdele, bucatele, izvoarele. Stârvuri spurcate*! *Ceeam avut eu cu ei, ca să-i apăr şi să-i păstrez*? *Auzi tu, Marine al lui Patru, te*» *ai făcut slugoi şi ai dat în tat tu*…

— *Mi* «*e ruşine*! *zise acuzatorul, întinzând mâna către cruce, şi, apucând<e în palmă, o trase lângă el,* aşezat *în jilţul prezidentului… Privi adânc în cruce, subt linie şi* dedesubtul *zugrăvelii*.

— Tu eşti *Dumnezeul* celor *nedreptăţiţi*…

De câte ori nu teeam minţit şi nu te-am vândut!…

Pe o leafă, pe un drept la nimic, pe o mină de tutun… Tu *ai tăcut*, nici ne*ai suflat… Şi nu m*» *am gândit niciodată, drept să spui, la ce putea să fie în tine… Tu ai înviat morţii, omul ăsta gol, răstignitule, ori e şi asta o mare păcăleală*?

Acuzatorul simţi în mâna lui răscolindu «*se picioarele străpunse de scoabele răstignirii, şi lisus, căpătând relief cald în minusculu<i trup zugrăvit, se întoarse întreg pe crucea lui…*

— Eu *i<am înviat*, răspunse *omuleţul* de *o schioapă, desprinzându-eşi un braţ din cuiul lui şi ajungând cu degetele însângerate până la fruntea acuzatorului*.

S – *Atunci, ę cu adevărat adevărat, zise acuzatorul*.

I – *Adevărat*!

F. – *A înviat toată lumea, şi cei în viaţă*?

— *Toată a înviat…*

„— Şi *numai noi rămânem morţi?* Ce *să facem?*

— *Duete în mulţime şi mergi cu ea înnainte…*

*Acuzatorul simţi în el o tresărire de cremene scânteiată, şi, sculân*du-*se din jeţ, începu să cânte şi el cu corurile ced cuprinseră la mijloc*:

Sfânte Dumnezeule, Sfânte Tare, Sfânte fără de moarte.

Şt se pierdu în slava lor.

Ne t Atu *CD.fi*